

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท
BUDDHISM AFFAIRES REFORM DRIVING MECHANISM FOR BUDDHISM
DISSEMINATION OF BUDDHIST MONKS, CHAINAT PROVINCE

พระธงชัย ธมมวโร (เหล็งหวาน)

ดุชนีพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุชนีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

พระธงชัย ธมมวโร (เหล็งหวาน)

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุขฎฐินิพนธ์
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๒

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

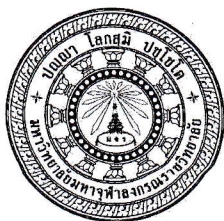
Buddhism Affaires Reform Driving Mechanism for Buddhism
Dissemination of Buddhist Monks, Chainat Province

Phra Thongchai Dhammavaro (Lengwan)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2019

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์
จังหวัดชัยนาท” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
จัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.อุทัย สติมัน)

กรรมการ

(พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลา)

กรรมการ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลา
พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.

ประธานกรรมการ
กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระธงชัย ธมมวโร)

- ชื่อคุณนิพนธ์** : การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท
- ผู้วิจัย** : พระธงชัย ธรรมวโร (เหล็งหวาน)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
- คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์**
: ผศ. ดร.ประเสริฐ ธิลา, พธ.บ. (การบริหารรัฐกิจ),
พธ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
: พระอุดมสิทธินายก, ผศ. ดร. ป.ธ. ๙, พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ),
น.บ. (นิติศาสตร์), พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ๒. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท และ ๓. เพื่อนำเสนอการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่าง การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๔ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ๑๒ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ๓๒๘ รูปจากพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท จำนวน ๑,๘๒๐ รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ เชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

- สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท พบว่า
  - ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ส่วนใหญ่เผยแผ่ด้วยการเทศน์และกิจกรรมในโอกาสต่างๆ เช่น งานบุญ งานบวช การสอนศีลธรรมในโรงเรียน โครงการบรรพชาภาคฤดูร้อน และโครงการหมู่บ้านศีล ๕
  - ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน มีการวางระบบในวัด เช่น ให้พระในวัดมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดและชุมชน
  - ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ชี้นำประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติให้อยู่ ในกรอบของศีลธรรม ให้ ลด ละ เลิก อบายมุขต่างๆ
  - ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ตามวัดในจังหวัดชัยนาทมีพระน้อยงบประมาณในการบูรณซ่อมแซมรอยศรีธาจากญาติโยมหรือกฐินจากพุทธศาสนิกชน
- การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท พระสงฆ์เห็นว่าการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๔$, $S.D.=๐.๓๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายในการ ($\bar{X}=๔.๒๐$, $S.D.=๐.๕๙$) ด้านทรัพยากรในการ

ขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.56) ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.47) และพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.68) ตามลำดับ

๓. การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท มีการวางแผน มีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีการตรวจสอบ และมีการติดตามการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้หลักการขับเคลื่อน คือ ๑) สร้างพระสงฆ์ต้นแบบ ๒) สร้างศาสนทายาท ๓) การสร้างเครือข่าย ๔) การเผยแผ่ทางสื่อสิ่งพิมพ์ ๕) สร้างวิทยากรด้านศาสนพิธีในชุมชน ๖) วัดต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่น ๗) อบรมพระนักเทศน์ ๘) เพิ่มรูปแบบการเผยแผ่ ๙) วัดมีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ๑๐) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเครือข่ายในท้องถิ่น การขับเคลื่อนการปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มี ๔ ด้าน ๑) ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา สร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนา สร้างศาสนทายาท ส่งเสริมให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาร่วมโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำวัด ส่งเสริมให้มีการทำบุญทุกวันพระ ๑๕ คำ ๒) ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน ต้องสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นในการสนับสนุนกัน เปลี่ยนรูปแบบ เพิ่มช่องทางและใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเผยแผ่ เนื้อหาคำสอนต้องประยุกต์ให้เข้ากับปัจจุบัน ๓) ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ วัดและศาสนสถานภายในวัด เป็นที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดอบรมเรียนรู้การประกอบพิธีทางศาสนา เพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนา เพิ่มทักษะภาษาต่างประเทศ ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชน ๔) ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ส่งเสริมศาสนบุคคล อบรม ให้ความรู้ จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม ที่ทำให้ประชาชนมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น

Dissertation Title : Buddhism Affaires Reform Driving Mechanism for Buddhism Dissemination of Buddhist Monks, Chainat Province

Researcher : Phra Thongchai Dhammavaro (Lengwan)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Management)

Dissertation Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Praseart Thilao, B.A. (Public Administration), M.A. (Public Administration), Ph.D. (Public Administration)

: Phra Udomsithinayok, Asst. Prof. Dr., Pali IX, B.A. (Buddhist Management), LL.B. (Laws), M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)

Date of Graduation: March 17, 2020

Abstract

Objectives of this Research were: 1. To study the general condition of Buddhism dissemination of Buddhist monks in Chainat Province, 2. To study the Buddhism affaires reform driving mechanism for Buddhism dissemination of Buddhist monks in Chainat Province. and 3. To propose Buddhism affaires reform driving mechanism for Buddhism dissemination of Buddhist monks in Chainat Province

Methodology was the mixed methods; The qualitative research collected data from 24 key informants, purposefully selected, with the structured in-depth-interview, by face-to-face-interviewing and from participants in focus group discussion. Data were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from 328 samples, derived from 1,820 monks who were in Chainat Province. with questionnaires and analyzed data by descriptive statistics; frequency, percentile, mean and standard deviation.

Findings were as follows:

1. The general condition of Buddhism dissemination of Buddhist monks in Chainat Province in the following are as: 1. Buddhism security; most monks disseminated Buddhism by preaching and setting up Buddhist activities in various occasions such as merit making, teaching morality in schools, summer ordination and five precepts observing village project, 2. Internal administrative process improvement; there were rules and regulations in monasteries, such as assigning knowledgeable monks to teach morality in schools, allowing monks to participate in monastery and community development, 3. Buddhism learning organism development; there were activities to promote reducing, discarding and refraining from all evils, leading laities to abide by the rules of morality and to live by the moderate way of living, 4. Resources for Buddhism affaires reform driving mechanism; monks at general monasteries in Chainat Province were minimal, budget for repairing and restoring monasteries depended on the faith from laities or Katina, yellow robe, offering ceremony by Buddhists

2. Buddhism Affaires reform driving mechanism for Buddhism Dissemination of Buddhist monks in Chainat Province: Sangha's opinions on Buddhism dissemination by overall were at high level ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.34) All aspects were also at high levels; internal administrative process improvement was at $\bar{X}=4.20$,

S.D.=0.59, Buddhism affairs reform driving mechanism resources were at $\bar{X}=4.17$, S.D.=0.56, Buddhism Security was at $\bar{X}=4.16$, S.D.=0.47 and Buddhism learning organism development was at $\bar{X}=4.05$, S.D.=0.68, respectively.

3. Buddhism affaires reform driving mechanism for Buddhism dissemination of Buddhist monks in Chainat Province: There were plans, plans implementation and plans evaluation by; 1) model monks creation, 2) religious inheritors implantation, 3) networks creation, 4) adding dissemination media using online media, 5) community religious master of ceremony training, 6) making monasteries as the centers for learning activities and folk culture learning, 7) model preaching monks creation, 8) monks potentials development, 9) making modern technology available to monasteries, 10) community participatory network creation by: (1) Buddhism security creation by promoting faith in Buddhism, religious inheritors creation, summer novices ordination, merit making on the 15th lunar Buddhist Sabbath day and going to monasteries on Buddhist Sabbath day is not considered the leave-day or absent day, promoting parents to send their children to be ordained and study both formal and Dhamma education free of charge. (2) internal administrative process improvement; creating networks with other cooperative agencies, changing to new methods of dissemination, new technologies, new contents, and new method to suit the current situations, training in new preaching styles to have friendly characteristics, (3) Buddhism learning center development; monasteries and religious places in monasteries are supporting centers suitable for community cultural activities, training of religious ceremonies master of ceremony, upgrading Buddhamonthon for Buddhism center, training of Buddhist personnel for foreign language capacity, promoting monasteries and schools to be community tourism attractions, making records of religious preaching personnel, (4) resources for Buddhism affaires reform driving mechanism; promoting religious personnel by training to have appropriate knowledge, meditation practice activities, making people remain stable in Buddhism, adding on online media technology with support from local agencies.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชฎินิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว ประธานกรรมการ พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร. กรรมการเล่ม ขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม ที่ให้โอกาสได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียน และได้สละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำและตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้ง และขอบคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอบคุณประธานและคณะกรรมการสอบดุชฎินิพนธ์ทุกท่าน พระครูปริยัติกิตติธารง, รศ.ดร., คณบดีคณะสังคมศาสตร์ คณาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้คำแนะนำ โดยเฉพาะ รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, และผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุชฎินิพนธ์ (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย บุคลากรและเจ้าหน้าที่ทั้งในภาควิชา นอกภาควิชา เจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทุกท่าน

ขอบพระคุณ พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร. พระปลัดระพีณ พุทธิสารโ, ผศ.ดร. รศ.ดร.พิเชฐ ทั้งโต รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว อาจารย์ ดร.กาญจนา ดำจตุ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหาสาระ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ช่วยแนะนำแก้ไขให้สมบูรณ์และถูกต้อง

ขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้สัมภาษณ์ และให้ข้อเสนอแนะ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ที่ร่วมเสนอแนะและให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย และทุกพระสงฆ์ทุกรูปที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณกัลยาณมิตร สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และแนะนำ และคอยเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยมาตลอด

ประโยชน์ คุณค่า และความดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นพุทธบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บิดา นายจำเนียร พันธุ์สาย มารดา นางสาว ทับสี อาจารย์ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี พระครูวิเศษโชติธรรม เจ้าคณะตำบลสี่ร้อย จังหวัดอ่างทอง ที่เคารพและมีพระคุณอย่างสูง ตลอดจนครูอาจารย์ในอดีตที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และหากมีข้อผิดพลาดของงานชิ้นนี้อันอาจมีเกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

พระธงชัย ธมมวโร (เหล็งหวาน)

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๕
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนา	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา	๑๙
๒.๓ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา	๓๐
๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๓๖
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๑
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๗
๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๒

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ ผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ จังหวัดชัยนาท	๖๔
๔.๒ ผลการศึกษาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการ เผยแพร่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท	๘๓
๔.๓ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแพร่ของ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท	๙๕
๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๑๒
๔.๕ องค์กรความรู้	๑๑๙
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๕
๕.๒ อภิปรายผล	๑๒๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๓๓
บรรณานุกรม	๑๓๕
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ค่า IOC (Index of item Objective Congruence)	๑๔๓
ภาคผนวก ข แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๕๓
ภาคผนวก ค ค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha coefficient)	๑๖๔
ภาคผนวก ง รายนามผู้ให้สัมภาษณ์	๑๖๗
ภาคผนวก จ รายนามผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)	๒๐๕
ประวัติผู้วิจัย	๒๒๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปสาระสำคัญจากความหมายของการขับเคลื่อน	๙
๒.๒	ความหมายของการปฏิรูป	๒๑
๒.๓	แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูป	๒๙
๒.๔	งานวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อน	๔๔
๒.๕	งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูป	๕๐
๒.๖	งานวิจัยเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	๕๕
๔.๑	สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้าน การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา	๖๘
๔.๒	สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้าน การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน	๗๓
๔.๓	การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านพัฒนาองค์กร แห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ	๗๗
๔.๔	สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านมี ทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา	๘๒
๔.๕	แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม	๘๓
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการ พัฒนาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท โดยรวม	๘๕
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการ พัฒนาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา	๘๖
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการ พัฒนาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน	๘๘
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย ( ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการ พัฒนาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์ จังหวัดชัยนาท ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ	๘๙
๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการ พัฒนาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ คณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการ พระพุทธศาสนา	๙๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๑	ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการสร้างความมั่นคงด้าน พระพุทธศาสนา	๙๑
๔.๑๒	ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการยกระดับกระบวนการ บริหารจัดการภายใน	๙๒
๔.๑๓	ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการพัฒนาองค์กรแห่ง การเรียนรู้เชิงพุทธ	๙๓
๔.๑๔	ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านทรัพยากรขับเคลื่อนกิจการ พระพุทธศาสนา	๙๔
๔.๑๕	การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา	๙๘
๔.๑๖	การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการยกระดับภายใน	๑๐๓
๔.๑๗	การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ	๑๐๗
๔.๑๘	การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา	๑๑๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กระบวนการสร้างรูปแบบ	๑๘
๒.๒	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๖
๔.๑	แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๑๙
๔.๒	องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย	๑๒๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และกระแสสังคมที่เรียกร้องและต้องการให้เกิดการปฏิรูปขึ้นในทุกองค์กร ไม่เว้นแม้กระทั่งวงการพระพุทธศาสนา และจากสาเหตุของปัญหาการนำพระพุทธศาสนาใช้ในชีวิตประจำวันอาจจะมีรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่สมควร และปัญหาจากองค์กรศาสนา โดยเฉพาะ พระภิกษุ สามเณร ซึ่งได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็น “เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ” บางรูป ได้ประพฤติไม่เหมาะสม ไม่เป็นป่อเกิดแห่งศรัทธา มีการดัดแปลงหลักธรรมคำสอนไปจากความเป็นจริงเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง ดังนั้นจึงทำให้เห็นความพยายามทุกฝ่ายที่ต้องการขับเคลื่อนอย่างกระตือรือร้นก้าวไปข้างหน้าด้วยกลไกของระบบที่เรียกว่า “ปฏิรูป” แต่กลไกที่จะเป็นเครื่องมือทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์กลับไม่ได้สนองตอบต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยตรง ทำให้สังคมต้องคำถามกับบทบาท และหน้าที่อันจะพึงให้ต่อสังคม การตั้งคำถามว่า ทำไม อย่างไร เพื่ออะไร การที่รัฐพยายามเข้าไปจัดการกับกับองค์กรต่างๆ ทั้ง การเมือง เศรษฐกิจ เพื่อการป้องกันและปราบปราม หรือสร้างเงื่อนไขให้เกิดการขับเคลื่อนในภาพรวมขององค์กรที่เกิดขึ้น ให้การดำเนินการกิจกรรมต่างๆ บรรลุตามเป้าประสงค์หลักขององค์กร และในการปฏิบัติงาน

ในปัจจุบันพระสงฆ์และวัดวาอาราม เป็นที่จับตาของสังคมเป็นอย่างมาก จะเห็นว่าที่ผ่านมาหลายฝ่ายได้พูดถึงความจำเป็นในการปฏิรูปวงการสงฆ์อยู่เป็นระยะ โดยอ้างเหตุเรื่องความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อวงการสงฆ์ที่ลดลง เนื่องจากปรากฏข่าวพระทำผิดธรรมวินัยอยู่เป็นระยะ รวมไปถึงบทบาทของสงฆ์ที่ไม่สอดคล้องกับสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะคนบางกลุ่มได้พยายามชี้นำสังคมให้มองภาพพระสงฆ์ไปในทางลบ โดยอาศัยข้อมูลอาจเป็นจริงบ้างหรืออาจจะเป็นเท็จบ้างมองอย่างบริสุทธิ์ใจบ้างมองอย่างอคติบ้าง ทั้งหมดนั้นย่อมเกิดผลกระทบต่อพระศาสนาโดยภาพรวม ดังนั้น การปรับตัวหรือปฏิรูปกิจการต่างๆ ในทางพระศาสนา เพื่อลดจุดอ่อนและเสริมจุดแข็ง ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สังคมได้มองเห็นผลงานและคุณค่าของพระสงฆ์ และพระศาสนาได้มากขึ้นอันจะนำมาซึ่งความมั่นคงของพระศาสนา และเพื่อขับเคลื่อนกิจการงานพระสงฆ์อย่างเป็นระบบ และให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา นี้ เริ่มมาตั้งแต่วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ที่คณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติเห็นชอบแผนการดำเนินงานของพระสงฆ์ ๖ ด้าน + ๑ ด้าน ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) เสนอพระสงฆ์ได้มุ่งมั่นและเกิดเป็นแรงบันดาลใจที่จะปรับปรุงระบบกลไกที่มีอยู่ของพระสงฆ์ และจะพัฒนางานให้ก้าวไปข้างหน้าในเชิงรุกเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก จึงเอาพันธกิจ ๖ ด้าน ของพระสงฆ์มาเป็นตัวตั้ง คือ ๑) งานด้านการปกครอง ๒) งานด้านศา

สนศึกษา ๓) งานด้านศึกษาสงเคราะห์ ๔) งานด้านเผยแผ่ ๕) งานด้านสาธารณูปการ ๖) งานด้านสาธารณสงเคราะห์ ผนวกเข้ากับอีก ๑ ด้าน คือ งานด้านพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาแห่งโลกโดยมหาเถรสมาคม (มส.) อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๙ แห่ง พ.ร.บ. คณะสงฆ์ ๒๕๐๕ แก้ไข ๒๕๓๕ แต่งตั้งคณะกรรมการทั้ง ๖ ด้าน มารับผิดชอบในงานแต่ละด้าน^๑

ด้วยเหตุนี้สภาพปฏิรูปแห่งชาติ จึงได้เสนอให้มีการปฏิรูปองค์กรพระพุทธศาสนาใน ๔ ประเด็นหลักคือ

๑) เรื่องทรัพย์สินของวัดและพระสงฆ์เนื่องจากเห็นว่า มีพระสงฆ์บางรูปแสดงความอวดรวย ใช้ชีวิตฟุ้งเฟ้อทำให้เห็นว่าเป็นผู้สะสมมากกว่าเสียสละ และทรัพย์สินของวัดไม่มีการแสดงบัญชีทรัพย์สินให้พุทธศาสนิกชนได้รับรู้ถึงที่มาที่ไปของเงินบริจาค ที่ไม่มีการตรวจสอบความโปร่งใส

๒) เรื่องปัญหาของพระสงฆ์ที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยนำมาซึ่งความเสื่อมศรัทธาเนื่องจากเห็นว่า มีพระสงฆ์บางรูปที่ประพฤตินอกกลุ่มนอกลู่นอกทาง ประพฤติไม่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะไม่มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน สั่งสอนประชาชนตามความเข้าใจของตัวเองที่คิดว่าถูกต้อง หรือสอนตามแบบอย่างโบราณาจารย์ที่เคยสั่งสอนกันมาจากอดีต

๓) เรื่องการทำพระธรรมวินัยให้วิปริตและการประพฤติวิปริตจากพระธรรมวินัยเนื่องจากมีพระภิกษุบางรูปที่มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาพอสมควรแต่ดัดแปลงหลักธรรม คำสอนนั้นให้เอื้อประโยชน์แก่ตนเอง สร้างความเข้าใจผิดแก่พุทธศาสนิกชนผู้เคารพนับถือและปฏิบัติ ตามจนเข้าใจว่านั่นคือ พระพุทธศาสนาที่แท้จริง

๔) เรื่องฝ่ายอาณาจักรที่จะต้องเข้าไปสนับสนุนปกป้องคุ้มครองกิจการพระพุทธศาสนาเพราะเห็นว่า องค์กรทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ไม่สามารถที่จะบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนาให้เรียบร้อยดังมาดองค์กรทางพระพุทธศาสนา ขาดความทันสมัย แก้ไขปัญหาได้ไม่ทันทั่วถึง สภาพปฏิรูปแห่งชาติจึงนำข้อเสนอให้คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ คณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีมติให้ฝ่ายศาสนาจักรคือ มหาเถรสมาคม ดำเนินการหาแนวทางในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องเหมาะสมตามพระธรรมวินัย กฎหมายบ้านเมือง และจารีต ประเพณีที่ปฏิบัติสืบกันมา

“การปฏิรูป” คือ การที่พระสงฆ์ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ยกระดับ เพิ่มขีดความสามารถ เพิ่มศักยภาพ กลไกที่มีอยู่ของพระสงฆ์ให้ดีขึ้นกว่าเดิม พร้อมกันนี้ก็มีแนวคิดหรือนวัตกรรมใหม่ๆ เป็นวิถีที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระสงฆ์และยุทธศาสตร์ของรัฐบาล ทั้งนี้ การสาธารณูปการซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสนวัตถุของวัดและศาสนสมบัติของวัดนั้น นับเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของงานพระสงฆ์ ซึ่งสมควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้เจริญมั่นคง หากงานด้านสาธารณูปการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็ย่อมอำนวยประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนและพระพุทธศาสนาสืบไป

การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนเพื่อสร้างศรัทธาประชาชนที่มีต่อพระพุทธศาสนาให้กลับคืนมาโดยเร็ว พระสงฆ์ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปมีการกำหนดทิศทางการพัฒนางานพระสงฆ์อย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และสอดคล้องกับภาระงาน ๖ ด้านของ

^๑พระราชมุนี (พล อากาศโร ป.ธ.๙, Ph.D.), “การปฏิรูปกิจการ พระพุทธศาสนา”, โพสต์ทูเดย์ ธรรมะ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <https://www.posttoday.com/dhamma/513959/> [๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๑].

พระสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับวัด มีขับเคลื่อนและ การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดไปพร้อมกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี การที่จะ ปรับปรุงและพัฒนาได้นั้น ก็ต้องดำเนินการโดยพระสงฆ์ นั่นคือต้อง "ปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อพระสงฆ์ โดยพระสงฆ์" เพราะ "การปฏิรูป คือ ทางเลือกและทางรอด" "เอกายโน อัย มคโค วิรุฬโห พุทธสาสนเ"

กิจการพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับภารกิจงาน ๖ ด้านของพระสงฆ์ การปฏิรูปกิจการ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ต้องคำนึงถึง ภารกิจ ๖ ด้านของพระสงฆ์ที่ถือเป็นภารกิจหลักของ พระสงฆ์เพื่อพัฒนากิจการพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองและทันต่อการเปลี่ยนแปลงตาม สถานการณ์ของบ้านเมืองสืบไป ซึ่งจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของพุทธบริษัท สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้สรุปอิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย ดังนี้ ๑) เป็นศาสนาของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย ๒) เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย ๓) เป็นศูนย์รวมจิตใจให้ชนชาวไทยตั้งอยู่ในความสามัคคี ๔) เป็นหลักเกณฑ์แห่งเสรีภาพในการนับถือ ศาสนา ๕) เป็นสถาบันที่ดำรงยืนยงคงอยู่มาคู่ชาติไทย ๖) เป็นหลักคำสอนสอดคล้องกับลักษณะนิสัย ของคนไทยที่รักความเป็นอิสระเสรี ๗) เป็นแหล่งสำคัญที่หล่อหลอมเอกลักษณ์ของชาติไทย ๘) เป็นมรดกและเป็นคลังสมบัติอันล้ำค่าของชนชาติไทย ๙) เป็นหลักนำทางในการพัฒนาชาติไทย ๑๐) เป็นแหล่งของดีมีค่าที่ชนชาติไทยมอบให้แก่อารยธรรมของโลก^๒

พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทยและยังส่งผลกระทบต่อ สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองโดยรวมอีกด้วย ไม่เฉพาะพระภิกษุสามเณร และพุทธศาสนิกชน เท่านั้น การใช้กลไกของรัฐในการเผยแผ่และปลูกฝังความเชื่อและศีลธรรมทางศาสนาในแต่ละสมัยแต่ ละยุคสมัยอาจแตกต่างกันไปบางรัฐที่เป็น “รัฐศาสนา” (เช่น รัฐอิสลาม) ก็สามารถใช้อำนาจของรัฐทุก ระดับในการเผยแผ่และปลูกฝังศีลธรรม ตั้งแต่การออกกฎหมาย นโยบายและการจัดการศึกษา หรือแนวทางการพัฒนาประเทศโดยทั่วไปจะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมหรือไม่ทำลายหลักความเชื่อและ ศีลธรรมทางศาสนาแห่งรัฐ^๓

ปัจจุบันพระสงฆ์ที่ออกไปเผยแผ่ธรรมะ ยังไม่มีความรู้ ไม่แตกฉานในหลักเท่าที่ควร ไม่รู้นิรุกติประวัติสัมภิตาเพียงพอ (เชี่ยวชาญด้านภาษา) ไม่รู้จักการวิเคราะห์บริบทผู้ฟัง ไม่รู้จักการ ถ่ายทอดในรูปแบบบริบทการโลกยุคใหม่ การเทศน์ การบรรยายยังคงใช้ภาษาเก่าๆ เดิมๆ ตามจารีต ประเพณี ทำให้เกิดปัญหาในการเผยแผ่ธรรมะ ในขณะที่พุทธศาสนิกชนไทย เกิดปัญหาการไม่เข้าใจ ภาษาธรรมะนี้ด้วย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ คือ ๑) ขาดกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้เกิดปัญญา ๒) ไม่รู้ภาษาบาลี ดีพอ ๓) ไม่เข้าใจความหมายที่พระสงฆ์สื่อ ๔) คนไทยใช้ภาษาไทยผิดเพี้ยน ขาดความจริงใจต่อกัน ๕) ชาวบ้านได้รับรู้คำ และความหมายของศัพท์มาจากสื่ออย่างผิดๆ ปัญหาหลักที่พบจากพระสงฆ์คือ ๑) พระมีโอกาสดเทศนาน้อย ๒) พระสงฆ์ขาดประสบการณ์และขาดความมั่นใจ ๓) ขาดความรู้

^๒พระราชมุนี (พล อากาศโร ป.ธ.๙, Ph.D.), “แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐-๒๕๖๔ การน่านโยบายสู่การปฏิบัติ”, โฟสต์ทูเดย์ ธรรมะ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <https://www.posttoday.com/dhamma/513945> / [๑๗ กันยายน ๒๕๖๐].

^๓สุรพศ ทวีศักดิ์, การใช้กลไกของรัฐในการเผยแผ่ศีลธรรมทางศาสนา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://prachatai.com/journal/2010/05/29440/\[๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓\]](https://prachatai.com/journal/2010/05/29440/[๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓]).

วิทยาการสื่อสารยุคใหม่ ๔) ไม่เข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง ๕) ขาดความรู้ด้านภาษายุคใหม่ เช่น ภาษาอังกฤษ ส่วนสาเหตุการเผยแพร่ธรรมะที่ไม่ได้ผลเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้ ๑) พื้นฐานในการเข้าใจ ธรรมชาติ ตัวเอง และหลักศีลธรรม ๒) เรื่องภาษา การใช้ภาษามีความแตกต่างกัน การสื่อสารที่ ต่างถิ่นจึงเป็นปัญหา ในขณะที่ปัจจุบันโลกแคบลงการสื่อสารก็ง่ายขึ้น แต่ภาษากลับเป็นอุปสรรค ในการบอกกล่าวหรือแสดงเจตจำนงของตนเองให้แก่ผู้อื่นเข้าใจ อีกทั้งผู้คนที่เดินทางไปมาหาสู่กัน ทั่วโลก การเผยแพร่ธรรมะหากไม่เข้าใจภาษาท้องถิ่นจึงประสบผลสำเร็จยาก^๔

สภาพปัญหาของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ๔ ข้อ ได้แก่ ปัญหาด้านนโยบายการเผยแพร่ โดยพระสงฆ์ไม่มีการระดมความคิดร่วมกันจากพระสงฆ์ในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ทำให้นโยบายการเผยแพร่พระพุทธศาสนาไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ปัญหา ด้านบุคลากร โดยในวัดที่มีกิจกรรมการเผยแพร่พระพุทธศาสนานั้น ขาดแคลนบุคลากรจำนวนมากโดย ไม่มีการสร้างบุคลากรทดแทนบุคลากรที่ขาดหายไป นอกจากนี้ พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแพร่ พระพุทธศาสนายังมีปัญหาด้านทักษะในการเผยแพร่ด้วยเช่นกัน ปัญหาด้านรูปแบบวิธีการที่ใช้ในการ เผยแพร่ ไม่สอดคล้องกับค่านิยมและไม่ตรงตามความต้องการของสังคมปัจจุบัน และปัญหาด้านสื่อที่ ไม่ทันสมัยและขาดประสิทธิภาพในการสื่อสาร ๑) เรื่องรูปแบบใหม่ๆ ในการถ่ายทอดด้วยวิธีการ ที่น่าสนใจ แม้เนื้อหาธรรมะจะดีแต่วิธีการถ่ายทอดไม่ชัดเจน ย่อมเกิดปัญหาการเข้าใจได้ เมื่อคนสนใจ วิธีการ เนื้อหาธรรมะก็น่าสนใจตามมาด้วย ๒) เรื่องทัศนคติ ในการเผยแพร่ธรรมะ หากผู้ฟังหรือผู้รับ มีทัศนคติที่เอนเอียงก็จะตั้งแง่ต่อต้าน เหมือนครั้งพุทธกาลที่มีพวกไม่ชอบวิธีการเผยแผ่ของ พระพุทธเจ้า จึงกลายเป็นปัญหาได้ ๓) เรื่องเทศะ ท้องถิ่นแต่ละที่อาจจะไม่เหมาะในการเผยแพร่ธรรมะ เช่น สถานที่มีสงคราม มีภัยแล้ง มีศาสนาอื่นๆ ที่เคร่งครัด ย่อมเกิดปัญหาในการเผยแพร่ธรรมะได้ ๔) เรื่องวัยและเพศ เช่น เด็กอาจจะยังไม่พร้อมที่รับธรรมะที่ยาก คนแก่ยากที่ฟังรู้เรื่อง ในขณะที่ผู้เผยแผ่ เป็นพระสงฆ์ที่ใกล้ชิดสตรีมากไปอาจจะกลายเป็นปัญหาเรื่องชู้สาวได้^๕ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญและความเสื่อมของ พระพุทธศาสนา

ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่สั่นคลอนศรัทธาในพระพุทธศาสนา เหล่าพุทธบริษัทก็จะ ช่วยกันพิจารณา หาทางแก้ไขปรับปรุง เพื่อความมั่นคงสถาพรของพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนา ประจำชาติไทย และเป็นสมบัติของปวงชนชาวไทยตั้งแต่บรรพกาล ก่อให้เกิดการเรียกร้องให้มีการ ปฏิรูปองค์กรสงฆ์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของประเทศไทย เป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชน เป้าหมายของการปฏิรูปครั้งนี้เพื่อสร้างความเข้มแข็งมั่นคงขององค์กรศาสนาโดยพระภิกษุสงฆ์ ให้เป็นศาสนบุคคลที่พึงประสงค์ของพระพุทธศาสนา จึงต้องศึกษากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูป กิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เพื่อปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการเผยแผ่ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์กิจการพระสงฆ์ ๒๐ ปี และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของพุทธบริษัท เพื่อไปด้วยกันอย่างยั่งยืน

^๔สุรศักดิ์ มณีสุวรรณ, “การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อการเผยแพร่ธรรมะในยุคปัจจุบัน”, **บทความงานวิจัย**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://www.gotoknow.org/posts/556623/\[๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๖\]](https://www.gotoknow.org/posts/556623/[๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๖]).

^๕พระมหาสมชาย กลิ่นชาญ, “การเผยแพร่พระพุทธศาสนา : การพัฒนารูปแบบและวิธีการเชิงรุกของ คณะสงฆ์ไทย”, **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑, (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙): ๒๐๗.

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพทั่วไปในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแพร่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เป็นอย่างไร

๑.๒.๓ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแพร่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแพร่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแพร่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแพร่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาได้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการศึกษากิจการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแพร่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ดังนี้ ๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ๒) ยุกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน ๓) พัฒนางค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และ ๔) ทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญและประชากร

๑.๔.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท จำนวน ๒๔ รูปหรือคน ดังนี้

๑) กลุ่มพระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ จำนวน ๔ รูป

๒) กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจการพระพุทธศาสนา จำนวน ๔ คน

๓) กลุ่มข้าราชการและประชาชน จำนวน ๖ คน

๔) กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๑๐ รูป

๒. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้องกับภารกิจงานด้านการเผยแพร่ของ

พระสงฆ์ จำนวน ๕ รูป นักวิชาการด้านศาสนา จำนวน ๕ คน และประชาชน จำนวน ๒ คน รวมจำนวน ๑๒ รูป/คน

๑.๔.๒.๒ ประชากร

ได้แก่ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท จำนวน ๑,๘๒๐ รูป จาก ๘ อำเภอ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

เขตปกครองพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท จำนวน ๘ อำเภอ ได้แก่ ๑) อำเภอเมืองชัยนาท ๒) อำเภอมโนรมย์ ๓) อำเภอวัดสิงห์ ๔) อำเภอสรรพยา ๕) อำเภอสรรคบุรี ๖) อำเภอหันคา ๗) อำเภอหนองมะโมง ๘) อำเภอเนินขาม

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาในการทำวิจัยระหว่าง เดือนตั้งแต่ ตุลาคม ๒๕๖๑ – มิถุนายน ๒๕๖๒ รวมระยะเวลา ๘ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การขับเคลื่อน หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพตามอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการต่างๆ ให้เป้าหมายของกลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นของระบบต่างๆ ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

การปฏิรูป หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ยกระดับ เพิ่มขีดความสามารถ เพิ่มศักยภาพ กลไกที่มีอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม พร้อมกันนี้ก็มีแนวคิดหรือนวัตกรรมใหม่ๆ เป็นวิถีที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ของรัฐบาล แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระสงฆ์ ทั้งการสาธารณูปการซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสนวัตถุและศาสนสมบัตินั้นนับเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของภารกิจงานด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาเผยแผ่ศาสนธรรมโดยวิธีต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบ เข้าใจ และน้อมนำไปปฏิบัติ อันจะยังผลให้สังคมตลอดจนประเทศชาติมีความผาสุก สันติสุข และมีความเจริญก้าวหน้า

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

๑.๖.๒ ทำให้ทราบการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

๑.๖.๓ นำเสนอการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

๑.๖.๔ ผลจากการวิจัยไปเป็นการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ด้านการเผยแผ่จังหวัดชัยนาท และจังหวัดอื่นๆ

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” โดยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการ ขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ตามลำดับต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการขับเคลื่อน
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา
- ๒.๓ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- ๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการขับเคลื่อน

แนวคิดเกี่ยวกับการขับเคลื่อนเป็นการให้ความหมายรูปแบบการทำงานที่เป็นเชิงระบบใน การทำงานที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนกิจการพระพุทธศาสนาสู่ประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์หลายอย่างและ รวมทั้งขั้นตอนของการขับเคลื่อนสามารถ แยกออกได้ ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการขับเคลื่อน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ความหมายของ การขับเคลื่อนคือตัว จักรต่างๆ ที่ทำงานประสานสอดคล้องกันเพื่อให้เครื่องจักร เครื่องกล หรือเครื่องยนต์ทำงานได้สำเร็จ การขับเคลื่อนอาจจะขับเคลื่อนหรือไม่ขับเคลื่อนก็ได้ เช่น ตุ๊กตามีการขับเคลื่อนภายในทำให้เคลื่อนไหวได้ การขับเคลื่อนในเครื่องยนต์ทำให้รถวิ่งไปได้ หุ่นยนต์มีการขับเคลื่อนหลายอย่าง การขับเคลื่อนอาจรับ พลังงานจากสิ่งอื่นอย่างเครื่องกำเนิดไฟฟ้าหรือพลังงานกลอย่างอื่น นอกจากจะหมายถึงตัวจักรต่างๆ ของเครื่องจักรเครื่องกลเครื่องยนต์แล้ว คำว่า การขับเคลื่อน ยังใช้หมายความถึง กระบวนการต่อเนื่องที่ ก่อให้เกิดปฏิกิริยาบางอย่าง เช่น การขับเคลื่อนการย่อยอาหาร การขับเคลื่อนการสร้างอาหารของพืชโดย การสังเคราะห์แสง และยังหมายถึงบุคคลผู้เป็นเจ้าของที่ปฏิบัติงานในองค์กร ทำให้งานขององค์กรดำเนิน ไปได้ด้วย^๑ การขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่สาธารณะ “หาดแห่” ที่ตั้งอยู่ ระหว่างบ้านน้ำท่า ตำบลน้ำท่า อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และบ้านท่าคือ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์, ๒๕๕๖), หน้า ๙๖๕.

action research หรือ PAR) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะ “หาดแห่” มีการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อน สามารถวางแผนการ ใช้ประโยชน์พื้นที่ทั้งด้านการเกษตร การประมง และการท่องเที่ยวโดยกลุ่มและสมาชิกชุมชนเป็นหลัก อาศัยความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีเทศบาลตำบลน้ำก่ำ สนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ จนถึงปัจจุบัน โดยมีกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ ๑) การขับเคลื่อนที่เป็นทางการ หรือกลไกเชิงสถาบัน ที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการพื้นที่เป็นลายลักษณ์อักษร ๒) การขับเคลื่อนที่ไม่เป็นทางการเป็นการจัดการพื้นที่ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน ให้การยอมรับผู้นำที่ไม่เป็นทางการเพื่อร่วมกันกำหนดกฎ กติกา รวมถึงสิทธิ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ๔ ขั้นตอน คือ ๑) การมีส่วนร่วมในการวางแผน ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ๓) การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ และ ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล^๒ การขับเคลื่อน หมายถึง ส่วนของอุปกรณ์ที่ทำหน้าที่ส่งผ่านการเคลื่อนที่ ทำให้มีการเปลี่ยนตำแหน่งจากต้นทางไปยังปลายทางของการเคลื่อนที่หรือทำหน้าที่เปลี่ยนทิศทางความเร็ว ลักษณะการเคลื่อนที่นอกจากนี้ยังช่วยผ่อนแรงให้ทำงานได้ง่ายขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น การทำงานของการขับเคลื่อนนั้นต้องอาศัยอุปกรณ์ หรือชิ้นส่วนเป็นตัวทำให้เกิดการทำงานในลักษณะต่างๆ ซึ่งอุปกรณ์แต่ละประเภทจะมีหน้าที่แตกต่างกันไป และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามความต้องการ^๓ การขับเคลื่อน หมายถึง สิ่งที่ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลให้เป็นผู้ดำเนินงาน เช่น การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบมาดำเนินการ ควบคุมกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนงาน โดยมีรายงานการประชุมคณะทำงาน รายงานผลการดำเนินการ การประเมินระบบ และสรุปผลการดำเนินงานตามระบบที่กำหนดไว้^๔ การขับเคลื่อนที่จะทำหน้าที่ในการผสมผสาน กิจกรรมทางศาสนานำมาสู่วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คือ ผู้ประสานงานหลักธรรม สัมพันธ์อาเซียน ที่เกิดจากกลุ่มเครือข่ายจิตอาสา จากศาสนาในพื้นที่มาทำหน้าที่สร้างความร่วมมือทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการธำรงรักษาอัตลักษณ์ และการจัดกิจกรรมทางศาสนาดังนั้นจึงต้องมีการจัดอบรมผู้ประสานงานวัฒนธรรมสัมพันธ์อาเซียน เพื่อทำหน้าที่จัดทำข้อเสนอ ในการจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ผ่านวิถีศาสนา^๕ การขับเคลื่อนในการบริหารกิจการคณะสงฆ์นับแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน โดยสาระในองค์รวมท่านเสนอมุมมองว่า พ.ร.บ. เป็นเพียงการขับเคลื่อนการปกครอง ที่ยังไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคน พัฒนาพระภิกษุในพระพุทธศาสนาให้เป็นไปตามเป้าหมายและอุดมการณ์ผ่านคำ

^๒ชกร เดชะคำภู และ ทิพาภรณ์ หอมต, “วิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่”, วารสารวิจัย, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๕ (กันยายน-ตุลาคม ๒๕๖๐): ๓๔๗-๓๖๐.

^๓สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, เทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๘๕.

^๔บุรินทร์ รุจจนพันธ์, คู่มือการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา ปี ๒๕๕๓ และ ปี ๒๕๕๗, จังหวัดลำปางการพิมพ์, ๒๕๕๗ หน้า ๓๐.

^๕พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ (ช่วยธานี), “การผสมผสานกลไกทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน, วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๑): ๒๖๖.

ว่า “สิกขา” โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ต้องเขาไปหนุนเสริมเพื่อการศึกษาของผู้บวชให้ไปสู่เป้าหมายในทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ^๖

ความหมายการขับเคลื่อน

ดังนั้นการขับเคลื่อนจึงมีหลายลักษณะที่นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ในการอธิบายกระบวนการในอนาคตหรือการสร้างการขับเคลื่อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือแบบจำลองที่ผู้วิจัยหรือนักวิชาการคิดขึ้นมาใช้สำหรับการศึกษากการขับเคลื่อนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นต้น ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑ สรุปสาระสำคัญจากความหมายของการขับเคลื่อน

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๕๒, หน้า ๙๖๕).	การขับเคลื่อน คือ ตัวจักรต่างๆ ที่ทำงานประสานสอดคล้องกันเพื่อให้เครื่องจักร เครื่องกล หรือเครื่องยนต์ทำงานได้สำเร็จ
กชกร เดชะคำภู และ ทิพาภรณ์ หอมด (๒๕๖๐, : ๓๔๗-๓๖๐).	การขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่สาธารณะ “หาดแห่” ที่ตั้งอยู่ระหว่างบ้านน้ำก่ำ ตำบลน้ำก่ำ อำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, (๒๕๖๑, หน้า ๘๕). บุรินทร์ รุจจนพันธุ์, (๒๕๕๓ และปี ๒๕๕๗, หน้า ๓๐).	การขับเคลื่อน หมายถึง สิ่งที่ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์กร หน่วยงาน การขับเคลื่อนที่จะทำหน้าที่ในการผสมผสานกิจกรรมทางศาสนานำมาสู่วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คือ ผู้ประสานงาน วัฒนธรรม สัมพันธ์อาเซียน
พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ (ช่วยธานี) (๒๕๖๑, : ๒๖๖).	การขับเคลื่อนที่จะทำหน้าที่ในการผสมผสานกิจกรรมทางศาสนานำมาสู่วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ (๒๕๖๑, : ๕).	การขับเคลื่อนในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ นับแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน โดยสาระในองค์รวม ท่านเสนอมุมมองว่า พ.ร.บ. เป็นเพียงกลไกการปกครอง

^๖พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ “กลยุทธ์การบริหารองค์กรสงฆ์ที่เข้มแข็งในยุคโลกาภิวัตน์”, วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๖๑): ๕.

๒.๑.๒ ประเภทของการขับเคลื่อน

การขับเคลื่อน ถือเป็นแนวทางสร้างสังคม ที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจสิ่งใหม่ ที่ถูกแนะนำสู่สังคม ดีหรือไม่ดีอย่างไร มีคุณค่าต่อสังคมมากหรือน้อยเพียงใด และดีพอที่จะกลายเป็นมาตรฐานในสังคมได้ การใช้เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกในสังคม ต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลและ เข้าใจองค์ความรู้อย่างเท่าเทียม เพื่อนำมาสู่การแสดงทัศนะ และการวิจารณ์ด้วยเหตุและผล การขับเคลื่อน พระสงฆ์ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ด้านการทำงาน และพระสงฆ์ในพื้นที่ต่างๆ ในแต่ละภาค แต่ละจังหวัด ที่ได้รับการสนับสนุนจาก สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชน และกำหนดกรอบทิศทาง เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วนทั้ง ภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมในทุกระดับ ใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการ การดำเนินงานตามภารกิจของ องค์กรให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน และพันธกิจสู่วิสัยทัศน์ของแผนที่กำหนด ๓ ประเภทดังนี้

๑) Productive Growth Engine

เป้าหมายสำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนประเทศไทยสู่ประเทศที่มีรายได้สูง (High Income Country) ที่การขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ การขับเคลื่อนดังกล่าว ประกอบไปด้วย

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบประชารัฐ

การบริหารจัดการสมัยใหม่ และการสร้างคลัสเตอร์ทางด้านเทคโนโลยี

การพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

การพัฒนาโมเดลธุรกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม กิจการร่วมทุนรัฐและเอกชน ในโครงการขนาดใหญ่ รวมถึงการบ่มเพาะธุรกิจด้านเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการตอบโจทย์ความพยายามในการก้าวข้ามกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ที่ไทยกำลังเผชิญอยู่

๒) Inclusive Growth Engine

เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์และเป็นการกระจายรายได้ โอกาส และความมั่งคั่งที่เกิดขึ้นโดยการขับเคลื่อนนี้ ประกอบด้วย

การสร้างคลัสเตอร์เศรษฐกิจระดับกลุ่มจังหวัด

การพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากในชุมชน

การส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อตอบโจทย์ประเด็นปัญหาและความท้าทายทางสังคม ในมิติต่างๆ

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจ

การส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก

การสร้างงานใหม่ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การยกระดับขีดความสามารถ

การเสริมสร้างทักษะและการเติมเต็มศักยภาพของประชาชนให้ทันกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก และการจ่ายภาษีให้แก่ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดแบบมีเงื่อนไข (Negative Income Tax) เพื่อแก้ไขกับดักความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

๓) Green Growth Engine

การสร้างความมั่งคั่งของไทยในอนาคต จะต้องคำนึงถึงการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองต่อการหลุดออกจากกับดักความไม่สมดุลของการพัฒนาระหว่างคนกับสภาพแวดล้อม โดยการขับเคลื่อนนี้ประกอบด้วย

การมุ่งเน้นการใช้พลังงานทดแทน

การปรับแนวคิดจากเดิมที่คำนึงถึงความได้เปรียบเรื่องต้นทุน (Cost Advantage) เป็นหลัก มาสู่การคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้จากการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งระบบ (Lost Advantage) หัวใจสำคัญอยู่ที่การพัฒนากระบวนการผลิตให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด อันจะเกิดประโยชน์กับประเทศและประชาคมโลกด้วยในเวลาเดียวกัน

ทั้ง ๓ การขับเคลื่อน ประเทศไทย ๔.๐ ถือเป็น การปฏิรูปประเทศไทยไปสู่ความมั่งคั่งอย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ซึ่งถือเป็นเปลี่ยนโมเดลเศรษฐกิจจากการพึ่งพาการลงทุนต่างประเทศ มีการลงทุนการวิจัยและพัฒนาตัวเองน้อยมาก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาคน สร้างการวิจัยและพัฒนา โครงสร้างเศรษฐกิจ ให้ไทยสามารถอยู่ได้ในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งรัฐบาลต้องกล้าพอที่จะถอดกับดักจากการดึงเงินลงทุนต่างประเทศ เอาเทคโนโลยีของต่างชาติมา และต้องยืนอยู่บนขาตัวเองในระดับหนึ่ง^๗

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประเภท ของตลอดจนผลการศึกษานักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และประมวลแนวคิดหลัก เพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท โดยมีหลักแนวคิดที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังนี้

๒.๑.๓ ลักษณะของการขับเคลื่อน

การสร้างลักษณะของการขับเคลื่อนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์มากเท่าใด โมเดลจะสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นทำให้การนำโมเดลไปใช้มีความยุ่งยาก ในทางตรงกันข้ามถ้าเน้นความสะดวกในการนำโมเดลไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ก็ต้องเขียนโมเดล ให้ง่ายและชัดเจน โมเดลนั้นก็ย่อมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งทำให้การนำโมเดลไปอธิบายทำนาย และควบคุมปรากฏการณ์ได้จำกัด ดังนั้นการสร้างโมเดลจึงต้องพยายามสร้างให้ได้ทั้งความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ให้มากที่สุด และขณะเดียวกันก็สามารถนำไปใช้หาข้อสรุปเพื่ออธิบาย ทำนายหรือควบคุมปรากฏการณ์นั้นๆ ให้มากที่สุด โดยเราอาจเลือกศึกษาเฉพาะองค์ประกอบหรือตัวแปรที่สำคัญๆ ของปรากฏการณ์นั้นๆ

โครงสร้างการทำงาน

การส่งเสริมการขับเคลื่อนมีโครงสร้างการทำงานที่มุ่งเน้นการบูรณาการ การทำงาน ร่วมกันของหน่วยงานราชการและภาคส่วนต่างๆ ในรูปแบบของคณะกรรมการคณะอนุกรรมการและคณะทำงานในส่วนกลางและในระดับพื้นที่ซึ่งได้มีการกำหนด ภารกิจความรับผิดชอบในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ให้สอดคล้องกันเป็นลำดับขั้นดังนี้

^๗เพ็ญประภา ศรีประสม, “ไทยแลนด์ ๔.๐ กับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย”, [ออนไลน์] แหล่งที่มา, <https://sites.google.com/site/adecmju4608/home> [๑๐ กันยายน ๒๕๖๑].

๑. โครงสร้างการทำงานในระดับพื้นที่

ในการกำหนดองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ/คณะทำงานในระดับพื้นที่ให้เป็นกระบวนการปรึกษาหารือในพื้นที่และจะต้องส่งเสริมให้มีภาคประชาชนเข้าร่วมรับผิดชอบในการขับเคลื่อนด้วยทั้งนี้ ควรพยายามใช้โครงสร้างการทำงานที่มีอยู่เดิม และ ข้อมูลที่เป็นทุนการทำงานเดิมของหน่วยงานต่างๆ ในการเลือกวัดนำร่องให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด โดยประกอบภาคส่วนให้ครบถ้วนและให้อยู่ในดุลยพินิจของเจ้าคณะจังหวัด

ประกอบด้วยคณะกรรมการและคณะทำงาน ๔ ระดับ ดังนี้

๑) คณะกรรมการขับเคลื่อนระดับจังหวัด

(๑) ชี้แจงสร้างความเข้าใจในแผนยุทธศาสตร์และแนวคิด พื้นฐานในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ซึ่งเน้นไปที่สังคมโดยจะดำเนินการ“ตาม ลำดับขั้น”ทั้งในระดับครัวเรือนชุมชนและจังหวัด

(๒) กำหนดนโยบายบทบาทหน้าที่ และแนวทางการทำงานตามคู่มือฯ

(๓) ประสานจัดหาแหล่งงบประมาณให้กับแผนพัฒนาหมู่บ้าน / แผนชุมชนจากงบประมาณของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเช่นองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจังหวัด/กลุ่มจังหวัด หรือจากกระทรวง กรม ในส่วนกลาง

(๔) ทำความเข้าใจกำกับติดตามประสานงาน และให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการขับเคลื่อนงานระดับอำเภอ

(๕) สนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการ ดำเนินงานของทีมอำเภอ เช่น บุคลากร วัสดุอุปกรณ์องค์ความรู้และงบประมาณ

(๖) พิจารณากลับกรองแผนงาน/โครงการจาก อำเภอที่สอดคล้องกับแนวทางยุทธศาสตร์ และเสนอต่อคณะอนุกรรมการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนา ตามด้านความมั่นคงแล้วแต่กรณี

(๗) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการคณะทำงานและบุคคลใดๆ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ เช่น คณะทำงานฝ่ายติดตามและสนับสนุน ข้อมูลคณะทำงานกลับกรองโครงการ คณะทำงานส่งเสริมการขับเคลื่อน (โดยมอบหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายงานจากส่วนกลางหรือตรงกับภารกิจหลักในการดำเนินการเป็นฝ่ายเลขานุการฯ) เป็นต้น

(๘) รายงานผลการปฏิบัติงาน ปัญหา/อุปสรรค ให้คณะอนุกรรมการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนา ตามคณะอนุกรรมการพัฒนาตามด้านความมั่นคงแล้วแต่กรณี

๒) คณะกรรมการขับเคลื่อนระดับอำเภอ

ประกอบด้วยนายอำเภอเป็นประธานกรรมการหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้องผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนภาคเอกชนผู้แทนภาคประชาชน/ภาค ประชาสังคมในพื้นที่ ผู้แทนหน่วยงานด้านความมั่นคง ผู้แทนธนาคารเพื่อเป็นกรรมการโดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

(๑) กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ระดับอำเภอและจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาตาม ในพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย

(๒) การสร้างความเข้าใจกับชุมชนให้มาร่วม ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเวทีเรียนรู้เสนอแผนพัฒนาชุมชน

(๓) ประสานงานและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อ การขับเคลื่อนงานเช่นบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์องค์ความรู้ และงบประมาณ

(๔) แต่งตั้งคณะทำงานระดับตำบลและหมู่บ้านและบุคคลใดๆ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของอำเภอ

(๕) พิจารณากลับกรองแผนงาน/โครงการ จากตำบลและหมู่บ้านที่สอดคล้องกับแนวทางยุทธศาสตร์ฯ

(๖) แต่งตั้งคณะทำงานและบุคคลใดๆ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะทำงานตามแนวทางของจังหวัดนั้นๆ

(๗) ปฏิบัติและรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา/อุปสรรค ให้คณะทำงานระดับจังหวัดทราบอย่างต่อเนื่อง

๓) คณะทำงานขับเคลื่อนระดับตำบล

ประกอบด้วยกำนันผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ปลัดและนายช่างโยธาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ผู้แทนส่วนราชการระดับตำบลผู้แทนภาคเอกชน ผู้แทนภาคประชาชนผู้แทนหน่วยงานด้านความมั่นคง เป็นคณะทำงานโดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

(๑) ประเมินความพร้อมขั้นต้นของชุมชนได้แก่การขับเคลื่อนหมู่บ้านข้อมูลการเรียนรู้ การขยายผลและภาคี ความร่วมมือการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และคุณธรรมจริยธรรม

(๒) ส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลได้แก่ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานข้อมูลกายภาพอื่นๆ และบัญชีครัวเรือน

(๓) จัดเวทีเรียนรู้ระดับตำบลและสนับสนุน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของระดับหมู่บ้านในการจัดทำแผนชุมชน

(๔) ประสานงานติดตามการทำงานในระดับ หมู่บ้านและรายงานผลให้คณะทำงานระดับจังหวัดอำเภอทราบ

(๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการระดับอำเภอมอบหมาย

๔) คณะทำงานขับเคลื่อนระดับหมู่บ้าน

ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านผู้แทนคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนปราชญ์ชาวบ้านผู้นำทางธรรมชาติผู้แทนภาคราชการผู้แทนภาคเอกชน ผู้แทนภาคประชาชนผู้แทนหน่วยงานด้านความมั่นคงเป็นคณะทำงานโดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

(๑) สร้างความรู้ความเข้าใจให้การศึกษา กับครัวเรือน

(๒) จัดเก็บข้อมูลประสานให้มีการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูล (ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน ข้อมูลบัญชีครัวเรือนและข้อมูลกายภาพอื่นๆ)

(๓) จัดเวทีเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน

(๔) วิเคราะห์จัดทำแผนชุมชนและตัดสินใจ จัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ

(๕) เสนอโครงการที่แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนในพื้นที่โดยผ่านการทำประชาคมหมู่บ้าน

๒. หน่วยประสานและสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ

หน่วยประสานและสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ อยู่ภายใต้โครงการสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนการพัฒนาในชนบทมี วัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดจุดเชื่อมประสาน การทำงานให้มีความต่อเนื่องและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมจึงกำหนดให้มีหน่วยงาน/ทีมงาน ประสานและสนับสนุนจากส่วนกลางดังนี้^๕

๑) หน่วยงาน/ทีมบริหารและประสานงานกับส่วนกลาง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโครงการสนับสนุนผู้ประสานภาค/จังหวัดทำหน้าที่ ประสานงานกับคณะทำงานฯ คณะอนุกรรมการฯ และหน่วยงาน/ทีมงานสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในพื้นที่และรายงานผล

๒) หน่วยงาน/ทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในพื้นที่ มีผู้ปฏิบัติงานตามโครงการสนับสนุนฯ อยู่ในคณะทำงานระดับจังหวัด/อำเภอ ทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ เป้าหมายด้านการสร้างกระบวนการเรียนรู้การจัดเวทีประชาคมฯฯ พร้อมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ในพื้นที่และรายงานผล โครงสร้างการทำงานเพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนในส่วนกลางในระดับพื้นที่

สรุปได้ว่า ลักษณะการขับเคลื่อนสามารถจะอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้แม่นยำมากน้อยเพียงใดและเห็นได้ในลักษณะผลเชิงประจักษ์ ระหว่างตัวแปรเชิงโครงสร้างกับความเป็นไปได้ของการขับเคลื่อน ที่ประกอบด้วยเหตุและผลที่สัมพันธ์กับการศึกษาในเรื่องนั้นๆ นอกจากนี้การนำเสนอเพื่อสื่อสาร จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการแปลความหมายแต่ละตัวแปรด้วย ฉะนั้นการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ในลักษณะผลเชิงประจักษ์ระหว่างตัวแปรเชิงโครงสร้างกับความเป็นไปได้ของการขับเคลื่อนที่ประกอบด้วยเหตุและผลที่สัมพันธ์กัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการขับเคลื่อน ตลอดจนผลการศึกษานักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และประมวลแนวคิดหลักเพื่ออธิบายตัวแปรเชิงโครงสร้างกับความเป็นไปได้ของการขับเคลื่อนที่ประกอบด้วยเหตุและผลที่สัมพันธ์กัน โดยมีหลักแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๔ การสร้างขั้นตอน กระบวนการ การขับเคลื่อน

การขับเคลื่อนและขั้นตอน กระบวนการ การทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของขั้นตอน กระบวนการ การขับเคลื่อนนั้นดำเนินการโดยวิเคราะห์การเขียนรายงานการวิจัยจุดบกพร่องที่มักจะพบในการทำดัชนีชี้วัด ฯลฯ แล้วนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาสร้างเป็นการขับเคลื่อนและขั้นตอน กระบวนการ การควบคุมดัชนีชี้วัดตามลำดับขั้นในการทำดัชนีชี้วัด หลังจากนั้นจะเป็นขั้นตอนที่ ๒ นำขั้นตอน กระบวนการ ดังกล่าวไปทดสอบและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของขั้นตอน กระบวนการ นอกจากนี้การขับเคลื่อนและขั้นตอน กระบวนการ การบริหารคุณภาพ ทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งศึกษาการขับเคลื่อนการขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม มีรายละเอียดในการดำเนินการ ๔ ขั้นตอน

^๕สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, “แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ”, วารสารมุมมองความมั่นคง, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔): ๒๔.

ขั้นตอน กระบวนการ

ในการขับเคลื่อนมีกระบวนการทำงานที่สำคัญ ๔ ขั้นตอนได้แก่การเตรียมการ การจัดทำแผน

การนำแผนไปสู่การปฏิบัติและการตรวจติดตามและรายงานผลดังนี้

๑. การเตรียมการ :

กรรมการ/คณะทำงาน ระดับจังหวัด/อำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน โดยมีคำสั่งแต่งตั้ง ส่วนราชการที่มีสถานที่ตั้งทำการอยู่ในจังหวัด หรือมีเขตอำนาจหน้าที่ในจังหวัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนักวิชาการ ฯลฯ จุดเน้นที่สำคัญ คือ การให้ทีมงาน ภาคประชาชนในคณะทำงาน

โดยพยายามให้ทีมงาน ภาคประชาชนมีส่วนร่วมคิดขับเคลื่อนงานเองมากกว่า ที่หน่วยงานรัฐดำเนินการเองทั้งหมดทั้งนี้ในการจัดตั้ง คณะกรรมการ/คณะทำงาน ให้เป็นไปตามความพร้อมของ บุคลากรและภาคประชาชนในพื้นที่และให้ภาคประชาชน เลือกตัวแทนที่จะมาทำงานร่วมกับภาครัฐในระดับจังหวัด/อำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน

๑.๑. จัดโครงสร้างการประสานงานของ ทีมงานตั้งแต่ระดับจังหวัด/อำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน เพื่อสนับสนุนการจัดเก็บข้อมูลจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ของหน่วยงานและหมู่บ้าน/ชุมชนบัญชีครัวเรือน ข้อมูลอื่นๆ ตามประเด็นของพื้นที่และการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนทำแผนชุมชนขั้นตอน กระบวนการ

๑.๒ จัดประชุมคณะกรรมการ/คณะทำงาน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของทีมงานในแต่ละระดับ

๑.๓ การวิเคราะห์ความพร้อมขั้นต้นของชุมชน เป็นการประเมินเบื้องต้นเพื่อให้เห็นความพร้อมของกรอบการประเมินทั้ง ๕ ด้าน และเพื่อใช้สำหรับการติดตามประเมินผลในระยะต่อไป กรอบการประเมิน กระบวนการ ๕ ด้าน ได้แก่

๑).ด้านการขับเคลื่อน

๒).ด้านข้อมูล

๓) ด้านการเรียนรู้

๔).ด้านการขยายผลและภาคีความร่วมมือ

๕).ด้านการสนับสนุนรายละเอียดตามกรอบ การประเมินความพร้อมของพื้นที่เป้าหมาย ขั้นต้นซึ่งเป็นการประเมินความพร้อมของตนเอง ในการวางแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการ/คณะทำงานระดับต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของพื้นที่

๑.๔ การนำผลประเมินมาประกอบการวิเคราะห์ ภูมิสังคม ความพร้อมของพื้นที่เป้าหมาย เพื่อตั้งเป้าหมายกำหนดแผนการทำงานและกำหนดเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล

๒. การจัดทำแผน :

จัดเก็บและใช้ข้อมูลจากกระบวนการ เรียนรู้ร่วมกันของหน่วยงานและหมู่บ้าน/ชุมชน

๑) ข้อมูลบัญชีครัวเรือน

๒) ข้อมูล จปฐ.และ กชช.๒ ค

๓) ข้อมูลด้านกายภาพอื่นๆ เช่น สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

๔) ข้อมูลทุนชุมชนอื่นๆ เช่น วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การรวมกลุ่ม ฯลฯ ผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติม (กรณีที่มีข้อมูลไม่สมบูรณ์ และยังมีความจำเป็นต้องจัดเก็บเพิ่มเติม) คือคณะทำงานระดับหมู่บ้านหรือผู้ที่คณะทำงาน ระดับหมู่บ้านมอบหมายจากเวทีการให้การศึกษาหรือการถอดบทเรียนการพัฒนา

๒.๒ การจัดเวทีเรียนรู้ข้อมูลระดับหมู่บ้าน จากข้อมูลที่จัดเก็บ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ถึง ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ปัญหาไปจนถึงการเรียนรู้ เพื่อค้นหาทางเลือกในการแก้ปัญหา ขั้นตอนนี้ถือเป็น กระบวนการสำคัญที่ทำให้ครัวเรือนเข้าใจสาเหตุของ ปัญหาและสามารถริเริ่มการ แก้ปัญหาได้เองตั้งแต่ระดับ ครัวเรือนและชุมชนทำให้เกิดกระบวนการวางแผนจาก ล่างขึ้นบนที่ สะท้อนปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ได้ซึ่งในขั้นตอนนี้หากคณะทำงานระดับหมู่บ้านเชื่อมโยงกับ คณะกรรมการหมู่บ้านสภาองค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วน ราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนภาคเอกชนอื่นๆ เข้ามีส่วนร่วมด้วยตั้งแต่ต้นจะเกิดประโยชน์ เพิ่มขึ้นในแง่การสร้าง ความสามัคคี การมีข้อมูลครบถ้วนและการต่อยอดระดับการพัฒนาให้ครบวงจร การจัดเวทีเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมที่แตกต่าง กันตามระดับการพัฒนาของหมู่บ้านที่กรมการพัฒนา ชุมชนจัดแบ่ง ไว้แล้วดังนี้

๑) หมู่บ้านระดับ ๑ เริ่มพัฒนา มี ๓ กิจกรรม คือเวทีสร้างความเข้าใจ การศึกษาดูงาน และการจัดเวทีประชาคมปรับแผนชุมชน

๒) หมู่บ้านระดับ ๒ มีการพัฒนาและ มีการรวมกลุ่ม มี ๒ กิจกรรม คือ การทบทวน และพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม ส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนในรูปแบบของกลุ่ม

๓) หมู่บ้านระดับ ๓ มีความเข้มแข็ง สามารถต่อยอดการพัฒนา มีการจัดเวที ๒ ครั้งคือ การทบทวนและพัฒนาศักยภาพของชุมชน/เครือข่ายและและส่งเสริมแผนการทำงานของชุมชน ด้านการแปรรูปผลผลิต ให้ครบวงจรหรือทำศูนย์เรียนรู้ชุมชน

๒.๓ การจัดทำหรือทบทวน หรือปรับแผนชุมชน ในการแก้ปัญหา (ทำเองทำร่วมขอ รัับ การสนับสนุน) ระบุประโยชน์ที่กลุ่มเป้าหมายจะได้รับและกลุ่มชุมชนโดยรวม จะได้รับประโยชน์อะไร ทั้งนี้ในการดำเนินตามขั้นตอนที่ ๒.๑ – ๒.๓ ทั้งการจัดเก็บข้อมูล การ จัด เวที แลกเปลี่ยน เรียน รู้ และการจัดทำ/ปรับแผนชุมชนควรคำนึงถึงแนวคิด พื้นฐานในการขับเคลื่อนฯ ๓ ระดับได้แก่ ครัวเรือน ชุมชนพื้นที่ (จังหวัด) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และจัดทำแผนการพัฒนา ซึ่งการกำหนด แผนงาน/โครงการ อาจจำแนกได้ เป็น ๓ กรณีหลัก

๑) กรณีแผนงาน/โครงการที่ทำเอง ไม่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ให้ดำเนินการได้ทันที

๒) กรณีแผนงาน/โครงการที่ทำร่วม รวมทั้งที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณให้ ประสานแผนไปยัง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถให้การสนับสนุน งบประมาณได้ หรือเสนอ ผ่านอำเภอเพื่อเป็นแผนพัฒนา อำเภอผ่านไปยังแผนพัฒนาจังหวัด เพื่ อให้ หน่วยงาน ราชการ ที่ เกี่ยวข้องสนับสนุนในส่วนที่หน่วยงานนั้น รับผิดชอบโดยใช้งบประมาณของกระทรวง/กรม งบประมาณ ของจังหวัด (งบพัฒนาจังหวัด/งบยุทธศาสตร์จังหวัด) งบประมาณขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ตลอดจนงบของส่วนกลางและงบประมาณความร่วมมือจากภาคธุรกิจเอกชนอื่นๆ

๓) กรณีที่แผนงาน/โครงการที่ทำร่วม หรือขอรับสนับสนุนงบประมาณของยุทธศาสตร์ที่ ๑ หรือยุทธศาสตร์ที่ ๒ แล้วแต่กรณีให้ดำเนินการตามขั้นตอน ที่ระบุไว้ การอนุมัติแผนงาน/โครงการโดยระบุ ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานโครงการ การวัดผลที่ความคุ้มค่าเมื่อวัดเป็นตัวเงินกล่าวคือ เมื่อลงทุน งบประมาณของราชการไปแล้วจะคุ้มค่าที่ประชาชน หรือไม่และจะได้คืนในปีที่เท่าไรรวมทั้งต้องวัดความคุ้มค่าในอนาคตอันได้แก่ ความดีงามความรู้สึก ความพึงพอใจและผลกระทบในทางบวกที่มีต่อ ความยั่งยืนของการพัฒนาของชุมชน

๒.๔ การนำแผนไปสู่การทำประชาคมเพื่อสร้าง การยอมรับจากคนในหมู่บ้านแล้วนำไปสู่การบูรณาการ แผนงาน/โครงการ ประสานแผนสู่ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการจัดสรรงบประมาณ ทั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนราชการตามภารกิจ (งบ Function) และงบตามนโยบายพิเศษอื่นๆ ตลอดจนงบประมาณ ความร่วมมือจากภาคธุรกิจเอกชนต้องให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงผ่านแผนชุมชน

๓. การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

เมื่อแผนชุมชนผ่านความเห็นชอบ จากเวทีประชาคมหมู่บ้านแล้ว (ทำเอง ทำร่วมขอ รับการสนับสนุนงบประมาณ) คณะทำงานระดับหมู่บ้านร่วมกันจัดทำ ปฏิทินกิจกรรมหรือแผนปฏิบัติการของโครงการตามลำดับความสำคัญ โดยระบุกิจกรรมเป้าหมาย คำนวณ ต้นทุนการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบวิธีการเครื่องมือ/ทรัพยากรที่จำเป็น ระยะเวลาดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมการติดตามผลการดำเนินงาน เป็นต้น

๑) กรณีทำเอง เช่น การจัดตั้งกลุ่มการปฏิบัติตาม แผนชีวิตของครัวเรือนชุมชนสามารถดำเนินการได้ทันทีโดยใช้แรงงานชาวบ้านไม่เน้นจ้างเหมาหรือถ้าต้องการ สนับสนุนจากองค์กรหมู่บ้านของชุมชนให้เป็นไปตาม ระเบียบของกลุ่ม/องค์กรหมู่บ้านนั้นๆ

๒) กรณีทำร่วม/ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ แผนงาน/โครงการ จากหน่วยงานภายนอกเช่นเดียวกับ ข้อ ๑) ไม่เน้นการจ้างเหมาเน้นให้ชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจ ดำเนินการจัดทำกันเองหรือถ้าต้องการการสนับสนุน จากหน่วยงานให้วางแผนปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบของหน่วยงานนั้นๆ

๔. การตรวจติดตามและสนับสนุน

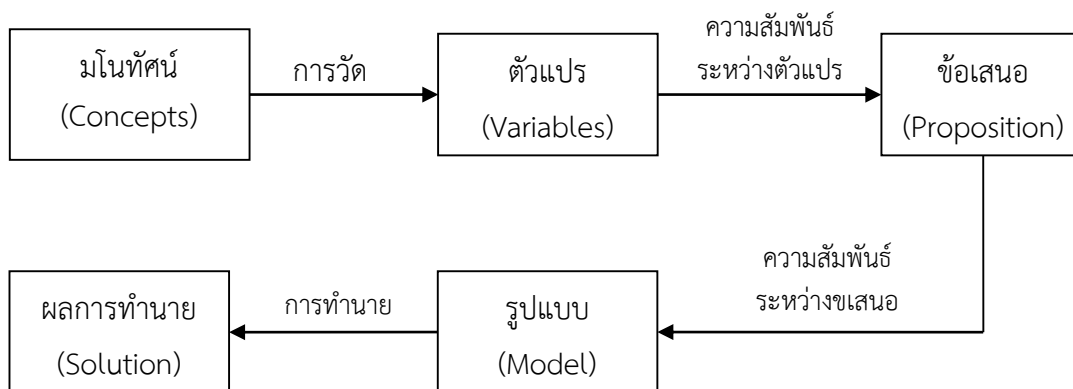
การตรวจติดตามและสนับสนุนแบ่งเป็น ๔ ระดับโดยในขั้นตอนของการตรวจติดตามในพื้นที่ควรจัดให้ มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ควบคู่ไปกับการรายงานผลการดำเนินงานในรูปแบบเอกสาร เพื่อเป็นการประเมินตนเอง ของผู้ปฏิบัติในระดับหมู่บ้าน อำเภอ และจังหวัด พร้อมกับการนำเสนอความก้าวหน้า ผลที่เกิดขึ้นปัญหาอุปสรรคและข้อเรียนรู้เพื่อให้ทีมงานได้ ประโยชน์จากการฟังบทเรียนที่อื่นๆ ในการจัดการกับสถานการณ์แบบเดียวกันรวมทั้งเป็นการยกระดับการเรียนรู้ของภาคประชาชน และเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการด้วยดังนี้

๔.๑ ระดับหมู่บ้านและระดับตำบล ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อย ๑ ครั้ง/เดือน

๔.๒ ระดับอำเภอ ควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อย ๑ ครั้ง/๒ เดือน ทั้งนี้โดยมีนายอำเภอเป็นผู้กำกับติดตามตั้งแต่ระดับอำเภอลงไป

๔.๓ ระดับจังหวัดควรจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อยทุกๆ ๖ เดือน ทั้งนี้โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้กำกับดูแล

๔.๔ การติดตามสนับสนุนในระดับจังหวัด และระดับภาคโดยหน่วยงาน/ทีมบริหารประสานงาน สนับสนุนจากส่วนกลางเพื่อจัดทำข้อมูลข้อเสนอแนะ ในการสนับสนุน ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานขับเคลื่อนชนบท หรือด้านความมั่นคงแล้วแต่กรณีเสนอ ต่อ คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การบูรณาการการพัฒนาตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงและคณะอนุกรรมการส่งเสริมการขับเคลื่อนชนบทหรือด้านความมั่นคง แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ จะมีคณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผลผู้ตรวจราชการ สำนักงานรัฐมนตรีและผู้ตรวจราชการกระทรวงกรมที่เกี่ยวข้องร่วมในเวทีตรวจติดตามความก้าวหน้า ระดับจังหวัดอำเภอตำบลและหมู่บ้าน จากทัศนะของนักวิชาการที่หลากหลายจึงได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับ "การสร้างรูปแบบ" ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ กระบวนการสร้างรูปแบบ^๔

สรุปได้ว่าการขับเคลื่อนที่ดีจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ คือ การแสดงให้เห็นความสัมพันธ์กันเชิงโครงสร้างทำนายและขยายผลได้นำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่ๆ ได้ ดังนั้น ในการสร้างรูปแบบที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จำเป็นต้องมีข้อกำหนด ๔ ประการ ได้แก่ แสดงความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง แสดงการพยากรณ์ผลที่เกิดขึ้น แสดงการขับเคลื่อนเชิงเหตุผล และแสดงการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร ในลักษณะใหม่ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษาที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการสร้างการขับเคลื่อนตลอดจนผลการศึกษานักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และประมวลแนวคิดหลักของนักวิชาการต่างๆ

๒.๑.๕ องค์ประกอบของการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

เมื่อถอดแบบองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาเมืององค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทย ๗ องค์ประกอบ ดังนี้

^๔Keeves P.J., *Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook*, (New York, N.Y. : Pergamon, 1997), p. 560.

๑. การจัดตัวบุคคล กลุ่มเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทย มี ๒ ระดับ ๗ กลุ่ม ได้แก่

ระดับบน ๔ ประกอบด้วย

๑) นักการเมือง ข้าราชการระดับสูง ๒) นักวิชาการ ๓) นักธุรกิจ คหบดี และ ๔) สื่อมวลชน

ระดับล่าง ๓ ประกอบด้วย

๑) เจ้าหน้าที่บ้านเมือง ๒) ผู้นำท้องถิ่น ๓) ชาวบ้าน

๒. การอำนวยการจากหน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์

๓. การบริหารงบประมาณ การได้มา การจัดเก็บรักษา การใช้จ่ายอย่างสามารถตรวจสอบได้

๔. การประสานงานวิธี ในการใช้ความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายในการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาการสร้างเครือข่าย องค์กรพันธมิตรหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทย ประกอบด้วย

๑) องค์กรพันธมิตรภายใน ได้แก่ องค์กรในพระพุทธศาสนาต่างๆ

๒) องค์กรพันธมิตรภายนอก ได้แก่ องค์กรพุทธอื่นๆ

๕. การควบคุมการปฏิบัติงาน มีระบบการให้คุณให้โทษในการปฏิบัติงาน การวัดประเมินผลงานที่เป็นรูปธรรม

๖. การจัดหน่วยงาน เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานได้ชัดเจน แต่สามารถช่วยเหลือกันได้ เมื่อมีปัญหาอุปสรรคที่ต้องการความช่วยเหลือ

๗. การวางแผน ประกอบด้วยแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว กระบวนการจัดการ (Management Process) กระบวนการจัดการกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา^{๑๐}

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ยุคสมัยเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ ประเทศต้องมีการแบบแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ตามนโยบายแผนพัฒนาชาติ ๒๐ ปี เช่นเดียวกับวงการสงฆ์ ก็มีการปรับเปลี่ยนนโยบายและแนวคิดให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ จึงต้องมีการปฏิรูป ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายของการปฏิรูป

“การปฏิรูป” คือ การที่พระสงฆ์ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ยกระดับ เพิ่มขีดความสามารถ เพิ่มศักยภาพ การขับเคลื่อนที่มีอยู่ของพระสงฆ์ให้ดีขึ้นกว่าเดิม พร้อมกันนี้ก็มีแนวคิดหรือนวัตกรรมใหม่ๆ เป็นวิธีที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระสงฆ์และยุทธศาสตร์ของรัฐบาล ทั้งนี้ การสาธารณูปการซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสนวัตถุและศาสนสมบัตินั้น นับเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของงานพระสงฆ์ซึ่งสมควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้เจริญมั่นคง หากงานด้านสาธารณูปการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็ย่อมอำนวยประโยชน์ต่อสังคมและพุทธศาสนิกชน

^{๑๐}พระครูสังฆรักษ์สาธิต ปุณฺณเสฏฺฐิโก, “การปฏิรูปพระพุทธศาสนา”,วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑): ๑๓.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำนิยามไว้ว่า คำว่า **ปฏิรูป** หมายความว่า “ปรับปรุง ให้สมควร เช่น ปฏิรูปบ้านเมือง”^{๑๑} ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Reform” หมายถึง “ปรับปรุงหรือแก้ไขสิ่งที่ไม่พึงประสงค์”

การปฏิรูป (Reform) คือ การทำให้สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นปัญหา ผิดไปจากสภาพที่เหมาะสม มาจัดรูปแบบใหม่ ดังนั้นการปฏิรูปจึงไม่ใช่ “การพัฒนา” ที่เป็นการทำสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ขาดอะไรที่ควรมีก็จัดให้มี ดังนั้น การปฏิรูปมักจะไม่มีการ win-win ไปทุกฝ่าย มันจะต้องมีฝ่ายที่ได้ ในบางเรื่องเสียในบางเรื่อง ประเด็นจึงอยู่ที่ว่าการกระทำดังกล่าวมีเป้าหมายอย่างไร และจะส่งผลทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาวอย่างไร โดยมีแผนที่ค่อนข้างชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถรับรู้และปรับตัวได้ ผู้ที่มีส่วนได้เสีย ทุกกลุ่มควรต้องมีโอกาสมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิรูป โดยเฉพาะในเรื่องที่ตนเกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงเป็นโอกาสอันดีที่เราในฐานะที่เป็นกำลังส่วนหนึ่งในสังคม ควรจะแสดงข้อคิดความเห็นออกมา การปฏิรูป หรือ Reform คือ การทำให้สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นปัญหา หรือผิดไปจากสภาพที่เหมาะสม มาจัดรูปแบบใหม่ ดังนั้น การปฏิรูปจึงไม่ใช่ “การพัฒนา” แต่เป็นการทำสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น จึงขอใช้โอกาสนี้ ใช้วัฒนธรรมการวิจารณ์ช่วยกันคิดในเรื่องการปฏิรูป วิทยาศาสตร์ให้มาก โดยแสดงข้อคิด ความเห็นของตนออกมา หรือการรวมกลุ่มช่วยกันคิด เพื่อเป็นพลังเสียงร่วมในกระบวนการปฏิรูป^{๑๒}

การปฏิรูป เป็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ยกระดับ เพิ่มขีดความสามารถ เพิ่มศักยภาพ กลไกที่มีอยู่ของพระสงฆ์ให้ดีขึ้นกว่าเดิม พร้อมกันนี้ก็มีความคิดหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งนักวิชาการได้ ให้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

^{๑๑}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๖๔๘.

^{๑๒}ศักรินทร์ ภูมิรัตน, “การปฏิรูป (Reform) คืออะไร”, เทคโนโลยี วิจัย นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา, คำกล่าวความจำเป็นในการปฏิรูป ในการยกย่องรัฐธรรมนูญ, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://reform.kmutt.ac.th/article?aid=1> [๑๒ กันยายน ๒๕๖๑].

ตารางที่ ๒.๒ ความหมายของการปฏิรูป

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๔๖, หน้า ๖๔๘). ศักรินทร์ ภูมิรัตน์, [ออนไลน์], [๑๖ กันยายน ๒๕๖๑].	ปฏิรูป หมายความว่า “ปรับปรุง ให้สมควร เช่น ปฏิรูปบ้านเมือง” การปฏิรูป (Reform) คือ การทำให้สิ่งที่เราเห็นว่า เป็นปัญหา ผิดไปจากสภาพที่เหมาะสม มาจัดรูปแบบ ใหม่ ดังนั้นการปฏิรูปจึงไม่ใช่ “การพัฒนา” ที่เป็นการ ทำสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ชาดอะไรที่ควรมีก็จัดให้มี ดังนั้น การปฏิรูปมักจะไม่มีทาง win-win ไปทุกฝ่าย มันจะต้องมีฝ่ายที่ได้ในบางเรื่องเสียในบางเรื่อง ประเด็นจึงอยู่ที่ว่าการกระทำดังกล่าวมีเป้าหมาย อย่างไร และจะส่งผลทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง ระยะ ยาวอย่างไร โดยมีแผนที่ค่อนข้างชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่ เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถรับรู้และปรับตัวได้ ผู้ที่มีส่วน ได้เสีย ทุกกลุ่มควรต้องมีโอกาสมีส่วนร่วมใน กระบวนการปฏิรูป โดยเฉพาะในเรื่องที่ตนเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงเป็นโอกาสอันดีที่เราในฐานะที่เป็นกำลังส่วน หนึ่งในสังคม ควรจะแสดงข้อคิดความเห็นออกมา

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

จากกระแสสังคมปัจจุบันที่ต้องการให้เกิดการปฏิรูปขึ้นในทุกองค์กร ไม่เว้นแม้กระทั่ง
วงการพระพุทธศาสนา และจากสาเหตุของปัญหาการนำพระพุทธศาสนาใช้ในชีวิตประจำวันอาจจะมี
รูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่สมควรและปัญหาจากองค์กรศาสนา โดยเฉพาะพระภิกษุ สามเณร ซึ่งสังคม
ยอมรับว่า “เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ” บางรูปได้ประพฤติไม่เหมาะสม ไม่เป็นป่อเกิดแห่ง ศรัทธา
มีการดัดแปลงหลักธรรมคำสอนผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนเองดังนั้น

สภาปฏิรูปแห่งชาติได้มีคำสั่ง ๒ ฉบับ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ และลงวันที่ ๑๖
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปแนวทางและมาตรการปกป้องพิทักษ์กิจการ
พระพุทธศาสนา เรียกอ้อยๆ ว่าคณะกรรมการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา โดยได้ให้เหตุผลว่า
“ปัจจุบันเกิดปัญหาในกิจการพระพุทธศาสนามากมาย สาเหตุส่วนหนึ่ง ที่สำคัญมาจาก
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ ที่เน้นการปกครองภายในพระสงฆ์เป็นส่วนใหญ่โดยขาดการมี
ส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นพระสงฆ์จึงดำเนินการกิจการพระพุทธศาสนาขึ้นอย่างเอกเทศโดย
ปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเกิดปัญหาความเสื่อมถอยและความศรัทธาในพระสงฆ์ทั้ง
จากภายในและภายนอก ซึ่งหากไม่ได้รับการปฏิรูปโครงสร้างอย่างจริงจังทั้งระบบจะส่งผลให้กิจการ
พระพุทธศาสนา ในสังคมไทยเสื่อมลงตามลำดับ”

มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ในคำสั่งไว้ทั้งหมดรวม ๖ ข้อ ที่เห็นว่าสำคัญมากคือ สามข้อแรกดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาสำคัญของพระพุทธศาสนาในสังคมไทยเพื่อกำหนดแนวทางปฏิรูปโครงสร้างกิจการพระพุทธศาสนาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๒. พิจารณาดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการปฏิรูปปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕

๓. จัดทำข้อเสนอแนะต่อประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติเกี่ยวกับแนวทางดำเนินการและยกร่างพระราชบัญญัติเพื่อการปฏิรูปกิจการศาสนาและมาตรการปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนา โดยให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของพุทธบริษัท

ตามคำสั่งนี้ ภารกิจหลักของคณะกรรมการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาได้อยู่ที่ การศึกษา วิเคราะห์ ประเด็นปัญหาสำคัญของพระพุทธศาสนาในสังคมไทยเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งเป้าไปที่ การแก้ไข พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ เพื่อทำสิ่งที่เรียกว่า “ปฏิรูปโครงสร้าง” ในพระสงฆ์ นั้นเอง

คณะกรรมการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาเสนอ ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

๑. เรื่องทรัพย์สินของวัดหรือของพระภิกษุ ให้มีการเสนอร่าง พ.ร.บ. การจัดการทรัพย์สินของวัดและพระภิกษุ โดยอย่างน้อยต้องมีกลไกหลักในการดำเนินงาน คือ การจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดทรัพย์สิน เงินทอง รายได้รวมถึงผลประโยชน์อื่น ที่ได้มาจากการดำเนินงานภายใต้ร่มกาสาวพัสตร์ย่อมตกเป็นของพระพุทธศาสนา ไม่ใช่ทรัพย์สินส่วนตัวของบุคคล พระสงฆ์หรือวัดใด การบริหารจัดการทรัพย์สิน เงินทอง รายได้ของวัดและพระควรให้พุทธบริษัท ๔ มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความโปร่งใส

๒. เรื่องปัญหาพระสงฆ์ที่ไม่ประพฤติไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ให้ปรับปรุงกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๔ (พ.ศ.๒๕๔๑) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ หรือ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยเฉพาะการปกครองสงฆ์ ควรจะมีการกระจายอำนาจแทนการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ ซึ่งจะต้องให้พระสงฆ์ที่อยู่ในวัดและประชาชนรวมกันดูแลวัด และกิจการพุทธศาสนา นอกจากนั้นควรกำหนดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการบริหารวัด การแต่งตั้งและถอดถอนเจ้าอาวาสควรให้ประชาชนมีส่วนร่วม

๓. เรื่องการทำพระธรรมวินัยให้วิปริตและการประพฤติปฏิบัติที่วิปริต จากพระธรรมวินัย ควรมีกฎเกณฑ์หลักการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย มาบัญญัติให้เกิดความชัดเจนว่าการปฏิบัติใดเป็นไปตามพระธรรมวินัยหรือไม่เป็นไปตามพระธรรมวินัย เพื่อให้มีการตรวจสอบป้องกันการบิดเบือนหรือแอบอ้างพระธรรมวินัย

๔. เรื่องของฝ่ายอาณาจักรที่จะต้องเข้าไปสนับสนุนปกป้องคุ้มครองกิจการของฝ่ายศาสนจักร ปฏิรูปการศึกษาของพระสงฆ์ให้ทันกับเหตุการณ์ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความเชื่อมั่นในระบบการศึกษาโดยเฉพาะพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและแผนกธรรม^{๑๓}

^{๑๓}รายงานคณะกรรมการปฏิรูปแนวทางและมาตรการปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนา สภาปฏิรูปแห่งชาติ เรื่องรายงานผลการพิจารณาการศึกษาการปฏิรูปแนวทางและมาตรการปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนา, ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘.

สาเหตุที่มาของกระแสการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาว่า ภายใต้กระแสธารของการปฏิรูปของ “รัฐ” ไทย ที่พยายามเพื่อเสนอ “ธง” การขับเคลื่อน ช่องทาง หรือทางออกเพื่อไปสู่การแก้ปัญหา หรือพัฒนาสังคมประเทศชาติในองค์รวม กระแสหนึ่งที่เกิดขึ้นคำถามที่ถูกกลวงกลางองค์กร “ศาสนา” ว่าจะมีแนวทางปรับหรือปฏิรูปตัวเองอย่างไร? เมื่อคำถามดังกล่าวถูกเสนอสู่สาธารณะ มีกระแส วิพากษ์วิจารณ์กันมากขึ้นในวงกว้าง ผลก็คือการปรับทำที่ตามรัฐ ทั้งกรณีเรื่องการบริหารองค์กรที่ผูกขาด ความโปร่งใสที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งปัญหาการไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย หรือตีความเกินกว่าความเป็นจริงนอกเหนือพระธรรมวินัย ผลก็คือเมื่อมีคำถาม แนวคิด เชิงวิพากษ์โต้แย้ง ต่อการปรับตัวขององค์กรสงฆ์ภายใต้สถานการณ์ใหม่จึงเกิดขึ้น การถามหาความจริงที่บกพร่องเพื่อนำไปสู่การแก้ไข (ปฏิรูป) จนกลายเป็น “วิวาทะ” ทางสื่ออย่างที่ปรากฏในช่วงเวลาหนึ่ง การถามหาคุณค่าแท้เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาเป็นเป้าหมายสำคัญ สภาพการณ์นั้นทำให้ “คนใน” ต้องหันกลับมาถามตัวเองว่าเราจะไปทางไหนภายใต้กระแสการปฏิรูป บรรยายและกล่าวถึงสาเหตุที่มาของกระแสการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาและแผนการดำเนินการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาตามภารกิจ ๖ ด้าน (น.๖) ของพระสงฆ์ที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เคยเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ดังนั้นหนังสือนี้จึงเป็นการรวมแนวคิดปาฐกถาของพระพรหมบัณฑิต ซึ่งสะท้อนให้เห็น “แสง” ที่ปลายอุโมงค์ของการ “ปฏิรูป” ที่เริ่มโดยคนในองค์กรศาสนาเอง โดยมีเป้าหมายเป็น “สิ่งที่ดีกว่า” ตามเจตนารมณ์ที่ภาคีรัฐกำลังดำเนินการอยู่ คือการปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งมีศาสนาเป็นแก่นแกนของสังคมรวมอยู่ด้วย และควรต้องปฏิรูปในสถานการณ์ของการเปลี่ยนผ่านนี้ด้วยเช่นกัน^{๑๔}

การปฏิรูปเป็นการแก้ไขปรับปรุงภายในระบบหรือโครงสร้างเดิม ไม่มีการรื้อทำลายระบบหรือโครงสร้างแต่อย่างใด การปฏิรูปองค์กรศาสนาจึงไม่ทำลายวัฒนธรรมองค์กร คือ เป็นการปรับปรุงภายในกรอบแห่งพระธรรมวินัยและจารีต การปฏิรูปจึงเป็นการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ภายในโครงสร้างที่มีอยู่เดิมเช่น ปฏิรูปการเมืองการปกครองของประเทศไทยภายในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข การปฏิรูปพระพุทธศาสนาเถรวาทภายในกรอบแห่งพระธรรมวินัยและจารีต

หากมองย้อนกลับไปในอดีต แนวคิดเรื่องการปฏิรูปศาสนา เกิดขึ้นมาช้านานนับแต่ช่วงสมัยของพระพุทธเจ้า การทำสังคายนาทุกครั้งนับยะหนึ่งเป็นการปฏิรูปหลักการแนวคิดโดยมี “รัฐ” หรือผู้ปกครองเข้ามาเป็นส่วนสนับสนุนขับเคลื่อนหรือเกื้อหนุนให้เกิดการปฏิบัติหรือล่วงไกลเข้ามาหน่อยในรัฐสยามหรือรัฐไทย แนวคิดเรื่องการปฏิรูป เกิดขึ้นภายใต้กลไก หรือแนวทางเป็นสำคัญ ดังที่นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า แนวคิดเรื่องการปฏิรูปและปฏิบัติการเพื่อการเปลี่ยนแปลงนับแต่อดีตถูกยกเป็นภาระงานหนึ่งของรัฐ โดยถือเป็นบทบาทของรัฐที่ต้องปฏิบัติต่อองค์กรศาสนาในฐานะเป็นส่วนของรัฐ หรือการเข้าไปร้องขอ หรือการให้คำแนะนำโดยรัฐ เพื่อการปฏิรูปหรือปรับปรุงองค์กร โดยที่รัฐอันหมายถึงผู้ปกครองได้เข้ามีส่วนในการเข้าไปสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ดังกรณีการทำสังคายนา ๓ ครั้งในอินเดีย ๔ ครั้งในศรีลังกาหรือ ๒ ครั้งในพม่า (ครั้งที่ ๑ ในสมัยพระเจ้ามินดง พ.ศ.๒๔๑๔ ครั้งที่ ๒ ที่เรียกว่าฉัฐสูสังคายนา ระหว่าง

^{๑๔}พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา, (พระนครศรีอยุธยา: เทียนวัฒนาพรินท์ติ้ง, ๒๕๕๘), หน้า ๑.

พ.ศ.๒๔๙๗-๒๔๙๙) และในล้านนาในสมัยพระเจ้าติโลกราช (พ.ศ.๑๙๕๒-๒๐๓๐) แห่งอาณาจักรล้านนา เมื่อ พ.ศ.๒๐๒๐ นับเป็นครั้งที่ ๘ ในบริบทของการนับการสังคายนาในประเทศไทย หรือล่วงมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (พ.ศ.๒๒๗๙-๒๓๕๒) รัชกาลที่ ๑ ก็กับการทำสังคายนาที่ไทยนับเป็นครั้งที่ ๙ เมื่อ พ.ศ.๒๓๓๑ และการตรากฎหมายตราสามดวง (พ.ศ.๒๓๔๗) โดยมีเจตนาหลักเพื่อการปรับปรุงปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในรัฐสยามในช่วงเวลานั้น หรือล่วงมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ.๒๓๙๖-๒๔๕๓) ที่ทรงให้มีมีการตรากฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ รศ. ๑๒๑ (พ.ศ.๒๔๔๕) ทำให้มีมหาเถรสมาคมอันมีหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรืออีกความหมายหนึ่งเป็นการปฏิรูปองค์กรปกครองสงฆ์ให้ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งร่วมกับระบบรัฐในช่วงเวลาดังกล่าว ความเปลี่ยนแปลงภายใต้ปรากฏการณ์และแนวคิดทำให้ดีขึ้น หรือในชื่อ “ปฏิรูป” เป็นปรากฏการณ์ร่วมกับสังคมไทยอีกครั้ง ทั้งก่อให้เกิดพฤติการณ์สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ ต่อองค์กรและการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา ภายใต้กระแสธารยุคสมัยแห่งการปฏิรูปโดยรัฐซึ่งเกิดขึ้นในขณะนี้

หลักคิดในส่วนของ การปฏิรูป

หลักคิดในส่วนของ การปฏิรูปก่อนหลังโดยให้ทัศนะว่า “การเสนอให้ปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาโดยไม่สนใจวัฒนธรรมองค์กรของสงฆ์ก็จะก่อให้เกิดปัญหามากมายตามมา” (น.๒๗) ดังนั้นจึงได้เสนอเป็นแนวคิดว่ามาตรการบางกรณี เช่น (ก) มาตรการการบริหาร ควรมุ่งให้เจ้าพระสังฆาธิการกวาดขันให้มีการถือปฏิบัติอย่างจริงจังยิ่งขึ้น เรียกว่าดำเนินการได้ทันทีภายใต้กรอบแห่งกฎหมายที่มีอยู่แล้ว โดยไม่ต้องออกกฎหมายใหม่หรือออกกฎหมายเพิ่ม (น.๓๖) แต่ในบางกรณีที่ควรที่จะต้องหาเครื่องมือหรือกลไกเพิ่มในการกำกับหรือดูแล ให้เกิดการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาในองค์กรรวม หรือการเสนอให้มีการจัดการสำนักงานกลางที่เรียกว่า “พุทธมณฑลจังหวัด” โดยมีเป้าหมายเพื่อใช้สำนักงานกลางเป็นฐานการบริหารงาน ติดต่อประสานงานสำหรับพระสงฆ์โดยรวม ดังนั้นแนวคิดที่ปรากฏในหนังสือจึงเป็นการบริหารงานผ่านยุทธศาสตร์เดิม ที่ปรากฏในกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และภายใต้กรอบการบริหารตามโครงสร้างเดิมของมหาเถรสมาคม และในบางกรณีถ้ามีความจำเป็นเร่งด่วนก็ให้บริหาร ผ่านกฎหมายหรือกลไกอื่น ที่เนื่องด้วยกฎหมายที่ผ่านการศึกษาและสามารถนำไปสู่การออกกฎหมายได้ เป็นต้น^{๑๕}

จากแนวทางการปฏิรูปที่เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดและหลักปฏิบัติที่จะพึงเกิดขึ้นเสนอแนวคิดในเรื่องของ “วัฒนธรรม” ตั้งเดิมอันเป็นกรอบในการปฏิบัติแต่เดิม ทั้งต้องเข้าใจปัญหาอันเป็นโครงสร้างดั้งเดิม ผ่าน “จารีต” รวมไปถึงการกำหนดเกณฑ์ของการปฏิรูปผ่านการ “การศึกษา” ดูทิศทางความเป็นไปได้ พิจารณาสร้างการมีส่วนร่วมโดยประชาชนในฐานะที่เป็นหุ้นส่วนพระพุทธศาสนาในประเทศไทย และอันดับสุดท้ายคือการสร้างเกณฑ์ ผ่านกระบวนการทางกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องต่อเนื่อง เป็นต้น ดังนั้นการเสนอแนวทางในหนังสือนี้ จึงมีเป้าประสงค์ต้องการความชัดเจน คือ สภาพปัญหาที่แท้จริง ผ่านการศึกษาวิเคราะห์ และนำผลไปสู่การปฏิบัติ โดยต้องยึดโยงและมีรากฐานมาจากพระธรรมวินัย และจารีตดั้งเดิมทางศาสนา วิธีปฏิบัติที่

^{๑๕}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓.

ต้องสอดคล้องกับเกณฑ์ทางสังคม เพื่อให้มีผลต่อการปฏิรูปที่เป็นไปได้และไปสู่เป้าหมายของการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง^{๑๖}

การปฏิรูป หรือรื้อระบบ หมายถึง การจัดรูปแบบกระบวนการทำงานขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลง ประสบการณ์ตลอดจนวิทยาการต่างๆ ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าสูงสุดแก่ประชาชน ทั้งนี้จะต้องมีการปฏิรูปใน ๓ เรื่อง คือ คน กระบวนการทำงาน และเทคโนโลยี^{๑๗}

“ปฏิรูป” มีความหมายว่าทำให้สมควร ปรับปรุงให้เหมาะสม ความดำริของผู้มีกุศลเจตนา ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย จึงเป็นที่น่าอนุโมทนา เพราะเสมอด้วยการรักษาพระบรมพุทธานุภาพให้ยั่งยืนนาน เป็นวิถีที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระสงฆ์และพุทธศาสตร์ ของรัฐบาล ทั้งนี้การสาธารณูปการซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสนวัตถุและศาสนสมบัตินั้น นับเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของงานพระสงฆ์ ซึ่งสมควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้เจริญมั่นคง หากงานด้านสาธารณูปการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็ย่อมอำนวยประโยชน์^{๑๘}

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงานพระสงฆ์และรัฐ โดยมีหน้าที่ทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์คุ้มครองและส่งเสริมพัฒนางานพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางด้านศาสนา เมื่อประเด็นคำถาม เกี่ยวกับการปฏิรูป ถูกยกขึ้นมาเป็นประเด็นเร่งด่วน ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในองค์กรภาครัฐเอกชน และองค์กรศาสนา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องทำหน้าที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปไปพร้อมๆ กัน โดยในส่วนของพระพุทธศาสนา ได้พยายามผูกโยงกับแนวคิดหลักปฏิบัติที่สำคัญๆ เพื่อให้เป็นการขับเคลื่อนและเงื่อนไขที่จะช่วยขับเคลื่อน ให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้จริง พร้อมนำไปสู่การจัดวาง “อัตลักษณ์ทางศาสนา” ก็การมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเหมาะสม ทั้งต้องก่อให้เกิดผลการขับเคลื่อนต่อองค์กรพระพุทธศาสนาในภาพรวมด้วย การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาภายใต้แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เป็นภารกิจหนึ่งที่มีความสำคัญในอันที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนางานพระสงฆ์อย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพร้อมที่จะให้การสนับสนุนและสนองงานพระสงฆ์ในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอย่างเต็มที่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนำไปสู่ความมั่นคง ยั่งยืนของพระพุทธศาสนา สืบไป^{๑๙}

^{๑๖} พระสุธีวีรบัณฑิต และคณะ, “การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๙): ๓๐๕.

^{๑๗} สิริพรรณ มิ่งวานิช, การปฏิรูประบบราชการ : แนวคิดที่ควรนำสู่การปฏิบัติที่จริงจัง, มติชน, (๒ มิถุนายน ๒๕๕๐): ๑๒.

^{๑๘} พระพรหมมณี, แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐-๒๕๖๔ “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”, วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๖ (สิงหาคม ๒๕๖๒): ๒๘.

^{๑๙} พงศ์พร พรหมมณีเสนห์, แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐-๒๕๖๔ “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”, วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๙ (พฤศจิกายน ๒๕๖๒): ๑๑.

แนวทางการปฏิรูป จะให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องปฏิบัติตามแนวทาง คือ การปรับปรุงบทบาทหน้าที่และโครงสร้างอำนาจ การปรับปรุงระบบบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ การปรับปรุงระบบงบประมาณเพื่อเน้นผลลัพธ์ การปรับปรุงบทบาทหน้าที่และโครงสร้างอำนาจ ทบทวนบทบาทภารกิจ ปรับปรุงโครงสร้างอำนาจและหน้าที่

เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมจากประเทศตะวันตกแพร่หลายเข้ามา และระบบ การต่างๆ แบบตะวันตกได้รับการสถาปนาเป็นหลักของบ้านเมือง แนวทางการพัฒนาก็เปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมห่างออกไปจากกระบวนการพัฒนาตามลำดับ แต่เมื่อแนวโน้มของการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอีก โดยหันมาเน้นการพัฒนาจิตใจ และการพัฒนาตัวคนมากขึ้น ก็เป็นโอกาสที่วัดและพระสงฆ์หรือ พระพุทธศาสนาทั้งหมด จะได้อธิบายบทบาทในการพัฒนา และบทบาทของผู้นำการพัฒนาขึ้นมาใหม่ โดยปรับตัว ปรับวิธีการ และปรับบทบาทนั้นให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน

ได้เสนอปัจจัย ๑๓ ประการที่จะนำไปสู่การปฏิรูปที่บรรลุผล ได้แก่

๑) ขอบข่ายของการปฏิรูป ปัจจัยทางด้านขอบข่ายนี้จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อความ เป็นไปได้ในการยอมรับแผนการปฏิรูป และโอกาสที่แผนการปฏิรูปความสำเร็จ ในการนำไปปฏิบัติ กล่าวให้เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ยิ่งขอบข่ายของการปฏิรูปมีความกว้างขวางเพียงใด โอกาสที่แผนการ ปฏิรูปจะได้รับการยอมรับหรือเห็นชอบก็ยิ่งจะมีน้อยลง และหากมีการยอมรับ โอกาสที่ถูกรื้อแก้ไข เปลี่ยนแปลงก็จะมีสูงขึ้นและแน่นอน ยิ่งแผนการปฏิรูปที่ได้รับการยอมรับมีขอบข่ายที่กว้างขวาง เพียงใด โอกาสที่ข้อเสนอในการปฏิรูปจะได้รับการนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลก็จะมีน้อยลงเท่านั้น

๒) เวลาที่คาดว่าจะการเปลี่ยนแปลงจะบรรลุผล ยิ่งแผนการปฏิรูปมุ่งจะให้ การเปลี่ยนแปลงบรรลุผลหรือเสร็จสิ้นรวดเร็วเพียงใดโอกาสที่แผนหรือข้อเสนอนั้นจะได้รับการยอมรับก็มี น้อยลง (ยกเว้นในกรณีวิกฤต) และหากมีการยอมรับโอกาสที่แผนการปฏิรูปจะถูกแก้ไขให้บรรลุผล ในเวลาที่ยาวนานขึ้นก็จะมีสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมักเกินไป จะทำให้เกิดการ ต่อต้านสูงขึ้น เพราะช่วงเวลาที่สร้างความสำเร็จให้เกิดกับผู้ถูกปฏิรูป จะมีน้อยลง ยิ่งไปกว่านั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะทำให้ เกิดความรู้สึก สูญเสียประโยชน์ หรือมีความรู้สึกไม่มั่นคงสูงขึ้น ซึ่งแน่นอนจะทำให้การนำแผน การปฏิรูปไปปฏิบัติมีความล่าช้ายิ่งขึ้น

๓) ความตั้งใจจริงและการสนับสนุนของผู้นำ ถ้าหากผู้นำในการปฏิรูปมีความตั้งใจจริง และสนับสนุนนโยบายหรือแผนการปฏิรูปอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน โอกาสที่แผนหรือข้อเสนอ นั้น จะได้รับการยอมรับและปฏิบัติก็มีมากขึ้น

๔) การมีเสถียรภาพความต่อเนื่องของรัฐบาลหากรัฐบาลมีเสถียรภาพ และความ ต่อเนื่องในการบริหารงาน โอกาสที่แผนหรือข้อเสนอในการปฏิรูประบบราชการจะได้รับการยอมรับ และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องก็จะมีมากขึ้นในทางตรงข้ามหากรัฐบาลขาดความต่อเนื่อง และไม่มี เสถียรภาพ ในการบริหารราชการแผ่นดินแผนการปฏิรูปก็จะมีโอกาสที่แผนดังกล่าวได้รับการยอมรับ และไปปฏิบัติให้เกิดผลน้อยลง

๕) ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ในการปฏิรูป ถ้าวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปมีความ คลุมเครือ ขาดความชัดเจนหรือเฉพาะเจาะจงมากเพียงใด โอกาสที่แผนการปฏิรูปจะได้รับการ ยอมรับจะสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะความคลุมเครือสามารถขัดแย้งทางความคิด และเอื้ออำนวยให้ เกิดข้อตกลงในหลักของการปฏิรูปได้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อแผนดังกล่าว ได้รับการยอมรับจะทำให้

โอกาสที่การนำแผนการปฏิรูปไปปฏิบัติให้บังเกิดผลจะน้อยลง เพราะแผนที่คลุมเครือ ย่อมทำให้เกิดความยากลำบากในการปฏิบัติ ตลอดจนยากที่จะตรวจสอบและควบคุมความก้าวหน้าของผลการปฏิบัติได้

๖) ความสอดคล้องของเป้าหมายย่อยในแผนการปฏิรูปยิ่งเป้าหมายย่อย ในแผนการปฏิรูปมีความสอดคล้องกันเท่าไร โอกาสที่แผนการปฏิรูปจะได้รับการยอมรับ ก็จะมีสูงขึ้น และโอกาสที่แผนการปฏิรูปจะถูกนำไปปฏิบัติให้เป็นผลก็จะมีสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้ เพราะความไม่สอดคล้องทางเป้าหมายย่อยจะส่งผลให้เกิดข้อโต้แย้ง และจะนำไปสู่ความเคลือบแคลง ไม่เชื่อถือในแผนหรือข้อเสนอในการปฏิรูปโดยส่วนรวมทั้งหมดยิ่งกว่านั้น ในช่วงกระบวนการของการนำไปปฏิบัติ ความไม่สอดคล้องของเป้าหมายย่อยจะทำให้ผู้ปฏิบัติ เกิดความสับสน มีความผูกพันลดน้อยลง และในขณะเดียวกันความขัดแย้งในเป้าหมายย่อยจะเห็นได้ ชัดขึ้นในส่วนของแผนปฏิบัติแต่ละด้าน ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติต้องพิจารณาเลือกข้อเสนอเฉพาะบางส่วนที่ปฏิบัติได้หรือมีเหตุมีผล มากกว่าที่จะปฏิบัติตามองค์ประกอบต่างๆ ของภาพรวมทั้งหมด

๗) เครื่องมือหรือวิธีการใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานถ้าหากเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิรูปมีความสลับซับซ้อนยากที่จะทำความเข้าใจหรือมีประโยชน์น้อยหรือวิธีการที่นำมาใช้ไม่สอดคล้องกับค่านิยมหรือพฤติกรรมดั้งเดิมของผู้ปฏิบัติหรือผู้เกี่ยวข้อง โอกาส ที่แผนการปฏิบัติ จะได้รับการยอมรับก็จะน้อยและถึงได้รับการยอมรับโอกาสที่จะได้รับการนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลก็จะน้อยลงตามไปด้วย

๘) ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการปฏิรูปยิ่งข้อเสนอหรือแผนการปฏิรูปต้องการทรัพยากร ซึ่งได้แก่ เงินหรืองบประมาณ บุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้และวิทยาการมาใช้ในการดำเนินการปฏิรูปมากเท่าใด โอกาสที่แผนการปฏิรูปนั้นจะได้รับการยอมรับและได้รับการนำไปปฏิบัติก็จะมีน้อยลง ในอีกนัยหนึ่ง ยิ่งรัฐบาลมีทรัพยากรเหล่านั้นมากเพียงใด โอกาสที่ข้อเสนอ นั้นจะได้รับการยอมรับก็จะมีสูงขึ้น หรือยิ่งหน่วยงานในระบบราชการมีทรัพยากรเหล่านั้นมากเพียงใด โอกาสที่ข้อเสนอ นั้นได้รับการนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลก็จะมีสูงขึ้น

๙) กิจกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมติดตามและประเมินแผนการปฏิรูป ที่มีกิจกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมติดตามและประเมินผลมากเพียงใด โอกาสที่แผนนั้นจะได้รับการยอมรับก็จะมีสูงขึ้น และในทำนองเดียวกัน โอกาสที่แผนนั้นจะถูกนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลก็จะมีมากขึ้น

๑๐) ผลผลิตของกิจกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมติดตามและประเมินผลการปฏิรูป การติดตามประเมินผลการปฏิรูปโดยพิจารณาจากกิจกรรมแต่เพียง ด้านเดียวอาจยังไม่สามารถประกันความสำเร็จของการนำไปปฏิบัติได้ ทั้งนี้เพราะผู้ปฏิบัติอาจเน้นการให้ความสำคัญแก่กิจกรรมมากจนละเลยถึงการบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หลักของการปฏิรูป ฉะนั้นแผนการปฏิรูปที่สมบูรณ์จึงจำเป็นต้องพัฒนาเครื่องมือที่สามารถใช้วัดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเป็นธรรม ของกิจกรรมไว้ด้วย

๑๑) การสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิรูป การปฏิรูปที่จะประสบความสำเร็จได้ควรจะเริ่มต้นจากการกระตุ้นให้ประชาชนและข้าราชการตระหนักรู้ถึงปัญหา และสนใจในการปฏิรูป เปิดโอกาสให้กลุ่มการเมืองกลุ่มหลากหลายในสังคม รวมตลอดถึงฝ่ายธุรกิจเอกชนรู้เห็นถึงปัญหา

มีโอกาสในการชี้แนะสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยเฉพาะในส่วนของราชการควรจะเริ่มให้ข้าราชการได้มีโอกาสเข้าใจปัญหาด่วนตนเอง และเกิดการยอมรับโดยชี้ให้เห็นว่าหากไม่ทำการแก้ไขปัญหาจะเกิดผลเสียอะไรบ้าง ผลได้กับผลเสียมีความแตกต่างกันอย่างไร มีการเปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ ภายในหน่วยราชการมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ช่วยกันคิดหาทางเลือกในการแก้ปัญหา ให้ได้รับการยอมรับสูงขึ้น รวมตลอดถึงเกิดความร่วมมือและความเข้าใจ เพื่อทำให้การนำแผนการปฏิรูปไปปฏิบัติมีโอกาสบังเกิดผลสำเร็จสูงขึ้น

๑๒) การทดลองหรือสาธิตข้อเสนอในแผนการปฏิรูป ยิ่งข้อเสนอในแผนการปฏิรูปได้มีโอกาสถูกทดลอง หรือสาธิตมากครั้งยิ่งเป็นที่ประจักษ์ถึงผลประโยชน์เพียงใด โอกาสที่ข้อเสนอ นั้น จะได้รับการยอมรับก็จะมี สูงขึ้น และหากแผนการปฏิรูปนั้นได้รับ การยอมรับโอกาสที่จะได้มีการนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลก็จะมีสูงขึ้น

๑๓) การมีกฎหมายปฏิรูประบบราชการ และหน่วยงานถาวรที่รับผิดชอบ ผลักดัน และนำกลุ่มหลากหลายที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนการปฏิรูประบบราชการ การมีกฎหมายปฏิรูประบบราชการ และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปฏิรูประบบราชการ ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญยิ่ง ในทางปฏิบัติที่รูปธรรม ที่จะทำให้แผนการปฏิรูปมีโอกาสที่จะได้รับการยอมรับ และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริง^{๒๐}

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปนั้นเนื่องจากเกิดปัญหาในกิจการพระพุทธศาสนา มากมาย สาเหตุส่วนหนึ่ง ที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นพระสงฆ์จึงดำเนินการกิจการพระพุทธศาสนาขึ้นอย่างเอกเทศโดยปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเกิดปัญหาความเสื่อมถอยและความศรัทธาในพระสงฆ์ทั้งจากภายใน และภายนอก ซึ่งหากไม่ได้รับการปฏิรูปโครงสร้างอย่างจริงจัง

^{๒๐}วรเดช จันทรสร, การพัฒนาระบบราชการไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สหยาบถ้อย และการพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๓๔-๓๕.

ตารางที่ ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูป

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (๒๕๕๘, หน้า ๑)	การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาว่า ภายใต้กระแสธารของการปฏิรูปของ “รัฐ” ไทย ที่พยายามเพื่อเสนอ “ธง” กลไก ช่องทาง หรือทางออกเพื่อไปสู่การแก้ปัญหา หรือพัฒนาสังคมประเทศชาติในองค์รวมการ “ปฏิรูป” เริ่มโดยคนในองค์กรศาสนาเอง มีเป้าหมายเป็น “สิ่งที่ดีกว่า” ตามเจตนารมณ์ที่ภาครัฐกำลังดำเนินการ คือการปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งมีศาสนาเป็นแก่นแกนของสังคมรวมอยู่ด้วย และควรต้องปฏิรูปในสถานการณ์ของการเปลี่ยนผ่านนี้
สิริพรรณ มิ่งวานิช (๒๕๔๐, : ๑๒)	การปฏิรูป หรือรีอระบบ หมายถึง การจัดรูปแบบกระบวนการทำงานขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลง ประสบการณ์ตลอดจนวิทยาการต่างๆ ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าสูงสุดแก่ประชาชน ทั้งนี้จะต้องมีการปฏิรูปใน ๓ เรื่อง คือ คน กระบวนการทำงาน และเทคโนโลยี
พงศ์พร พราหมณ์เสน่ห์, (๒๕๖๒, : ๑๑)	การปฏิรูป ถูกยกขึ้นมาเป็นประเด็นเร่งด่วนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กรภาครัฐเอกชน และองค์กรศาสนา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องทำหน้าที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปไปพร้อมๆ กันโดยในส่วนของพระพุทธศาสนา ได้ผูกโยงกับแนวคิดหลักปฏิบัติที่สำคัญๆ
วรเดช จันทรศร, (๒๕๔๐, หน้า ๓๔-๓๕)	จะให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องปฏิบัติตามแนวทาง คือ การปรับปรุงบทบาทหน้าที่และโครงสร้างอำนาจการปรับปรุงระบบบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ การปรับปรุงระบบงบประมาณเพื่อเน้นผลลัพธ์ การปรับปรุงบทบาทหน้าที่และโครงสร้างอำนาจ ทบทวนบทบาทภารกิจ ปรับปรุงโครงสร้างอำนาจและหน้าที่

๒.๓ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๒.๓.๑ การปฏิบัติงาน ๖+๑ ของพระสงฆ์ ประกอบด้วย

๑. การปกครอง หมายถึง การดูแล คຸ້มครอง บริหาร ความสำคัญของการปกครองของพระสงฆ์ไทย เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราช ทรงเป็นประธาน มีการบังคับบัญชากันไปตามลำดับชั้น นับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปจนถึงเจ้าอาวาส พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ แก้ไขปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๕ ได้ลำดับชั้นการปกครองพระสงฆ์ไว้ดังนี้มาตรา ๒๐ พระสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการ ปกครองพระสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายมหาเถรสมาคม หลักการปกครองเป็นภารกิจที่วัดโดยพระภิกษุผู้เป็นเจ้าของวัด หรือเจ้าคณะปกครอง ดำเนินการสอดส่องดูแลรักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัด หรือในปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของ สมเด็จพระสังฆราช ภารกิจ ด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นเจ้าคณะปกครองทุกระดับ นับตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ (หน) นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์เป็นพระอุปัชฌาย์ในการอุปสมบทกุลบุตรด้วย

๒. การศาสนศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม การศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรม และบาลี นอกจากจะเป็นการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาไว้อีกด้วย โดยเฉพาะการศึกษาภาษาบาลีเพราะถ้าไม่รู้ภาษาบาลีแล้ว ก็จะไม่มีความรู้และเข้าใจพระพุทธรวณะในพระไตรปิฎก ถ้าขาดความรู้เรื่องพระไตรปิฎกแล้ว พระพุทธศาสนาก็จะต้องเสื่อมสูญไปด้วยเหตุนี้พระมหากษัตริย์ผู้เป็นศาสนูปถัมภกตั้งแต่โบราณมา จึงทรงทำการทำนุบำรุง สนับสนุนการเล่าเรียนพระปริยัติธรรมและทรงยกย่อง พระภิกษุสามเณรที่เรียนรู้พระพุทธรวณะให้มีฐานันดรพระราชทานราชูปการต่างๆ มีนิตยภัต เป็นต้น หลักการศาสนศึกษาเป็นภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์ทั้ง แผนกธรรม – บาลีแผนกสามัญ การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอนเป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมบาลีสนามหลวง เป็นเลขานุการสอบธรรม – บาลีสนามหลวง เป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือเป็นประธานจัดสอบธรรม – บาลีสนามหลวง และเป็นเจ้าสำนักเรียน ในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาส นอกจากนี้ยังรวมถึง การส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เช่น มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นต้น^{๒๑}

๓. การเผยแผ่ หมายถึง ทำให้ขยายออกไปทำให้ขยายกว้างขวางออกไป การทำให้แพร่หลายในลักษณะติดแน่น กระจายไปเช่น เผยแผ่ศาสนา เผยแผ่ธรรม องค์การเผยแผ่ ส่วนคำว่าเผยแผ่ ใช้ในความหมายว่า ประกาศ โฆษณาทำให้แพร่หลายในลักษณะกระจายให้เป็นรูปธรรมหรือให้สัมผัสได้ทางตา หู เป็นต้น หลักการเผยแผ่เป็นภารกิจด้านการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนา

^{๒๑}แสวง อุดมศรี, การปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๐๑.

ให้ประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้ว น้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่างๆ ทั้งในวัด และนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์การเผยแพร่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์หรือวีดิทัศน์ ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือพระภิกษุจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นในวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา เช่น การจัดงานเทศน์มหาชาติ การจัดงานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดอุปสมบทหมู่หรือจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติฯ การจัดให้มีการแสดงธรรมในวันอัมมสวณะ (วันพระ)

นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ธรรมที่พระสงฆ์ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดให้ดำเนินการในรูปแบบ “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)” “การอบรมจริยธรรมนักเรียน ข้าราชการ และประชาชน” “การส่งเสริมหน่วยเผยแพร่ศีลธรรม” กล่าวโดยสรุปการดำเนินการใดๆ ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ที่เป็นไปเพื่อการเผยแพร่ธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัดนอกวัด ชื่อว่า ภารกิจด้านการเผยแพร่ทั้งสิ้น ปัจจุบันการเผยแพร่ต้องดำเนินงานตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พ.ศ.๒๕๕๐ การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้แก่ศาสนทายาทและประชาชนทั่วไปได้รับทราบในทุกๆ วิธีการที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม แล้วน้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเผยแพร่พระพุทธรูปธรรมคำสั่งสอน ถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์ เพื่อปลูกฝังอบรมให้พุทธศาสนิกชนเป็นคนดี มีศีลธรรมและประพฤติดี ปฏิบัติชอบนั้น อบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ สั่งสอนให้ผู้เรียนบังเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมก่อให้เกิดความเลื่อมใส ศรัทธา และตั้งตนอยู่ในสัมมาปฏิบัติ เพราะว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ยังประโยชน์สุขให้เกิดขึ้นกับมวลมนุษยชาติ การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์เพื่อให้องค์กรพระสงฆ์เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในการเผยแพร่พระพุทธศาสนานั้น พระสงฆ์ควรตระหนักในการเผยแผ่คำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) ทัศนธรรมิกกัตถประโยชน์ คือ ประโยชน์ในชาตินี้ ๒) สัมปรายิกกัตถประโยชน์ คือ ประโยชน์ในชาติหน้า ๓) ปรมัตถประโยชน์ คือ ประโยชน์อย่างยิ่งคือ พระนิพพาน^{๒๒}

๔. การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด เป็นการพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่าง ไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานหากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด รมรื่น สะดวกสบาย การทำถนนทางเดิน ในวัดและการตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้การสาธารณูปการเป็นงานประจำของเจ้าอาวาสอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ ทั้งนี้เพื่อสร้างสิ่งที่มีอยู่แล้วไว้ และซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและพระสงฆ์ภายในวัด ในการนี้ให้รวมถึง การดูแลรักษาศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาที่เป็นสมบัติส่วนรวมของสงฆ์มิใช่สมบัติส่วนตัวของผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ มีพระ

^{๒๒} สุเทพ สิริวัฒนานนท์, คู่มือการบริหารกิจการคณะสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอ. เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์, ๒๕๕๕), หน้า ๓๙-๔๑.

พุทธานุญาตให้สงฆ์ช่วยกันดูแลรักษา เช่น ให้ตั้งพระภิกษุทำหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุสิ่งของของสงฆ์ซึ่งเรียกว่า ภัณฑาคาริก โดยเฉพาะศาสนสมบัติแบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ ศาสนสมบัติวัด คือ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง เป็นหน้าที่ของสงฆ์ในวัดนั้น ซึ่งมีเจ้าอาวาส เป็นต้น ช่วยกันดูแลรักษา ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย ศาสนสมบัติกลาง คือ ทรัพย์สินอันมิใช่เป็นศาสนสมบัติวัด แต่เป็นของสงฆ์ส่วนกลาง เช่น ที่ดิน และผลประโยชน์วัดร้าง ทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้สงฆ์ส่วนกลาง ศาสนสมบัติกลาง เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงสุดดูแลรักษา ทั้งนี้การจัดการศาสนสมบัติภายในวัด จะต้องยึดหลักให้ถูกต้องตามกฎหมาย พระธรรมวินัย มติมหาเถรสมาคมและจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยทั่วไปหากไม่จำเป็น

๕. การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การให้การสงเคราะห์ด้านการฝึกฝนอบรมแก่ประชาชน เป็นการจัดการศึกษาที่วัด พระสงฆ์ดำเนินการขึ้นเพื่อสนองต่อนโยบายของภาครัฐ ในอันที่จะส่งเสริมให้ประชาชน เยาวชน ได้รับการศึกษา หลักการศึกษา สงเคราะห์เป็นภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศ โดยมีความมุ่งหมาย ๔ ลักษณะ คือ ๑) การจัดการศึกษาเป็นโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติโดยมุ่งให้พระภิกษุสามเณร นักเรียน ได้ศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ศีลธรรมในวัด ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เดิม ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสงฆ์ ๒) การสงเคราะห์ให้เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เช่น การเป็นผู้นำในการตั้งโรงเรียนในชนบทที่ตั้งวัด การให้สร้างสถานศึกษาในบริเวณวัด การให้ใช้หรือให้เช่าที่ดินวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ในการสร้างสถานศึกษาของรัฐหรือท้องถิ่น การเป็นผู้อุปการะโรงเรียนต่างๆ การให้ความอุปถัมภ์แก่เด็กวัด ๓) การสอนศีลธรรมแก่นักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาชาติ เช่น การสอนธรรมศึกษา การสอนศีลธรรม หน่วยงานพระธรรมทูต และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในการเผยแผ่ศีลธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆ ๔. การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษาสถาบันการศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษา เช่น มอบทุนการศึกษา มอบอุปกรณ์การศึกษา ฯลฯ ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสได้บริจาคทุนทรัพย์ส่วนตัว เพื่อการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน หรือสร้างหรือซ่อมแซมอาคารสถานศึกษาหรือการดำเนินการใดๆ ของพระภิกษุที่มีความสามารถโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยที่เป็นไป เพื่อการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนจัดว่าเป็นภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ทั้งสิ้น

๖. การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไปนอกจากเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้และประสบภัยแล้ว ยังหมายรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารทางราชการ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การฝึกอาชีพแก่ ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หลักการสาธารณสงเคราะห์เป็นภารกิจที่วัด หรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์ พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบการกุศลเกี่ยวกับ เรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรม

ประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงพยาบาล การบริจาครพทย์ส่วนตัว หรือชักชวนญาติโยมบริจาครพทย์จัดสร้างโรงพยาบาลการให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่างๆ เป็นต้น^{๒๓}

๒.๑.๗ แนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาตามพันธกิจพระสงฆ์

พระสงฆ์ได้มุ่งมั่นและเกิดเป็นแรงบันดาลใจที่จะปรับปรุงระบบกลไกที่มีอยู่ของพระสงฆ์ และจะพัฒนางานให้ก้าวไปข้างหน้าในเชิงรุกเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก จึงเอาพันธกิจ ๖ ด้าน ของพระสงฆ์มาเป็นตัวตั้ง ดังนี้

๑. ด้านการปกครอง มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ด้วยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรผ่านสื่อ การเจริญพระพุทธรูปมนต์เฉลิมพระเกียรติ การบรรพชาอุปสมบทถวายเป็นพระราชกุศล การปฏิบัติธรรม เป็นต้น

๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายต่างๆ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล การพัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย การพัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย

๓) พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถของศาสนบุคคล เช่น พระสังฆาธิการ พระอุปัชฌาย์ พระจริยานิเทศก์ พระวินยาธิการ ตลอดจนไวยาวัจกร และเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง

๔) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ด้วยการบริหารจัดการศาสนสมบัติอย่างมีประสิทธิภาพ จัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนา

๒. ด้านศาสนศึกษา มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผ่านการศึกษาพระปริยัติธรรม ธรรมศึกษา บาลีศึกษา เพิ่มศักยภาพทางปัญญาแก่ศาสนทายาท

๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายตามหลัก “บวร” พัฒนาระบบธรรมาภิบาล ระบบสารสนเทศ พัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย

๓) พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถของศาสนบุคคล เช่น ผู้บริหารศาสนศึกษา ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี พระปริยัตินิเทศก์ เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง

๔) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาจากภาครัฐและเอกชน

^{๒๓}แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จังหวัดชัยนาท (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔), หน้า ๒-๔.

๓. ด้านศึกษาสงเคราะห์ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนา ด้วยการสนับสนุนทุนการศึกษา และทรัพยากรทางการศึกษา เพิ่มศักยภาพทางปัญญา โดยการขยายโอกาสทางการศึกษาพระพุทธศาสนาแก่คฤหัสถ์

๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการ โดยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายด้านการศึกษา ตามหลัก “บวร” พัฒนาระบบธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน ระบบสารสนเทศที่ทันสมัย พัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย เช่น พัฒนาและส่งเสริมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาเชิงพุทธ หลักสูตรพุทธศาสนาวันอาทิตย์ หลักสูตรพระอภิธรรมสำหรับคฤหัสถ์ เป็นต้น

๓) พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถศาสนบุคคล เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ครูสอนโรงเรียนการกุศล เป็นต้น เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง

๔) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุน เช่น โครงการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาสงเคราะห์ เป็นต้น

๔. ด้านการเผยแผ่ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง ด้วยการเผยแผ่เชิงรุก เช่น จัดทำแผนแม่บทการเผยแผ่เชิงรุก การเพิ่มช่องทางการสื่อสารเชิงรุกสำหรับกิจการพระพุทธศาสนา พัฒนารูปแบบรายการเชิงพุทธผ่านสถานีวิทยุ โทรทัศน์ทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมกิจกรรมหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นต้น เพิ่มศักยภาพทางปัญญาของศาสนบุคคล เช่น พัฒนาพระนักเผยแผ่ ส่งเสริมชมรมทางพระพุทธศาสนาในองค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน ด้วยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายให้เกิดสัมฤทธิ์ผล พัฒนาระบบธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย พัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย เพิ่มขีดความสามารถของศาสนบุคคล คือ พระนักเผยแผ่ พระนักเทศน์ พระสอนศีลธรรม พระธรรมทูต พระวิปัสสนาจารย์

๓) พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ด้วยการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง สำหรับสถานที่ปฏิบัติธรรม พระวิปัสสนาจารย์ พระนักเผยแผ่

๔) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาจากภาครัฐและเอกชน เช่น โครงการจัดตั้งกองทุนเพื่อการเผยแผ่

๕. ด้านสาธารณูปการ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาในโครงการวัดเสริมสร้างความสุข

๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน ด้วยอาศัยการร่วมมือกับภาคีเครือข่ายให้เกิดสัมฤทธิ์ผล พัฒนาระบบธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย พัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย

๓) พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถศาสนบุคคล เช่น เพิ่มศักยภาพของพระนวกกรรมเชิงพุทธ เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมให้เข้มแข็ง

๔) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

๖. ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาให้เข้มแข็งผ่านกิจกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ผู้ได้รับความเดือดร้อน ไร้ที่พึ่ง

๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน ด้วยการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย พัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย เช่น หลักสูตรพระนักพัฒนา หลักสูตรสัมมาชีพ หลักสูตรสาธารณสงเคราะห์เชิงพุทธ เป็นต้น

๓) พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถของศาสนบุคคล เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง

๔) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และการจัดกิจกรรมระดมทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

๗. ด้านพัฒนาพุทธมณฑลเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของโลก มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ด้วยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง ให้มีความรักและหวงแหนในพุทธมณฑล เพิ่มศักยภาพทางปัญญาแก่ศาสนบุคคล ด้วยการพัฒนาจิตเจริญปัญญา

๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในการทำงานเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล พัฒนาระบบกระบวนการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย

๓) พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ด้วยการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา โดยการจัดทำแหล่งความรู้และสารสนเทศของพุทธมณฑล ศูนย์กลางพระพุทธศาสนาของโลก

๔) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ

จะเห็นได้ว่า แนวทางการดำเนินการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ตามแผนยุทธศาสตร์นี้ จะใช้ ๔ ยุทธศาสตร์ มีการดำเนินการ คือ

๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา

๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน

๓) พัฒนาการองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ

๔) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า ภารกิจงานของพระสงฆ์เป็นต้นแบบในการกำหนดทิศทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เป็นทิศทางหรือแนวทางปฏิบัติตามพันธกิจและภารกิจ ให้สัมฤทธิ์ผลตามวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ขององค์การสงฆ์

๒.๔ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๔.๑ การบริหารกิจการพระสงฆ์ในจังหวัดชัยนาท

การบริหารกิจการพระศาสนา นั้น เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติแต่เนื่องจากอาณาจักรและศาสนจักรต้องประสานกัน เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ รัฐบาลในฐานะผู้รับสนองพระราชภาระของพระมหากษัตริย์จึงเข้าไปมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานกิจการทางศาสนาตามประวัติและพัฒนาการโดยลำดับ ดังนี้

- สมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา มีราชบัณฑิต และหมื่นราชสังฆการีรับมอบหมายภารกิจด้านการศาสนา ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ มีหน่วยงานรับผิดชอบ ๓ หน่วยงานคือ กรมธรรมการ กรมสังฆการี และกรมราชบัณฑิต

- พ.ศ.๒๔๓๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ตั้ง กรมศึกษาธิการขึ้นดูแลโรงเรียนต่างๆ ในขณะนั้น

- พ.ศ.๒๔๓๕ รวมกรมธรรมการ กรมสังฆการี กรมพยาบาล กรมพิพิธภัณฑสถานและกรมศึกษาธิการเป็นกระทรวงธรรมการ

- พ.ศ.๒๔๔๑ “ประกาศจัดการเล่าเรียนในหัวเมือง” ให้ราษฎรมีความรับผิดชอบและให้รู้จักการระกอบอาชีพในทางสุจริต โดยให้พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้สั่งสอนอบรม (พ.ศ.๒๔๔๒ กระทรวงมหาดไทย ได้ออมนำที่การอุดหนุนการศึกษา ให้กระทรวงธรรมการตามเดิม)

- พ.ศ.๒๔๔๕ ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ซึ่งมีบัญญัติให้พระสงฆ์ทุกระดับ มีหน้าที่บำรุงการศึกษาในวัดอีกด้วย

- พ.ศ.๒๔๕๙ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้มีการปรับปรุงตำแหน่งหน้าที่ ในกระทรวงธรรมการ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีกองบัญชาการและแบ่งกรมใหญ่มีหัวหน้าเป็นอธิบดี ๒ กรม คือ กรมธรรมการ และกรมศึกษาธิการ และใน ๒ กรมดังกล่าว ก็มีกรมเล็ก ๆ ซึ่งหัวหน้ามีตำแหน่งเป็นเจ้ากรมอยู่ในสังกัด คือ กรมสังฆการี กรมพระอารามกองอธิการณ์ ขึ้นอยู่กับกรมธรรมการส่วนกรมราชบัณฑิต กรมวิสามัญศึกษา กรมสามัญศึกษาขึ้นกับกรมศึกษาธิการ

- พ.ศ.๒๔๖๒ ได้มีการเปลี่ยนชื่อ กระทรวงธรรมการ เป็น กระทรวงศึกษาธิการและโปรดให้ย้ายกรมธรรมการไปรวมอยู่ในพระราชสำนักตามประเพณีเดิม ซึ่งรวมกรมสังฆการีอยู่ด้วยกันไปสังกัดอยู่ในกระทรวงธรรมการ ทั้งนี้ “โดยที่ทรงพระราชดำริว่า การศึกษาไม่ควรจะแยกจากวัด”

- พ.ศ.๒๔๖๙ เปลี่ยนชื่อเป็น กระทรวงธรรมการ อีกครั้งหนึ่ง และย้ายกรมธรรมการซึ่งรวมกรมสังฆการีอยู่ด้วยกันไปสังกัดอยู่ในกระทรวงธรรมการ ทั้งนี้ “โดยที่ทรงพระราชดำริว่า การศึกษาไม่ควรจะแยกจากวัด”

- พ.ศ.๒๔๗๔ มีการเปลี่ยนแปลงราชการในกระทรวงธรรมการและกรมสังฆการีเข้าด้วยกันเดิม กรมธรรมการยังคงสังกัดอยู่ในกระทรวงธรรมการเรื่อยมา แม้ภายหลังสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง

- พ.ศ.๒๕๘๕ ได้มีประกาศพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม เปลี่ยนชื่อ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นกระทรวงศึกษาธิการ และเปลี่ยนชื่อ กรมธรรมการ เป็น กรมการศาสนา
- พ.ศ.๒๕๔๕ ในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ได้มีการแบ่งส่วนราชการกรมการศาสนาเดิม ออกเป็น ๒ หน่วยงาน คือ กรมการศาสนาสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีดังที่ปรากฏ^{๒๔}

๒.๔.๒ นโยบายกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จังหวัดชัยนาท ปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔

วิสัยทัศน์ (Vision) “พุทธศาสน์มั่นคง ดำรงศีลธรรม นำสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน”

ในการกำหนดวิสัยทัศน์นั้น ได้อาศัยแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นต้นแบบในการกำหนดทิศทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

พุทธศาสน์มั่นคง (มั่นคง) เป็นการแสดงถึงความมั่นคงของพระพุทธศาสนา อันเป็น ๑ ใน ๓ สถาบันหลักของชาติ พุทธบริษัทมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดีและมีอัตราที่เพิ่มขึ้นของผู้ศึกษาพระปริยัติธรรม มีศูนย์ข้อมูลด้านพระพุทธศาสนาของโลก

ดำรงศีลธรรม (มั่งคั่ง) แสดงถึงพุทธบริษัทนำหลักธรรมไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม อาศัยการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในการอยู่ร่วมกัน

นำสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน (ยั่งยืน) เป็นผลที่เกิดจากการศึกษาในหลักปริยัติแล้วนำไปปฏิบัติจนเป็นปฏิเวธ คือผลลัพธ์ที่จะนำสังคมให้มีสันติสุขอย่างยั่งยืน โดยเทียบอันดับความสันติสุขระดับประเทศ

พันธกิจ (Mission) การจะทำให้วิสัยทัศน์บรรลุผลได้ต้องดำเนินการตามพันธกิจหรือภาระงานของพระสงฆ์ ๖ ด้านคือ ๑) ด้านการปกครอง ๒) ด้านศาสนศึกษา ๓) ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๔) ด้านการเผยแผ่ ๕) ด้านสาธารณูปการ ๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์

ค่านิยม (Core Value)

“อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา สู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน”

ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑

สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา เป้าประสงค์ ประชาชนเข้าใจในหลักธรรมและศรัทธาในพระพุทธศาสนา

กลยุทธ์

๑. ปลุกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนา
๒. เพิ่มศักยภาพทางปัญญา

^{๒๔}สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : http://cnt.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=๖ &Itemid=๕๓ [๓๑ มกราคม ๒๕๖๒].

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละการเพิ่มขึ้นขององค์กร/ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๒. มวลรวมความสุขของประเทศที่เพิ่มขึ้น
๓. อันดับความสันติสุขของประเทศเพิ่มขึ้น
๔. ศูนย์ข้อมูลด้านพระพุทธศาสนาของโลก
๕. ร้อยละของผู้สอบผ่านนักรธรรม บาลีธรรมศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒

ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน เป้าประสงค์ มีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี

กลยุทธ์

๑. ร่วมมือภาคีเครือข่ายให้เกิดสัมฤทธิ์ผล
๒. พัฒนาระบบธรรมาภิบาล
๓. พัฒนาระบบสารสนเทศ ๔.๐
๔. พัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย

ตัวชี้วัด

๑. จำนวนเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น (เครือข่าย = องค์กรทางศาสนา สถานศึกษาหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน) ภาคละ ๑ เครือข่าย

๒. ร้อยละกระบวนการทำงานได้รับการพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล
๓. ร้อยละความสำเร็จของสารสนเทศพร้อมใช้งาน
๔. จำนวนนวัตกรรมการทำงานที่ทันสมัย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ เป้าประสงค์ ศาสนทายาทมีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์การบริหารกิจการพระสงฆ์

กลยุทธ์

๑. เพิ่มขีดความสามารถศาสนบุคคล
๒. เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละของศาสนบุคคลที่มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น
๒. ศูนย์รวมองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาพร้อมใช้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา เป้าประสงค์

๑. วัดมีการบริหารจัดการศาสนสมบัติที่ดี
๒. กิจการพระพุทธศาสนามีความมั่นคง

กลยุทธ์

๑. บริหารศาสนสมบัติอย่างมีประสิทธิภาพ
๒. จัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนา

ตัวชี้วัด

๑. ร้อยละความสำเร็จของการจัดทำฐานข้อมูลศาสนสมบัติ
๒. ร้อยละของวัดที่พัฒนาเป็น “ธรรมอุทยาน”
๓. ร้อยละการคงอยู่ของกองทุนเพื่อกิจการพระพุทธศาสนา

เพื่อให้การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา บรรลุวัตถุประสงค์ตาม มส. กำหนด คณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา (คปพ.) ระดับภาค จึงได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาสู่การปฏิบัติ ระดับภาค และระดับจังหวัด ซึ่งมีโครงการเชิงยุทธศาสตร์จำนวน ๑๓ โครงการ ประกอบด้วย

- ๑) โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาสู่สังคม
- ๒) โครงการยกระดับหมู่บ้านรักษาศีล ๕
- ๓) โครงการวิปัสสนากรรมฐานเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์
- ๔) โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาพระปริยัติธรรม
- ๕) โครงการส่งเสริมความร่วมมือภาคีเครือข่าย
- ๖) โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
- ๗) โครงการพระพุทธศาสนา ๔.๐ (Smart Card) (ฐานข้อมูลศาสนบุคคล)
- ๘) โครงการส่งเสริมนวัตกรรมเชิงพุทธ
- ๙) โครงการพัฒนาขีดความสามารถศาสนบุคคล
- ๑๐) โครงการพัฒนาศูนย์รวมองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา
- ๑๑) โครงการบริหารจัดการศาสนสมบัติ (ระบบการเงิน - บัญชี)
- ๑๒) โครงการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม ๕ ส
- ๑๓) โครงการสาธารณสงเคราะห์เพื่อสังคม^{๒๕}

๒.๔.๓ สภาพพื้นที่ในการวิจัย

ขอบเขตพื้นที่ในการวิจัยจังหวัดชัยนาท แบ่งการปกครองแบ่งออกเป็น ๘ อำเภอ ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท

๑. อำเภอเมืองชัยนาท มีวัดทั้งหมด ๓๘ วัด
๒. อำเภอมโนรมย์ มีวัดทั้งหมด ๒๖ วัด
๓. อำเภอวัดสิงห์ มีวัดทั้งหมด ๒๖ วัด
๔. อำเภอสรรพยา มีวัดทั้งหมด ๓๑ วัด
๕. อำเภอสรรคบุรี มีวัดทั้งหมด ๕๔ วัด
๖. อำเภอหันคา มีวัดทั้งหมด ๔๕ วัด
๗. อำเภอหนองมะโมง มีวัดทั้งหมด ๑๖ วัด
๘. อำเภอเนินขาม มีวัดทั้งหมด ๑๓ วัด

พระสงฆ์มหานิกายในจังหวัดชัยนาท ทั้งหมดมีจำนวน ๑,๘๒๐ รูป

^{๒๕}แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จังหวัดชัยนาท (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔), หน้า ๑๐-๑๔.

หลักการเผยแผ่ เป็นภารกิจด้านการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้ว น้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่างๆ ทั้งในวัด และนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์หรือวีดิทัศน์ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือพระภิกษุจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นในวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา เช่น การจัดงานเทศน์มหาชาติ การจัดงานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดอุปสมบทหมู่หรือจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติฯ การจัดให้มีการแสดงธรรมในวันอัมมสวณะ (วันพระ) นอกจากนี้ยังมีการเผยแผ่ธรรมที่พระสงฆ์ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดให้ดำเนินการในรูปแบบ “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)” “การอบรมจริยธรรมนักเรียน ข้าราชการ และประชาชน” “การส่งเสริมหน่วยเผยแผ่ศีลธรรม” กล่าวโดยสรุป การดำเนินการใดๆ ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ที่เป็นไปเพื่อการเผยแผ่ธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัด นอกวัด ชื่อ ว่า ภารกิจด้านการเผยแผ่ทั้งสิ้น ปัจจุบันการเผยแผ่ต้องดำเนินงานตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๕๐^{๒๖} โดยพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ได้กำหนดยุทธศาสตร์การเผยแผ่ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ให้ประชาชนเข้าใจในหลักธรรมและศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน มีกระบวนการบริหารจัดการที่ดี

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ให้ศาสนทายาทมีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์การบริหารกิจการพระสงฆ์

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา^{๒๗}

^{๒๖}เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๙.

^{๒๗}เรื่องเดียวกัน หน้า ๓๙.

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้อย่างนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อน

พระมหาประเสริฐ ถาวโร ได้วิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชน ศิล ๕ ต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑.การพัฒนาเยาวชนรักษาศีล ๕ ต้นแบบมีองค์ประกอบ ดังนี้ Input ได้แก่ ๑) ด้านความรู้ มีการให้ความรู้เยาวชนในเรื่อง กฎแห่งกรรม หลักปฏิบัติศีล ๕ ๒) ด้านพฤติกรรม ได้มีกิจกรรมการอบรมเยาวชน เพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ดี ๓) ด้านทัศนคติ เยาวชนที่มีต่อการเข้ารับการอบรม มีทัศนคติที่ทำให้เกิดความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ดีทำชั่วได้ชั่ว Process ขั้นที่ ๑ ขั้นรับมอบตัวเด็กและเยาวชน โดยการลงทะเบียนรับ รายงานตัวเข้ารับการอบรม ขั้นที่ ๒ ดำเนินการฝึกอบรม การปฐมนิเทศ ขั้นที่ ๓ ขั้นประเมินผลการอบรม ทำแบบประเมิน โดยการแจกแบบสอบถาม Output ๑) ด้านความรู้ เยาวชนได้ความรู้เรื่องกฎแห่งกรรม ทุกคนมีกรรมเป็นของตน ๒) ด้านพฤติกรรม เยาวชนมีความกลัวต่อการทำความชั่วมากขึ้นทำให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้เรื่องทักษะของชีวิตที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ๓) ด้านทัศนคติเยาวชนเห็นสภาพความเป็นจริงของสังคมมากขึ้น

๒. กลไกการพัฒนาเยาวชนรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ๑) กลไกศูนย์อบรม ศูนย์อบรม ดำเนินการจัดอบรม ให้บริการแก่เยาวชน ประชาชน หน่วยงาน สถานศึกษา ส่งเสริมการอบรม คุณธรรมจริยธรรม ๒) กลไกเชิงกระบวนการ ขึ้นเตรียมการอบรม การอบรมคุณธรรมจริยธรรม ขึ้นดำเนินการอบรม การแนะนำหลักสูตร เพื่อมาประสานกับการดำเนิน ขั้นตอนประเมินผล ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม ๓) กลไกเครือข่าย ได้ดำเนินการ การการทำงานร่วมกับเครือข่ายต่างๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชนศิล ๕ ต้นแบบกับเครือข่ายสถาน ศึกษา เครือข่ายชุมชน เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายพระวิทยากร

๓. กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชนรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ตามหลัก ๗'S เพื่อให้เกิดกลยุทธ์ใน การนำมาใช้ในการอบรมเยาวชนให้ประสบความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ S1 = โครงสร้าง (Structure) S2 = กลยุทธ์ (Strategy) S3 = ระบบต่างๆ (System) S4 = รูปแบบการบริหาร (Style) S5 = พนักงาน ทั้งหมด (Staff) S6 = ทักษะฝีมือ (Skills) S7 = จิตสำนึกร่วม (Shared values)^{๒๘}

รุจิรา เจียมอมรรรัตน์ ได้วิจัยเรื่อง “พัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก” ผลการวิจัยพบว่า โดยศึกษาสถานการณ์การส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยฯ จากกลุ่ม ตัวอย่างซึ่งเป็นอาจารย์ในวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ๓๔๑ คน และ นำผลการศึกษาดังกล่าวไปสร้าง แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยฯ หลังจากนั้นประเมินผลการใช้ แนวทางการพัฒนา

^{๒๘}พระมหาประเสริฐ ถาวโร, “กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชน ศิล ๕ ต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมา”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๖ ฉบับพิเศษ (๒๕๖๐): ๑๖๐-๑๖๑.

ระบบและกลไกการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยฯ จากอาจารย์ที่รับผิดชอบงาน วิจัยของวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ๓๗ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ๑) แบบสอบถาม ระบบและกลไกการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกตามสภาพจริงและ ความต้องการ ตรวจสอบความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ ๐.๙๔ ๒) แบบสำรวจ ระดับความสำเร็จของการมีระบบและกลไกการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยตามตัวชี้วัดของแผนกลยุทธ์ของ สถาบันพระบรมราชชนก ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยฯ มากกว่าตามสภาพจริงอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ การส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยฯ ตามสภาพจริงในภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๗$, S.D.= ๐.๖๔) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านนโยบายและแผนกลยุทธ์การผลิต ผลงานวิจัยและด้านการสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยมีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๒$, S.D.= ๐.๖๔ และ $\bar{X} = ๓.๖๒$, S.D. = ๐.๗๗) ส่วนการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยฯ ตามความต้องการในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๓๒$, S.D. = ๐.๕๖) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความต้องการอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๔$, S.D.= ๐.๖๘ ถึง $\bar{X} = ๔.๓๕$, S.D.= ๐.๕๔) ผลการใช้แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยฯ พบว่าวิทยาลัย ทั้ง ๓๗ แห่ง ได้นำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้วิทยาลัยที่ดำเนินการครบถ้วนสมบูรณ์ (ในระดับความสำเร็จ ๕) จำนวน ๒๐ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐๕ ดังนั้นจึงควรมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาระบบและกลไกการ ส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยฯ อย่างต่อเนื่อง^{๒๙}

คมพล สุวรรณภูมิ ได้วิจัยเรื่อง “ระบบและกลไกสนับสนุนให้คณาจารย์ ประจำทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปี พ.ศ. ๒๕๕๓” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อระบบ ศึกษาความต้องการของ คณาจารย์ที่มีต่อกลไก และเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระบบและกลไกสนับสนุนการทำ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่า คณาจารย์มีความ คิดเห็นต่อระบบสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยคณะและมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๒$) ในขณะที่ความต้องการของคณาจารย์ที่มีต่อกลไกสนับสนุนการทำ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยคณะและมหาวิทยาลัย ก็อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๕๗$) เช่นเดียวกัน การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระบบและกลไกสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนการสอน พบว่า คณาจารย์ที่มีศักยภาพด้านการทำงานวิจัยแตกต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อระบบสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ คณาจารย์ที่มีอายุ สถานภาพ ตำแหน่งทางวิชาการ สังกัดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระบบ สนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน คณาจารย์ที่มีตำแหน่งทาง วิชาการต่างกัน มีความต้องการต่อกลไกสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียน การสอน แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ คณาจารย์ที่มีอายุ

^{๒๙}รุจิรา เจียมอมรรัตน์, “การพัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยใน สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก”, วารสารกระทรวงสาธารณสุข, ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๑ (๒๕๕๖): ๖๘-๗๕.

สถานภาพ ตำแหน่งทางวิชาการสังกัดต่างกัน มีความต้องการต่อกลไกสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน^{๓๐}

ศ.ดร. นพ. สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล ได้วิจัยเรื่อง “โครงสร้างและกลไกการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ผลักดันยุทธศาสตร์การวิจัย และนวัตกรรม ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๖๑-๒๕๘๐) ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้ประกาศใช้เป็นกรอบแนวทางของประเทศในการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมที่สามารถใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้จริง และเพิ่มขีดความสามารถของภาคการผลิตและบริการ ๒. จัดให้ (ร่าง) พระราชบัญญัติการวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ซึ่งได้จัดทำเสร็จแล้ว ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยเร็ว ๓. จัดตั้งสำนักงานสภานโยบาย วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นส่วนราชการขึ้นกับนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เชื่อมโยง และขับเคลื่อนนโยบายจากภาครัฐไปสู่หน่วยงานในระบบอื่นๆ โดยทำงานร่วมกับสำนัก งบประมาณเพื่อการบริหารงบประมาณวิจัยและนวัตกรรมของประเทศให้สอดคล้องกับ นโยบายกำกับดูแลและประสานการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ การปฏิบัติและการบริหารจัดการ ระบบข้อมูลการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการติดตามและประเมินผล ๔. จัดให้มีหน่วยงานระดับ ให้ทุนวิจัยอยู่ในการบริหารจัดการของสำนักงานสภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ทั้งนี้หน่วยให้ทุนควรมีรูปแบบองค์การมหาชนหรือกองทุนเพื่อความคล่องตัว ๕. จัดโครงสร้าง ของหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม โดยปฏิรูปโครงสร้างและกลไกในแนวราบ และแนวตั้งให้แต่ละส่วนความเชื่อมต่อที่ชัดเจนตามประเด็นมี (Agenda) หลักของประเทศ ๖. จัดระบบงบประมาณแบบบูรณาการ โดยให้สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ซึ่งมี นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เป็นผู้ตัดสินใจเชิงการจัดสรรงบประมาณให้มีความสอดคล้องต่อ เป้าหมายการพัฒนาประเทศ ๗. จัดระบบข้อมูลและบริหารจัดการระบบข้อมูลการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ และ ๘. จัดทำมาตรฐาน ข้อกำหนด หรือแนวทางปฏิบัติรวมถึงจริยธรรม การวิจัยเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล^{๓๑}

พรณพิลาศ กุลติล ได้วิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนสังคมผ่านสื่อใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า การเกิดขึ้นของโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและ สังคมในมิติต่าง ๆ มากมาย อาทิ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านการเมือง ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งแน่นอนว่าผลกระทบดังกล่าวไม่ได้มีเพียง ผลกระทบในทางบวกเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบทางลบที่ตามมา จนก่อให้เกิดการต่อต้านโลกาภิวัตน์เกิดขึ้น ซึ่งคุณลักษณะของการต่อต้านที่เป็นการเคลื่อนไหว ทางสังคมนี้มี ลักษณะที่แตกต่างจากอดีต โดยมีคุณลักษณะเด่น คือ การเกิด การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางทั่วโลกและ รวดเร็วกว่าที่เคยเป็นมาเนื่องจาก คุณลักษณะของสื่อใหม่ที่สามารถสร้างเครือข่ายทางสังคมที่กว้างขวาง รวดเร็ว ประกอบกับคุณลักษณะบางประการของโลกาภิวัตน์เอง ทั้งนี้ข้อดีที่เด่นชัดของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ การกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนได้โดยง่าย การขจัดความยุ่งยากและขจัดความ

^{๓๐}คมพล สุวรรณภูมิ, “ระบบและกลไกสนับสนุนให้คณาจารย์ ประจำทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียน การสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปี พ.ศ. ๒๕๕๓”, *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (๒๕๕๕): ๕๖-๖๔.

^{๓๑} สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล.ศ.ดร. นพ, “โครงสร้างและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การวิจัยและ นวัตกรรมของประเทศ”, *รัฐสารศึกษวารสาร*, ปีที่ ๖๐ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑): ๙-๑๐.

สิ้นเปลืองทรัพยากร แต่อย่างไรก็ตาม การเข้ามามีส่วนร่วมได้ง่ายของประชาชนอาจทำให้เกิดการขาดความรู้ที่ก้าวไกลถึงปัญหานั้นๆ อย่างแท้จริง ขาดการอภิปรายอย่างเห็นหน้าค่าตา รวมถึงยากที่จะรักษาความสัมพันธ์เพื่อทำการเจรจาต่อรองในขั้นตอนต่อไป นอกจากนี้ การรวมตัวที่ง่าย ยังอาจทำให้บุคคลที่สามขาดความเชื่อถือในการรวมพลังดังกล่าว ซึ่งนับเป็นข้อจำกัดสำคัญของการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่นี้^{๓๒}

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อน สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนเป็นการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจในการบริหารงานเผยแพร่และการจัดโครงสร้างขององค์กรให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในขณะนั้น

ตารางที่ ๒.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อน

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระมหาประเสริฐ ธารโร (๒๕๖๐: ๑๖๐-๑๖๑)	วิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชน ศิล ๕ ต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาเยาวชนรักษาศิล ๕ ต้นแบบ มีองค์ประกอบ ดังนี้ Input ได้แก่ ๑) ด้านความรู้ มีการให้ความรู้เยาวชนในเรื่อง กฎแห่งกรรม หลักปฏิบัติศีล ๕ ๒) ด้านพฤติกรรม ได้มีกิจกรรมการอบรมเยาวชน เพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ดี ๓) ด้านทัศนคติ เยาวชนที่มีต่อการเข้ารับการอบรม มีทัศนคติที่ทำให้เกิดความเชื่อว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว กลไกการพัฒนาเยาวชนรักษาศิล ๕ ต้นแบบ ๑) กลไกศูนย์อบรม ศูนย์อบรมดำเนินการจัดอบรม กลไกเชิงกระบวนการ การอบรมคุณธรรมจริยธรรม กลไกเครือข่าย ได้ดำเนิน การการทำงานร่วมกับเครือข่ายต่างๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชนศิลป ๕ ต้นแบบกับเครือข่ายสถาน ศึกษา เครือข่ายชุมชน เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายพระวิทยากร

^{๓๒} พรรณพิลาศ กุลติลภ ได้วิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนสังคมผ่านสื่อใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์” ,วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๔๙ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐): ๕๙.

ตารางที่ ๒.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อน (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
นางสาวบุศรา สารเกษ, (๒๕๕๕: ๓ - ๔).	การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ “พัฒนาระบบ และกลไกการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัย ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก” โดยศึกษา สถานการณ์การส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของ วิทยาลัยฯ จากกลุ่ม ตัวอย่างซึ่งเป็นอาจารย์ใน วิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ๓๔๑ คน และ นำผลการศึกษาดังกล่าวไปสร้าง แนวทางการ พัฒนาระบบและกลไกการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัย ของวิทยาลัยฯ หลังจากนั้นประเมินผลการใช้ แนว ทางการพัฒนาและกลไกการส่งเสริมการผลิตผล งานวิจัยของวิทยาลัยฯ จากอาจารย์ที่รับผิดชอบงาน วิจัยของวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ๓๗ คน
คมพล สุวรรณภูมิ (๒๕๕๕: ๕๖-๖๔)	วิจัยเรื่อง “ระบบและกลไกสนับสนุนให้ คณาจารย์ ประจำทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียน การสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปี พ.ศ. ๒๕๕๓” ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์มีความ คิดเห็นต่อระบบสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนการสอนโดยคณะและมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับ มาก (X=๔.๒๒) ในขณะที่ความต้องการของคณาจารย์ ที่มีต่อกลไกสนับสนุนการทำ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียน การสอนโดยคณะและมหาวิทยาลัย ก็อยู่ในระดับมาก (X=๔.๕๗) เช่นเดียวกัน การเปรียบเทียบปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อระบบและกลไกสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนการสอน พบว่า คณาจารย์ที่มี ศักยภาพด้านการทำงานวิจัยแตกต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อระบบสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนการสอนแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ คณาจารย์ที่มีอายุ สถานภาพ ตำแหน่งทางวิชาการ สังกัดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระบบ สนับสนุนการทำ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๒.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อน (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล, ศ.ดร. นพ. (๒๕๖๑: ๙-๑๐).	วิจัยเรื่อง “โครงสร้างและกลไกการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ผลักดันยุทธศาสตร์การวิจัยและ นวัตกรรม ๒๐ปี (พ.ศ. ๒๖๑-๒๕๘๐) ๒. จัดให้ (ร่าง) พระราชบัญญัติการวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ซึ่งได้ จัดทำเสร็จแล้ว ผ่านการ พิจารณาของคณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยเร็ว ๓. จัดตั้งสำนักงาน สภานโยบาย วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นส่วน ราชการขึ้นกับนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เชื่อมโยง และ ขับเคลื่อนนโยบายจากภาครัฐไปสู่หน่วยงานในระบบ อื่นๆ ๔. จัดให้มีหน่วยงานระดับ ให้ทุนวิจัยอยู่ในการ บริหารจัดการของสำนักงานสภานโยบายวิจัยและ นวัตกรรมแห่งชาติ ทั้งนี้ หน่วยให้ทุนควรมีรูปแบบ องค์การมหาชนหรือกองทุนเพื่อความคล่องตัว ๕. จัด โครงสร้าง ของหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม โดยปฏิรูปโครงสร้างและกลไกในแนวราบและแนวตั้ง ให้แต่ละส่วนความเชื่อมต่อที่ชัดเจนตามประเด็นมี (Agenda) หลักของประเทศ ๖. จัดระบบงบประมาณ แบบบูรณาการ โดยให้สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรม แห่งชาติ ซึ่งมี นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เป็นผู้ ตัดสินใจเชิงการจัดสรรงบประมาณให้มีความ สอดคล้องต่อ เป้าหมายการพัฒนาประเทศ ๗. จัดระบบข้อมูลและบริหารจัดการระบบข้อมูลการ วิจัยและ นวัตกรรมของประเทศ และ ๘. จัดทำ มาตรฐาน ข้อกำหนด หรือแนวทางปฏิบัติรวมถึง จริยธรรม การวิจัยเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

ตารางที่ ๒.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อน (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พรรณพิลาศ กุลติลก, (๒๕๖๐: ๕๙).	วิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนสังคมผ่านสื่อใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า การเกิดขึ้นของโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมในมิติต่างๆ มากมาย อาทิ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านการเมือง ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งแน่นอนว่าผลกระทบดังกล่าวไม่ได้มีเพียง ผลกระทบในทางบวกเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบทางลบที่ตามมา จนก่อให้เกิดการต่อต้านโลกาภิวัตน์เกิดขึ้น ซึ่งคุณลักษณะของการต่อต้านที่เป็นการเคลื่อนไหว ทางสังคมนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากอดีต โดยมีคุณลักษณะเด่น คือ การเกิด การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางทั่วโลกและรวดเร็วกว่าที่เคยเป็นมาเนื่องจาก คุณลักษณะของสื่อใหม่ที่สามารถสร้างเครือข่ายทางสังคมที่กว้างขวาง รวดเร็ว ประกอบกับคุณลักษณะบางประการของโลกาภิวัตน์เอง ทั้งนี้ ข้อดีที่เด่นชัดของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ การกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนได้โดยง่าย การขจัดความยุ่งยากและขจัดความสิ้นเปลืองทรัพยากร แต่อย่างไรก็ตาม การเข้ามามีส่วนร่วมได้ง่ายของประชาชนอาจทำให้เกิดการขาดความรู้สึกร่วมถึงปัญหานั้นๆ อย่างแท้จริง ขาดการอภิปรายอย่างเห็นหน้าค่าตา รวมถึงยากที่จะรักษาความสัมพันธ์เพื่อทำการเจรจาต่อรองในขั้นตอนต่อไป นอกจากนี้ การรวมตัวที่ง่าย ยังอาจทำให้บุคคลที่สามขาดความเชื่อถือในการรวมพลังดังกล่าว ซึ่งนับเป็นข้อจำกัดสำคัญของการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่นี้

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูป

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูป เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปในงานวิจัยฉบับนี้ ตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมจากงานวิจัยที่มีนักวิชาการหลายท่านได้ วิจัยไว้ ดังนี้

พระสราวุฒย์ ปณฺญาวุฑฺโฒ ได้วิจัยเรื่อง “การปฏิรูประบบบรรณะสู่ระบบสังฆะในพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า การปกครองคณะสงฆ์ได้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล หลักที่ใช้ในการปกครองในครั้งนั้นคือพระธรรมวินัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงปกครองโดยธรรมาธิปไตย กล่าวคือทรงแสดงธรรม บัญญัติพระวินัยทรงบริหารการคณะสงฆ์และการพระศาสนา และทรงวินิจฉัยอธิกรณ์ของภิกษุสงฆ์โดยที่พระองค์ทรงเป็นพระธรรมราชา มีพระสารีบุตรเป็นพระธรรมเสนาบดีเป็นผู้ช่วยตามที่ทรงโปรดให้ช่วย พร้อมด้วยพระมหาโมคคัลลานะและพระมหาเถระทั้งหลาย ผู้เป็นสังฆปิตรและสังฆปริณายก เป็นหมู่ๆ ทรงมอบให้สงฆ์ประชุมกันเป็นการสงฆ์ร่วมกันทำสังฆกรรม ทั้งปวงผู้เข้าร่วมประชุมพึงมีสมาสนสังวาสกันเป็นไปตามหลักแห่งพระธรรมวินัย และจะต้องมีมติเป็นเอกฉันท์เป็นสำคัญ พระวินัยที่บัญญัติขึ้นทั้งหมดเปรียบเสมือนเป็นระบบประมวลกฎหมายของสงฆ์ที่ตราขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายในการจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคมสงฆ์^{๓๓}

สมพิศ สายบุญขึ้น ได้วิจัยเรื่อง “การปฏิรูประบบราชการตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิรูประบบราชการ กระแสและแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูประบบราชการหรือการปฏิรูปบริหารงานภาครัฐเผชิญสู่ความเป็นราชการยุคใหม่ได้ถูกกรอบแนวคิด (Conceptual framework) ที่ได้ผสมผสานหลักของการบริหารงานยุคใหม่หรือการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New public management) ที่เป็นการบริหารงานแบบเอกชน การจัดการแบบองค์การขนาดกะทัดรัด และหลักของแนวคิดตามระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาทรัพยากรบุคคล หรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การยุคใหม่ที่เป็นการสร้างระบบราชการที่มีคุณลักษณะของระบบในเชิงประสิทธิภาพประสิทธิผลที่อิงหลักธรรมาภิบาล และประชาธิปไตย คือ มีการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อส่วนรวม และประโยชน์สุขของประชาชน เคารพในสิทธิหน้าที่ของ^{๓๔}

วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นในการปฏิรูปประเทศของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า จากสถานการณ์ในปัจจุบัน การขับเคลื่อนประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ระยะที่ ๒ ตามแนวทางการบริหารประเทศ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.๒๕๕๗ ฉบับชั่วคราวซึ่งมีองค์ประกอบ คือ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีสภานิติบัญญัติแห่งชาติสภาปฏิรูปแห่งชาติ และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อการปฏิรูปประเทศประสบผลสำเร็จ ก็จะเริ่มดำเนินการก้าวเข้าสู่ระยะที่ ๓ คือ การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์นั้น การลงพื้นที่ปฏิบัติงานเพื่อขอ

^{๓๓}พระสราวุฒย์ ปณฺญาวุฑฺโฒ, “การปฏิรูประบบบรรณะสู่ระบบสังฆะในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๓๐.

^{๓๔}สมพิศ สายบุญขึ้น, “การปฏิรูประบบราชการตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่”, วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๐ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๙): ๓๕.

รับทราบความคิดเห็นของประชาชน ในระดับตำบล, เทศบาล, สถาบันการศึกษา และกลุ่มองค์กร วิชาชีพต่างๆ ต่อแนวทางในการปฏิรูปประเทศทั้ง ๑๑^{๓๕}

จิราภรณ์ สีน้าจ้อย สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ ได้วิจัยเรื่อง “ความสำเร็จของการนำหลักการ มาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันการบริหารจัดการของส่วนราชการต่างๆ นั้นต้อง ใช้วิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดีตามมาตรา ๓/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๘) ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นที่มาของการปฏิรูประบบราชการไทย ซึ่งได้วางกรอบแนวทางการบริหารราชการไว้ว่า การบริหารราชการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผล สัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ ท้องถิ่นการกระจายอำนาจการตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการ ของประชาชน^{๓๖}

วีรวิทย์ สมพรนิมิตกุล ได้วิจัยเรื่อง “การนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการ ปฏิรูประบบราชการในกรมศุลกากร” ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงเวลาที่ผ่านมาประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้นำแนวความคิดสมัยใหม่เข้ามาดำเนินการในปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินของตนเอง โดยมีการมุ่งเน้น ปรับเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับภาครัฐให้มีขนาดเล็กลงและได้ทบทวนบทบาทภารกิจ หน้าที่ใหม่ โดยมีการปรับปรุงและออกแบบกระบวนการบริหารราชการให้มีความชัดเจน รวดเร็ว โปร่งใสและเปิดเผย สามารถที่จะตรวจสอบและวัดผลได้ซึ่งได้ให้ความสำคัญต่อคุณค่าของทรัพยากร และการตอบสนองต่อ ความต้องการของประชาชน เพื่อที่จะเปิดรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม ดังนั้นในการปฏิรูปจึงไม่ใช่เป็นแค่เพียงการปฏิรูประบบเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของการเปลี่ยนรูปแบบ โครงสร้างและการจัดระเบียบการบริหารราชการ โดยมีการกำหนดนโยบายสาธารณะ การรื้อปรับทั้ง ระบบและกระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ^{๓๗}

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูป สรุปได้ว่า การปฏิรูปเป็นการปรับเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงให้ดีขึ้น เปลี่ยนรูปแบบใหม่แก้ไขให้ดีขึ้น บทบาทภารกิจ โครงสร้างขององค์กรให้ เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในขณะนั้น เพื่อให้มี การประยุกต์ใช้กับบริบทของสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม ตามหลักการและอุดมการณ์ของการปฏิรูป ภายย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สิ่งที่เป็นตัวแทนขององค์ประกอบและ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อไป

^{๓๕}วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ, “การศึกษาความคิดเห็นในการปฏิรูปประเทศของประชาชนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ”, **วารสารราชพฤกษ์**, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๐): ๑๒๐-๑๒๙.

^{๓๖}จิราภรณ์ สีน้าจ้อย สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, “ความสำเร็จของการนำหลักการมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร จัดการของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา**, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๘): ๖๗.

^{๓๗}วีรวิทย์ สมพรนิมิตกุล, “การนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการปฏิรูประบบราชการ ในกรมศุลกากร”, **วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๘): ๑๕๗.

ตารางที่ ๒.๕ งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูป

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระสราวุธชัย ปญญาวุฑโฒ, (๒๕๕๖, หน้า ๓๐).	วิจัยเรื่อง “การปฏิรูประบบบรรณาสู่ระบบสังฆะในพระพุทธศาสนา” การปกครองคณะสงฆ์ได้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล หลักที่ใช้ในการปกครองในครั้งนั้นคือพระธรรมวินัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปกครองโดยธรรมาธิปไตย กล่าวคือทรงแสดงธรรม บัญญัติพระวินัยทรงบริหารการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา และทรงวินิจฉัยอธิกรณ์ของภิกษุสงฆ์ โดยที่พระองค์ทรงเป็นพระธรรมราชา มีพระสารีบุตรเป็นพระธรรมเสนาบดีเป็นผู้ช่วยตามที่ทรงโปรดให้ช่วยพร้อมด้วยพระมหาโมคคัลลานะและพระมหาเถระทั้งหลาย ผู้เป็นสังฆบิดรและสังฆปริณายก เป็นหมู่ๆ ทรงมอบให้สงฆ์ประชุมกันเป็นการสงฆ์ร่วมกันทำสังฆกรรมทั้งปวงผู้เข้าร่วมประชุมพึงมีสมานสังวาสกันเป็นไปตามหลักแห่งพระธรรมวินัย
สมพิศ สายบุญชื่น, (๒๕๕๙, : ๓๕).	วิจัยเรื่อง “การปฏิรูประบบราชการตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่” การปฏิรูประบบราชการ กระแสและแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูประบบราชการหรือการปฏิรูปบริหารงานภาครัฐเขย่าสู่ความเป็นราชการยุคใหม่ได้ถูกกรอบแนวคิด (Conceptual framework) ที่ได้ผสมผสานหลักของการบริหารงานยุคใหม่หรือการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New public management) ที่เป็นการบริหารงานแบบเอกชน การจัดการแบบองค์การขนาดกะทัดรัด และหลักของแนวคิดตามระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาทรัพยากรบุคคล หรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การยุคใหม่ที่เป็นการสร้างระบบราชการที่มีคุณลักษณะของระบบในเชิงประสิทธิภาพประสิทธิผลที่อิงหลักธรรมาภิบาล และประชาธิปไตย

ตารางที่ ๒.๕ งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูป (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ, (๒๕๖๐ : ๑๒๐-๑๑๙).	วิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นในการปฏิรูปประเทศของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” จากสถานการณ์ในปัจจุบัน การขับเคลื่อนประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ระยะที่ ๒ ตามแนวทางการบริหารประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.๒๕๕๗ ฉบับชั่วคราวซึ่งมีองค์ประกอบ คือ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติสภาปฏิรูปแห่งชาติ
จิราภรณ์ สีน้าจ้อย สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, (๒๕๕๘ : ๖๗).	วิจัยเรื่อง “ความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในปัจจุบันการบริหารจัดการของส่วนราชการต่าง ๆ นั้นต้องใช้วิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดีตามมาตรา ๓/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๘) ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นที่มาของการปฏิรูประบบราชการไทย ซึ่งได้วางกรอบแนวทางการบริหารราชการไว้ว่า การบริหารราชการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ
วีรวิชัย สมพรนิมิตกุล, (๒๕๕๘ : ๑๕๗).	วิจัยเรื่อง “การนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการปฏิรูประบบราชการในกรมศุลกากร” ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้นำแนวความคิดสมัยใหม่เข้ามาดำเนินการในปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินของตนเอง โดยมีการมุ่งเน้นปรับเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับภาครัฐให้มีขนาดเล็กลง และได้ทบทวนบทบาทภารกิจหน้าที่ใหม่ โดยมีการปรับปรุงและออกแบบกระบวนการบริหารราชการให้มีความชัดเจน รวดเร็ว โปร่งใสและเปิดเผย สามารถที่จะตรวจสอบและวัดผลได้ซึ่งได้ให้ความสำคัญต่อคุณค่าของทรัพยากรและการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

๒.๕.๓ งานวิจัยเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับกิจการพระสงฆ์ ตามภารกิจ ๖+๑ ด้านตามยุทธศาสตร์แผนพัฒนา ๒๐ ปี ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมจากงานวิจัยที่มีนักวิชาการเหล่านั้นท่านได้ วิจัยไว้ดังนี้

พระมหานงค์ อับไพ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารการเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ของมหาเถรสมาคม” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ด้านกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ ๒๕-๓๔ ปี พรรษาไม่เกิน ๕ การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ด้านระดับการบริหารการเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ของมหาเถรสมาคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัย ๒) ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารการเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ของมหาเถรสมาคม พบว่า ปัจจัยการบริหารทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการบริหารการเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ของมหาเถรสมาคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ๓) ด้านปัญหาและอุปสรรคการบริหารของมหาเถรสมาคม พบว่า มหาเถรสมาคมมีการบริหารตามระบบโครงสร้างการปกครองทางคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นการบริหารในแนวตั้งทำให้เกิดปัญหาเชิงโครงสร้าง เกิดระบบอุปถัมภ์ ระบบสมณศักดิ์เป็นปัญหาต่อการบริหาร งานคณะสงฆ์ส่วนใหญ่เน้นงานด้านการปกครองและการศึกษา ๔) ส่วนการเผยแผ่เป็นประเด็นรองทำให้ขาดงบประมาณและสื่อการเผยแผ่จนพระสงฆ์ที่ทำงานด้านการเผยแผ่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพระสงฆ์และชาวพุทธทั้งประเทศ พระสงฆ์ขาดความเข้าใจในสมัยใหม่ ไม่อาจปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ ๕) ข้อเสนอแนะ กรรมการเถรสมาคมควรเกษียณอายุเมื่อครบ ๗๐ ปี ไม่ควรบริหารในแนวตั้ง ควรสร้างระบบเครือข่ายองค์กรด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาให้มากขึ้น ควรปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องทันสมัยกับการบริหารสมัยใหม่ เน้นให้พระสงฆ์ทำงานด้านการเผยแผ่ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการดำรงมั่นของพุทธศาสนา^{๓๘}

พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ขาววงษ์) ได้วิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นการศึกษาพระธรรมวินัยเพื่อเรียนรู้พระพุทธศาสนาสำหรับ พระภิกษุสามเณร ผู้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาสามารถศึกษาพระธรรมวินัยได้สะดวกและ ท้าวถึงอันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่สัมมาปฏิบัติ เน้นการพัฒนาศาสนทายาทให้มีความรู้และคุณภาพ สามารถดำรงพระพุทธศาสนาไว้ได้ด้วยดีทั้งถือว่าเป็นกิจการของพระสงฆ์ส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แบ่งการจัดการเรียนการสอน ออกเป็น ๓ ชั้น คือ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก เป็นต้น พระสังฆาธิการส่งเสริมการบริหารทรัพยากรไม่ชัดเจนทั้งอนุโลมและปฏิโลม ส่งผลให้การเผยแผ่พระสงฆ์ติดลบ ทั้งการบริหารบุคลากร พิธีการรับบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้เข้ามา เป็นสมาชิกของสังคมใดก็ตาม ถ้าไม่มีระบบกฎเกณฑ์กำหนดไว้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ ไม่มีการ พิจารณาให้ละเอียดรอบคอบ หรือไม่ผ่านความเห็นชอบของบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมนั้นๆ^{๓๙} อาจก่อให้เกิดปัญหายุ่งยาก

^{๓๘}พระมหานงค์ อับไพ, “การบริหารการเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ของมหาเถรสมาคม”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๖), หน้า ๑๖๔.

^{๓๙}พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ขาววงษ์), “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์”, *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๐): ๑๑๑.

เกี่ยวกับความประพฤติปฏิบัติหรือยากต่อการที่จะควบคุมดูแล การบริหาร งบประมาณ วัดต่างๆ จึงหารายได้มาบำรุงวัดทุกวิถีทางเพื่อความอยู่รอดตามที่ปรากฏว่ารัฐบาลคิดว่าประชาชนสนับสนุน ทำบุญอุปัถม์วัดเพียงพอแล้วจึงไม่คิดอุปัถม์อีก องค์กรที่ทำหน้าที่มา ประสานระหว่างสงฆ์กับ รัฐบาล ยังไม่สามารถที่จะผลักดันตัวเองงบประมาณมาช่วยพระสงฆ์ การ บริหารวัสดุอุปกรณ์ ขาดแคลน ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ สถานที่ สื่อการสอนอื่นๆ ขาดแคลนบุคลากร สนับสนุนด้านวิชาการ ขาดแรงจูงใจ ด้านค่าตอบแทน ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดความคล่องตัวในการ ใช้ครุภัณฑ์และสถานที่ขาดบรรยากาศของการทำงาน เช่น เพื่อนร่วมงานเฉื่อยชา ขาดโอกาสแสดง ศักยภาพผู้บังคับบัญชาไม่ให้กำลังใจเป็นต้น การจัดการ การอยู่ร่วมกันของคนเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะ เป็นสังคมนักบวชหรือสังคมของชาวบ้าน ถ้ายังไม่สามารถฝึกฝนอบรมจิตใจของตนให้หลุดพ้นจาก วัฏวนของความโลภ โกรธ และหลงได้อย่างเด็ดขาดแล้ว ย่อมจะเกิดความขัดแย้งขึ้นไม่ช่วงใดก็ ช่วงหนึ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้จึงจำเป็นที่จะต้องมี ระเบียบหรือกฎเกณฑ์อะไรสักอย่างหนึ่ง ที่คนส่วนใหญ่ ของสังคมนั้นให้ความเห็นชอบร่วมกันว่า สามารถใช้มาตรการหรือแนวทางควบคุมความประพฤติ ปฏิบัติของแต่ละคนให้เป็นไปในลักษณะที่ ถูกต้องเหมาะสมดีงาม

สรยุทธ์ เศรษฐจักร, ดร. และพระครูภาวนาธรรมธาริ (สัมพันธ์ นิตามณิรัตน์) ได้วิจัย เรื่อง “รูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์ของคณะสงฆ์ภาค ๑๒” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ภาค ๑๒ โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านงานพระธรรมทูต รองลงมาคือ ด้านงานอบรมประชาชนประจำตำบล ด้านงานอบรมจริยธรรมนักเรียนข้าราชการ และ ประชาชน ด้านงานบรรพชาสามเณรฤดูร้อนด้านงานเผยแผ่ตามศักยภาพของวัด ด้านงานเผยแผ่ทาง สื่อสารมวลชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านงานส่งเสริมหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะ

๒. รูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์ของคณะสงฆ์ ภาค ๑๒ มีความเหมาะสมเป็นไปได้ทุกด้าน โดยใช้หลักการบริหารงาน ๗ ด้านประกอบด้วย ๑) ด้านงานพระ ธรรมทูต ๒) ด้านงานอบรมประชาชนประจำตำบล ๓) ด้านงานอบรมจริยธรรมนักเรียนข้าราชการ และประชาชน ๔) ด้านงานบรรพชาสามเณรฤดูร้อน ๕) ด้านงานส่งเสริมหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะ ผู้เยาว์ ๖) ด้านงานเผยแผ่ทางสื่อสารมวลชน ๗) ด้านงานเผยแผ่ตามศักยภาพของวัดมีกระบวนการ บริหารงาน ๖ ขั้นตอน ประกอบด้วย ๑) การวางแผน Planning ๒) การจัดบุคคลากร Personnel Management ๓) การจัดงบประมาณ Budgeting ๔) การดำเนินงาน Implementation ๕) กกับการ ติดตามผล Monitoring ๖) การประเมินผล Evaluation มีเป้าหมาย ๕ ส่วน คือ ๑) เด็ก ๒) วัยรุ่น ๓) วัยหนุ่มสาว ๔) วัยผู้ใหญ่ ๕) วัยชรา ภายใต้เงื่อนไขและความสำเร็จของชาวบ้าน และประชาชน พึ่งพอใจมีความสุข ได้ใช้วัดเป็นศูนย์กลาง การศึกษาปฏิบัติธรรมท้องถิ่น และสังคมลดทอนเรื่อง อบายมุข สังคมมีความสงบมากขึ้นอาชญากรรมลดน้อยลง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับการติดต่อ สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง^{๕๐}

^{๕๐}สรยุทธ์ เศรษฐจักร, ดร. และ พระครูภาวนาธรรมธาริ (สัมพันธ์ นิตามณิรัตน์), “รูปแบบการ บริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์ของคณะสงฆ์ภาค ๑๒”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยพุทธธานี, ๒๕๕๙), หน้า ๘.

พระครูโฆษิตสังฆพิทักษ์ (ประเวท ฐานาน) ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน” พบว่า การใช้วิธีการแบบสื่อสมัยใหม่ประยุกต์พุทธวิธีการในการเผยแผ่ให้เป็นการเผยแผ่ แบบเชิงรุก คือ การเข้าใจและเข้าถึงด้วยการใช้สื่อออนไลน์ที่ทันสมัย การเผยแผ่ที่ประยุกต์เข้ากับสังคม ที่มีความหลากหลายแตกต่างกันได้ หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ โดยไม่ยึดติด กับรูปแบบเดิม แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการเผยแผ่คำสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีระบบเครือข่ายของคณะสงฆ์ไทย และจะกลายเป็นเครือข่ายสังคมพระพุทธศาสนาออนไลน์ ที่สามารถศึกษาได้ทุกหนทุกแห่งและตลอดเวลาเป็นรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกปัจจุบัน ให้นั่นคงเจริญรุ่งเรือง^{๕๑}

พระครูญาณเพชรรัตน์ (เทวินทร์ ปิยทสสี) ได้วิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก” ผลการศึกษาพบว่า วิธีการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าในยุคสมัยพุทธกาลนั้น ทรงใช้พุทธวิธีการสอนที่ต้องเริ่มต้นจากปรัชญาขั้นพื้นฐานอันได้แก่ กัลยาณมิตร โดยพิจารณาจากหลักของนักเผยแผ่กับผู้ฟังหรือผู้สอนกับผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์กัน ผสานรวมกับผู้สอนที่ต้องมีลีลาการสอนและหลักการสอน กรณีศึกษาที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกกรณีการจัดกิจกรรมธรรมะในสวน ณ สวนหลวง ร.๙ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) สำหรับยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกไว้ ๔ ประเด็นหลัก ประกอบด้วย ๑) หลักการวิเคราะห์แบบสวอท (SWOT Analysis) ๒) การใช้ทฤษฎี ๔ ส. ประกอบด้วย สัททิสสนา-แจ่มแจ้ง สมาทปนา-จงใจ สมุเตชนา-แก้แค้น สัมปหังสนา-ร่าเริง ๓) หลัก กัลยาณมิตรธรรม ๗ ได้แก่ เป็นที่รัก เป็นที่เคารพ เป็นที่ยกย่อง รู้จักชี้แจง เป็นผู้อดทน พูดด้วยคำ ลึกซึ้งได้ ไม่ชักนำในทางเสื่อม และ ๔) การสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา^{๕๒}

^{๕๑}พระครูโฆษิตสังฆพิทักษ์ (ประเวท ฐานาน), “กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน”, วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐): ๒๑๑.

^{๕๒}พระครูญาณเพชรรัตน์ (เทวินทร์ ปิยทสสี), “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (ธันวาคม ๒๕๕๘): ๘๐.

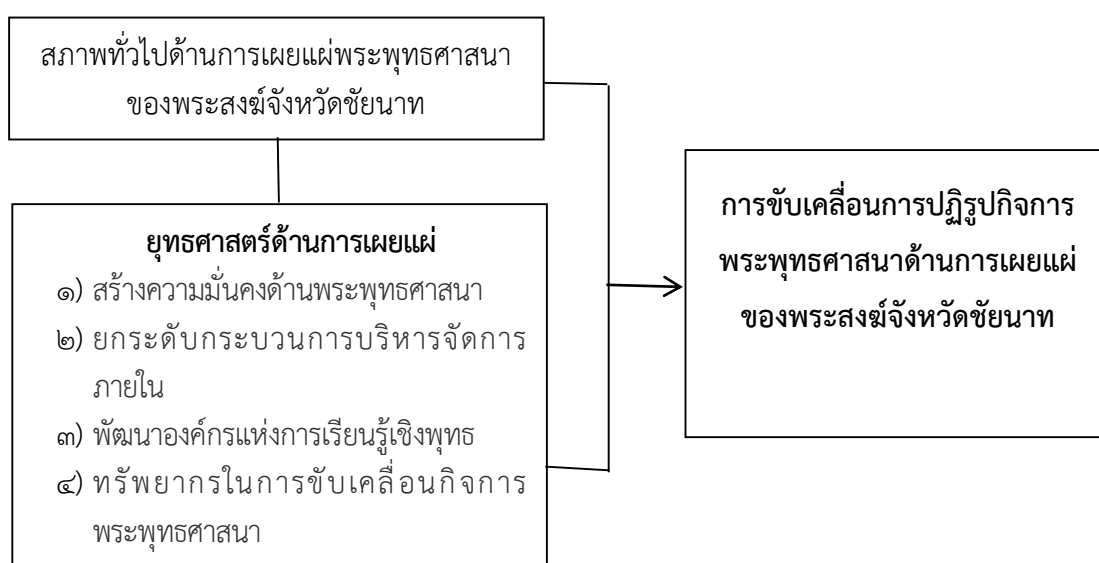

ตารางที่ ๒.๖ งานวิจัยเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระมหานงค์ อับไพ, (๒๕๕๖, หน้า ๑๖๔).	วิจัยเรื่อง “การบริหารการเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ของมหาเถรสมาคม” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคการบริหารของมหาเถรสมาคมพบว่า มหาเถรสมาคมมีการบริหารตามระบบโครงสร้างการปกครองทางคณะสงฆ์
พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ขาวงษ์), (๒๕๕๐ : ๑๑๑).	วิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นการศึกษาพระธรรมวินัยเพื่อเรียนรู้พระพุทธศาสนาสำหรับพระภิกษุสามเณร อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่สัมมาปฏิบัติ เน้นการพัฒนาศานตทายาทให้มีความรู้และคุณภาพ สามารถดำรงพระพุทธศาสนาไว้ได้เป็นกิจการของคณะสงฆ์ส่วนหนึ่ง
สรายุทธ์ เศรษฐขจร, ดร. และพระครู ภาวนาธรรมธารี (สัมพันธ์ นิตามณีรัตน์), (๒๕๕๗, หน้า ๘).	วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์ของคณะสงฆ์ภาค ๑๒” ผลการวิจัยพบว่า ด้านงานพระธรรมทูต ด้านงานอบรมประชาชนประจำตำบล ด้านงานอบรมจริยธรรมนักเรียนข้าราชการ และประชาชน ด้านงานบรรพชาสามเณรฤดูร้อนด้านงานเผยแผ่ตามศักยภาพของวัด ด้านงานเผยแผ่ทางสื่อสารมวลชน
พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์ (ประเวท ภูฐาน), (๒๕๖๐ : ๒๑๑).	วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน” ผลการวิจัยพบว่า การใช้วิธีการแบบสื่อสมัยใหม่ประยุกต์พุทธวิธีการในการเผยแผ่ให้เป็นการเผยแผ่แบบเชิงรุก คือ การเข้าใจและเข้าถึงด้วยการใช้สื่อออนไลน์ที่ทันสมัย การเผยแผ่
พระครูญาณเพชรรัตน์ (เทวินทร์ ปิยทสสี), (๒๕๕๘ : ๘๐).	วิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก” ผลการวิจัยพบว่า วิธีการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าทรงใช้พุทธวิธีในการสอน โดยนักเผยแผ่กับผู้ฟังมีความสัมพันธ์กัน ผู้สอนที่ต้องมีลีลาการสอนและหลักการสอน ๔ ส ประกอบด้วย สัททสสนา สมาทปนา สมุเตชชา สัมปหังสนา ๓) หลักกัลยาณมิตรธรรม ๗

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องการ“การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการศึกษาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เพื่อในการพัฒนาเกี่ยวกับการเผยแผ่ของพระสงฆ์ และการขับเคลื่อนการปฏิรูปตามยุทธศาสตร์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา^{๔๓} ประกอบด้วย ๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน ๓) พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ๔) ทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา มากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ดังปรากฏตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๔๓}แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จังหวัดชัยนาท (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔), หน้า ๑๐-๑๔.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” มีลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย กกับการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research)

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท จำนวน ๒๔ รูปหรือคน ดังนี้

- ๑) กลุ่มพระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่ จำนวน ๔ รูป
- ๒) กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจการพระพุทธศาสนา จำนวน ๔ คน
- ๓) กลุ่มข้าราชการและประชาชน จำนวน ๖ คน
- ๔) กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๑๐ รูป

กลุ่มพระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่

๑. พระสุธีวรารักษ์ (ยุวชน เขมปญโญ) เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท เจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุวรวิหาร อำเภอเมืองจังหวัดชัยนาท
๒. พระมหานคร จรณธมโม ป.ธ.๙ เจ้าคณะอำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท
๓. พระครูศรีชโยดม (อภิรักษ์ อริยธมโม ป.ธ.๖) เจ้าคณะอำเภอสว่าง จังหวัดชัยนาท

๔. พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (ชะลอ เตชปุญโญ) เจ้าคณะอำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท

กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจการพระพุทธศาสนา

๕. นายวิชัย ทิพรัักษ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท
๖. นางสาวลำพึง ปิตานา, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติกร สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท
๗. นางสาววรายา ฤทธิกล้า, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท
๘. นายวีระศักดิ์ แสนนาม, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการและกิจการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท

กลุ่มข้าราชการและประชาชน

๙. นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อำเภอเมืองชัยนาทจังหวัดชัยนาท
๑๐. นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อำเภอวัดสิงห์จังหวัดชัยนาท
๑๑. นายขวัญชัย พิชิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ตำบลเขาท่าพระ อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท
๑๒. นายสมกมล จ้วงพานิช, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล ตำบลธรรมามูล อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท
๑๓. นายเกษม เกตุดี, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อำเภอวัดสิงห์จังหวัดชัยนาท
๑๔. นายเผด็จ ตีอ่อน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท

กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

๑๕. พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุญญาโม ป.ธ.๓), ดร. เจ้าคณะอำเภอดอนเจดีย์ รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
๑๖. พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ ฉนทวุฑโฒ ป.ธ.๕), น.ม. เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี
๑๗. พระครูโกศลธรรมมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
๑๘. พระครูวิริยศาสนกิจ (สมเจตต์ สมคโค), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอดอนเจดีย์จังหวัดสุพรรณบุรี
๑๙. พระครูสังฆวิสุทธิคุณ (บุญยุทธ พุทธสโร), ดร. เจ้าคณะตำบลมาบตา อำเภอนันทบุรีจังหวัดระยอง
๒๐. พระครูพิศาลจริยากร (สมบูรณ เลขมโม), ดร. เจ้าคณะตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุงจังหวัดชลบุรี

๒๑. พระครูโพธิธรรมนิวิฐ (อุตร อุตฺตโร), ดร. เจ้าคณะตำบลระโสม เลขาเจ้าคณะอำเภอภาชี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒๒. พระครูธัญรัตนากร (สุชาติ จิตตปญฺโญ), ดร. เจ้าคณะตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี
จังหวัดปทุมธานี

๒๓. พระครูวิเศษโชติธรรม (สัจจา จันทวังโส ป.ธ. ๔), พธ.ม. เจ้าคณะตำบลสี่ร้อย อำเภอ
วิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

๒๔. พระมหาเสถียร ถาวรธมฺโม ป.ธ. ๔, พธ.ม. เจ้าอาวาสวัดเจติยไฉน อำเภอ
พระนครศรีอยุธยา จังหวัดนครศรีอยุธยา

๒. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับ
กับภารกิจงานด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์ จำนวน ๕ รูป นักวิชาการด้านศาสนา จำนวน ๗ คน
รวมจำนวน ๑๒ รูป/คน

๑. พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๒. พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร
๓. พระปลัดระพี นพฺพิสาโร, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๔. พระครูพิศิษฐ์ประษานาถ, ดร.	เจ้าอาวาสอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม
๕. พระมหาฐิติวัชร วรพตฺมโน, ดร.	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุ วรวิหาร จังหวัดชัยนาท
๖. รศ.ดร.สุรพล สุขะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์
๗. รศ.ดร.พิเชษฐ ทั่งโต	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๘. รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	อดีตหัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์
๙. รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๑๐. รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ
๑๑. ผศ.ดร. ประเสริฐ ธิลา	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๑๒. อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

๓.๒.๒ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากอำเภอ ๘ อำเภอ รวมจำนวน ๑,๘๒๐ รูป^๑

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำนวน ๓๒๘ รูป ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{1,820}{1 + 1,820(0.05)^2}$$

$$n = ๓๒๗.๙๓$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ ๓๒๘ รูป

๓. จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละอำเภอของจังหวัดชัยนาท

ที่	อำเภอ	จำนวนเต็ม	จำนวน/รูป
๑	อำเภอเมืองชัยนาท	๓๐๒	๕๔
๒	อำเภอมโนรมย์	๑๘๘	๓๔
๓	อำเภอวัดสิงห์	๑๙๘	๓๖
๔	อำเภอสรรพยา	๒๙๐	๕๒
๕	อำเภอสรรคบุรี	๒๔๕	๔๔
๖	อำเภอหันคา	๒๖๑	๔๗
๗	อำเภอหนองมะโมง	๑๕๐	๒๗
๘	อำเภอเนินขาม	๑๘๖	๓๔
	รวม	๑,๘๒๐	๓๒๘

^๑สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล ,http://cnt.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=&Itemid=53 [๓๑ มกราคม ๒๕๖๒].

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์ ข้อมูลที่เก็บจากแหล่งข้อมูลโดยตรง หรือจากประสบการณ์จริง ไม่ใช่ข้อมูลที่ได้มาจากความนึกคิด หรือสมมุติขึ้นได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเนื้อหาของแบบสอบถามครอบคลุม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

ตอนที่ ๓ ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาฯ อนุมัติแล้ว
๒. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (index of item objective congruence, IOC) ทั้งนี้สามารถพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์^๒ ดังนี้

- +๑ หมายความว่า มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง
- ๐ หมายความว่า ไม่มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง
- ๑ หมายความว่า ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้อง

๓. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ผลการตรวจสอบพบว่าแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ๐.๘๐ - ๑.๐๐

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

๑) พระครูอนุภุตศาสนกิจ	เจ้าคณะอำเภอพระนครศรีอยุธยา
๒) พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๓) รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ฝ่ายวิชาการ
๔) พระปลัดระพี พุทธิสาโร, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๕) ดร.กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

๔. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับพระสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ รูป ที่ไม่ได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค (cronbach, alpha efficiency)

^๒ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๕๑, หน้า ๕๗.

ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งหมดเท่ากับ ๐.๙๘๖ จากนั้นนำแบบสอบถามดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ

๑) ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์และการสัมภาษณ์ ตามประเด็นการสัมภาษณ์ โดยใช้การจดบันทึกประเด็นในการสัมภาษณ์ รวมเวลาในการสัมภาษณ์ ๑ เดือน และผู้วิจัยได้นำผลจากการสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์และสัมภาษณ์มาสังเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ

๒) ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อส่งแบบสอบถาม จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้ออกหนังสือแจ้งไปยังหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๒๘ รูป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ได้แก่ เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท โดยอาศัยข้อมูลเชิงปริมาณประกอบการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับต่อไป

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

๒. วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยลักษณะคำถามในตอนที ๒ สภาพทั่วไปของการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เป็นการวิเคราะห์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ๕ ระดับ ของลิคเอร์ท (Likert) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบระดับสภาพ

๕ คะแนน หมายถึง มีระดับมากที่สุด

๔ คะแนน หมายถึง มีระดับมาก

๓ คะแนน หมายถึง มีระดับปานกลาง

๒ คะแนน หมายถึง มีระดับน้อย

๑ คะแนน หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด

การแปลคะแนน โดยการนำแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ในส่วนของสภาพทั่วไปของการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท สำหรับ
เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย^๓

โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย มีดังนี้

๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง มีระดับมากที่สุด

๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง มีระดับมาก

๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง มีระดับปานกลาง

๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง มีระดับน้อย

๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด

๓. หลักฐานเชิงประจักษ์ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของวิเคราะห์เป็นความเรียง

---

^๓ไพศาล หวังพานิช, การวัดและประเมินผลการเรียน, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๕๑), หน้า
๑๑๒.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” จากการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีประสบการณ์หรือผู้เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด ๒๔ รูปหรือคน โดยมีประเด็นเนื้อหาในการสัมภาษณ์ โดยแยกประเด็นในการวิเคราะห์ที่ออกตามวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ๒) เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท และ ๓) เพื่อนำเสนอการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ดังนี้

๔.๑ ผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

๔.๒ ผลการศึกษาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

๔.๓ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

๔.๔ การสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๕ องค์กรความรู้

๔.๑ ผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

จากการศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท พบดังต่อไปนี้

จากวัตถุประสงค์ข้อ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ประกอบด้วย ๑) การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ๒) การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน ๓) การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และ ๔) ทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ดังนี้

๔.๑.๑ การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา

จากผลการสัมภาษณ์ สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท พบว่า

๑. พระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณทางพระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องยึดหลักคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มุ่งเน้นในเรื่อง บาป บุญ คุณ โศข และจิตสำนึกที่ดีงาม^๑

๒. พระสงฆ์ส่วนใหญ่ใช้หลักการเดิมทางพระพุทธศาสนาในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า^๒

๓. พระพุทธศาสนาพระพุทธรูปองค์ทรงยกให้พุทธบริษัท ๔ ช่วยกันดูแลรักษาและเผยแผ่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ แต่ในปัจจุบันโลกเราได้พัฒนาไปมาก เทคโนโลยีการสื่อสารแบบโลกไร้พรมแดน พระสงฆ์เราก็ต้องมีการปรับตัวในการทำหน้าที่ในการเผยแผ่^๓

๔. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทำตามแบบโบราณ ถึงวันพระโยมมาทำบุญถึงจะได้เทศน์ให้โยมฟัง ปัจจุบันญาติโยมก็ไม่ค่อยมีเวลาเข้าวัดต้องทำมาหากิน พระสงฆ์ส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีไม่เป็น^๔

๕. ปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีหลากหลายรูปแบบ และวิธีการนำเสนอ ก็แตกต่างกันไปตามความรู้ความสามารถ บ้างก็ใช้รูปแบบการเผยแผ่สมัยพุทธกาล ทั้งการเผยแผ่ในวัดและจาริกไปในสถานชุมชนต่างๆ บ้างก็ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นสื่อการเผยแผ่^๕

๖. พระสงฆ์ยังคงดำเนินนโยบายเชิงรับในการให้ประชาชนเข้าหาเหมือนเดิม และจำนวนพระลดน้อยลง ส่วนใหญ่พระอายุมากก็จะอยู่วัด พระหนุ่มเณรน้อยก็จะเรียนหนังสือกัน^๖

๗. ปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีหลากหลายรูปแบบ และวิธีการนำเสนอเช่น พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดอบรมธรรมะขัดเกลาจิตใจประชาชนหายาก การอบรมวิปัสสนาก็มักมีภูฐาน^๗

^๑สัมภาษณ์ พระสุธีวรารักษ์ (ยุวชน เขมปญโญ ป.ธ.๖), เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^๒สัมภาษณ์ พระมหานคร จรณธมโม ป.ธ.๙, เจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^๓สัมภาษณ์ พระครูศรีชโยดม (อภิรักษ์ อริยธมโม ป.ธ.๖), เจ้าคณะอำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^๔สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (ชะลอ เตชปุญโญ), เจ้าคณะอำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^๕สัมภาษณ์ นายวิชัย ทิพรักษ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^๖สัมภาษณ์ นางสาวลำพึง ปิตานา, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^๗สัมภาษณ์ นางสาวรยา ฤทธิกล้า, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๘. พระที่สามารถทำหน้าที่หรือมีบทบาทเป็นบุคลากรในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนให้แก่ประชาชนมีน้อย^๘

๙. พระสงฆ์มีบทบาทด้านนี้ไม่ชัดเจนเป็นการปฏิบัติเป็นจริยวัตรมากกว่า การเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีหลากหลายรูปแบบ ส่วนใหญ่จะเป็นสอนหนังสือมากกว่า^๙

๑๐. วัดบางวัดก็เป็นที่พักของประชาชนได้ เป็นศูนย์กลางของชุมชนได้แต่น้อย วัดจะดำรงไว้ซึ่งความเป็นวัด ด้วยการเป็นที่พึ่งและเพื่อเผยแพร่ศาสนาแก่ประชาชนได้^{๑๐}

๑๑. ได้มีการส่งพระสงฆ์มาสอนธรรมศึกษา และการอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกอาทิตย์ และยังมีเลี้ยงอาหารนักเรียนทั้งตอนเช้าและเที่ยง มีการแจกทุนให้กับนักเรียนทุกคนทุกปี วัดสามารถส่งเสริมศาสนาและเผยแพร่คำสอนได้ หากมีพระสงฆ์ที่มีศักยภาพเป็นแกนนำในการถ่ายทอดองค์ความรู้ประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี^{๑๑}

๑๒. จากการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เมื่อมีการเทศนาในงานต่างๆ พระท่านสามารถสอดแทรกหรือเสริมในเรื่องคำสอน ชี้ให้เห็นเป็นแบบอย่างให้ดู ปฏิบัติให้ประพฤติตาม^{๑๒}

๑๓. วัดสามารถเผยแพร่คำสอนได้ เพราะวัดจะอยู่ได้เพราะพุทธศาสนิกชน คนจะอยู่ได้ก็เพราะวัดช่วยขัดเกลา บวร จึงต้องอาศัยซึ่งกันและกัน^{๑๓}

๑๔. วัดอำนวยความสะดวกให้กับชุมชนในการเป็นศูนย์กลาง พระสงฆ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวและศรัทธาทรงจิตใจแก่ประชาชน การพัฒนาคุณภาพคน และความเข้มแข็งของชุมชน สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันภายใต้การปฏิบัติตนตามหลักคำสอน ที่พระได้สอดแทรกเมื่อมีการเทศนาตามงานต่างๆ เช่น งานบวช งานศพ เป็นต้น และแนะนำชาวบ้านไปร่วมงานเทศกาลต่างๆ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนชาวบ้านให้ปฏิบัติตามโครงการหมู่บ้านศีลห้า^{๑๔}

๑๕. พระสงฆ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวและศรัทธาทรงจิตใจของประชาชนสร้างเสริมและสืบสานวัฒนธรรมและจารีตประเพณีต่างๆ ของสังคมไทย พร้อมๆ กับการเผยแพร่หลักคำสอน^{๑๕}

^๘สัมภาษณ์ นายวีระศักดิ์ แสนนาม, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ และกิจการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^๙สัมภาษณ์ นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐}สัมภาษณ์ นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๑}สัมภาษณ์ นายขวัญชัย พิชิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒}สัมภาษณ์ นายสมกมล จ้วงพานิช, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๓}สัมภาษณ์ นายเกษม เกตุดี, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔}สัมภาษณ์ นายเผด็จ ตี้อ่อน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๕}สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุณฺณกาโม ป.ธ.๓), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

๑๖. พระสงฆ์มีศักยภาพที่เป็นผู้นำในการเผยแผ่ศาสนาและหลักคำสอน ในการพัฒนาจิตใจคนในสังคมได้ดี ซึ่งจะเป็นกลไกที่สำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการส่งเสริมพระพุทธศาสนาไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนสืบไปได้^{๑๖}

๑๗. วัดในจังหวัดชัยนาทสามารถเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่หลักคำสอน โดยมีพระสงฆ์มีบทบาทเป็นแกนนำที่สำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลหลักคำสอนต่างๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า^{๑๗}

๑๘. พระสงฆ์ในวัดมาสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นการเผยแผ่ศาสนาได้เป็นอย่างดี เพราะเด็กๆ ไม่สามารถไปร่วมงานประเภทอื่นเพื่อฟังคำสอนได้ ส่วนใหญ่พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาพาไปวัด^{๑๘}

๑๙. ปัจจุบันพระสงฆ์เผยแผ่ศาสนาโดยการสอนศีลธรรมในโรงเรียน เหมาะสมกับเด็กนักเรียน นักเรียนโรงเรียนวัดสิงห์ก็จะมีพระสงฆ์มาสอนธรรมศึกษา และวิชาพระพุทธศาสนาทุกช่วงชั้น และจะมีการเข้าค่ายพุทธบุตรทุกปี และมีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมทั้งในโรงเรียนและนอกสถานที่ เด็กๆ ชอบ^{๑๙}

๒๐. การเผยแผ่ศาสนาของพระสงฆ์ในจังหวัดชัยนาทที่พระสงฆ์ทำอยู่มีให้เห็นได้หลายทาง แต่ที่ได้รับความนิยมคือการสอนในโรงเรียน หรือวันสำคัญต่างๆ ที่ทางโรงเรียนนิมนต์มาอบรมเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดจิตสำนึก เช่น วันแม่^{๒๐}

๒๑. พระสงฆ์เผยแผ่ได้หลายทาง ในปัจจุบันส่วนใหญ่จะสอนในโรงเรียน หรือวันสำคัญต่างๆ ที่ทางโรงเรียนนิมนต์มาอบรม เช่น งานทำบุญวันปีใหม่ บางครั้งพระสงฆ์ก็ให้พรวันเกิดในชั้นเรียนด้วย^{๒๑}

๒๒. วัดได้มีการส่งพระสงฆ์มาสอนธรรมศึกษา และการอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกอาทิตย์ และยังมีการเลี้ยงอาหารนักเรียนทั้งตอนเช้าและเที่ยง มีการแจกทุนให้กับนักเรียนทุก^{๒๒}

^{๑๖}สัมภาษณ์ พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ ฉันทวฑฒโฒ ป.ธ.๕), น.ม. เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๗}สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๘}สัมภาษณ์ พระครูวิริยศาสนกิจ (สมเจตต์ สมโคโค), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอดำเนินนางบวช จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๙}สัมภาษณ์ พระครูสังฆวิสุทธิดุณ (บุญยฤทธิ์ พุทธสโร), ดร. เจ้าคณะตำบลมาบข่า อำเภอนนทบุรี จ.ระยอง, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๒๐}สัมภาษณ์ พระครูพิศาลจริยากร (สมบุญณ์ เลขธมโม), ดร. เจ้าคณะตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จ.ชลบุรี, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๒๑}สัมภาษณ์ พระครูโพธิธรรมนิวิฐ (อุดร อุตตโร), ดร. เจ้าคณะตำบลระโสม เลขาเจ้าคณะอำเภอกาฬ จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๒๒}สัมภาษณ์ พระครูธัญรัตนกร (สุชาติ จิตตปณฺโญ), ดร. เจ้าคณะตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จ.ปทุมธานี, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

๒๓. การเผยแพร่จะมีหลากหลายอย่าง เช่น งานปิดทองฝังลูกนิมิต ในงานบุญต่างๆ หรืองานศพ^{๒๓}

๒๔. ที่โรงเรียนก็จะมีพระอาจารย์มาสอนธรรมศึกษา และคุณธรรมจริยธรรมทุกวันศุกร์ ตอนเช้าเวลาพระฉันเช้าเสร็จแล้ว ก็จะให้นักเรียนวัดธรรมามูลมาทุกวัน ถ้าเป็นวันพระก็ให้แต่งชุดขาว มาทำบุญ พอทานข้าวเสร็จก็ฟังพระเทศน์ แล้วจึงมาเข้าห้องเรียนเป็นประจำ^{๒๔}

สรุปได้ว่า ในการสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา มีดังนี้ คนไทยส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ ตามบรรพบุรุษ มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ การเผยแพร่ยึดหลักการเดิมๆ โดยเน้น การเทศน์ในโอกาสต่างๆ ปัจจุบันพระสงฆ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนา การเผยแพร่พระพุทธศาสนา สำหรับเด็กและเยาวชน โดยการสอนศีลธรรมในโรงเรียน หรือกิจกรรม เช่น โครงการหมู่บ้านศีล ๕ โครงการบรรพชาภาคฤดูร้อน ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ

ตารางที่ ๔.๒ สภาพทั่วไปในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการสร้าง ความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ*
๑	การเผยแพร่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์ส่วนใหญ่ใช้หลักการเดิมทางพระพุทธศาสนา คือ การเทศน์ในโอกาสต่างๆ เช่น งานบุญ งานบวช งานศพ เป็นต้น	๑๓	๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘
๒	พระสงฆ์มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยการสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๑๑	๖, ๘, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๐
๓	พระสงฆ์มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยผ่านกิจกรรม เช่น โครงการหมู่บ้านศีล ๕ โครงการบรรพชาภาคฤดูร้อน	๘	๑, ๓, ๖, ๑๔, ๑๗, ๒๑, ๒๓, ๒๐
๔	มีการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนผ่านประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ	๖	๑, ๘, ๑๓, ๑๗, ๒๒, ๒๓

*ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายถึง ลำดับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้ในบทที่ ๓ หน้า ๕๗-๕๙

^{๒๓}สัมภาษณ์ พระครูวิเศษโชติธรรม (สัจจา จันทวังโส ป.ธ. ๔), พธ.ม. เจ้าคณะตำบลสี่ร้อย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๒๔}สัมภาษณ์ พระมหาเสถียร ถาวรธมโม ป.ธ. ๔, พธ.ม. เจ้าอาวาสวัดเจติยบรรพ อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

๔.๑.๒ ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน

จากผลการสัมภาษณ์ สภาพทั่วไปในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน พบว่า

๑. โดยฐานะทางสังคมของพระสงฆ์ที่ถือ ว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชน พระเป็นผู้ที่มีเมตตา กรุณา ต่อพุทธศาสนิกชน การยกระดับก็ไม่สามารถทำอะไรได้มาก แต่ก็พยายามปรับเปลี่ยนให้มีกระบวนการที่เข้าถึงประชาชนมากขึ้น เช่น การให้พระที่มีความรู้ความสามารถไปสอนในโรงเรียน หรือให้การอบรมการเจริญจิตภาวนา^{๒๕}

๒. พระท่านจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการชักจูงประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา พระท่านสามารถสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านมองเห็นแนวทางแก้ไขปัญหา มีความคิด และมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อสังคม^{๒๖}

๓. พระสงฆ์ส่งเสริมให้ชาวบ้านใช้ความคิดของตนเอง คิดได้คิดเป็นในทิศทางที่ถูกต้อง เมื่อประชาชนไปขอคำแนะนำ ทั้งเรื่องปัญหาครอบครัวการงาน และเป็นพลังมวลชนโดยเป็นแกนนำ เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนา ท่านสามารถบอกบุญให้ทุกคนร่วมมือกันคนละแรง สองแรง^{๒๗}

๔. กระบวนการในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาพระพุทธร่องค์ทรงยกให้พุทธศาสนิกชน และเป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ พระสงฆ์ก็ต้องมีการปรับตัวในการทำหน้าที่ในการเผยแพร่ พระสงฆ์ในอำเภอมนรมย์ส่วนใหญ่จะมีแต่พระหลวงตา และเป็นพระในพื้นที่เสียส่วนใหญ่ กระบวนการในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ถึงวันพระโยมมาทำบุญถึงจะได้เทศน์ให้โยมฟัง^{๒๘}

๕. วัดมีนโยบายให้พระสงฆ์สอดแทรกหลักธรรมในการเทศน์ทุกครั้ง เพราะปัจจุบันประชาชนนิยมเข้าวัน เช่น ช่วงเทศกาลต่างๆ ขึ้นไปใหม่ เข้าพรรษา ออกพรรษา วันสงกรานต์ เป็นต้น^{๒๙}

๖. วัดมีฐานะทางสังคมของพระสงฆ์ที่ถือ ว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชน จะต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการชักจูงประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน การสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านมองเห็น^{๓๐}

^{๒๕}สัมภาษณ์ พระสุธีวรภรณ์ (ยุวชน เขมปญโญ, ป.ธ.๖), เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๖}สัมภาษณ์ พระมหานคร จรณธมโม ป.ธ.๙, เจ้าคณะอำเภอเมือง จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๗}สัมภาษณ์ พระครูศรีชโยดม (อภิรักษ์ อริยธมโม ป.ธ.๖), เจ้าคณะอำเภอวัดสิงห์ ต.หนองขุ่น จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๘}สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (เชลล อเตชปญโญ), เจ้าคณะอำเภอมนรมย์ อ.มนรมย์ จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๙}สัมภาษณ์ นายวิชัย ทิพรัักษ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๐}สัมภาษณ์ นางสาวลำพิ่ง ปิตานา, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๗. มีพระสงฆ์เป็นแกนนำนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาประชาชนในพื้นที่ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายได้ การที่จะให้บทบาทพระสงฆ์ให้มีส่วนร่วม ช่วยในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้^{๓๑}

๘. พระสงฆ์จะเข้มแข็งศาสนาจะมั่นคง จากบทบาทของพระสงฆ์ในอดีตนั้น ส่วนใหญ่ดำเนินรอยตามบทบาทของพระพุทธเจ้า คือ การพัฒนาศีลธรรมจริยธรรมและจิตวิญญาณ การสงเคราะห์ประชาชนเท่าที่ทำได้^{๓๒}

๙. การกำหนดกรอบของพระสงฆ์ คือการอยู่ในกรอบของศีลธรรม ที่กำหนดให้การพระสงฆ์มีหน้าที่และบทบาท ๖ อย่าง เพื่อดำรงพระพุทธศาสนาและสอนให้ประชาชน นำไปประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม^{๓๓}

๑๐. การพัฒนาด้านวัตถุเป็นพื้นฐาน ในการสร้างความสามัคคี ให้พระและชาวบ้านได้ร่วมกันคิดและหารือ ถ้าหากทั้งสองฝ่ายร่วมกัน สามารถทำให้เกิดกระบวนการดำรงศาสนาที่มั่นคงได้^{๓๔}

๑๑. พระสงฆ์จะถูกคาดหวัง ว่าเป็นผู้ที่ต้องนำคุณธรรม จริยธรรม มากกว่าครูผู้สอน เพราะหลักธรรมคำสั่งสอน ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้ ละความชั่ว มุ่งทำความดี ซึ่งมีข้อธรรมะหลายข้อที่เหมาะสมกับประชาชนทั่วไปสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เช่น หลักธรรมะสำหรับผู้ครองเรือน เป็นต้น^{๓๕}

๑๒. พระสงฆ์ มีส่วนร่วมในเรื่องของการไปบรรยายธรรมในหัวข้อเกี่ยวกับเยาวชนห่างไกลยาเสพติด และท่านให้ความร่วมมือในการตรวจสอบพระในวัด ว่ามีพระสงฆ์รูปใดที่มีพฤติกรรมน่าสงสัยเพื่อแจ้งให้กับเจ้าอาวาสทราบ ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ข้อมูลผู้ที่อยู่ ในข่ายน่าสงสัย สนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด สนับสนุนให้วัดเป็นสิ่งปลอดสารเสพติดทุกชนิด^{๓๖}

๑๓. พระสงฆ์เข้าถึงธรรมและเข้าถึงทำ ได้ในฐานะผู้สนับสนุนทุน ร่วมกิจกรรมในสถานศึกษา และชุมชน เพื่อให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด^{๓๗}

^{๓๑}สัมภาษณ์ นางสาวรยา ฤทธิกล้า, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๒}สัมภาษณ์ นายวีระศักดิ์ แสนนาม, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการและกิจการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๓}สัมภาษณ์ นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๔}สัมภาษณ์ นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๕}สัมภาษณ์ นายขวัญชัย พิชิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๖}สัมภาษณ์ นายสมกมล จ้างพานิช, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๗}สัมภาษณ์ นายเผด็จ ดิอ่อน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

๑๔. พระสงฆ์มีการพัฒนาด้านจิตใจ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้อบรมประชาชนในการสวดมนต์ รักษาศีลและแสดงธรรมเทศนาในวันพระรวมทั้งการแนะนำชักชวนให้ ลด ละ เลิก อบายมุข และเด็ก และเยาวชนรวมถึงประชาชนทั่วไปได้นำไปใช้ในการประพฤติปฏิบัติตนเอง^{๓๘}

๑๕. พระสงฆ์มีการบริหารวัดโดยการแบ่งงานในวัด และพระสงฆ์จะต้องเป็นตัวแทนวัด ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น หรือวัดกับโรงเรียน วัดจะต้องสะอาด ร่มรื่นมีกิจกรรมเพื่อประชาชน ^{๓๙}

๑๖. ผู้นำชุมชนจะมีการนำชาวบ้านไปร่วมงานเทศกาลต่างๆ ในวันสำคัญ ทางพระพุทธศาสนา ช่วยส่งเสริมชาวบ้านให้ปฏิบัติตามโครงการหมู่บ้านศีลห้า และจะเข้าไป ช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ^{๔๐}

๑๗. วัดต้องมีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความต้องการจะเข้าวัด เพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัยและหลักพระพุทธศาสนา ประชาชนจะให้เห็นคุณค่าและเข้าวัด มากขึ้น และพร้อมที่จะให้พระตักเตือน^{๔๑}

๑๘. การยกระดับกระบวนการในการบริหารของพระ ยังไม่เห็นความชัดเจน ว่าพระสามารถทำหน้าที่หรือมีบทบาทเป็นบุคลากรในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนให้แก่ประชาชน ในเชิงรุกได้อย่างไร^{๔๒}

๑๙. บทบาทกระบวนการบริหารของพระสงฆ์ยังอยู่ในรูปแบบเดิมๆ การเผยแพร่ พระพุทธศาสนา ทั้งๆ ที่ส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถที่จะเป็นสอนหนังสือมากกว่าบริหารวัด การพัฒนาคุณภาพคนและความเข้มแข็งของชุมชน สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันภายใต้การปฏิบัติตน ตามหลักคำสอน ที่พระได้สอดแทรกเมื่อมีการเทศนาตามงานต่างๆ เช่น งานบวช งานศพ^{๔๓}

๒๐. วัดมีการจัดสรรส่งพระสงฆ์มาสอนธรรมศึกษา และการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนทุกอาทิตย์ วัดสามารถส่งเสริมศาสนาและเผยแพร่คำสอนได้ หากมีพระสงฆ์ที่มีศักยภาพ เป็นแกนนำในการถ่ายทอดองค์ความรู้ประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี^{๔๔}

^{๓๘}สัมภาษณ์ นายเกษม เกตุดี, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๙}สัมภาษณ์ นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๐}สัมภาษณ์ นายวิชัย ทิพรักษ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๑}สัมภาษณ์ นายวีระศักดิ์ แสนนาม, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ และกิจการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๒}สัมภาษณ์ นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๓}สัมภาษณ์ นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๔}สัมภาษณ์ นายขวัญชัย พิชิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

๒๑. วัดจะอยู่ได้เพราะพุทธศาสนิกชน จากการนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เมื่อมีการเทศนาในงานต่างๆ พระท่านสามารถสอดแทรกหรือเสริมในเรื่องคำสอน ชี้ให้เห็นเป็นแบบอย่างให้ดู ปฏิบัติให้ประพฤติตาม เป็นต้น^{๔๕}

๒๒. ปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีรูปแบบและวิธีการนำเสนอเช่นพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดอบรมธรรมะขัดเกลาจิตใจประชาชน วัดมีกระบวนการในการถ่ายทอดหลักธรรมและการบริหารของพระอย่างมีระบบ มีความคิดและมีทัศนะ ที่ถูกต้องโดยเสริมสร้างให้ชาวบ้านใช้ความคิดของตนเองไปในทิศทางที่ต้องการ นำความคิดมวลชนในทิศทางที่ถูกต้อง^{๔๖}

๒๓. วัดอำนวยความสะดวกให้กับชุมชนในการเป็นศูนย์กลาง พระสงฆ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวและศรัทธาท่างจิตใจแก่ประชาชน และนำชาวบ้านไปร่วมงานเทศกาลต่างๆ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมชาวบ้านให้ปฏิบัติตามโครงการหมู่บ้านศีลห้า^{๔๗}

๒๔. พระสงฆ์มีศักยภาพที่เป็นผู้นำในการเผยแผ่ศาสนาและหลักคำสอน ในการพัฒนาจิตใจคนในสังคมได้ดี ซึ่งจะเป็นการขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการส่งเสริมพระพุทธศาสนาไปสู่ความเข้มแข็งยั่งยืน^{๔๘}

๒๕. พระสงฆ์ในวัดมาสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นการเผยแผ่ศาสนาได้เป็นอย่างดี เพราะเด็กๆ ไม่สามารถไปร่วมงานประเภทอื่นเพื่อฟังคำสอนได้ การจัดการบริหารพระสงฆ์ต้องเตรียมมา^{๔๙}

๒๖. ปัจจุบันพระสงฆ์เผยแผ่ศาสนาโดยการสอนศีลธรรมในโรงเรียน เหมาะสมกับเด็กนักเรียน นักเรียนโรงเรียนวัดสิ่งนี้ก็จะมีพระสงฆ์มาสอนธรรมศึกษา และวิชาพระพุทธศาสนา ทุกช่วงชั้น และจะมีการเข้าค่ายพุทธบุตรทุกปี และมีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมทั้งในโรงเรียนและนอกสถานที่^{๕๐}

๒๗. วัดได้มีการส่งพระสงฆ์มาสอนธรรมศึกษา และการอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกอาทิตย์^{๕๑}

^{๔๕}สัมภาษณ์ นายสมกมล จ้วงพานิช, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๖}สัมภาษณ์ นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๗}สัมภาษณ์ นายเผด็จ ดิอ่อน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๘}สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุญญาโม ป.ธ.๓), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๔๙}สัมภาษณ์ พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ ฉันทจุฑาโฒ ป.ธ.๕), น.ม. เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๕๐}สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสภา), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๕๑}สัมภาษณ์ พระครูวิริยศาสนกิจ (สมเจตต์ สมคุโค), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอดำเนินนางบวช จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในการยกระดับการบริหารจัดการภายใน ไม่เป็นรูปธรรมที่เด่นชัด หรือส่วนหนึ่งการบวชในแต่ละวัด พระสงฆ์จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป ไม่แน่นอนเหมือนหน่วยงานอื่น เพราะเป็นการบวชเพื่อศึกษาพระธรรม มากกว่าบวชเพื่อเข้ามาบริหารวัด การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน สถานภาพทางฐานะทางสังคมของพระสงฆ์ ถือว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชน มีการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยวางระบบในวัด เช่น การให้พระที่มีความรู้ความสามารถไปสอนในโรงเรียน เพื่อการสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านมองเห็น มีความคิด และมีทักษะ มีแนวทางการบริหาร ให้พระมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดและชุมชน เพื่อให้สามารถสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านและศาสนา มีนโยบายให้พระสงฆ์สอดแทรกหลักธรรมในการเทศน์ทุกครั้ง เพราะปัจจุบันประชาชนนิยมเข้าวัน เช่น ช่วงเทศกาลต่างๆ ขึ้นไปใหม่ เข้าพรรษา ออกพรรษา วันสงกรานต์ เป็นต้น การจัดอบรมธรรมะ การถ่ายทอดหลักธรรมและการบริหารของพระอย่างมีระบบ จากประเด็นสำคัญดังกล่าวสามารถนำมาสังเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ สภาพทั่วไปในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ*
๑.	การให้พระที่มีความรู้ความสามารถไปสอนในโรงเรียน	๑๔	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๑๑, ๑๕, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๔, ๒๕
๒.	พระมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดและชุมชน เพื่อให้สามารถสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านและศาสนา	๑๓	๑, ๒, ๓, ๕, ๗, ๘, ๑๓, ๑๕, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๓
๓.	วัดมีนโยบายให้พระสงฆ์สอดแทรกหลักธรรมในการเทศน์ทุกครั้ง เพราะปัจจุบันประชาชนนิยมเข้าวัน เช่น ช่วงเทศกาลต่างๆ ขึ้นไปใหม่ เข้าพรรษา ออกพรรษา วันสงกรานต์ เป็นต้น	๑๑	๒, ๓, ๗, ๘, ๙, ๑๑, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๒๓
๔.	บทบาทกระบวนการบริหารของพระสงฆ์ยังอยู่ในรูปแบบเดิมๆ	๘	๑, ๗, ๑๒, ๑๐, ๑๔, ๒๒, ๒๓, ๒๕
๕.	กระบวนการในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีหลากหลายรูปแบบ การจัดอบรมธรรมะ การถ่ายทอดหลักธรรมอย่างมีระบบ	๗	๔, ๕, ๖, ๑๓, ๑๔, ๑๙, ๒๐

*ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายถึง ลำดับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้ในบทที่ ๓ หน้า ๕๗-๕๙

๔.๑.๓ ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ

จากผลการสัมภาษณ์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ พบว่า

๑. ทำตัวสมณะ ใช้กุฎิใช้เป็นที่พัก ไม่เคยติดมาน ไม่มีโต๊ะฝึงมุก และไม่มีพรมสักผืน ห้องนอนไม่เคยติดแอร์สักตัว เวลาเมื่อแขกมาหรือว่ามีชาวบ้านมาหาก็นั่งกับพื้นคุยกับญาติโยมแบบเป็นกันเอง ไม่ต้องมีการหมอบคลานเข้ามาหา โยมมาก็สนทนาธรรมตามสมควร พระสงฆ์เราต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับอุบาสกอุบาสิกา อยู่อย่างสมณะไม่ใช่ไปยึดติดกับยศตำแหน่ง และไม่ควรมีความอยู่อย่างฆราวาส เพราะพระสงฆ์เป็นผู้สละแล้วซึ่งเหย้าเรือนฯ^{๕๒}

๒. วัดเป็นต้นแบบในการใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พระสงฆ์มีบทบาทในการเทศน์ เนื่องในโอกาสต่างๆ^{๕๓}

๓. พระสงฆ์จะต้องมีการเรียนการศึกษาหลักธรรมให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อที่จะได้เป็นนักเผยแผ่ที่ดี วัดในปัจจุบันหลายวัดมีแหล่งเรียนรู้ ให้ประชาชนและเยาวชนได้เข้าไปศึกษา^{๕๔}

๔. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็มีความสำคัญมากในปัจจุบัน จังหวัดชัยนาทได้ตั้งพระสงฆ์รับผิดชอบด้านการเผยแผ่ และจัดให้มีการอบรมทุกเดือนเพื่อกำหนดขั้นตอนและรูปแบบในการเผยแผ่ให้ไปในทิศทางเดียวกันทั้งจังหวัด^{๕๕}

๕. พระสงฆ์จังหวัดชัยนาทก็ควรที่จะกำหนดรูปแบบให้ชัดเจน ควรจะมีการอบรมพระนักเผยแผ่ให้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ต้องเลิกวิธีต่างคนต่างทำ เพราะจะทำให้ประชาชนสับสนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นต้น^{๕๖}

๖. พระสงฆ์จึงเข้าไปทำหน้าที่ในการช่วยพัฒนา “คนดีของสังคม” ในมิติของศาสนาให้กลายเป็น “พลเมืองที่ดี” ของชุมชน สังคม และประเทศชาติ^{๕๗}

๗. นำประชาชน ในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง หรือที่เรียกว่าการพัฒนาไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อประโยชน์สุขของชาวบ้านและชุมชน^{๕๘}

^{๕๒}สัมภาษณ์ พระสุธีวรารักษ์ (ยุวชน เขมปญโญ, ป.ธ.๖), เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๓}สัมภาษณ์ พระมหานคร จรณธมโม ป.ธ.๙, เจ้าคณะอำเภอเมือง จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๔}สัมภาษณ์ พระครูศรีชโยดม (อภิรักษ์ อริยธมโม ป.ธ.๖), เจ้าคณะอำเภอดงสิงห์ ต.หนองขุ่น จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๕}สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (ชะลอ เตชปุญโญ), เจ้าคณะอำเภอมโนรมย์ อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๖}สัมภาษณ์ นายวิชัย ทิพรัักษ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๗}สัมภาษณ์ นางสาวลำพิ่ง ปิตานา, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๘}สัมภาษณ์ นางสาวรยา ฤทธิกล้า, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๘. เป็นต้นแบบในการให้ความช่วยเหลือ ช่วยประชาชนประหยัดค่าใช้จ่าย เช่น การยืมของใช้ในวัด ค่าเช่าใช้ เป็นการทำบุญตามศรัทธา ไม่ได้กะเกณฑ์ นับได้ว่าเป็นทางเลือกของคนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง^{๕๙}

๙. พระสงฆ์เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ให้กินอยู่ได้ ใช้ของไม่ฟุ่มเฟือย^{๖๐}

๑๐. เป็นต้นแบบในการแบ่งปัน เช่น ผลไม้ต่างๆ ในวัด ทุกคนสามารถเก็บ กิน ได้ ไม่ต้องซื้อและไม่มีการขาย บางวัดจะเห็นว่า มาปฏิบัติธรรมได้ไข่กลับบ้าน^{๖๑}

๑๑. ในอดีตวัดเป็นเสมือนศูนย์รวมจิตใจและศูนย์กลางกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม สำหรับชุมชนหลายระดับ พื้นที่วัดถูกใช้เป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อการพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสังคม ทั้งทางด้านจิตวิญญาณ การส่งเสริมคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม รวมถึงวิชาการความรู้ให้แก่สาธุชน โดยพระมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะทางสติปัญญา และเป็นที่พักพิงให้กับประชาชน^{๖๒}

๑๒. เป็นต้นแบบ เป็นแหล่งรวมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น บทบาทความเป็นศูนย์กลางของวัดลดความสำคัญลง ถูกจำกัดอยู่เพียงมิติทางศาสนาและการทำงาน ส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชนเพิ่มขึ้น^{๖๓}

๑๓. วัดเป็นต้นแบบเป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนา พระเป็นต้นแบบในการใช้ชีวิตที่ไม่ยึดติดกับวัตถุ และพระก็ไม่ควรสะสมวัตถุให้โยมเห็นเดี๋ยวจะเป็นแบบอย่างไม่ได้ พระดีต้องมีวินัย ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ^{๖๔}

๑๔. วัดเป็นแบบอย่างในการเกื้อกูลกันของคนในสังคม พระสงฆ์เป็นตัวแทนวัดในการให้ความรู้แก่ประชาชน จะเห็นว่าวัดในชนบท พระสงฆ์จะสอนหนังสือนอกเหนือจากวิชาศีลธรรม^{๖๕}

๑๕. พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถด้านต่างๆ สามารถสอนนักเรียน และให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้แก่คนทั่วไปได้ เช่น บางวัดพระที่เก่งวิชาภาษาอังกฤษ ก็จะสอนวิชาภาษาอังกฤษให้แก่ นักเรียน^{๖๖}

^{๕๙}สัมภาษณ์ นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๐}สัมภาษณ์ นายวีระศักดิ์ แสนนาม, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ และกิจการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๑}สัมภาษณ์ นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๒}สัมภาษณ์ นายขวัญชัย พิชิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๓}สัมภาษณ์ นายเกษม เกตุดี, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๔}สัมภาษณ์ นายเผด็จ ดีอ่อน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๕}สัมภาษณ์ พระครูโพธิธรรมนิวิฐ (อุตร อุตตโร), ดร. เจ้าคณะตำบลระโสม เลขาเจ้าคณะอำเภอภาชี จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๖๖}สัมภาษณ์ พระครูธัญรัตนกร (สุชาติ จิตตปณฺโญ), ดร. เจ้าคณะตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จ.ปทุมธานี, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

๑๖. วิถีของประชาชนต่อการใช้ชีวิตในสังคม ที่ต้องเกี่ยวพันกับพระสงฆ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การทำบุญใส่บาตร กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เราจะเห็นว่าปัจจุบันนี้เมื่อมีเทศกาลต่างคนนิยมเข้าวัด เช่น ปีใหม่ จากเดิมนิยมเค้ท้าวกัน ก็จะหันมาเข้าวัดแทน^{๖๗}

๑๗. พระสงฆ์เป็นต้นแบบของความประพฤติที่ดีงาม อำนวยความสะดวกแก่ชุมชน โดยภารกิจกรรมวัฒนธรรมและประเพณี เช่น การบวชสามเณรภาคฤดูร้อน ก็จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยขัดเกลานิสาสัยถึงแม้ว่าจะไม่ก็วันก็ตาม แต่ก็ยังดีกว่าปล่อยให้ลูกหลานไปติดเกมส์^{๖๘}

๑๘. วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านต่างๆ เช่น มีสวนสมุนไพร^{๖๙}

สรุปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ พระสงฆ์มีบทบาทในการเทศน์ เนื่องในโอกาสต่างๆ ให้ ลด ละ เลิก อบายมุขต่างๆ ทั้งหลายทั้งปวง เพื่อให้ชาวบ้านให้มาแก่ญาติโยมที่จัดงานประเพณีต่างๆ ไม่ให้นำไปใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายไปในทางอบายมุข ชี้นำประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม เพื่อประโยชน์สุขของชาวบ้านและชุมชน ในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง พระสงฆ์เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ให้กินอยู่ได้ ใช้เงินเป็น มีเก็บบ้าง ช่วยประชาชนประหยัดค่าใช้จ่าย เช่น การยืมของใช้ในวัด ค่าเช่าใช้ เป็นการทำบุญตามศรัทธา ไม่ได้กะเกณฑ์ พระมีบทบาทสำคัญในการชี้นำทางสติปัญญา ส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียน เพื่อการประกอบอาชีพเสริม

---

^{๖๗} สัมภาษณ์ พระครูวิเศษโชติธรรม (สัจจา จันทวังโส ป.ธ. ๔), พธ.ม. เจ้าคณะตำบลสี่ร้อย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๖๘} สัมภาษณ์ พระมหาเสถียร ถาวรธมโม ป.ธ. ๔, พธ.ม. เจ้าอาวาสวัดเจติยบรรพต อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๖๙} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุญญาโม ป.ธ.๓), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

ตารางที่ ๔.๓ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการ
เรียนรู้เชิงพุทธ

ข้อ ที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ*
๑	พระสงฆ์มีบทบาทในการเทศน์ เนื่องในโอกาสต่างๆ ให้ชาวบ้านที่จัดงานประเพณีต่างๆ ในวัด และพระก็เทศน์ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา แนวทาง ทิศทางของพระพุทธศาสนา	๒๐	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔
๒	เป็นผู้ชี้แนะประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม เพื่อประโยชน์สุขของชาวบ้านและชุมชน ในการใช้ชีวิตโดยอิงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต	๑๔	๑, ๒, ๖, ๗, ๘, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๕
๓	ให้ช่วยกันอนุรักษ์ รักษาสภาพแวดล้อม บทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พระพุทธศาสนาเน้นการประหยัดหรือใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็นและให้คุ้มค่าที่สุด พัฒนาสภาพแวดล้อมของวัด ให้เป็นวัดเชิงอนุรักษ์	๗	๑, ๔, ๑๓, ๑๔, ๑๗, ๒๑, ๒๓
๔	พระสงฆ์ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งเรียน เพื่อการประกอบอาชีพเสริม พัฒนาสภาพแวดล้อมของวัด ให้เป็นวัดเชิงอนุรักษ์	๖	๑, ๘, ๑๓, ๑๗, ๒๒, ๒๓

*ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายถึง ลำดับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้ในบทที่ ๓ หน้า ๕๗-๕๘

๔.๑.๔ ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

จากผลการสัมภาษณ์ สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา พบว่า

๑. จำนวนพระสงฆ์ตามวัดต่างๆ บางวัดอาจจะน้อย สังคมไทยทุกวันนี้มีความสลับซับซ้อนพร้อมกับปัญหาอีกมากมาย บทบาทของพระสงฆ์จึงต้องเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ตอบสนองต่อกิจกรรมต่างๆ ของสังคม ถึงวัดขาดทั้งคนช่วยกิจกรรมภายในวัดหรือขาดงบประมาณก็ไม่สามารถเบิกหาได้อย่างหน่วยงานราชการทั่วไป นอกจากรอรศรทจากญาติโยม ถึงแม้ขาดงบประมาณในการบูรณซ่อมแซมวัดก็ต้องรอเงินจากพุทธศาสนิกชน^{๗๐}

๒. พระสงฆ์ที่ทำกิจกรรมในวัดมีเพียงพอ อุปกรณ์อย่างอื่นวัดก็ไม่ค่อยมีความจำเป็น เพราะวิถีของประชาชนต่อการใช้ชีวิตในสังคมมีความเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ ชาวบ้านจะมายืมข้าวของเครื่องใช้ในวัดเวลามีงานมีการ เช่น งานบุญ งานบวช กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ในเทศกาลต่างๆ เป็นปกติ^{๗๑}

๓. วัดมีสถานที่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ และเป็นแหล่งรวมชาวบ้าน งานจะแบ่งแต่ละหมู่บ้านมาแข่งกันเพื่อความสนุกสนานของชาวบ้าน เช่น วันสงกรานต์ที่วัดจะมีทำบุญ การละเล่น และมหรสพต่างๆ จัดขึ้นภายในวัด ประเพณีลอยกระทงหลายๆ แห่ง ก็มักใช้สถานที่วัดที่ติดริมน้ำจัดกิจกรรม^{๗๒}

๔. พระสงฆ์ที่มีบทบาทในการเทศน์ในโอกาสต่างๆ ให้ประชาชนและเยาวชน ได้รู้จักการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความเจริญทางวัตถุ อย่างรู้เท่าทันไม่เป็นทาสของวัตถุนิยม และพระสงฆ์ที่เป็นพระนักเทศน์ของจังหวัดชัยนาทยังไม่เด่นชัด^{๗๓}

๕. พระสงฆ์เป็นผู้ให้ธรรม พยายามชี้แจงแนะนำหลักความดีงาม หรือหลักการที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ทำความเข้าใจในบทบาทของพระสงฆ์ ในขณะเดียวกันก็ต้องคอยกระตุ้นและชี้แนะประชาชนไปตามทิศทางที่ต้องการตามโอกาสอันสมควรด้วย^{๗๔}

^{๗๐}สัมภาษณ์ พระสุธีวรารักษ์ (ยุวชน เขมปญโญ, ป.๖.๖), เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๑}สัมภาษณ์ พระมหานคร จรณธมโม.๖.๙, เจ้าคณะอำเภอเมือง จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๒}สัมภาษณ์ พระครูศรีชโยดม (อภิรักษ์ อริยธมโม ป.๖.๖), เจ้าคณะอำเภอวัดสิงห์ ต.หนองขุ่น จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๓}สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (เชลล อชปญโญ), เจ้าคณะอำเภอมโนรมย์ อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๔}สัมภาษณ์ นายวิชัย ทิพรัักษ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๖. ความพอเพียงของบทธาพวัตและพระสงฆ์ ที่จะต้องส่งเสริมให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกัน ไม่เบียดเบียนกัน ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน และพื้นฐานที่โยงกับความเป็นอยู่ของสังคมที่มั่นคง แต่พระสงฆ์ยังไม่มากพอที่จะเข้าไปดูแลชุมชนได้ทั่วถึง^{๗๕}

๗. พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อการแสดงธรรมเทศนาที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ง่าย^{๗๖}

๘. พระสงฆ์มุ่งพัฒนาจิตใจของทั้งตนเองและประชาชนให้เป็นคนดีและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข พึ่งพาซึ่งกันและกัน^{๗๗}

๙. พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุนความมั่นคงทางสังคม เช่น ส่งเสริมความมั่นคงในสถาบันครอบครัว จัดกิจกรรมวันครอบครัวในวัด สนับสนุนการจัดหาทุนเพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่หมู่บ้าน เพื่อสนับสนุนให้ความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุดีขึ้น และสิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือเมื่อมีเหตุการณ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ ที่ไม่สามารถหาข้อยุติได้ พระสงฆ์จะมีบทบาทในการแก้ไขความขัดแย้งดังกล่าว^{๗๘}

๑๐. มีการจัดตั้งกองทุนหรือ มูลนิธิสงเคราะห์ให้กับนักศึกษาที่ยากจน เรียนดี มีความประพฤติดี โดยพระสงฆ์จะมอบทุนให้ใน วันแม่ วันเด็ก วัต สงกรานต์ พิธีงานศพ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกว่าวัดไม่เคยทิ้งเยาวชน^{๗๙}

๑๑. วัดภายในชุมชนร่วมกับสถาบันการศึกษาในการจัดหา วัสดุ อุปกรณ์การศึกษาให้กับสถานศึกษาในชุมชน^{๘๐}

๑๒. นอกจากนี้พระสงฆ์ยังเป็นวิทยากรให้ความรู้ให้กับโรงเรียนในชุมชน ในหลายๆ เรื่องได้ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ วิชาสังคมศึกษา วิชาพุทธศาสนา เป็นต้น เนื่องจากพระสงฆ์สมัยใหม่มีความรู้ความสามารถ^{๘๑}

^{๗๕}สัมภาษณ์ นางสาวรยา ฤทธิกล้า, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๖}สัมภาษณ์ นางสาวลำพึง ปิตานา, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๗}สัมภาษณ์ นายวีระศักดิ์ แสนนาม, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการและกิจการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๘}สัมภาษณ์ นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๗๙}สัมภาษณ์ นายปิยะ ทอวงวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๐}สัมภาษณ์ นายขวัญชัย พิชิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๑}สัมภาษณ์ นายสมกมล จังพานิช, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

๑๓. เครื่องมือสื่อสารต่างๆ ภายในวัด ปัจจุบันเป็นยุคที่การเผยแพร่ต้องทันสมัย พระต้องเก่งเทคโนโลยี มีความสามารถในการประสานกับภายนอกได้^{๘๒}

๑๔. พระสงฆ์อยู่ได้เพราะชุมชน ดังนั้นพระสงฆ์ต้องช่วยเหลือเกื้อกูล และบรรเทาความเดือดร้อน ให้กับประชาชนคนในชุมชน ดังนั้น พระสงฆ์ต้องมีความรอบรู้ สามารถแก้ปัญหาให้คนในชุมชนได้ และเป็นที่ยังได้^{๘๓}

๑๕. พระสงฆ์มีส่วนในการให้ความรู้ แก่ปัญหาของเยาวชน รวมถึงการจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน แต่จำนวนพระสงฆ์มีปริมาณน้อยลง^{๘๔}

๑๖. วัดให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น สาธารณสุขอำเภอ ในการส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ สุขอนามัย ของคนในชุมชนได้^{๘๕}

๑๗. พระสงฆ์ในปัจจุบันได้สนับสนุนทุนการศึกษา จัดอบรมเยาวชน ให้การศึกษากับทั้งพระสงฆ์ เณร และฆราวาส ให้มีความรู้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข^{๘๖}

๑๘. พระสงฆ์ต้องเป็นหลักในการพัฒนาจิตใจของประชาชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ตั้งการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมคนในพื้นที่^{๘๗}

๑๙. ประชาชนยอมรับพระสงฆ์ว่าเป็นผู้ที่มุ่งมั่นในการนำคุณงามความดี ความ สงบสุข มาสู่สังคม พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้เผยแพร่ธรรมะ^{๘๘}

๒๐. การเทศน์และรับกิจนิมนต์ไปบรรยายธรรมในที่ต่างๆ ผ่านสื่อต่างๆ สังคมปัจจุบัน การสื่อสาร ล้วนมีผลให้จิตใจของประชาชนมีความต้องการไม่สิ้นสุด สนุกสนาน เพลิดเพลิน แต่ในทำนองเดียวกัน สื่อที่ให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่อง ความมีวินัย ความขยัน ความอดทน ความซื่อสัตย์ การแสดงออกทั้งทาง กาย วาจา และใจ สาระน่าจิตใจให้รู้เท่าทัน รู้จักพัฒนาจิตตนเอง

^{๘๒}สัมภาษณ์ นายเกษม เกตุดี, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๓}สัมภาษณ์ นายเผด็จ ดีอ่อน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๘๔}สัมภาษณ์ พระครูสังฆวิสุทธิดุณ (บุญยุท พุทธโร), ดร. เจ้าคณะตำบลมาบข่า อำเภอพนัสนิคม จ.ระยอง, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๘๕}สัมภาษณ์ พระครูพิศาลจริยากร(สมบุรณ์ เลขธมโม), ดร. เจ้าคณะตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จ.ชลบุรี, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๘๖}สัมภาษณ์ พระครูโพธิธรรมนิวิฐ (อุตร อุตตโร), ดร. เจ้าคณะตำบลระโสม เลขาเจ้าคณะอำเภอภาชี จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๘๗}สัมภาษณ์ พระครูธัญรัตนากร (สุชาติ จิตตปญโญ), ดร. เจ้าคณะตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จ.ปทุมธานี, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๘๘}สัมภาษณ์ พระครูวิเศษโชติธรรม (สัจจา จันทวังโส ป.ธ. ๔), พธ.ม. เจ้าคณะตำบลสี่ร้อย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

ให้รับรู้ถึงความสงบก็มีอยู่ไม่น้อยเช่นกัน โครงการที่เป็นรูปธรรมของวัดที่ได้สนับสนุนโครงการที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม^{๘๙}

๒๑. พระสงฆ์ สามารถช่วยกระตุ้นจิตใจประชาชนให้ทำความดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ให้ข้อเสนอแนะการทำงานแก่คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อสร้างความสามัคคีและความสงบสุขในชุมชน^{๙๐}

๒๒. วัดให้แหล่งเรียนรู้ เช่น พันธุ์ไม้ต่างๆ เพียงพอให้นักเรียนได้ศึกษา^{๙๑}

๒๓. วัดมีหนังสือบ้าง แต่ยังไม่ได้เป็นห้องสมุด หรือยังไม่มีการจัดหนังสือให้เป็นหมวดหมู่สำหรับนักเรียนและประชาชนทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้ได้^{๙๒}

๒๔. ไม่ค่อยได้เข้าวัดมากนัก เข้าวัดเวลาที่โรงเรียนให้ไปทำกิจกรรม^{๙๓}

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาทด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ดังนี้ จำนวนพระสงฆ์ตามวัดต่างๆ บางวัดอาจจะน้อย สังคมไทยทุกวันนี้มีความสลับซับซ้อนพร้อมกับปัญหาอีกมากมาย บทบาทของพระสงฆ์จึงต้องเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ตอบสนองต่อกิจกรรมต่างๆ ของสังคม ถึงวัดขาดก็ไม่สามารถเบิกหาได้อย่างหน่วยงานราชการทั่วไป นอกจากรอศรัทธาจากญาติโยม ถึงแม้ขาดงบประมาณในการบูรณซ่อมแซมวัดก็ต้องรอกรฐินจากพุทธศาสนิกชน พระสงฆ์ที่ทำกิจกรรมในวัดมีเพียงพอ อุปกรณ์อย่างอื่นวัดก็ไม่ค่อยมีความจำเป็น วัดมีสถานที่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ที่วัดจะมีทำบุญ การละเล่น และมหรสพต่างๆ จัดขึ้นภายในวัด พระนักเทศน์ของจังหวัดชัยนาทยังไม่เด่นชัด วัดให้แหล่งเรียนรู้ เช่น พันธุ์ไม้ต่างๆ เพียงพอให้นักเรียนได้ศึกษา วัดมีหนังสือบ้าง แต่ยังไม่ได้เป็นห้องสมุด หรือยังไม่มีการจัดหนังสือให้เป็นหมวดหมู่สำหรับนักเรียนและประชาชนทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้ได้

^{๘๙} สัมภาษณ์ พระมหาเสถียร ถาวรธมโม ป.ธ. ๔, พธ.ม. เจ้าอาวาสวัดเจติยั้งแดง อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๙๐} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุณฺณกาโม ป.ธ.๓), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๙๑} สัมภาษณ์ พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ ฉันทวุฒโฒ ป.ธ.๕), น.ม. เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๙๒} สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมานุกสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๙๓} สัมภาษณ์ พระครูวิริยศาสนกิจ (สมเจตต์ สมคโค), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอดิสมบางนางบัว จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

ตารางที่ ๔.๔ สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านมีทรัพย์การ
เพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ*
๑	จำนวนพระสงฆ์ตามวัดต่างๆ น้อยลง แต่วัดก็ ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น พันธุ์ไม้ต่างๆ เพียงพอ ให้นักเรียนได้ศึกษา	๑๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๓, ๒๔
๒	งบประมาณในการบูรณะซ่อมแซมวัด ต้องรอ งานกฐินประจำปี	๑๑	๑, ๗, ๘, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘
๓	พระสงฆ์ยังเป็นวิทยากรให้ความรู้ให้กับ โรงเรียนในชุมชน และเป็นแบบอย่างแก่ เยาวชน	๑๒	๓, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๔
๔	พระสงฆ์ในปัจจุบันได้สนับสนุนทุนการศึกษา จัดอบรมเยาวชน ให้การศึกษาทั้งพระสงฆ์ เณร และฆราวาส ให้มีความรู้ อยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข	๗	๖, ๘, ๑๑, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
๕	พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถ แต่ อาจบวชไม่นาน	๗	๓, ๖, ๑๔, ๑๗, ๒๑, ๒๓, ๒๔
๖	สถานที่สำหรับให้ฆราวาสจัดกิจกรรมในงาน ประเพณีต่างๆ มีความพร้อม	๔	๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗
๗	วัดมีหนังสือบ้าง แต่ยังไม่ได้เป็นห้องสมุด วัดมี อุปกรณ์ สถานที่ เครื่องใช้ ในการจัดกิจกรรม	๓	๔, ๒๓, ๒๔

*ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายถึง ลำดับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้ในบทที่ ๓ หน้า ๕๗-๕๙

๔.๒ ผลการศึกษาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ซึ่งมีคุณลักษณะข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ วุฒิการศึกษา พรรษา และวุฒิทางธรรม โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายดังปรากฏในตาราง

ตารางที่ ๔.๕ แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๒๘)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๒๖	๗.๙
๓๐ - ๔๐ ปี	๑๔๘	๔๕.๑
๔๑ - ๕๐ ปี	๑๐๓	๓๑.๕
มากกว่า ๕๐ ปี ขึ้นไป	๕๑	๑๕.๕
รวม	๓๒๘	๑๐๐.๐
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๘๘	๒๖.๘
ปริญญาตรี	๑๙๗	๖๐.๑
สูงกว่าปริญญาตรี	๔๓	๑๓.๑
รวม	๓๒๘	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๕ แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n=๓๒๘)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
พรรษา		
๑ - ๑๐ พรรษา	๓๒	๙.๘
๑๑ - ๒๐ พรรษา	๑๕๑	๔๖.๐
๒๑ - ๓๐ พรรษา	๘๘	๒๗.๐
๓๑ พรรษาขึ้นไป	๕๗	๑๗.๓
รวม	๓๒๘	๑๐๐.๐
วุฒิการศึกษาทางธรรม		
ไม่มีวุฒิทางธรรม	๓๓	๑๐.๐
นักธรรมชั้นตรี	๑๕๖	๔๗.๕
นักธรรมชั้นโท	๑๒๘	๓๙.๐
นักธรรมชั้นเอก	๑๑	๓.๕
รวม	๓๒๘	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๓๐ - ๔๐ ปี จำนวน ๑๕๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๑, อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕, อายุมากกว่า ๕๐ ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕ และอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๒๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗.๙ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๙๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๑, ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๘๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๘ และสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน ๔๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๑ ตามลำดับ

พรรษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษา ๑๑-๒๐ พรรษา จำนวน ๑๕๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐, พรรษา ๒๑-๓๐ พรรษา จำนวน ๘๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐, พรรษา ๓๑ พรรษาขึ้นไป จำนวน ๖๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓ และพรรษา ๑-๑๐ พรรษา จำนวน ๕๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาทางธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษา นักธรรมชั้นตรี จำนวน ๑๕๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๕, นักธรรมชั้นโท จำนวน ๑๒๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐, ไม่มีวุฒิทางธรรม จำนวน ๓๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐ และ นักธรรมชั้นเอก จำนวน ๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓.๕ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัด ชัยนาท

จากการวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ใน ๔ ประเด็น คือ ๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ๒) การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน ๓) พัฒนาคณะกรรมการแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และ ๔) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท **โดยรวม**
(n=๓๒๘)

การขับเคลื่อนการปฏิรูป กิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา	๔.๑๖	๐.๔๗	มาก
๒. การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายในการ	๔.๒๐	๐.๕๙	มาก
๓. การพัฒนาคณะกรรมการแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ	๔.๐๕	๐.๖๘	มาก
๔. ทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา	๔.๑๗	๐.๕๖	มาก
โดยรวม	๔.๑๔	๐.๓๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เห็นว่าการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ควรพัฒนา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๔$, S.D.=๐.๓๔) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายในการ ($\bar{X}=๔.๒๐$, S.D.=๐.๕๙) รองลงมาได้แก่ ทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=๔.๑๗$, S.D.=๐.๕๖) และการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=๔.๑๖$, S.D.=๐.๔๗) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาคณะกรรมการแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ($\bar{X}=๔.๐๕$, S.D.=๐.๖๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาทด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา

(n=๓๒๘)

การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. วางแผนการพัฒนาบุคลากรด้านการเผยแผ่ในการอบรม ให้ความรู้ เพิ่มทักษะ ประสบการณ์	๓.๙๓	๑.๐๔	มาก
๒. จัดระบบการเผยแผ่ให้เข้ากับวิถีชีวิตชุมชน เพื่อให้การเข้าถึงศาสนาไม่เป็นเรื่องไกลเกินตัว	๔.๐๑	๑.๐๔	มาก
๓. มีการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย	๔.๐๐	๑.๐๓	มาก
๔. มุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยการเทศนาเผยแผ่	๔.๐๗	๐.๙๘	มาก
๕. ส่งเสริมการปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่างๆ ทั้งในวัด และนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ	๔.๑๖	๐.๙๗	มาก
๖. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือ มุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา	๔.๓๑	๐.๙๐	มาก
๗. จัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดอุปสมบทหมู่เป็นประจำ	๔.๐๙	๑.๐๓	มาก
๘. จัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดอุปสมบทหมู่เป็นประจำ	๔.๒๘	๐.๙๓	มาก
๙. กำหนดขอบข่ายหลักเกณฑ์การวางแผนกำลังคนในการเผยแผ่	๔.๓๔	๐.๙๕	มาก
๑๐. จัดหน่วยงานรองรับ สนับสนุน การจัดกิจกรรมเพื่อการเผยแผ่	๔.๔๐	๐.๙๒	มาก
๑๑. มีวัดอุปถัมภ์และการสร้างโอกาสในการเผยแผ่	๔.๐๓	๑.๐๐	มาก

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาทด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา (ต่อ)

(n=๓๒๘)

การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๒. กำหนดแผนงานที่ชัดเจน ง่ายในการปฏิบัติ ตลอดจนไม่ยากที่จะตรวจสอบและควบคุม ความก้าวหน้า	๔.๒๕	๐.๙๙	มาก
รวม	๔.๑๖	๐.๔๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เห็นว่าการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนาโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๖$, S.D.=๐.๔๗) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “จัดหน่วยงานรองรับ สนับสนุน การจัดกิจกรรม เพื่อการเผยแผ่ ($\bar{X}=๔.๔๐$, S.D.=๐.๙๒)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “กำหนดขอบข่ายหลักเกณฑ์การวางแผนกำลังคนในการเผยแผ่ ($\bar{X}=๔.๓๔$, S.D.=๐.๙๕)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ว่า “วางแผนการพัฒนาคณาการด้านการเผยแผ่ ในการอบรม ให้ความรู้ เพิ่มทักษะประสบการณ์ ($\bar{X}=๓.๙๓$, S.D.=๑.๐๔)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาทด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน

(n=๓๒๘)

การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.การกระตุ้นให้ประชาชนและข้าราชการตระหนักรู้ถึงปัญหาการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้	๔.๒๗	๑.๐๓	มาก
๒.นโยบายและความสอดคล้องของเป้าหมายย่อยในแผนการปฏิรูปมีความสอดคล้องกัน	๔.๑๔	๑.๐๖	มาก
๓.การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	๔.๒๙	๐.๙๓	มาก
๔.มีการควบคุมติดตามและประเมินผลการเผยแผ่ ทั้งเรื่องหลักคำสอน วิธีการสอน	๔.๒๕	๑.๐๕	มาก
๕.เปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ จากภายในและภายนอกมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ช่วยกันคิดหาทางเลือกในการแก้ปัญหาให้ได้รับการยอมรับสูงขึ้น	๔.๑๗	๑.๐๗	มาก
๖.ความร่วมมือและความเข้าใจ เพื่อให้การนำแผนการปฏิรูปไปปฏิบัติมีโอกาสบังเกิดผลสำเร็จสูงขึ้น	๔.๑๐	๑.๑๓	มาก
โดยรวม	๔.๒๐	๐.๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เห็นว่าการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๒๐, S.D. = ๐.๕๙) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๔.๒๙, S.D. = ๐.๙๓)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “การกระตุ้นให้ประชาชนและข้าราชการตระหนักรู้ถึงปัญหาการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ($\bar{X}$ = ๔.๒๗, S.D. = ๑.๐๓)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ความร่วมมือและความเข้าใจ เพื่อให้การนำแผนการปฏิรูปไปปฏิบัติมีโอกาสบังเกิดผลสำเร็จสูงขึ้น ($\bar{X}$ = ๔.๑๐, S.D. = ๑.๑๓)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธ

(n=๓๒๘)

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.มีระบบเครือข่ายของคณะสงฆ์ไทยและเครือข่าย สังฆมพระพุทธศาสนาออนไลน์	๓.๙๔	๑.๑๐	มาก
๒.ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตควบคู่กับการอบรมธรรมในชีวิตประจำวัน	๓.๙๙	๑.๑๖	มาก
๓.ส่งเสริม สนับสนุน และจัดตั้งเครือข่ายการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาทุกภาคส่วน ทั้งชุมชน หน่วยงานที่ อยู่ในพื้นที่	๔.๐๔	๐.๙๙	มาก
๔.จัดเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำหรับทุก เพศทุกวัยในพื้นที่	๔.๐๒	๑.๐๑	มาก
๕.จัดตั้งและพัฒนาศักยภาพหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบล	๔.๑๕	๐.๙๕	มาก
๖.พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน เพื่อการเผยแผ่ หลักธรรมคำสอนและแนวทางปฏิบัติ	๔.๑๓	๑.๐๐	มาก
รวม	๔.๐๕	๐.๖๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เห็นว่าการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ ด้านการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๐๕$, S.D.=๐.๖๘) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “จัดตั้งและพัฒนาศักยภาพหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ($\bar{X}=๔.๑๕$, S.D.=๐.๙๕)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน เพื่อการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนและแนวทางปฏิบัติ ($\bar{X}=๔.๑๓$, S.D.=๑.๐๐)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “มีระบบเครือข่ายของคณะสงฆ์ไทยและเครือข่ายสังฆมพระพุทธศาสนาออนไลน์ ($\bar{X}=๓.๙๔$, S.D.=๑.๑๐)” ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

(n=๓๒๘)

ทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิมแต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	๔.๐๕	๑.๐๘	มาก
๒.มีการวางแผนด้านนโยบายการเผยแผ่ตามระดับหน่วยงานและบริบทของพื้นที่แต่ละแห่ง	๓.๙๙	๑.๐๒	มาก
๓.เครื่องมือเครื่องใช้และวิทยาการในการประกอบกิจกรรมการเผยแผ่	๔.๑๘	๐.๙๙	มาก
๔.เครื่องมือหรือวิธีการใช้ในการปรับปรุงการเผยแผ่ทำความเข้าใจง่ายและมีประโยชน์	๔.๑๙	๐.๙๘	มาก
๕.สำนักงานพระพุทธศาสนาจัดทำมาตรฐานบุคลากรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา	๔.๔๖	๐.๘๒	มาก
รวม	๔.๑๗	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เห็นว่าการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๗$, S.D.=๐.๕๖) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “สำนักงานพระพุทธศาสนาจัดทำมาตรฐานบุคลากรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{X}=๔.๔๖$, S.D.=๐.๘๒)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “เครื่องมือหรือวิธีการใช้ในการปรับปรุงการเผยแผ่ ทำความเข้าใจง่ายและมีประโยชน์ ($\bar{X}=๔.๑๙$, S.D.=๐.๙๘)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “มีการวางแผนด้านนโยบายการเผยแผ่ตามระดับหน่วยงานและบริบทของพื้นที่แต่ละแห่ง ($\bar{X}=๓.๙๙$, S.D.=๑.๐๒)” ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการ
เผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

ตารางที่ ๔.๑๑ ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ
พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (คน)
๑. ศาสนาจะมั่นคงได้ถ้าหากทุกคนนับถือศาสนาพุทธทั้งกาย วาจา และใจ พร้อมๆ กับการปลูกฝังให้บุตรหลานเข้าวัดเข้าวาตั้งแต่เด็กๆ ฝึกให้ไหว้ พระสวดมนต์เป็นตั้งแต่เด็ก	๑๙
๒. ศาสนาจะมั่นคงยั่งยืนได้ ต้องปลูกฝังตั้งแต่จิตสำนึก	๙
๓. ศาสนาจะมั่นคงถ้าทุกคนช่วยกันมีศรัทธา และสืบทอดการเป็นศาสน ทายาท เช่น การทำบุญตักบาตรเป็นกิจวัตร ไหว้พระสวดมนต์เป็นปกติ วิสัย	๘
๔. วัดมีกิจกรรมที่ร่วมกิจกรรมตามธรรมเนียม ประเพณี เพื่อสืบทอด การ ปฏิบัติตามหน้าที่ของพุทธศาสนิกชน	๔
รวม	๔๐

จากตารางที่ ๔.๑๕ สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการ
เผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา นั้น ผู้ตอบ
แบบสอบถามมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) ศาสนาจะมั่นคงได้ถ้าหากทุกคนนับถือศาสนาพุทธทั้งกาย วาจา
และใจ พร้อมๆ กับการปลูกฝังให้บุตรหลานเข้าวัดเข้าวาตั้งแต่เด็กๆ ฝึกให้ไหว้พระสวดมนต์เป็นตั้งแต่
เด็ก จำนวน ๑๙ คน ๒) ศาสนาจะมั่นคงยั่งยืนได้ ต้องปลูกฝังตั้งแต่จิตสำนึก จำนวน ๙ คน
๓) ศาสนาจะมั่นคงถ้าทุกคนช่วยกันมีศรัทธา และสืบทอดการเป็นศาสนทายาท เช่น การทำบุญตัก
บาตรเป็นกิจวัตร ไหว้พระสวดมนต์เป็นปกติวิสัย จำนวน ๘ คน ๔) วัดมีกิจกรรมที่ร่วมกิจกรรมตาม
ธรรมเนียม ประเพณี เพื่อสืบทอด การปฏิบัติตามหน้าที่ของพุทธศาสนิกชน จำนวน ๔ คน

ตารางที่ ๔.๑๒ ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ
พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (คน)
๑. การยกระดับการบริหารจัดการทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ต้องมีความรู้ความสามารถในศาสตร์ทางโลก เพื่อให้คณะสงฆ์บริหารได้อย่าง ซบถาวรส วัดจะได้ไม่ต้องมีปัญหारेื่องการถูกตรวจสอบเช่นปัจจุบันนี้	๑๖
๒. ต้องเพิ่มวิชาการทางโลกแก่พระสงฆ์ เช่น พระสงฆ์ต้องรู้กฎหมายบ้าง พระสงฆ์ต้องรู้การใช้สื่อบ้าง พระสงฆ์ต้องรู้การทำบัญชีค่าใช้จ่ายวัดได้	๑๑
๓. วัดแต่ละวัดจะต้องมีการรวมตัวสร้างเครือข่าย ซึ่งในปัจจุบันนี้พระสงฆ์ก็ มีการประชุมประจำเดือนอยู่แล้ว เพียงแต่คว่ายังด้อยเรื่องการวางแผน เหมือนการบริหารธุรกิจ ซึ่งพระอาจจะไม่ถนัด ดังนั้นต้องเพิ่มศักยภาพ ทางนี้ด้วย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกันได้	๗
รวม	๓๔

จากตารางที่ ๔.๑๒ สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) การยกระดับการบริหารจัดการทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ต้องมีความรู้ความสามารถในศาสตร์ทางโลก เพื่อให้พระสงฆ์บริหารได้อย่างซบถาวรส วัดจะได้ไม่ต้องมีปัญหारेื่องการถูกตรวจสอบเช่นปัจจุบันนี้ จำนวน ๑๖ คน ๒) ต้องเพิ่มวิชาการทางโลกแก่พระสงฆ์ เช่น พระสงฆ์ต้องรู้กฎหมายบ้าง พระสงฆ์ต้องรู้การใช้สื่อบ้าง พระสงฆ์ต้องรู้การทำบัญชีค่าใช้จ่ายวัดได้ จำนวน ๑๑ คน ๓) วัดแต่ละวัดจะต้องมีการรวมตัวสร้างเครือข่าย ซึ่งในปัจจุบันนี้พระสงฆ์ก็มีการประชุมประจำเดือนอยู่แล้ว เพียงแต่คว่ายังด้อยเรื่องการวางแผนเหมือนการบริหารธุรกิจ ซึ่งพระอาจจะไม่ถนัด ดังนั้นต้องเพิ่มศักยภาพทางนี้ด้วย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือกันได้ จำนวน ๗ คน

ตารางที่ ๔.๑๓ ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ
พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (คน)
๑. วัดกับชุมชนต้องร่วมมือกัน กิจกรรมไหนที่วัดสามารถเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมได้ วัดก็ช่วยหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเจ้าของพื้นที่ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน โดย อบต. ออกรับหรือต้นไม้ อาจจะเป็นการอนุรักษ์แนวพุทธ	๒๐
๒. วัดจะต้องเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นแหล่งรวมหรือศูนย์การศึกษาเรียนรู้ของชุมชน ก็จะเป็นผู้นำในการเผยแผ่ได้ แต่ข้อเสียพระสงฆ์ บวชๆ สึกๆ ไม่คงทนถาวรอยู่ระยะยาวได้	๑๒
๓. วัดจะต้องเป็นตัวแทนของชุมชนในการรวบรวมปวงชนียบุคคลที่มีความรู้ในท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียม และประเพณีในท้องถิ่น	๗
๔. วัดอาจจะมีหลักสูตรเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อว่าเวลามีงานก็สามารถจัดการได้ เช่น กิจกรรมงานบวชต้องเป็นอย่างไร กิจกรรมงานขึ้นบ้านใหม่ต้องเป็นอย่างไร	๕
รวม	๔๔

จากตารางที่ ๔.๑๓ สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) วัดกับชุมชนต้องร่วมมือกัน กิจกรรมไหนที่วัดสามารถเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมได้ วัดก็ช่วยหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเจ้าของพื้นที่ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน โดย อบต. ออกรับหรือต้นไม้ อาจจะเป็นการอนุรักษ์แนวพุทธ จำนวน ๒๐ คน ๒) วัดจะต้องเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นแหล่งรวมหรือศูนย์การศึกษาเรียนรู้ของชุมชน ก็จะเป็นผู้นำในการเผยแผ่ได้ แต่ข้อเสียพระสงฆ์ บวชๆ สึกๆ ไม่คงทนถาวรอยู่ระยะยาวได้จำนวน ๑๒ คน ๓) วัดจะต้องเป็นตัวแทนของชุมชนในการรวบรวมปวงชนียบุคคลที่มีความรู้ในท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียม และประเพณีในท้องถิ่น จำนวน ๗ คน ๔) วัดอาจจะมีหลักสูตรเกี่ยวกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อว่าเวลามีงานก็สามารถจัดการได้ เช่น กิจกรรมงานบวชต้องเป็นอย่างไร กิจกรรมงานขึ้นบ้านใหม่ต้องเป็นอย่างไร จำนวน ๕ คน

ตารางที่ ๔.๑๔ ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ
พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านทรัพยากรขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (คน)
๑. ทรัพยากรที่จะใช้ในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา นอกจากพระสงฆ์แล้ว พุทธศาสนิกชนก็ต้องเป็นทรัพยากรให้กับพระพุทธศาสนาในเผยแผ่หลักธรรมคำสอน รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นด้วย	๑๕
๒. การมีวิทยากรน้อยทางพระพุทธศาสนา ตามโรงเรียนต่างๆ ในชุมชน ก็เป็นทรัพยากรที่ดี เพราะปลูกฝังการดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตั้งแต่เด็ก ใครเห็นก็เมตตา น่ารัก	๑๓
๓. โรงเรียนต่างๆ ก็เป็นทรัพยากรให้กับพระพุทธศาสนา เช่น เวลามีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวันเวียนเทียน โรงเรียนก็ให้นักเรียนไปทำกิจกรรมเวียนเทียนตั้งแต่ตอนกลางวันเพื่อเป็นแบบอย่างในการเผยแผ่และสืบทอดพระพุทธศาสนา	๖
๔. งบประมาณสนับสนุนจากรัฐ และหน่วยงานในท้องถิ่น	๕
๕. พระสงฆ์ต้องมีศักยภาพมีความรู้ความสามารถในกิจการพระพุทธศาสนา	๔
รวม	๔๓

จากตารางที่ ๔.๑๔ สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านทรัพยากรขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑) ทรัพยากรที่จะใช้ในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา นอกจากพระสงฆ์แล้ว พุทธศาสนิกชนก็ต้องเป็นทรัพยากรให้กับพระพุทธศาสนาในเผยแผ่หลักธรรมคำสอนรวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นด้วย จำนวน ๑๕ คน ๒) การมีวิทยากรน้อยทางพระพุทธศาสนาตามโรงเรียนต่างๆ ในชุมชน ก็เป็นทรัพยากรที่ดี เพราะปลูกฝังการดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่เด็ก ใครเห็นก็เมตตา น่ารัก ๑๓ คน ๓) โรงเรียนต่างๆ ก็เป็นทรัพยากรให้กับพระพุทธศาสนา เช่น เวลามีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวันเวียนเทียน โรงเรียนก็ให้นักเรียนไปทำกิจกรรมเวียนเทียนตั้งแต่ตอนกลางวันเพื่อเป็นแบบอย่างในการเผยแผ่และสืบทอดพระพุทธศาสนา จำนวน ๖ คน ๔) งบประมาณสนับสนุนจากรัฐ และหน่วยงานในท้องถิ่น จำนวน ๕ คน และ ๕) พระสงฆ์ต้องมีศักยภาพมีความรู้ความสามารถในกิจการพระพุทธศาสนา จำนวน ๔ คน

๔.๓ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท พบว่า

๑) ด้านการสร้างควมมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา

๑. การสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น ส่งเสริมความเชื่อความ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา และประโยชน์ที่เกิดกับสังคม^{๙๔}

๒. เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในชุมชน ทำให้ชุมชนและสังคมมีความรักสามัคคี สร้างความสวดอกสพายให้แก่ชุมชน^{๙๕}

๓. ช่วยส่งเสริมการศึกษาสาธารณสุขแก่ชุมชน ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์ ช่วยสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับพระสงฆ์ และช่วยสร้างสาธารณูปการในวัดต่างๆ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนา ทำให้ประชาชนมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง^{๙๖}

๔. การสร้างศาสนทายาท จัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำวัด เป็นการช่วยสังคมอีกทางหนึ่ง ลดเด็กเกเรหรือเล่นเกมส์ แบ่งเบาภาระผู้ปกครองได้^{๙๗}

๕. การมีพระสงฆ์ต้นแบบ ด้วยการปฏิบัติให้ดู จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป ผลที่เกิดกับบุคคล ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมะสำหรับการดำเนินชีวิต^{๙๘}

๖. พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เป็นพระนักเทศน์ พระนักเผยแผ่ พระธรรมจาริก โดยเฉพาะในยุค ปัจจุบันนี้รูปแบบและวิธีการเทศนาต้องมีการประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปได้อย่างสะดวกและเป็นที่ยอมรับของประชาชน^{๙๙}

๗. การเผยแผ่ได้มุ่งไปที่เนื้อหาสาระ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เผยแผ่ ไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่ยกตนข่มท่าน ไม่เสียดสีใคร ใช้ภาษาที่นุ่มนวลสละสลวยไม่หยาบคายชวนให้สบายใจ ตั้งใจสอนโดยเคารพ^{๑๐๐}

^{๙๔}สัมภาษณ์ พระสุธีวราภรณ์ (ยุวชน เขมปญโญ ป.ธ.๖), เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๕}สัมภาษณ์ พระมหานคร จรณธมโม ป.ธ.๙, เจ้าคณะอำเภอเมือง จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๖}สัมภาษณ์ พระครูศรีชโยดม (อภิรักษ์ อริยธมโม ป.ธ.๖), เจ้าคณะอำเภอวัดสิงห์ ต.หนองขุ่น จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๗}สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (ชะลอ เตชปญโญ), เจ้าคณะอำเภอมโนรมย์ อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๘}สัมภาษณ์ นายวิชัย ทิพรัักษ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๙๙}สัมภาษณ์ นางสาวลำพิ่ง ปิตานา, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐๐}สัมภาษณ์ นายวีระศักดิ์ แสนนาม, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ และกิจการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๘. ส่งเสริมการสร้างศาสนทายาทและสนับสนุนการศึกษาทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้เรียนรู้ศาสนพิธีพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนารูจักแบบแผนระเบียบวิธีการปฏิบัติตนทางพระพุทธศาสนาและเพื่อสร้างศาสนทายาทให้ เกิดขึ้นแก่พระพุทธศาสนาอันจะเป็นกำลังในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและความยั่งยืนทางพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

๙. การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้เรียนรู้ศาสนพิธีพิธีกรรมต่างๆ เรียนเสาร์-อาทิตย์ หรือตอนเย็นหลังเลิกงาน เรียนฟรี เพื่อสร้างศรัทธาด้วย^{๑๐๑}

๑๐. ส่งเสริมการสร้างศาสนทายาททางพระพุทธศาสนาโดยไม่จำเป็นต้องบวช เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้เรียนรู้ศาสนพิธีพิธีกรรมทางศาสนา รูจักแบบแผนระเบียบวิธีการปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นกำลังในการเผยแผ่^{๑๐๒}

๑๑. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาบวช เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเรียนทางโลกควบคู่ไปกับการเรียนทางธรรม เหมือนการให้นักศึกษาแพทย์ จบแล้วต้องรับใช้พระพุทธศาสนา^{๑๐๓}

๑๒. พระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่ให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสอนพุทธธรรมของพระพุทธองค์ ประเมินผู้ฟังที่กำลังรับฟังการสอนตามระดับสติปัญญา เพื่อหาคำสอนการเทศน์ที่เหมาะสม^{๑๐๔}

๑๓. ส่งเสริมการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ต้องส่งเสริมให้มีการทำบุญทุกวันพระ ๑๕ คำ ถ้าใครไปทำบุญไม่ถึงเป็นวันลา สามารถไปทำงานต่อช่วงบ่ายได้^{๑๐๕}

๑๔. จัดสถานที่ปฏิบัติธรรมในหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมให้มีการนั่งสมาธิในที่ทำงานได้วันละไม่เกิน ๑ ชั่วโมง เช่นเดียวกับ อิสลามยังละหมาดได้วันละ ๕ เวลา ที่หน่วยงานต่างๆ ยังจัดสถานที่ให้^{๑๐๖}

๑๕. ในโรงเรียนจัดให้มีห้องฉายวิดีโอทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เด็กทานข้าวเสร็จเที่ยงๆ อาจจะไปนั่งฟังนอนฟังห้องที่มีแอร์เย็นๆ ได้ฟังธรรมไปด้วย เพื่อสนับสนุนกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา ที่มีกิจกรรมตอบปัญหาธรรมะ^{๑๐๗}

^{๑๐๑}สัมภาษณ์ พระครูสังฆวิสุทธิดุณ (บุญยุทธ พุทฺธสโร), ดร. เจ้าคณะตำบลมาบข่า อำเภอนนทบุรี จ.นนทบุรี, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๐๒}สัมภาษณ์ พระครูพิศาลจริยากร (สมบุญ เลขชมโม), ดร. เจ้าคณะตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จ.ชลบุรี, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๐๓}สัมภาษณ์ นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐๔}สัมภาษณ์ นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐๕}สัมภาษณ์ นายขวัญชัย พิชิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐๖}สัมภาษณ์ นายสมกมล จ้วงพานิช, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐๗}สัมภาษณ์ นายเกษม เกตุดี, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

๑๖. ส่งเสริมรายการทีวีให้มีเกมส์ธรรมะ โดยลดค่าใช้จ่ายสำหรับรายการประเภทนี้^{๑๐๘}

๑๗. ให้ความปลอดภัยแก่บุคลากรด้านการเผยแผ่ จะได้มั่นใจในความปลอดภัย เพราะทุกวันนี้พระเริ่มไม่ปลอดภัย พระจริง พระปลอม^{๑๐๙}

๑๘. ส่งเสริมพุทธศาสนิกชนทำประโยชน์แก่วัดดีเด่นเหมือนการให้ถ้วยรางวัลต่างๆ ไปเพื่อยกย่องเชิดชู เป็นสีสันของวัดด้วย^{๑๑๐}

๑๙. มีจุดศูนย์กลางให้กับนักเผยแผ่น้อย เหมือนมัคคุเทศก์น้อย ให้โอกาสในการแสดงความสามารถเมื่อวัดมีงาน^{๑๑๑}

๒๐. หาวิธีการสอนศาสนาที่สนุกसानเด็กเข้าถึงได้^{๑๑๒}

๒๑. ศาสนาจะมั่นคง ถ้าทุกคนช่วยกันทำดีมีเมตตา^{๑๑๓}

จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท **ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา** การสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น โดยการส่งเสริมความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและเห็นประโยชน์ที่เกิดกับสังคม สร้างศาสนทายาท จัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำวัด หรือเล่าเรียนศาสนาโดยไม่ต้องบวชพระ มีพระสงฆ์ต้นแบบ ด้วยการปฏิบัติให้ดู อยู่ให้เห็น จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป พระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่ให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสอนพุทธธรรม ส่งเสริมการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ต้องส่งเสริมให้มีการทำบุญทุกวัน พระ ๑๕ คำ ถ้าใครไปทำบุญไม่ถึงเป็นวันลา วันชาติ จัดสถานที่ปฏิบัติธรรมในหน่วยงาน ในโรงเรียนจัดให้มีห้องฉายวิดีโอทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาบวชเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเรียนฟรีทางโลกควบคู่ไปกับการเรียนทางธรรม

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ นายเผด็จ ตี๋อ่อน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ พระครูโพธิธรรมนิวิฐ (อุตร อุตตโร), ดร. เจ้าคณะตำบลระโสม เลขาเจ้าคณะอำเภอ ภาชี จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ พระครูธัญรัตนกร (สุชาติ จิตตปญโญ), ดร. เจ้าคณะตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จ.ปทุมธานี, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ พระครูวิเศษโชติธรรม (สัจจา จันทวังโส ป.ธ. ๔), พธ.ม. เจ้าคณะตำบลสี่ร้อย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ พระมหาเสถียร ถาวรธมโม ป.ธ. ๔, พธ.ม. เจ้าอาวาสวัดเจติย์แดง อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุณฺณกาโม ป.ธ.๓), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

ตารางที่ ๔.๑๕ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสร้างความมั่นคง
ด้านพระพุทธศาสนา

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ*
๑.	การสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น โดยส่งเสริมความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และเห็นประโยชน์ที่เกิดกับสังคม	๑๔	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๑๑, ๑๕, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๔
๒.	การสร้างศาสนทายาท จัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำวัด หรือเล่าเรียนศาสนาโดยไม่ต้องบวชก็ได้	๑๓	๑, ๒, ๓, ๕, ๗, ๘, ๑๓, ๑๕, ๑๗, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒
๓.	การมีพระสงฆ์ต้นแบบ ด้วยการปฏิบัติให้ดูอยู่ให้เห็น เป็นต้นแบบ และจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป	๑๑	๒, ๓, ๗, ๘, ๙, ๑๑, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๒๓
๔.	พระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่ให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสอนพุทธธรรมของพระองค์	๑๐	๕, ๖, ๑๑, ๑๕, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๔
๕.	ส่งเสริมการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ต้องส่งเสริมให้มีการทำบุญทุกวันพระ ๑๕ คำ ถ้าใครไปทำบุญไม่ถึงเป็นวันลา วันขาด สามารถไปทำงานต่อช่วงบ่ายได้	๘	๑, ๗, ๑๒, ๑๐, ๑๔, ๒๒, ๒๓, ๒๕
๖.	จัดสถานที่ปฏิบัติธรรมในหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมให้มีการนั่งสมาธิในที่ทำงานได้วันละไม่เกิน ๑ ชั่วโมง	๙	๖, ๑๑, ๑๕, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓
๗.	ในโรงเรียนจัดให้มีห้องฉายวิดิทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา		๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๑๑, ๑๕, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๔
๘.	ส่งเสริมให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาบวชเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเรียนฟรีทางโลกควบคู่ไปกับการเรียนทางธรรม เหมือนการให้นักศึกษาแพทย์ จบแล้วต้องรับใช้พระพุทธศาสนาทั้งปี	๗	๔, ๕, ๖, ๑๓, ๑๔, ๑๙, ๒๐

*ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายถึง ลำดับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้ในบทที่ ๓ หน้า ๕๗-๕๙

๒) การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สรุปได้ดังนี้

๑) สร้างเครือข่ายในการเผยแผ่ พระสงฆ์ต้องร่วมมือกันในการสร้างเครือข่าย โดยเฉพาะหน่วยงานต่างๆ ให้สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกัน ยึดหลักประโยชน์สามของการประกาศพระพุทธศาสนาโดยยึดหลักประโยชน์และความสุขของมวลมหาชนเป็นที่ตั้ง^{๑๑๔}

๒) พระสงฆ์ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเผยแผ่ เพิ่มช่องทางในการเผยแผ่ โดยการใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น ซึ่งอาจจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและแนวทางการเผยแผ่ให้เหมาะกับยุคสมัย เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับของพุทธศาสนิกชน เพราะงานเผยแผ่พุทธธรรม เป็นหัวใจหลักที่ทำให้พระพุทธศาสนารุ่งเรืองและมั่นคง^{๑๑๕}

๓) มีเนื้อหาสาระธรรมที่นำเสนอต่อพุทธบริษัทตามสถานการณ์และสถานที่ต่างๆ มีรูปแบบพระธรรมเทศนาที่สามารถโน้มน้าวจิตใจให้เยาวชนประชาชนทั่วไป ในยุคปัจจุบันได้หันมาสนใจหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามากขึ้น จนสามารถนำไปประพฤติ ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิตครอบครัวสังคมประเทศชาติ^{๑๑๖}

๔) รูปแบบการแสดงธรรมที่มีเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับ เช่น การเผยแผ่หลักธรรมที่เข้าใจง่าย เป็นหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานของศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรมในสังคม เช่น หลวงพ่อพะยอม กลยาโณ การเผยแผ่หลักธรรมที่ง่ายๆ ต่อการดำเนินชีวิตผ่านทางสื่อเทคโนโลยีต่างๆ เช่น พระมหาสมปอง ตาลปุตโต การเผยแผ่ธรรมโดยผ่านกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ เช่น หลวงพ่ออลงกต วัดพระบาทน้ำพุ^{๑๑๗}

๕) มีเนื้อหาธรรมที่นำไปเทศนาต่อพุทธบริษัทตามสถานที่ต่างๆ มีรูปแบบพระธรรมเทศนาการศึกษาที่สามารถโน้มน้าวจิตใจให้เยาวชนประชาชน ในยุคปัจจุบันหันมาสนใจหลักคำสอน และสามารถนำไปประพฤติ ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้จริง^{๑๑๘}

^{๑๑๔}สัมภาษณ์ พระสุธีวรารักษ์ (ยุวชน เขมปญโญ ป.ธ.๖), เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๑๕}สัมภาษณ์ พระมหานคร จรณธมโม ป.ธ.๙, เจ้าคณะอำเภอเมือง จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๑๖}สัมภาษณ์ พระครูศรีโยธม (อภิรักษ์ อริยธมโม ป.ธ.๖), เจ้าคณะอำเภอวัดสิงห์ ต.หนองขุ่น จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๑๗}สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (ชะลอ เตชปญโญ), เจ้าคณะอำเภอมโนรมย์ อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๑๘}สัมภาษณ์ นายวิชัย ทิพรัักษ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

- ๖) เนื้อหาคำสอน ต้องประยุกต์ให้เข้ากับโลก ๔.๐ และเยาวชนยุค ๔G^{๑๑๙}
- ๗) การใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่าย และเพื่อการเผยแพร่ข้อมูลศาสนธรรมที่น่าสนใจ และรวดเร็ว เช่นในปัจจุบันอาจออกมาในรูปแบบของข้อความสั้นๆ โดนใจ เป็นวลีเด็ด^{๑๒๐}
- ๘) การใช้วิธีการแบบสื่อสมัยใหม่ประยุกต์พุทธวิธีการในการเผยแผ่ ให้เป็นการเผยแผ่แบบเชิงรุก คือ การเข้าใจและเข้าถึงด้วยการใช้สื่อออนไลน์ที่ทันสมัย^{๑๒๑}
- ๙) การเผยแผ่ที่ประยุกต์เข้ากับสังคมที่มีความหลากหลายแตกต่างกันได้หลักคำสอน ก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น^{๑๒๒}
- ๑๐) การเผยแผ่คำสอนผ่านสื่อสังคม สื่อออนไลน์มีระบบเครือข่ายของพระสงฆ์และจะกลายเป็นเครือข่ายสังคมพระพุทธศาสนาออนไลน์ ที่สามารถศึกษาได้ทุกหนทุกแห่งและตลอดเวลา เป็นรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกปัจจุบันให้พระพุทธศาสนามั่นคงเจริญรุ่งเรือง^{๑๒๓}
- ๑๑) อินเทอร์เน็ตเป็นเหมือนลมหายใจของคนในปัจจุบัน จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถ ทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและกว้างขวางมากที่สุดไม่จำกัดเวลาและสถานที่ผู้ใช้อยู่ที่ไหน เวลาใดก็สามารถที่จะเข้าไปศึกษาพระธรรมคำสอน ได้ตลอดเวลาเหมือนกับการกำหนดลมหายใจ และอยู่กับปัจจุบัน^{๑๒๔}
- ๑๒) การสร้างโอกาสทางการศึกษาพระพุทธศาสนา ให้เข้าถึงแหล่งความรู้ที่ต้องการ ได้มากขึ้น เป็นระบบการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ไม่จำกัดเวลา สถานที่ และเข้าถึงผู้คนได้มากที่สุด^{๑๒๕}
- ๑๓) พระสงฆ์ควรนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือนี้ให้เกิดประโยชน์ในการเผยแผ่พุทธศาสนา การใช้วิธีการเผยแผ่พุทธศาสนาแบบเดิมอาจเข้าไม่ถึงสังคมยุคใหม่หรือคนรุ่นใหม่เพราะสังคม

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ นางสาวลำพึง ปิตานา, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติกร สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ นางสาววรายา ฤทธิกล้า, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ นายวีระศักดิ์ แสนนาม, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ และกิจการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ นายขวัญชัย พจิฐิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ นายสมกมล จ่วงพานิช, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

สมัยปัจจุบัน ประชาชนไม่ค่อยมีเวลาไปปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์ หรือศึกษาพระธรรมคำสอนที่วัดเหมือนสมัยอดีต^{๑๒๖}

๑๔) ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้า เทคโนโลยีส่งผลให้ข้อมูลและข่าวสารแพร่กระจายไปในเวลาอันรวดเร็วและครอบคลุม สามารถย่อให้โลกแคบลงเหมือนเป็นชุมชนเดียวกันเป็นหมู่บ้านเดียวกัน^{๑๒๗}

๑๕) การสื่อสารออนไลน์มีการพัฒนาไปทั่วถึงไหนต่อไหนแล้ว แต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องอาศัยสื่อทางเอกสาร หนังสือต่างๆ ยังมีความจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก^{๑๒๘}

๑๖) วิธีการในการเผยแผ่พระสงฆ์นักเผยแผ่มีความสามารถในการปรับใช้วิถีวิธีเพื่อประโยชน์แก่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคง^{๑๒๙}

๑๗) การส่งเสริมหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในสื่อสังคมออนไลน์ ก่อนข่าววันละ ๑๐-๑๕ นาที ถ้านานเดียวเปื้อน^{๑๓๐}

๑๘) การเผยแผ่ต้องไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น มีการปาฐกถาธรรมทางอินเทอร์เน็ต มีการเผยแผ่คำสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น^{๑๓๑}

๑๙) ปลุกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ให้อยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชน มุ่งเน้นให้ตระหนักถึงความเป็นชาวพุทธสร้างความเชื่อมั่นและสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้น^{๑๓๒}

๒๐) พัฒนาพระสงฆ์นักเผยแผ่หรือผู้สอนให้มีลีลาการเทศน์ หลักการสอน และความเป็นกัลยาณมิตรกับคนฟังทุกเพศทุกวัยคนแก่ฟังได้เด็กๆ ฟังรู้^{๑๓๓}

๒๑) ให้เด็กช่วยคิดคำคมธรรมะ นำมาประกวดกัน^{๑๓๔}

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ นายเกษม เกตุดี, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ นายเผด็จ ตีอ่อน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุญญาโกโม ป.ธ.๓), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ ฉนทสุโข ป.ธ.๕), น.ม. เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมานัฐ (ประสิทธิ์ อโศโก), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ พระครูวิริยศาสนกิจ (สมเจตต์ สมคโค), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอดงเดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ พระครูสังฆวิสุทธิคุณ (บุญยุทธ พุทธโสโร), ดร. เจ้าคณะตำบลมาบข่า อำเภอนนทบุรี จ.ระยอง, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ พระครูพิศาลจริยากร (สมบุรณ์ เลขธมโม), ดร. เจ้าคณะตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จ.ชลบุรี, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ พระครูโพธิธรรมนิวิฐ (อุตร อุตโตโร), ดร. เจ้าคณะตำบลระโสม เลขาเจ้าคณะอำเภอกาชี จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

๒๒) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่วัด แล้วมีการสะสมแต้ม
ความดี^{๑๓๕}

๒๓) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด เช่น กวาดวัดวันพระ^{๑๓๖}
การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัด
ชัยนาท

ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน

จากการสัมภาษณ์แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
สรุปได้ดังนี้

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาต้องสร้างเครือข่ายในการเผยแผ่ พระสงฆ์
ต้องร่วมมือกันในการสร้างเครือข่าย โดยเฉพาะหน่วยงานต่างๆ ให้สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกัน
พระสงฆ์ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเผยแผ่ เพิ่มช่องทางในการเผยแผ่ โดยการใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผย
แผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เนื้อหาคำสอน ต้องประยุกต์ให้เข้ากับปัจจุบัน มีเนื้อหาสาระธรรมที่
นำเสนอต่อพุทธบริษัทตามสถานการณ์และสถานที่ต่างๆ มีรูปแบบพระธรรมเทศนาที่สามารถโน้มน้าว
จิตใจให้เยาวชนประชาชนทั่วไป วิธีการในการเผยแผ่พระสงฆ์นักเผยแผ่มีความสามารถในการปรับใช้
การเผยแผ่ต้องไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รูปแบบการ
แสดงธรรมที่มีเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับ การใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อความรวดเร็วในการ
ติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่าย และเพื่อการเผยแพร่ข้อมูล ศาสนธรรมที่น่าสนใจ พระนักเผยแผ่ให้มี
ลีลาการเทศน์ หลักการสอน และความเป็นกัลยา ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ พระครูธัญรัตนกร (สุชาติ จิตตปัญญา), ดร. เจ้าคณะตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี
จ.ปทุมธานี, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ พระครูวิเศษโชติธรรม (สัจจา จันทวังโส ป.ธ. ๔), พธ.ม. เจ้าคณะตำบลสี่ร้อย
อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

ตารางที่ ๔.๑๖ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการยกระดับภายใน

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ*
๑.	สร้างเครือข่ายในการเผยแผ่ พระสงฆ์ต้องร่วมมือกันในการสร้างเครือข่าย โดยเฉพาะหน่วยงานต่างๆ ให้สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกัน	๑๙	๑, ๒, ๓, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒
๒.	คณะสงฆ์ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเผยแผ่ เพิ่มช่องทางในการเผยแผ่ โดยการใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เนื้อหาคำสอน ต้องประยุกต์ให้เข้ากับปัจจุบัน	๑๗	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑
๓	เนื้อหาสาระธรรมที่นำเสนอต่อพุทธบริษัทตามสถานการณ์และสถานที่ต่างๆ มีรูปแบบพระธรรมเทศนาที่สามารถโน้มน้าวจิตใจให้เยาวชนประชาชนทั่วไป	๑๖	๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐
๔	วิธีการในการเผยแผ่พระสงฆ์นักเผยแผ่มีความสามารถในการปรับใช้การเผยแผ่ต้องไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รูปแบบการแสดงธรรมที่มีเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับ	๑๕	๑, ๒, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙
๕	การใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่าย และเพื่อการเผยแพร่ข้อมูล ศาสนธรรมที่น่าสนใจ	๑๒	๑, ๓, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๒๐, ๒๓
๖	พัฒนาทักษะพระนักเผยแผ่ให้มีลีลาการเทศน์ หลักการสอน และความเป็นกัลยาณมิตร	๑๑	๖, ๗, ๘, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๒๐, ๒๑, ๒๒
๗	การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	๕	๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔

*ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายถึง ลำดับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้ในบทที่ ๓ หน้า ๕๗-๕๙

๓) การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ

จากการสัมภาษณ์แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสรุปได้ดังนี้

๑. ให้วัดและศาสนสถานเป็นที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือ พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น รวบรวมความเป็นมาของท้องถิ่นให้ลูกหลานได้เป็นแหล่งเรียนรู้^{๑๓๗}

๒. พระสงฆ์ต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้สามารถเป็นที่ปรึกษาหรือให้คำแนะนำ หรือเป็นนายประจำชุมชนได้^{๑๓๘}

๓. ให้วัดเป็นแหล่งสะสมพืชสมุนไพรในท้องถิ่น ให้นักเรียนสามารถไปศึกษาเรียนรู้ได้ และประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์^{๑๓๙}

๔. เป็นแหล่งวิทยากรในการส่งเสริมวิทยากรเพื่อการประกอบพิธีทางศาสนา เปิดอบรมผู้สูงอายุที่อยู่กับบ้านไม่มีงานทำให้มาเรียนรู้การประกอบพิธีทางศาสนา เช่น ในงานแต่งงาน บวช งานศพ งานบุญต่างๆ โดยการเปิดอบรมระยะสั้นๆ ๕ วัน ๗ วัน เมื่อมีงานในหมู่บ้านไม่ต้องไปหาคนนำพิธี ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านสามารถนำได้^{๑๔๐}

๕. การเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนา สร้างบุคลากรเพื่อการเผยแผ่ที่มีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และควรจัดทำห้องสมุดออนไลน์หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลที่จะเผยแผ่^{๑๔๑}

๖. การเป็นองค์กรที่โดดเด่น ควรส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของศาสนบุคคล ให้เข้าใจและสามารถถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนได้^{๑๔๒}

๗. เพิ่มความคุ้มค่าให้แก่วัดทำให้วัดเป็นสถานที่ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม^{๑๔๓}

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ พระสุธีวรารักษ์ (ยุวชน เขมปญโญ ป.ธ.๖), เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ พระมหานคร จรณธมโม ป.ธ.๙, เจ้าคณะอำเภอเมือง จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ พระครูศรีชโยดม (อภิรักษ์ อริยธมโม ป.ธ.๖), เจ้าคณะอำเภอดงสิงห์ ต.หนองขุ่น จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (ชะลอ เตชปญโญ), เจ้าคณะอำเภอมโนรมย์ อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ นายวิชัย ทิพรัักษ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ นางสาวลำพึง ปิตานา, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ นางสาวรญา ฤทธิกล้า, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๘. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรส่งเสริมการเรียนหลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกอย่างจริงจังและควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนงานด้านพระพุทธศาสนา^{๑๔๔}

๙. สร้างเครือข่ายวัดในท้องถิ่นเดียวกัน และหน่วยงานในปริมณฑลนั้นๆ^{๑๔๕}

๑๐. ส่งเสริมให้วัดมีระบบการจัดเก็บเอกสารที่ชัดเจน มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ ควรสร้างเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม^{๑๔๖}

๑๑. ให้มีการศึกษา ค้นคว้าพระพุทธศาสนาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ทุกเวลา^{๑๔๗}

๑๒. คำคมสุภาษิตของพระพุทธศาสนาต่างๆ ทุกคนกำลังศึกษาพระพุทธศาสนา โดยที่ผู้ศึกษาไม่รู้สึกรู้สีกว่ากำลังศึกษาคำสอนทางพระพุทธศาสนา บางที่ให้เป็นแผ่นป้ายติดตามต้นไม้ข้าง^{๑๔๘}

๑๓. ส่งเสริมให้เป็นแหล่งประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่นหรือกิจกรรมอื่นที่ชาวบ้านมาช่วยกันคิดช่วยกันทำ^{๑๔๙}

๑๔. เป็นวัดต้นแบบในการดูแลสุขภาพ เป็นวัดต้นแบบในการส่งเสริมให้คนทั่วไปได้มาศึกษา^{๑๕๐}

๑๕. พระนักเทศน์หรือพระผู้บรรยายธรรม ควรมีคุณสมบัติที่ปรากฏภายนอกและคุณสมบัติภายใน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ อากัปกิริยา การแสดงออก เคลื่อนไหว เป็นมารยาทที่งดงาม สัจคมยอมรับ เป็นเสน่ห์ผู้ก้มตักใจคน มีท่าทีสง่าผ่าเผย งามอาจ สงบเยือกเย็น คุณสมบัติภายใน คือ คุณธรรม ที่ผู้เผยแผ่พึงปฏิบัติและเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจหลักพุทธธรรม เพื่อจะได้สอนให้ถูกประเด็น ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยมีจุดมุ่งหมาย ให้ได้รับความสุขความเจริญแก่ผู้ฟังเป็นที่ตั้ง และมีจิตประกอบด้วยเมตตาธรรม^{๑๕๑}

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ นายวีระศักดิ์ แสนนาม, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ และกิจการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ นายขวัญชัย พิชิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ นายสมกมล จ้วงพานิช, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ นายเกษม เกตุดี, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ นายเผด็จ ตี้ออน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุญญาโกโม ป.ธ.๓), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

๑๖. ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต วัดยุคใหม่ต้องใส่ใจสุขภาพ และต้องพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน^{๑๕๒}

๑๗. มีการจัดทำทะเบียนบุคลากรด้านการเผยแผ่ โดยการอบรม และสอบในรับรองนักเผยแผ่น้อย^{๑๕๓}

๑๘. ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชน วัดต้องระดมความคิดจากบ้าน วัด โรงเรียน ให้นำเสนอการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ว่าชุมชนเราต้องการนำเสนอวัดให้เป็นแบบไหนลองฟังเสียงสะท้อนจากเด็กบ้าง^{๑๕๔}

๑๙. วัดส่งเสริมให้มีการสอนพิเศษที่วัด พระเก่งๆ มีมาก เช่น การเรียนบาลีภาคฤดูร้อน แต่เรียนไม่หนัก เอาแบบจำได้ ไม่เครียด เรียนนานๆ เดียวก็ชิน เพราะสามารถนำไปสอบเข้ามหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยได้^{๑๕๕}

๒๐. ให้วัดเป็นแหล่งรวบรวมคนเก่งจิตอาสาทั้งหลาย หรือให้พระสอนพิเศษนักเรียนที่ยากไร้^{๑๕๖}

๒๑. ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าวัดในวันอาทิตย์ มีแต่ัมสะสมบุญ สามารถนำมาเป็นคะแนน หรือเป็นเกณฑ์ช่วยในการเลือกโรงเรียนดีๆ สอบเข้าในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย^{๑๕๗}

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัด ชัยนาท

จากการสัมภาษณ์แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ สรุปได้ดังนี้

วัดและศาสนสถานเป็นที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น รวบรวมความเป็นมาของท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งสะสมพืชสมุนไพรในท้องถิ่น ให้นักเรียนสามารถไปศึกษาเรียนรู้ได้ พระสงฆ์ต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดอบรมผู้สูงอายุที่อยู่กับบ้านไม่มีงานทำให้มาเรียนรู้การประกอบพิธีทางศาสนา เพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลาง พระศาสนา สร้างบุคลากรเพื่อการเผยแผ่ที่มีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และควรจัดทำห้องสมุดออนไลน์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรส่งเสริมการเรียนหลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกอย่าง

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ ฉันทวุฒโฒ ป.ธ.๕), น.ม. เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโศโก), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ พระครูวิริยศาสนกิจ (สมเจตต์ สมคโค), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอดงเมือง จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ พระครูสังฆวิสุทธิคุณ (บุญยุทธ พุทธโสโร), ดร. เจ้าคณะตำบลมาบข่า อำเภอนสนิม จ.ระยอง, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ พระครูพิศาลจริยากร (สมบุญรณ์ เลขธมโม), ดร. เจ้าคณะตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จ.ชลบุรี, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ พระครูโพธิธรรมนิวิฐ (อุตร อุตตโร), ดร. เจ้าคณะตำบลระโสม เลขาเจ้าคณะอำเภอ ภาชี จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

จริงจังและควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนงานด้านพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชน วัดต้องระดมความคิดจากบ้าน วัด โรงเรียน ให้นำเสนอการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จัดทำทะเบียนศาสนบุคคลด้านการเผยแผ่

**ตารางที่ ๔.๑๗ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการพัฒนาองค์กร
แห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ**

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ*
๑.	การให้วัดและศาสนสถานเป็นที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น รวบรวมความเป็นมาของท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งสะสมพืชสมุนไพร	๒๑	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๒, ๒๓, ๒๔
๒.	พระสงฆ์ต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้สามารถเป็นที่ปรึกษาหรือให้คำแนะนำ หรือเป็นนายประจำชุมชน	๑๙	๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒,
๓	เป็นแหล่งส่งเสริมวิทยากรเพื่อการประกอบพิธีทางศาสนา เปิดอบรมผู้สูงอายุที่อยู่กับบ้านไม่มีงานทำให้มาเรียนรู้การประกอบพิธีทางศาสนา	๑๘	๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔
๔	การเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนา สร้างบุคลากรเพื่อการเผยแผ่ที่มีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และควรจัดทำห้องสมุดออนไลน์	๑๕	๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙
๕	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรส่งเสริมการเรียนหลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกอย่างจริงจังและควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนงานด้านพระพุทธศาสนา	๑๔	๔, ๕, ๖, ๗, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐
๖	ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชน วัดต้องระดมความคิดจากบ้าน วัด โรงเรียน ให้นำเสนอการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว	๙	๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒
๗	มีการจัดทำทะเบียนศาสนบุคคลด้านการเผยแผ่ โดยการอบรมและสอบให้ใบรับรอง	๘	๘, ๙, ๑๒, ๑๓, ๑๗, ๑๘, ๒๓, ๒๔

*ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายถึง ลำดับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้ในบทที่ ๓ หน้า ๕๗-๕๙

๔) การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์
จังหวัดชัยนาท ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

จากการสัมภาษณ์แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
สรุปได้ดังนี้

๑. การขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาควรสร้างพระนักเทศน์ต้นแบบ ด้วยการปฏิบัติให้ดู
จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป ผลที่เกิดกับบุคคล ทำให้เกิดความรู้
ความเข้าใจในหลักธรรมะสำหรับการดำเนินชีวิต^{๑๕๘}

๒. ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ประโยชน์ที่
เกิดกับสังคม วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนใน ชุมชน ทำให้ชุมชนและสังคมมีความรักสามัคคี
สร้างความสะดวกสบายให้แก่ชุมชน ช่วยส่งเสริมการศึกษา สาธารณสุขแก่ชุมชน ประโยชน์ที่เกิด
ขึ้นกับคณะสงฆ์ ช่วยสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์^{๑๕๙}

๓. พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถอย่างเช่น เมื่อพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ก็ทรงเริ่ม
ประกาศพระพุทธศาสนา โดยใช้เวลาลอดหน้าฝนแรก จนสามารถรวบรวมพระสาวกได้ ๖๐ รูป
แล้วจึงอบรมคุณธรรมแก่ท่านเหล่านั้นอย่างเพียงพอ ที่จะแยกย้ายกันออกไปประกาศพระศาสนา
พอบรรยากาศดิน ฟ้าอากาศแห้ง ก็เรียกสาวกเหล่านั้นมาประชุม แล้วรับสั่งให้แยกย้ายไปประกาศ
พระพุทธศาสนาในภูมิภาคต่างๆ^{๑๖๐}

๔. ต้นแบบในการเผยแผ่ เช่น เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์ และความสุขแก่คน
หมู่มากเพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพ และมนุษย์ ของจงอย่าได้ไป
รวมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศศาสนา
ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ ให้สัตว์ทั้งหลายจำ^{๑๖๑}

๕. ความศรัทธาสามารถระดมเป็นกำลังหรืองบประมาณในการเผยแผ่ และช่วยในการ
สร้างสาธารณูปการในวัดต่างๆ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนา^{๑๖๒}

๖. ศาสนบุคคลที่ทำให้ประชาชนมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตามคำ
สอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง^{๑๖๓}

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ พระสุธีวรารักษ์ (ยุวชน เขมปญโญ ป.ธ.๖), เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท,
๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ พระมหานคร จรณธมโม ป.ธ.๙, เจ้าคณะอำเภอเมือง จ.ชัยนาท,
๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ พระครูศรีชโยดม (อภิรักษ์ อริยธมโม ป.ธ.๖), เจ้าคณะอำเภอวัดสิงห์ ต.หนองขุ่น
จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (ชะลอ เตชปญโญ), เจ้าคณะอำเภอมโนรมย์ อ.มโนรมย์
จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ นางสาวลำพิง ปีตานา, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนา
จังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ นางสาวรยา ฤทธิกล้า, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนา
จังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

๗. สื่อ เทคโนโลยีต่างๆ การสื่อสารออนไลน์ มีการพัฒนาไปทั่วถึงกันในระดับเครือข่ายทั่วโลก การส่งข้อมูลอย่างไร้พรมแดน แต่การเผยแพร่พระพุทธ ศาสนาต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศ โดยเฉพาะทางเอกสาร หนังสือต่างๆ ยังมีความจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก เพราะให้ประโยชน์แบบ ประโยชน์สูง ประหยัดสุด ทั้งยังเป็นหลักฐานเก็บรักษาไว้ได้นานเหมาะแก่ นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป หรือผู้สนใจศึกษา และสะดวกในการผลิตการเผยแพร่ได้ อย่างกว้างไกลมากยิ่งขึ้น^{๑๖๔}

๘. ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางอินเทอร์เน็ตจะเข้าถึงคนได้เป็นจำนวนมาก และในวงกว้างแต่ส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นหรือคนที่สนใจและใช้สื่อทางโซเชียล^{๑๖๕}

๙. พระสงฆ์สนับสนุนการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแต่ก็ต้องระวัง ต้องควบคุมดูแลการใช้ อินเทอร์เน็ต เพราะมีแนวโน้มว่าวัดต่างๆ จะเผยแพร่พระพุทธศาสนา ทางอินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น^{๑๖๖}

๑๐. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. ในการเป็น กระจกเงาเสี่ยงในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ถ้าหน่วยงานเหล่านี้สนับสนุนสามารถทำให้ พระพุทธศาสนามั่นคงได้^{๑๖๗}

๑๑. พระพุทธศาสนาและวิถีชีวิตของคนไทย มีความเกี่ยวข้องพันกันและกันมาอย่าง แนบแน่นทุกยุคทุกสมัย พระพุทธศาสนามีบทบาทในการอบรมสั่งสอนศีลธรรมปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม พัฒนากล่อมเกลาจิตใจ สร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยให้เกิดแก่ ประชาชน^{๑๖๘}

๑๒. มีหลักธรรมที่มุ่งเน้นสอนให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นคนดี สามารถควบคุมกาย วาจา ใจ ได้อย่างดีงาม^{๑๖๙}

๑๓. บทบาทและหน้าที่ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัท โดยตรง^{๑๗๐}

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ นายขวัญชัย พิชิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ นายสมกมล จ้วงพานิช, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖๘} สัมภาษณ์ นายเกษม เกตุดี, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ นายเผด็จ ดิอ่อน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๗๐} สัมภาษณ์ พระครูธวัชรัตนกร (สุชาติ จิตตปญโญ), ดร. เจ้าคณะตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จ.ปทุมธานี, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

๑๔. พระสงฆ์ที่มีศาสตร์และศิลป์ มีวิชาปัญญาปฏิภาณประสบการณ์ปณิธานอุดมการณ์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นพระเถระที่ใฝ่ในการศึกษามีความรู้ลึกซึ้งทั้งภาคปริยัติ และภาคปฏิบัติ^{๑๗๑}

๑๕. หลักเกณฑ์การแสดงธรรมควรจากสิ่งที่รู้เห็นได้ง่าย เข้าใจกันอยู่แล้ว ไปยังสิ่งที่รู้เห็น ได้ยากหรือยังไม่เข้าใจการสอนเรื่อง จริงที่เคยรู้ไปสู่เรื่องจริงที่ผู้ฟังไม่เคยรู้มาก่อน^{๑๗๒}

๑๖. พระนักเผยแผ่ที่มีบุคลิกดีมีความรู้ดี มีความสามารถดี มีวิสัยทัศน์ มีจิตใจหนักแน่น มีความยุติธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่รู้จักใช้คน รู้จักกระจายงานมีนโยบายในการทำงานด้วยความ มุ่งมั่นตั้งใจมีความเพียรพยายามไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการสร้างคุณความดีมีจิตใจกว้างขวางขยัน ซื่อสัตย์อดทนเสียสละเป็นเยี่ยมเป็นพระสงฆ์ที่ทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งเชิงรับและเชิงรุกเพื่อ ประโยชน์สุขของมหาชน^{๑๗๓}

๑๗. ต้องสนับสนุนส่งเสริมให้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบต่างๆ ตามความ เหมาะสม เช่น การเทศนาธรรม ปาฐกถาธรรม อภิปรายธรรม สนทนาธรรม การสอนวิปัสสนา กรรมฐาน เป็นต้น^{๑๗๔}

๑๘. การเผยแผ่เป็นเหมือนเข็มทิศชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้พุทธศาสนิกชนปฏิบัติและ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมะสำหรับการดำเนินชีวิต ส่งเสริมความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนา^{๑๗๕}

๑๙. ผู้ศรัทธาเลื่อมใส เคารพในพระรัตนตรัย ได้น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ไปประพฤติปฏิบัติ^{๑๗๖}

๒๐. วันอาทิตย์ส่งเสริมให้มีการทำความดีที่วัด ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมธรรมในวัด หรือในวันสำคัญก็ให้นักเรียนจัดบอร์ดให้ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในวันสำคัญแต่ละวันที่วัด ผู้ปกครอง เมื่อมาทำบุญก็เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของลูกหลาน ทำให้วันสำคัญมีความสนใจอยากมาวัด มากขึ้น^{๑๗๗}

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ พระครูวิเศษโชติธรรม (สัจจา จันทวังโส ป.ธ. ๔), พธ.ม. เจ้าคณะตำบลสี่ร้อย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ พระมหาเสถียร ถาวรธมโม ป.ธ. ๔, พธ.ม. เจ้าอาวาสวัดเจติยัคเฐ อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุญญาโม ป.ธ.๓), ดร. รองเจ้าคณะจังหวัด สุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๗๔} สัมภาษณ์ พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ ฉนทวุฑฒ ป.ธ.๕), น.ม. เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๗๕} สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมานัฐ (ประสิทธิ์ อโสโก), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๗๖} สัมภาษณ์ พระครูวิริยศาสนกิจ (สมเจตต์ สมคโค), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอดำเนินสะดวก จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

^{๑๗๗} สัมภาษณ์ พระครูสังฆวิสุทธานุรักษ์ (บุญยฤทธิ พุทฺธโส), ดร. เจ้าคณะตำบลมาบตาพุด อ.ระยอง, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

๒๑. จิตอาสาด้านพระพุทธศาสนา ภาครัฐสนับสนุนการดำเนินงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา^{๑๗๘}

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

จากการสัมภาษณ์แนวทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา สรุปได้ดังนี้

พระนักเทศน์ต้นแบบ พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถด้วยการปฏิบัติให้ดู จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป ศาสนบุคคลที่ทำให้ประชาชนมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนาได้ สื่อ เทคโนโลยีต่างๆ การสื่อสารออนไลน์ มีการพัฒนาไปทั่วถึงกันในระดับเครือข่ายทั่วโลก การส่งข้อมูลอย่างไร้พรมแดน แต่การเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศ โดยเฉพาะทางเอกสาร หนังสือต่างๆ ยังมีความจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. ในการเป็นกระบอกเสียงในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

---

^{๑๗๘} สัมภาษณ์ พระครูพิศาลจริยากร (สมบุรณ์ เลขธมโม), ดร. เจ้าคณะตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จ.ชลบุรี, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

ตารางที่ ๔.๑๘ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ*
๑.	พระนักเทศน์ต้นแบบ พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถด้วยการปฏิบัติให้ดู จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป	๑๕	๑, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐
๒.	สื่อ เทคโนโลยีต่างๆ การสื่อสารออนไลน์ มีการพัฒนาไปทั่วถึงกันในระดับเครือข่ายทั่วโลก การส่งข้อมูลอย่างไร้พรมแดน แต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศ โดยเฉพาะทางเอกสาร หนังสือต่างๆ ยังมีความจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก	๑๒	๒, ๓, ๔, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘
๓.	ศาสนบุคคลที่ทำให้ประชาชนมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนาได้	๘	๘, ๙, ๑๐, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑
๔.	การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. ในการเป็นกระบอกเสียงในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	๖	๕, ๖, ๑๑, ๑๒, ๑๕, ๑๖

*ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายถึง ลำดับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้ในบทที่ ๓ หน้า ๕๗-๕๙

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

การสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท”

ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ดังนี้

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอาจจะเป็นทั้งนโยบายหรือแผน โดยการเอาการขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ทั้ง ๔ ประเด็นนั้น จากนั้นก็นำการพัฒนานั้นทั้งระดับประเทศและระดับจังหวัด^{๑๗๙}

^{๑๗๙}สนทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝายวิชาการ, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

ปัจจุบันพระสงฆ์ก็มีการขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ ๔ ด้าน ตามองค์ความรู้ที่ได้ การเผยแพร่จะมั่นคงตามองค์ความรู้ที่ได้ จะต้องนำศาสนกิจของพระสงฆ์เข้ามาขับเคลื่อนด้วย^{๑๘๐}

ในประเด็นคำถามการสร้างความมั่นคง เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างไรให้มั่นคง ในองค์ความรู้มีความเหมาะสม ทำให้ศาสนามั่นคงทั้งด้านทางโลกทางธรรม ทำให้พระพุทธศาสนามั่นคงทั้งการเผยแพร่ทางโลกทางธรรม ต้องมองไปที่นโยบายของสำนักพุทธด้วย การกำหนดการวางแผนกำลังคน ต้องดูความพร้อมของวัดด้วย ส่วนการสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นทางพระพุทธศาสนา การสร้างศาสนทายาทเพื่อเป็นต้นแบบ^{๑๘๑}

เห็นด้วยกับองค์ความรู้ด้านด้านการเผยแพร่เพื่อความมั่นคง แต่ความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนาควรนิยามให้ชัด ควรบอกว่าความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนามีอะไรบ้าง^{๑๘๒}

จากคำถามเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่นิสิตนำเสนอ ควรเรียงลำดับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาตามลำดับตามที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ในส่วนของรายละเอียดมีความเหมาะสม ศาสนาจะมั่นคงได้จะต้องมีหน่วยงานรองรับ มีหลักเกณฑ์ในการวางแผนกำลังคนทั้งในหน่วยงานพระพุทธศาสนาและหน่วยงานภายนอก^{๑๘๓}

การขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาด้านการเผยแพร่ของจังหวัดชัยนาท ยังไม่เป็นรูปธรรมที่เด่นชัดหรือโดดเด่นพอที่จะเป็นต้นแบบได้ ดังนั้นเราจึงอยากได้ อยากให้มีการส่งเสริมเพื่อส่งเสริมสร้างแรงศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน ส่วนโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อนมีเกือบทุกวัด แต่ก็พยายามส่งเสริมให้มีทุกวัด^{๑๘๔}

การจะขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาด้านการเผยแพร่ให้มั่นคงนั้น พระสงฆ์ต้องเข้มแข็งหน่วยงานในท้องถิ่นต้องสนับสนุน ส่วนหลักเกณฑ์ต่างๆ วัดก็มีอยู่แล้ว พระสงฆ์ต้องทำให้ประชาชนศรัทธา ศาสนาจึงจะมั่นคงได้ ที่สำคัญต้องพัฒนาคน โดยนำกระบวนการวางแผน ปฏิบัติตามสิ่งที่วางแผนไว้ ลงมือทำ และตรวจสอบสิ่งที่วางแผน ว่าเป็นไปตามนั้นหรือเปล่า^{๑๘๕}

การสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามองค์ความรู้ที่ได้มีความเหมาะสม การเผยแพร่พระพุทธศาสนาจะมั่นคงได้ พุทธศาสนิกชนต้องศรัทธา ต้องมีส่วนในการเรียกศรัทธาสร้างความเชื่อมั่นจากพุทธศาสนิกชน^{๑๘๖}

^{๑๘๐} สทนากลุ่มเฉพาะ พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๑} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๒} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๓} สทนากลุ่มเฉพาะ พระปลัดระพี พุทธิสารโ, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๔} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูพิศิษฐ์ประชาณาด, ดร. เจ้าอาวาสวัดอินทาราม, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๕} สทนากลุ่มเฉพาะ พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร., รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๖} สทนากลุ่มเฉพาะ ดร.กาญจนา คำจตุ, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

การวางแผนจะวางแผนอย่างไรในกิจกรรมเพื่อความมั่นคงในการเผยแผ่ จะวางแผนและดำเนินการอย่างไร ให้ได้พระสงฆ์ต้นแบบ โดยการดำเนินตามกระบวนการ^{๑๘๗}

ให้นิสิตไปดูว่าองค์ความรู้ที่ได้เป็นไปต่อบัณฑิตุประสงค์แล้วยัง การเผยแผ่จะเผยแผ่อย่างไรที่จะสร้างความมั่นคงของพระพุทธศาสนาได้ ต้องมีการเผยแผ่ที่เป็นการปลูกฝังที่ให้ผลระยะยาว เช่น การสร้างศาสนทายาท ซึ่งจะสร้างอย่างไร ให้ผู้วิจัยได้นำกระบวนการ ที่จะต้องมีการแผนและจำต้องดำเนินการอย่างไรจะให้ได้มาซึ่งการสร้างศาสนทายาท^{๑๘๘}

สรุปได้ว่า การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา การสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น โดยการส่งเสริมความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและเห็นประโยชน์ที่เกิดกับสังคม พระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่ให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสอนพุทธธรรม ส่งเสริมการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ สร้างศาสนทายาทจะต้องมีศาสนทายาท มีพระต้นแบบด้วยการปฏิบัติให้ดูอยู่ให้เห็น จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป มีรูปแบบการเผยแผ่ที่ชัดเจน พัฒนาคน พัฒนาวัด พัฒนางาน พัฒนาชุมชนให้ไปด้วยกัน เกื้อกูลชุมชนด้วยโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน

ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารภายใน ดังนี้

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาอาจจะเป็นทั้งนโยบายหรือแผน โดยการเอากลไกมาขับเคลื่อนซึ่งตามยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ เช่น การยกระดับกระบวนการบริหารภายในเพื่อพัฒนานั้น เป็นเรื่องที่พระสงฆ์เราต้องมีความพร้อม^{๑๘๙}

การขับเคลื่อนตามองค์ความรู้ที่ได้ การยกระดับกระบวนการบริหารภายใน ต้องให้พระสงฆ์พร้อม มีความรู้ อบรมทั้งทางโลกทางธรรม เพื่อนำกระบวนการต่างๆ มาพัฒนางานพระพุทธศาสนา การขับเคลื่อนด้วยคณะสงฆ์ได้^{๑๙๐}

ในประเด็นคำถามการสร้าง ความมั่นคง ในการยกระดับกระบวนการบริหารภายในเพื่อการเผยแผ่ องค์ความรู้มีความเหมาะสม แต่เป็นหน่วยงานในระดับวัดในจังหวัดชัยนาท^{๑๙๑}

เห็นด้วยกับองค์ความรู้ด้านด้านการเผยแผ่เพื่อความมั่นคง แต่ความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนาควรนิยามให้ชัด ควรบอกว่าความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา มีอะไรบ้าง เช่น การบริหาร บุคลากรจะพัฒนาอย่างไร เทคโนโลยีต้องพัฒนาอย่างไร ให้ชัดเจน^{๑๙๒}

^{๑๘๗} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.พิเชษฐ ทังโต, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๘} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม, ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๘๙} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๐} สทนากลุ่มเฉพาะ พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๑} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ มจร., ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๒} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

จากคำถามเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่นิตินำเสนอ ในส่วนของรายละเอียดมีความเหมาะสม ศาสนาจะมั่นคงได้โดยเฉพาะกระบวนการภายใน ต้องเข้ามาดำเนินการ วัดต้องมีเครือข่ายกับวัดต่างๆ ในพื้นที่เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม่นในหลักคำสอน^{๑๙๓}

การขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของจังหวัดชัยนาท ในส่วนของกระบวนการต่างๆ ยังไม่เป็นรูปธรรมพอ ดังนั้นปัจจุบันวัดพยายามส่งเสริมให้พระเถรเรียนหนังสือกัน สามารถบริหารได้ เช่น การจัดโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อนในแต่ละปีจะมีรูปแบบอย่างไร วางโปรแกรมการฝึกชงนั้นได้อย่างไร^{๑๙๔}

การจะขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ให้มั่นคงนั้น พระสงฆ์มีกระบวนการวางแผนเพื่อการเผยแผ่ที่เข้มแข็ง ให้องค์กรในท้องถิ่นสนับสนุน ส่วนวัดต่างๆ ต้องช่วยกันบริหาร พระเถร ที่วัดก็มีอยู่แล้ว ให้ประชาชนศรัทธา โดยปฏิบัติตามสิ่งที่วางแผนไว้^{๑๙๕}

การสร้าง ความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามองค์ความรู้ที่ได้มีความเหมาะสม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะมั่นคงได้ การสร้างความพร้อมของพระสงฆ์สร้างอย่างไรตามกระบวนการยกระดับศาสนา ทายาท พัฒนาแผนการทำงานของวัดให้สามารถตรวจสอบได้ และมีส่วนร่วม ในการเรียกศรัทธาสร้างความเชื่อมั่นจากพุทธศาสนิกชน^{๑๙๖}

กระบวนการยกระดับ ต้องระบุหน่วยงาน องค์กรให้ชัดเจน พระสงฆ์ต้องมีความรู้ กรรมการวัดต้องพร้อม มีการวางแผนศาสนบุคคลเพื่อการเผยแผ่ ต้องทำอะไรจึงจะสามารถ ยกระดับได้ให้ศาสนามั่นคง พุทธศาสนิกมีความสุข^{๑๙๗}

สรุปได้ว่า การยกระดับกระบวนการภายใน พระสงฆ์ต้องร่วมมือกันในการสร้างเครือข่าย โดยเฉพาะหน่วยงานต่างๆ ให้สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกัน พระสงฆ์ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเผยแผ่ เพิ่มช่องทางในการเผยแผ่ โดยการใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น ต้องให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รูปแบบการแสดงธรรมที่มีเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับ การใช้สื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่าย และเพื่อการเผยแผร์ ข้อมูล เนื้อหาคำสอน ต้องประยุกต์ให้เข้ากับปัจจุบัน โดยการพัฒนาพระสงฆ์ให้มีความตื่นตัว ปรับเปลี่ยนตนเอง วิธีการเผยแผ่ ปรับปรุงวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ สร้างเครือข่ายเพิ่มศักยภาพ วัดพัฒนาพระสงฆ์ มุ่งการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนา

^{๑๙๓} สทนากลุ่มเฉพาะ พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๔} สทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาฐิติวัฒน์ วรวิฑฒโน, ดร., ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุ วรวิหาร อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๕} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูพิศิษฐ์ประชาภ, ดร. เจ้าอาวาสวัดอินทาราม, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๖} สทนากลุ่มเฉพาะ ดร.กาญจนา คำจตุ, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๗} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.พิเชษฐ ทั้งโต, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

ด้านการองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ดังนี้

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ได้อย่างไรต้องนิยามให้ชัดเจนการขับเคลื่อนตามกลไกตามองค์ความรู้ที่ได้ การยกระดับกระบวนการบริหารภายใน ต้องให้พระสงฆ์พร้อม มีความรู้ อบรมทั้งทางโลกทาง^{๑๙๘}

การเป็นองค์กรที่เรียนรู้เชิงพุทธ การให้วัดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีหลักการหรือหัวใจของการสร้างองค์กรแห่งการ ควรมีวิธีการดำเนินการที่ชัดเจนในการพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในทุกส่วนภายใน^{๑๙๙}

จากประเด็นคำถามการสร้างความมั่นคง ในการพัฒนาวัดให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในเพื่อการเผยแผ่ องค์ความรู้มีความเหมาะสม แต่พระสงฆ์ต้องมีความรู้ วัดต้องรวบรวมศักยภาพพระสงฆ์ เป็นต้นแบบให้องค์กรหรือหน่วยงานอื่นได้เรียนรู้^{๒๐๐}

เห็นด้วยกับองค์ความรู้ด้านการเผยแผ่เพื่อความมั่นคง แต่ความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนาควรนิยามให้ชัด องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธมีอะไรบ้าง องค์กรเช่นไรถึงจะเรียกว่าองค์กรเชิงพุทธ และองค์กรที่มีอยู่จะพัฒนาแบบไหน อย่างไรควรตีกรอบให้ชัดเจน^{๒๐๑}

จากคำถามเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่นิสิตนำเสนอ ในส่วนของรายละเอียดมีความเหมาะสม ศาสนาจะมั่นคงและเข้มแข็งได้วัดต้องปรับเปลี่ยน ยึดมั่นในหลักคำสอน เป็นแบบอย่างให้สังคม เช่น การเปิดอบรมสร้างศาสนวิทยากรด้านพิธีการทางศาสนาในงานต่างๆ ต้องเรียนรู้จากวัดเท่านั้น^{๒๐๒}

การขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของจังหวัดชัยนาท ในส่วนขององค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธยังไม่เป็นรูปธรรม ดังนั้นปัจจุบันวัดพยายามส่งเสริมการจัดโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อนวัดต้องมีแบบอย่างให้เห็นชัดเจน เช่น เป็นหน่วยพัฒนาด้านประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรมต่างๆ ให้ประชาชนได้ร่วมและเกิดศรัทธา โดยนำกระบวนการวางแผน ปฏิบัติได้จริง^{๒๐๓}

การจะขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ให้มั่นคง และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น วัดต้องมีแบบอย่างให้เห็นชัดเจน เช่น เป็นหน่วยพัฒนาด้านประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรมต่างๆ ให้ประชาชนได้ร่วมและเกิดศรัทธา โดยนำกระบวนการวางแผน ปฏิบัติได้จริง^{๒๐๔}

^{๑๙๘} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝายวิชาการ, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๑๙๙} สทนากลุ่มเฉพาะ พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๐๐} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๐๑} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๐๒} สทนากลุ่มเฉพาะ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๐๓} สทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาฐิติวัฒน์ วรวิฑฒโน, ดร., ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุ วรวิหาร อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๐๔} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูพิศิษฐ์ประษานาถ, ดร. เจ้าอาวาสวัดอินทาราม, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

การสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามองค์ความรู้ที่ได้มีความเหมาะสม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะมั่นคงได้ ถ้าวัดปรับตัวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยพระสงฆ์ต้องปรับตัวและมีแผนให้เป็นแบบอย่างแก่ชุมชน ทำอย่างไรให้วัดเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ในท้องถิ่นได้^{๒๐๕}

การสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามองค์ความรู้ที่ได้มีความเหมาะสม แต่เพิ่มเติมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะมั่นคงได้นั้น วัดจะสร้างความพร้อมของวัดและพระสงฆ์อย่างไรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ วัดมีอะไรพอที่จะเป็นต้นแบบได้^{๒๐๖}

พระสงฆ์ในจังหวัดชัยนาทจะต้องคิดว่า จะทำอย่างไรให้วัดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การเก็บรวบรวมคัมภีร์โบราณ ไบลานทั้งหลายให้เด็กได้เรียนรู้ หรือการให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอน ศาสนพิธี^{๒๐๗}

สรุปได้ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ควรนิยามศัพท์ให้ชัด วัดควรมีการพัฒนาวัด พัฒนาพระสงฆ์ สร้างบุคลากรเพื่อการเผยแผ่ที่มีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และควรจัดทำห้องสมุดออนไลน์ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธควร วัดและศาสนสถานเป็นที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชน วัดต้องระดมความคิดจากบ้าน วัด โรงเรียน ให้นำเสนอการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จัดทำทะเบียนศาสนบุคคลด้านการเผยแผ่ เป็นแบบไหน เช่น การเป็นแหล่งรวมศาสนพิธี ศาสนบุคลากร วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่น บริหารแบบมีส่วนร่วมทั้งชุมชน วัด หน่วยงานในท้องถิ่น

ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ดังนี้

ทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาทั้งเรื่อง งบประมาณ วัสดุหรือสื่อ บุคคลในการขับเคลื่อนตามกระบวนการ^{๒๐๘}

ทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา เช่น พระสงฆ์ วัดต้องสร้างพระนักเทศนาเพื่อการเผยแผ่เพื่อสร้างศรัทธา พระนักบริหารเพื่อขับเคลื่อนงานด้านพระพุทธศาสนา ให้ทันกับสังคมปัจจุบัน^{๒๐๙}

จากประเด็นคำถามการสร้างความมั่นคง ในการพัฒนาทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาของวัดเพื่อการเผยแผ่ เห็นด้วยกับองค์ความรู้ แต่ที่สำคัญคืองบประมาณ ในการเผยแผ่ เพราะต้องใช้สื่อเพื่อการเผยแผ่ ต้องมีศาสนบุคคลเพื่อการขับเคลื่อน^{๒๑๐}

เห็นด้วยกับองค์ความรู้ด้านการเผยแผ่เพื่อความมั่นคง แต่ทรัพยากรประกอบด้วยอะไรบ้าง เช่น ๑) บุคคล ๒) งบประมาณ ๓) วัสดุอุปกรณ์ประกอบด้วยอะไรบ้าง และมีการขับเคลื่อน

^{๒๐๕} สทนากลุ่มเฉพาะ ดร.กาญจนา คำจตุติ, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๐๖} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.พิเชฐ ทั้งโต, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๐๗} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม, ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๐๘} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝายวิชาการ, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๐๙} สทนากลุ่มเฉพาะ พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๑๐} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

ทรัพยากรเหล่านั้นอย่างไร เช่น ด้านบุคลากรจะต้องมีองค์ความรู้อย่างไร จะต้องพัฒนาอย่างไร ต้องมีคุณวุฒิแบบไหน จึงจะสามารถขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา^{๒๑๑}

จากคำถามเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่นิสิตนำเสนอ ในส่วนของรายละเอียดมีความเหมาะสม ศาสนาจะมั่นคงและเข้มแข็งได้วัดต้องปรับเปลี่ยน ยึดมั่นในหลักคำสอน เป็นแบบอย่างให้สังคม เช่น การเปิดอบรมสร้างศาสนวิทยากรด้านพิธีการทางศาสนาในงานต่างๆ ต้องเรียนรู้จากวัดเท่านั้น^{๒๑๒}

การขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของจังหวัดชัยนาท ในส่วนขององค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธยังไม่เป็นรูปธรรม ดังนั้นปัจจุบันวัดพยายามส่งเสริมการจัดโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน^{๒๑๓}

การจะขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ให้มั่นคง และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น วัดต้องมีแบบอย่างให้เห็นชัดเจน เช่น เป็นหน่วยพัฒนาด้านประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรมต่างๆ ให้ประชาชนได้ร่วมและเกิดศรัทธา โดยนำกระบวนการวางแผน ปฏิบัติได้จริง^{๒๑๔}

การสร้าง ความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามองค์ความรู้ที่ได้มีความเหมาะสม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะมั่นคงได้ ถ้าวัดปรับตัวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยพระสงฆ์ต้องปรับตัวและมีแผนให้ เป็นแบบอย่างแก่ชุมชน ทำอย่างไรให้วัดเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ในท้องถิ่นได้^{๒๑๕}

การสร้าง ความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามองค์ความรู้ที่ได้มีความเหมาะสม แต่เพิ่มเติมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะมั่นคงได้นั้น วัดจะสร้างความพร้อมของวัดและพระสงฆ์ อย่งไรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ วัดมีอะไรพอที่จะเป็นต้นแบบได้^{๒๑๖}

ทรัพยากรในการขับเคลื่อน เช่น พระสงฆ์ เครื่องมือสื่อสาร ศักยภาพของพระสงฆ์ จะพัฒนาพระสงฆ์อย่างไรให้สอดคล้องกับแผนงานและยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ความถนัดในการใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ จะต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กัน^{๒๑๗}

สรุป ได้ว่าด้านการเผยแผ่เพื่อความมั่นคง ทางด้านพระพุทธศาสนาพระสงฆ์จะต้องมีการเรียนรู้รูปแบบการสื่อสารสิ่งต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาการการเผยแผ่มีการแบ่งปันความคิดในการทำงาน มีการปรับตัวให้เข้ากับโอกาสและสถานที่ มีการให้นักเผยแผ่ทุกระดับเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สามารถแสดงศักยภาพ สร้างความเป็นเลิศด้านการเผยแผ่ องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ วัดควรมีการพัฒนาส่งเสริมพระสงฆ์ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธควร

^{๒๑๑} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๑๒} สทนากลุ่มเฉพาะ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๑๓} สทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาฐิติวัฒน์ วรวิฑฒโน, ดร., ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุ วรวิหาร อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๑๔} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูพิศิษฐ์ประชาณาด, ดร. เจ้าอาวาสวัดอินทาราม, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๑๕} สทนากลุ่มเฉพาะ ดร.กาญจนา คำจตุ, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๑๖} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.พิเชษฐ ทังโต, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

^{๒๑๗} สทนากลุ่มเฉพาะ รศ.ดร.สุรพล สุขะพรหม, ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

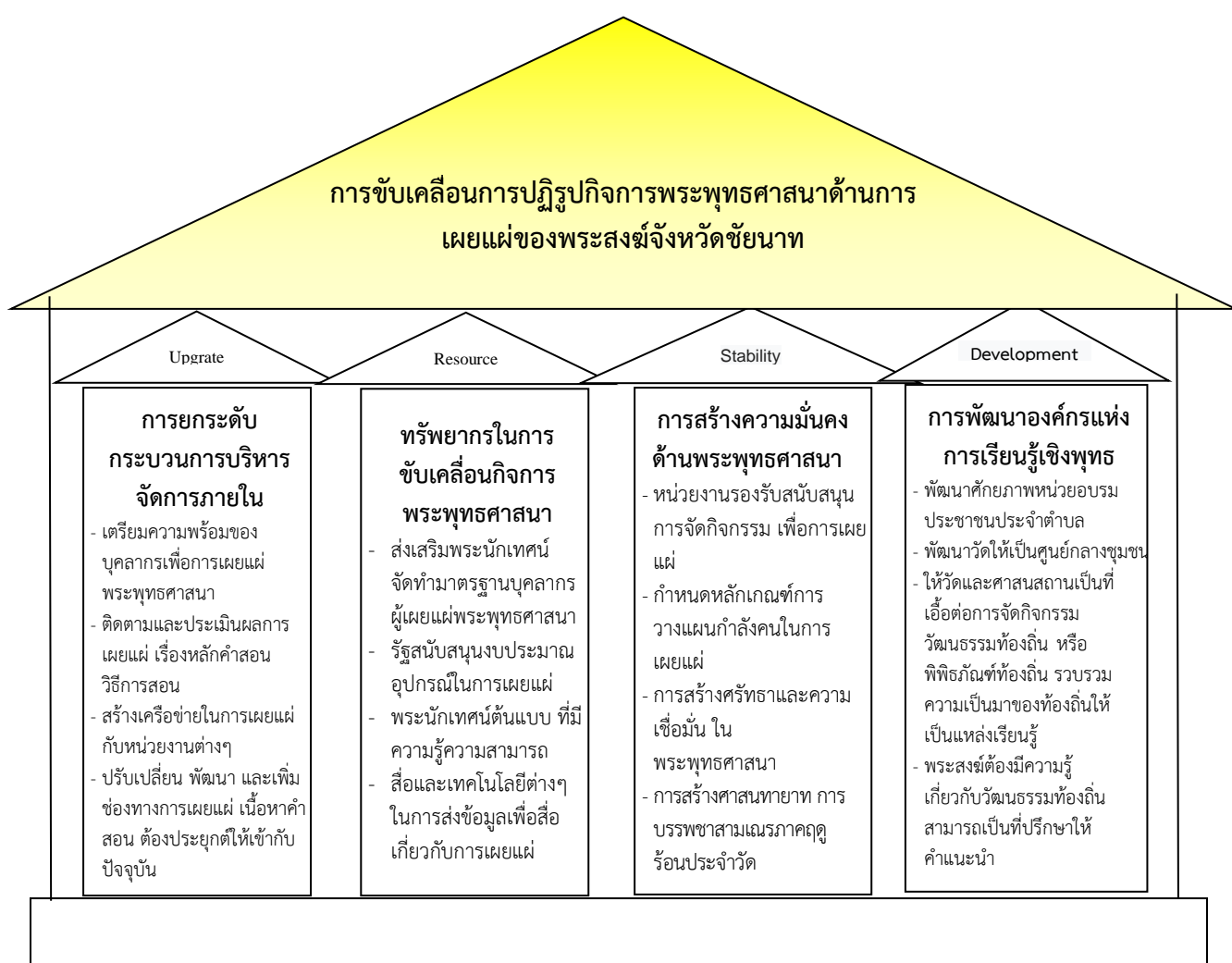

เป็นแบบไหน เช่น การเป็นแหล่งรวมศาสนพิธี ศาสนบุคคลกร วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่น บริหารแบบมีส่วนร่วมบวรทั้งชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานในท้องถิ่น

๔.๕ องค์ความรู้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยดังกล่าวสรุปเป็นความสัมพันธ์เชิง แผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย URSD Model

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท จะต้องมีการวางแผน ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีตรวจการเผยแผ่ และติดตามการเผยแผ่ เพื่อสร้างพระสงฆ์ต้นแบบ ส่งเสริมการมีศาสนาทายาท สร้างเครือข่ายในการเผยแผ่ เพิ่มรูปแบบการเผยแผ่ทางสื่อออนไลน์ สร้างวิทยากรด้านศาสนพิธีในชุมชน ให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมและประเพณีท้องถิ่น พระนักเทศน์ต้นแบบ เพิ่มศักยภาพพระสงฆ์ จัดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ให้วัด ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเครือข่ายในท้องถิ่น **การขับเคลื่อนการปฏิรูปการเผยแผ่พระพุทธศาสนา** ตาม IRED Model โดยการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน (Integrate) การจัดทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา (Resource) การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา (Establishing) การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ (Development) ในการ ๑) สร้างพระสงฆ์ต้นแบบ ๒) สร้างศาสนาทายาท ๓) การสร้างเครือข่าย ๔) การเผยแผ่ทางสื่อสิ่งพิมพ์ ๕) สร้างวิทยากรด้านศาสนพิธีในชุมชน ๖) วัดต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่น ๗) อบรมพระนักเทศน์ ๘) เพิ่มรูปแบบการเผยแผ่ ๙) วัดมีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ๑๐) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเครือข่ายในท้องถิ่น

ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน (Integrate) พบว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาต้องสร้างเครือข่ายในการเผยแผ่ พระสงฆ์ต้องร่วมมือกันในการสร้างเครือข่าย โดยเฉพาะหน่วยงานต่างๆ ให้สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกัน คณะสงฆ์ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเผยแผ่ เพิ่มช่องทางในการเผยแผ่ โดยการใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เนื้อหาคำสอน ต้องประยุกต์ให้เข้ากับปัจจุบัน มีเนื้อหาสาระธรรมที่นำเสนอต่อพุทธบริษัทตามสถานการณ์และสถานที่ต่างๆ มีรูปแบบพระธรรมเทศนาที่สามารถโน้มน้าวจิตใจให้เยาวชนประชาชนทั่วไป วิธีการในการเผยแผ่พระสงฆ์นักเผยแผ่มีความสามารถในการปรับใช้การเผยแผ่ต้องไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รูปแบบการแสดงธรรมที่มีเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับ การใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่าย และเพื่อการเผยแผ่ข้อมูล ศาสนธรรมที่น่าสนใจ พระนักเผยแผ่ให้มีลีลาการเทศน์ หลักการสอน และความเป็นกัลยามิตร ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา (Resource) พบว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ให้มีทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ต้องสร้าง พระนักเทศน์ต้นแบบ ส่งเสริมพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถด้วยการปฏิบัติให้ดู จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป ศาสนบุคคลที่ทำให้ประชาชนมีความมั่นคง ในพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนาได้ สื่อ เทคโนโลยีต่างๆ การสื่อสารออนไลน์ มีการพัฒนาไปทั่วถึงกันในระดับเครือข่ายทั่วโลก การส่งข้อมูลอย่างไร้พรมแดน แต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศ โดยเฉพาะทางเอกสาร หนังสือต่างๆ ยังมี

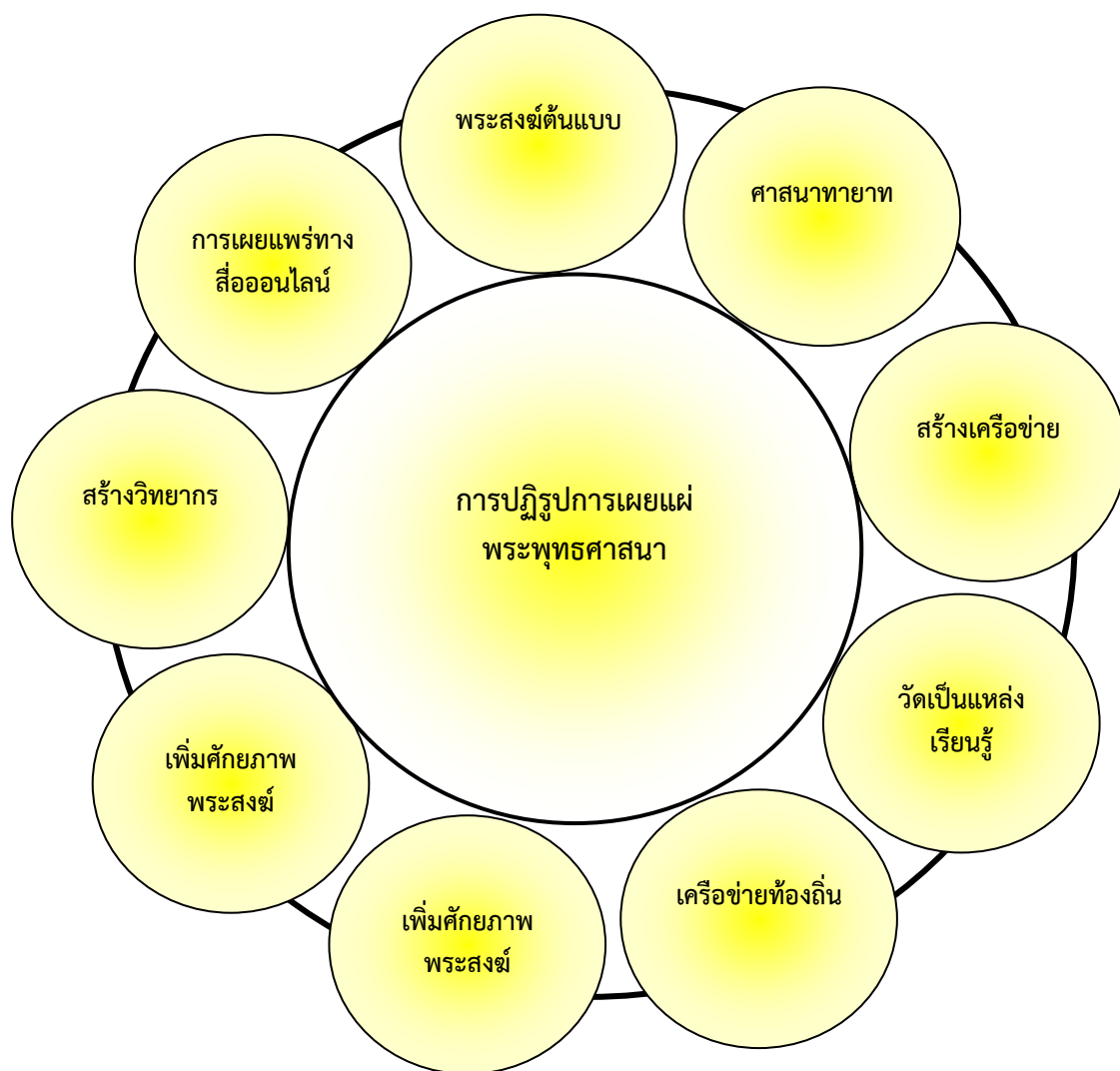
ความจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. ในการเป็นกระบอกเสียงในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา (Establishing) พบว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท โดยการสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น โดยการส่งเสริมความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและเห็นประโยชน์ที่เกิดกับสังคม สร้างศาสนทายาท จัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำวัด หรือเล่าเรียนศาสนาโดยไม่ต้องบวชพระ มีพระสงฆ์ต้นแบบ ด้วยการปฏิบัติให้ดู อยู่ให้เห็น จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป พระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่ให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสอนพุทธธรรม ส่งเสริมการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ต้องส่งเสริมให้มีการทำบุญทุกวันพระ ๑๕ ค่ำ ถ้าใครไปทำบุญไม่ถึงเป็นวันลา วันขาด จัดสถานที่ปฏิบัติธรรมในหน่วยงาน ในโรงเรียนจัดให้มีห้องฉายวิดิทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาบวชเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเรียนฟรีทางโลกควบคู่ไปกับการเรียนทางธรรม

ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ (Development) พบว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น วัดและศาสนสถานภายในวัดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านคนและด้านความรู้ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น รวบรวมความเป็นมาของท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งสะสมพืชสมุนไพรในท้องถิ่น ให้นักเรียนสามารถไปศึกษาเรียนรู้ได้ พระสงฆ์ต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้สามารถเป็นที่ปรึกษาหรือให้คำแนะนำ หรือเป็นทนายประจำชุมชน เป็นแหล่งส่งเสริมวิทยากรเพื่อการประกอบพิธีทางศาสนา เปิดอบรมผู้สูงอายุที่อยู่กับบ้านไม่มีงานทำให้มาเรียนรู้การประกอบพิธีทางศาสนา เพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนา สร้างบุคลากรเพื่อการเผยแผ่ที่มีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และควรจัดทำห้องสมุดออนไลน์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรส่งเสริมการเรียนหลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกอย่างจริงจังและควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนงานด้านพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชน วัดต้องระดมความคิดจากบ้าน วัด โรงเรียน ให้นำเสนอการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จัดทำทะเบียนศาสนบุคคลด้านการเผยแผ่

๔.๕.๒ องค์กรความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยดังกล่าวสรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๒ องค์กรความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากงานวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” พบว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาต้องสร้างเครือข่ายในการเผยแผ่ พระสงฆ์ต้องร่วมมือกันในการสร้างเครือข่าย โดยเฉพาะหน่วยงานต่างๆ ให้สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกัน คณะสงฆ์ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเผยแผ่ เพิ่มช่องทางในการเผยแผ่ โดยการใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เนื้อหาคำสอน ต้องประยุกต์ให้เข้ากับปัจจุบัน มีเนื้อหาสาระธรรมที่นำเสนอต่อพุทธบริษัทตามสถานการณ์และสถานที่ต่างๆ มีรูปแบบพระ

ธรรมเทศนาที่สามารถโน้มน้าวจิตใจให้เยาวชนประชาชนทั่วไป วิธีการในการเผยแผ่พระสงฆ์นักเผยแผ่มีความสามารถในการปรับใช้การเผยแผ่ต้องไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รูปแบบการแสดงธรรมที่มีเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับ การใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่าย และเพื่อการเผยแพร่ข้อมูล ศาสนธรรมที่น่าสนใจ พระนักเผยแผ่ให้มีลีลาการเทศน์ หลักการสอน และความเป็นกัลยามิตร ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๑) พระสงฆ์ต้นแบบ พบว่า การขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา จะต้องมีการสร้างพระสงฆ์ต้นแบบในการเผยแผ่ พระต้นแบบด้วยการปฏิบัติให้ดู อยู่ให้เห็น จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป มีรูปแบบการเผยแผ่ที่ชัดเจน พัฒนาคน พัฒนาวัด พัฒนาสงฆ์ พัฒนาชุมชนให้ไปด้วยกัน เกื้อกูลชุมชนด้วยโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน วัดควรมีการพัฒนาส่งเสริมพระสงฆ์ ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธศร เป็นแบบไหน เช่น การเป็นแหล่งรวมศาสนพิธี ศาสนบุคลการ วัฒนธรรม พิพิธภัณฑน์ในท้องถิ่น บริหารแบบมีส่วนร่วมบวรทั้งชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานในท้องถิ่น

๒) ศาสนาทายาท โดยพยายามส่งเสริมและสนับสนุนสามเณรให้ได้รับการศึกษาอบรม การบวชภาคฤดูร้อนของเยาวชน การปลูกฝังให้มีการถ่ายทอดพิธีกรรมตามประเพณีแก่เยาวชน บุตรหลาน ให้มีชีวิตที่ดีขึ้นได้คือส่งเข้ามาบวชเรียนในพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นๆ

๓) สร้างเครือข่าย ขับเคลื่อนเพื่อประโยชน์สังคม ควบคู่ไปกับประโยชน์ส่วนตน หากพระสงฆ์มีความรู้ จะสามารถขยายไปสู่ผู้อื่นต่อไปได้ สาธารณสงเคราะห์ที่ทั้งประโยชน์ต่อหมู่สงฆ์และพุทธศาสนิกชน การเชื่อมเครือข่าย เพื่อให้พระสงฆ์ดูแลพระสงฆ์ และนำไปสู่พระสงฆ์เกื้อกูลสังคม จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้สู่ภาวะอันเป็นลักษณะการตอบโจทยสังคม

๔) การเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ วัดเพิ่มรูปแบบการเผยแผ่ธรรมให้กว้างไกลโดยการเพิ่มการเผยแผ่สื่อต่างๆ ให้เข้าถึงทุกกลุ่มช่วงอายุ ที่ใช้สื่อออนไลน์ อาจจะใช้เป็นศัพท์ง่าย ๆ อ่านแล้วติดตามจิตใจ

๕) สร้างวิทยากรด้านศาสนพิธีในชุมชน การส่งเสริมนักเรียนให้สามารถเป็นผู้นำพิธีการต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา จัดหลักสูตรส่งเสริมผู้สูงอายุ ที่มีเวลาว่างจากกิจกรรมและสนใจพระพุทธศาสนาให้เข้ามาเรียนรู้พิธีการต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา ในการเป็นผู้นำพิธีการต่างๆ

๖) วัดเป็นแหล่งเรียนรู้กิจกรรมและประเพณีท้องถิ่น จะทำอย่างไรให้วัดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การเก็บรวบรวมคัมภีร์โบราณ ไบลาบททั้งหลายให้เด็กได้เรียนรู้ หรือการให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอน ศาสนพิธี เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน วัดมีพื้นที่ให้เรียนรู้ จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีต่างๆ ในวัด เพื่อให้สังคมได้มีส่วนร่วมวัดได้ใกล้ชิดประชาชน ประชาชนในใจวัด พุทธศาสนิกชนจะได้ไม่ห่างวัด การสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาตามองค์ความรู้ที่ได้มีความเหมาะสม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะมั่นคงได้ ถ้าวัดปรับตัวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยพระสงฆ์ต้องปรับตัวและมีแผนให้เป็นแบบอย่างแก่ชุมชน ทำอย่างไรให้วัดเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ในท้องถิ่นได้

๗) พระนักเทศน์ต้นแบบ การขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา จะต้องสร้างพระสงฆ์ต้นแบบในการเทศน์เพื่อการเผยแผ่ศาสนา พระสงฆ์ต้องทำให้ประชาชนศรัทธา ศาสนาจึงจะมั่นคงได้ ที่สำคัญต้องพัฒนาคน

๘) เพิ่มศักยภาพพระสงฆ์ พระสงฆ์ต้องมีความรู้ ธรรมการวัดต้องพร้อม มีการวางแผนศาสนบุคคลเพื่อการเผยแผ่ ต้องทำอย่างไรจึงจะสามารถยกระดับได้ให้ศาสนามั่นคง พุทธศาสนิกมีความสุข การสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น โดยการส่งเสริมความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและเห็นประโยชน์ที่เกิดกับสังคม พระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่ให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสอนพุทธธรรม ส่งเสริมการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ สร้างศาสนทายาทจะต้องมีศาสนทายาท มีพระต้นแบบด้วยการปฏิบัติให้ดูอยู่ให้เห็น จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป

๙) สื่อเทคโนโลยี วัดจะต้องมีสื่อเทคโนโลยี พระสงฆ์ต้องมีความรู้ ธรรมการวัดต้องพร้อม มีการวางแผนศาสนบุคคลเพื่อการเผยแผ่ ต้องทำอย่างไรจึงจะสามารถยกระดับได้ให้ศาสนามั่นคง พุทธศาสนิกมีความสุข

๑๐) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเครือข่ายในท้องถิ่น พระสงฆ์ต้องมีความรู้ ธรรมการวัดต้องพร้อม มีการวางแผนศาสนบุคคลเพื่อการเผยแผ่ ต้องทำอย่างไรจึงจะสามารถยกระดับได้ให้ศาสนามั่นคง พุทธศาสนิกมีความสุข

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ๒. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท และ ๓. เพื่อนำเสนอการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

จากวัตถุประสงค์งานวิจัยผู้ศึกษาวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผล รวมถึงการนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อเป็นรูปแบบพระนักเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท โดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ๒ แบบ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งหมด ๒๔ รูปหรือคน ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท โดยมีประเด็นเนื้อหาในการสัมภาษณ์ โดยแยกประเด็นในการวิเคราะห์ออกตามวัตถุประสงค์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการสำรวจโดยการแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจากพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท จำนวน ๓๒๘ รูป โดยสามารถนำเสนอรายงานการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท สรุปในแต่ละประเด็นดังนี้

๕.๑.๑ สรุปจากผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปในแต่ละด้านได้ดังนี้

๑. สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

สรุปได้ว่า

ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ปัจจุบันพระสงฆ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์ส่วนใหญ่ใช้หลักการเดิมทางพระพุทธศาสนา คือการเทศน์ในโอกาสต่างๆ เช่น งานบุญ งานบวช งานศพ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยการสอน

ศีลธรรมในโรงเรียน หรือกิจกรรม เช่น โครงการหมู่บ้านศีล ๕ โครงการบรรพชาภาคฤดูร้อน ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ

ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน สรุปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน สถานภาพทางฐานะทางสังคมของพระสงฆ์ ถือว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของคนในชุมชน มีการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยวางระบบในวัด เช่น การให้พระที่มีความรู้ความสามารถไปสอนในโรงเรียน เพื่อการสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านมองเห็น มีความคิด และมีทัศนคติ มีแนวทางการบริหาร ให้พระมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดและชุมชน เพื่อให้สามารถสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านและศาสนา มีนโยบายให้พระสงฆ์สอดแทรกหลักธรรมในการเทศน์ทุกครั้ง เพราะปัจจุบันประชาชนนิยมเข้าวัด เช่น ช่วงเทศกาลต่างๆ วันขึ้นใหม่ เข้าพรรษา ออกพรรษา วันสงกรานต์ เป็นต้น การจัดอบรมธรรมะ การถ่ายทอดหลักธรรมและการบริหารของพระอย่างมีระบบ

ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ สรุปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ดังนี้ พระสงฆ์มีบทบาทในการเทศน์เนื่องในโอกาสต่างๆ ให้ ลด ละ เลิก อบายมุขต่างๆ ทั้งหลายทั้งปวง เพื่อให้ชาวบ้านให้มาแก้ญาติโยมที่จัดงานประเพณีต่างๆ ไม่ให้นำไปใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายไปในทางอบายมุข ชี้นำประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม เพื่อประโยชน์สุขของชาวบ้านและชุมชน ในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง พระสงฆ์เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ให้กินอยู่ได้ ใช้จ่ายเงินเป็น มีเก็บบ้าง ช่วยประชาชนประหยัดค่าใช้จ่าย เช่น การยืมของใช้ในวัด ค่าเช่าใช้ เป็นการทำบุญตามศรัทธา ไม่ได้กะเกณฑ์ พระมีบทบาทสำคัญในการชี้นำทางสติปัญญา ส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียน เพื่อการประกอบอาชีพเสริม

ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ดังนี้ จำนวนพระสงฆ์ตามวัดต่างๆ บางวัดอาจจะน้อย สังคมไทยทุกวันนี้มีความสลับซับซ้อนพร้อมกับปัญหาอีกมากมาย บทบาทของพระสงฆ์จึงต้องเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ตอบสนองต่อกิจกรรมต่างๆ ของสังคม ถึงวัดขาดก็ไม่สามารถเบิกหาได้อย่างหน่วยงานราชการทั่วไป นอกจากรอศรัทธาจากญาติโยม ถึงแม้ขาดงบประมาณในการบูรณซ่อมแซมวัดก็ต้องรอภินันท์จากพุทธศาสนิกชน พระสงฆ์ที่ทำกิจกรรมในวัดมีเพียงพอ อุปกรณ์อย่างอื่นวัดก็ไม่ค่อยมีความจำเป็น วัดมีสถานที่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ที่วัดจะมีทำบุญ การละเล่น และมหรสพต่างๆ จัดขึ้นภายในวัด พระนักเทศน์ของจังหวัดชัยนาทยังไม่เด่นชัด วัดให้แหล่งเรียนรู้ เช่น พันธุ์ไม้ต่างๆ เพียงพอให้นักเรียนได้ศึกษา วัดมีหนังสือบ้าง แต่ยังไม่ดี เป็นห้องสมุด หรือยังไม่มีการจัดหนังสือให้เป็นหมวดหมู่ สำหรับนักเรียนและประชาชนทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้ได้

๕.๑.๒ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

พบว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เห็นว่าการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการเผยแผ่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๔$, S.D.=๐.๓๔) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายในการ ($\bar{X}=๔.๒๐$, S.D.=๐.๕๙) รองลงมาได้แก่ ทรัพยากร ในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=๔.๑๗$, S.D.=๐.๕๖) และการสร้างความมั่นคงด้าน พระพุทธศาสนา ($\bar{X}=๔.๑๖$, S.D.=๐.๔๗) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาองค์กรแห่งการ เรียนรู้เชิงพุทธ ($\bar{X}=๔.๐๕$, S.D.=๐.๖๘) ตามลำดับ

ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา พบว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เห็นว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๖$, S.D.=๐.๔๗) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “จัดหน่วยงานรองรับ สนับสนุน การจัด กิจกรรม เพื่อการเผยแผ่ ($\bar{X}=๔.๔๐$, S.D.=๐.๙๒)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “กำหนดขอบข่าย หลักเกณฑ์การวางแผนกำลังคนในการเผยแผ่ ($\bar{X}=๔.๓๔$, S.D.=๐.๙๕)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “วางแผนการพัฒนาบุคลากรด้านการเผยแผ่ ในการอบรม ให้ความรู้ เพิ่มทักษะ ประสบการณ์ ($\bar{X}=๓.๙๓$, S.D.=๑.๐๔)” ตามลำดับ

ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน พบว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เห็นว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๒๐$, S.D.=๐.๕๙) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “การเตรียมความพร้อมของบุคลากร เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{X}=๔.๒๙$, S.D.=๐.๙๓)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “การกระตุ้นให้ ประชาชนและข้าราชการตระหนักรู้ถึงปัญหาการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ($\bar{X}=๔.๒๗$, S.D.=๑.๐๓)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ความร่วมมือและความเข้าใจเพื่อ ทำให้การนำแผนการปฏิรูปไปปฏิบัติมีโอกาสบังเกิดผลสำเร็จสูงขึ้น ($\bar{X}=๔.๑๐$, S.D.=๑.๑๓)” ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ พบว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เห็นว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๐๕$, S.D.=๐.๖๘) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “จัดตั้งและพัฒนาศักยภาพหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบล ($\bar{X}=๔.๑๕$, S.D.=๐.๙๕)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “พัฒนาวัดให้เป็น ศูนย์กลางชุมชน เพื่อการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนและแนวทางปฏิบัติ ($\bar{X}=๔.๑๓$, S.D.=๑.๐๐)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “มีระบบเครือข่ายของคณะสงฆ์ไทยและเครือข่ายสังคม พระพุทธศาสนาออนไลน์ ($\bar{X}=๓.๙๔$, S.D.=๑.๑๐)” ตามลำดับ

ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา พบว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เห็นว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17, S.D. = 0.56$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “สำนักงานพระพุทธศาสนาจัดทำมาตรฐานบุคลากรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.46, S.D. = 0.82$)” รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “เครื่องมือหรือวิธีการใช้ในการปรับปรุงการเผยแผ่ ทำความเข้าใจง่ายและมีประโยชน์ ($\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.88$)” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “มีการวางแผนด้านนโยบายการเผยแผ่ตามระดับหน่วยงานและบริบทของพื้นที่แต่ละแห่ง ($\bar{X} = 3.88, S.D. = 0.92$)” ตามลำดับ

๕.๑.๓ การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท การสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น โดยการส่งเสริมความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและเห็นประโยชน์ที่เกิดกับสังคม สร้างศาสนทายาท จัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำวัด หรือเล่าเรียนศาสนาโดยไม่ต้องบวชพระ มีพระสงฆ์ต้นแบบ ด้วยการปฏิบัติให้ดู อยู่ให้เห็น จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป พระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่ให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสอนพุทธธรรม ส่งเสริมการบัญญัติพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ต้องส่งเสริมให้มีการทำบุญทุกวันพระ ๑๕ คำ ถ้าใครไปทำบุญไม่ถึงเป็นวันลา วันขาด จัดสถานที่ปฏิบัติธรรมในหน่วยงาน ในโรงเรียนจัดให้มีห้องฉายวีดิทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาบวช เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเรียนฟรีทางโลกควบคู่ไปกับการเรียนทางธรรม

ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาต้องสร้างเครือข่ายในการเผยแผ่ พระสงฆ์ต้องร่วมมือกันในการสร้างเครือข่าย โดยเฉพาะหน่วยงานต่างๆ ให้สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกัน พระสงฆ์ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเผยแผ่เพิ่มช่องทางในการเผยแผ่ โดยการใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เนื้อหาคำสอน ต้องประยุกต์ให้เข้ากับปัจจุบัน มีเนื้อหาสาระธรรมที่นำเสนอต่อพุทธบริษัทตามสถานการณ์และสถานที่ต่างๆ มีรูปแบบพระธรรมเทศนาที่สามารถโน้มน้าวจิตใจให้เยาวชนประชาชนทั่วไป วิธีการในการเผยแผ่พระสงฆ์นักเผยแผ่มีความสามารถในการปรับใช้การเผยแผ่ต้องไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม แต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รูปแบบการแสดงธรรมที่มีเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับ การใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่าย และเพื่อการเผยแพร่ข้อมูล ศาสนธรรมที่น่าสนใจ พระนักเผยแผ่ให้มีลีลาการเทศน์ หลักการสอน และความ เป็นกัลยา ให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ สรุปได้ว่า วัดและศาสนสถานเป็นที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น รวบรวมความเป็นมาของท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งสะสมพืชสมุนไพรในท้องถิ่น ให้นักเรียนสามารถไปศึกษาเรียนรู้ได้ พระสงฆ์ต้องมี

ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้สามารถเป็นที่ปรึกษาหรือให้คำแนะนำ หรือเป็นนายประจำชุมชน เป็นแหล่งส่งเสริมวิทยากรเพื่อการประกอบพิธีทางศาสนา เปิดอบรมผู้สูงอายุที่อยู่กับบ้านไม่มีงานทำให้มาเรียนรู้การประกอบพิธีทางศาสนา เพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนา สร้างบุคลากรเพื่อการเผยแผ่ที่มีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และควรจัดทำห้องสมุดออนไลน์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรส่งเสริมการเรียนหลักสูตรการสอนในพระไตรปิฎกอย่างจริงจังและควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนงานด้านพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชน วัดต้องระดมความคิดจากบ้าน วัด โรงเรียน ให้นำเสนอการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จัดทำทะเบียนศาสนบุคคลด้านการเผยแผ่

ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา สรุปได้ว่า พระนักเผยแผ่ต้นแบบพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถด้วยการปฏิบัติให้ดู จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชนและประชาชนทั่วไป ศาสนบุคคลที่ทำให้ประชาชนมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนาได้ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ การสื่อสารออนไลน์ มีการพัฒนาไปทั่วถึงกันในระดับเครือข่ายทั่วโลก การส่งข้อมูลอย่างไร้พรมแดน แต่การเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศ โดยเฉพาะทางเอกสาร หนังสือต่างๆ ยังมีความจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. ในการเป็นกระบอกเสียงในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ จากผลการข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท เห็นว่าการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท มีการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนาโดยการจัดหน่วยงานรองรับ สนับสนุน การจัดกิจกรรม เพื่อการเผยแผ่ มีการกำหนดขอบข่ายหลักเกณฑ์การวางแผนกำลังคนในการเผยแผ่ มีการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และสร้างความเชื่อมั่นให้พุทธศาสนชนศรัทธาในพระพุทธศาสนาและเห็นประโยชน์ที่เกิดกับสังคม เห็นโครงการสร้างศาสนทายาท ที่จัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำวัด หรือเล่าเรียนศาสนาโดยไม่ต้องบวชพระ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป ในส่วนของพระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่ท่านเข้าใจหลักการสอนพุทธธรรม ส่งเสริมให้มีการทำบุญทุกวันพระ ๑๕ ค่ำ ถึงแม้ว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท พระสงฆ์ส่วนใหญ่ใช้หลักการเดิมทางพระพุทธศาสนาผ่านกิจกรรมการสอนศีลธรรมในโรงเรียน โครงการหมู่บ้านศีล ๕ โครงการบรรพชาภาคฤดูร้อน ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ มีการวางระบบเพื่อการเผยแผ่ของวัด เช่น การให้พระที่มีความรู้ความสามารถไปสอนในโรงเรียน เพื่อการสร้างความรู้เข้าใจให้ชาวบ้านมองเห็น มีความคิด และมีทัศนคติและแนวทางการบริหาร ให้พระมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดและชุมชน เพื่อให้สามารถสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านและศาสนา มีนโยบายให้พระสงฆ์สอดแทรกหลักธรรมในการเทศน์ทุกครั้ง

เช่น ช่วงเทศกาลต่างๆ ขึ้นไปใหม่ เข้าพรรษา ออกพรรษา วันสงกรานต์ เป็นต้น การจัดอบรมธรรมะ การถ่ายทอดหลักธรรม ให้ ลด ละ เลิก อบายมุขต่างๆ ทั้งหลายทั้งปวง ถึงแม้ว่าจำนวนพระสงฆ์ตามวัดต่างๆ บางวัดอาจจะน้อย เพื่อให้ตอบสนองต่อกิจกรรมต่างๆ ของสังคม แต่วัดก็มีสถานที่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ขาวงษ์)** ได้วิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นการศึกษาพระธรรมวินัยเพื่อเรียนรู้พระพุทธศาสนาสำหรับ พระภิกษุสามเณร ผู้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาสามารถศึกษาพระธรรมวินัยได้สะดวกและทั่วถึงอันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่สัมมาปฏิบัติ เน้นการพัฒนาศาสนทายาทให้มีความรู้และคุณภาพ สามารถดำรงพระพุทธศาสนาไว้ได้ด้วยดีทั้งถือว่าเป็นกิจการของคณะสงฆ์ส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน^๑

๕.๒.๒ จากผลการการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

พบว่า ปัจจัยในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยรวม อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่าพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ จัดหน่วยงานรองรับ สนับสนุน การจัดกิจกรรม เพื่อการเผยแผ่ มีหลักเกณฑ์การวางแผนกำลังคนในการเผยแผ่ และวางแผนการพัฒนาศาสนิกชนด้านการเผยแผ่ ในการอบรม ให้ความรู้ เพิ่มทักษะ ประสบการณ์ แผนงานที่ชัดเจน ง่ายในการปฏิบัติ ตลอดจนไม่ยากที่จะตรวจสอบและควบคุมความก้าวหน้า ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา การเผยแผ่ต้องเข้าถึงพุทธศาสนิกชนและช่วยเหลือสังคม เป็นที่พึ่งให้กับสังคมได้ การเผยแผ่ถึงจะได้ผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สรายุทธ์ เศรษฐขจร และพระครูภาวนาธรรมธาริ (สัมพันธ์ นิตามณิรัตน์)** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์ของคณะสงฆ์ภาค ๑๒” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์ของคณะสงฆ์ ภาค ๑๒ มีความเหมาะสมเป็นไปได้ทุกด้าน โดยใช้หลักการบริหารงาน ๗ ด้านประกอบด้วย ๑) ด้านงานพระ ธรรมทูต ๒) ด้านงานอบรมประชาชนประจำตำบล ๓) ด้านงานอบรมจริยธรรมนักเรียนข้าราชการและประชาชน ๔) ด้านงานบรรพชาสามเณรฤๅธ ๕) ด้านงานส่งเสริมหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ ๖) ด้านงานเผยแผ่ทางสื่อสารมวลชน ๗) ด้านงานเผยแผ่ตามศักยภาพของวัดมีกระบวนการบริหารงาน ๖ ขั้นตอนประกอบด้วย ๑) การวางแผน Planning ๒) การจัดบุคคลากร Personnel Management ๓) การจัดงบประมาณ Budgeting ๔) การดำเนินงาน Implementation ๕) กับการติดตามผล Monitoring ๖) การประเมินผล Evaluation มีเป้าหมาย ๕ ส่วน คือ ๑) เด็ก ๒) วัยรุ่น ๓) วัยหนุ่มสาว ๔) วัย

^๑พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ขาวงษ์), “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์”, วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๐): ๑๑๑.

ผู้ใหญ่ ๕) วัชรา ภายใต้เงื่อนไขและความสำเร็จของชาวบ้าน และประชาชน ฟังพอใจมีความสุข ได้ใช้วัดเป็นศูนย์กลาง การศึกษาปฏิบัติธรรมท้องถิ่น และสังคมลดทอนเรื่อง อบายมุข สังคมมีความสงบมากขึ้นอาชญากรรมลดน้อยลง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับการติดต่อสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง^๒

ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยรวม อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยกระตุ้นให้ประชาชนและข้าราชการตระหนักถึงปัญหาการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติ เปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ จากภายในและภายนอกมีส่วนร่วมช่วยในการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ช่วยกันคิดหาทางเลือกในการแก้ปัญหาให้ได้รับการยอมรับสูงขึ้น ควบคุมติดตามและประเมินผลการเผยแผ่ ทั้งเรื่องหลักคำสอน วิธีการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอานวย หมอกเมฆ** ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารวัดในพระพุทธศาสนาสำหรับเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ในเขตหนเหนือ ภาค ๔” ผลการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสมีการปฏิบัติหน้าที่ดีมาก ชื่อสัตย์สุจริต บริหารวัดโปร่งใส แต่ยังให้ ความสำคัญกับหลักความประหยัด ความคุ้มค่า และการทำงานเป็นทีมน้อย จึงนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์สำหรับเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ เรียกว่า “ปัญจบริหาร” ประกอบด้วย (๑) กลยุทธ์การถือธรรมเป็นใหญ่ (๒) กลยุทธ์การป้องกันความเสื่อมนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง (๓) กลยุทธ์ปฏิบัติหน้าที่ศีลธรรม (๔) กลยุทธ์การทำงานที่ดีให้ สำเร็จความประสงค์ และ (๕) กลยุทธ์การสงเคราะห์สิ่งอันเป็นความเอื้อเพื่อเกื้อกูล^๓

ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ โดยรวม อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท มีระบบเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยและเครือข่ายสังคมพระพุทธศาสนาออนไลน์ ได้จัดตั้งและพัฒนาศักยภาพหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน เพื่อการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนและแนวทางปฏิบัติ ส่งเสริม สนับสนุน และจัดตั้งเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกภาคส่วน ทั้งชุมชน หน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องปรับรูปแบบการบริหารให้รองรับกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั้งการบริหารคณะสงฆ์ในวัด ความเป็นอยู่ที่เป็นต้นแบบ การเอื้ออำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดวรมศวรร นาควโร** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาท” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาท พบว่ามี ๔ รูปแบบ คือ รูปแบบที่หนึ่ง ได้แก่ การพัฒนาวัดสู่องค์กรที่มีสมรรถนะ ประกอบด้วย ๓ กิจกรรมคือ จัดทำ แผนพัฒนาวัด การพัฒนาเครื่องมือบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ และพัฒนาวัดสู่เป้าหมาย ด้วยการพัฒนาวัดเป็นอุทยานการศึกษาภายในวัด วัดพัฒนาตัวอย่าง และพัฒนาวัด

^๒สรายุทธ์ เศรษฐขจร, ดร. และพระครูภาวนาธรรมธาริ (สัมพันธ์ นิตามณิรัตน์), “รูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พึงประสงค์ของคณะสงฆ์ภาค ๑๒”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ๒๕๕๕), หน้า ๘.

^๓พระอานวย หมอกเมฆ, “กลยุทธ์การบริหารวัดในพระพุทธศาสนาสำหรับเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ในเขตหนเหนือ ภาค ๔”, วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอุดมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกลาง, ๒๕๕๒).

เป็นวัดพัฒนา ตัวอย่างดีเด่น รูปแบบที่สอง ได้แก่ การพัฒนาศาสนบุคคลที่ดีและมีคุณภาพ ประกอบด้วย ๓ กิจกรรม คือ จัดตั้งสำนักงานภายในวัด เพิ่มช่องทางการติดต่อประสานงานกับชาวบ้านให้มากขึ้น สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ พัฒนาพระภิกษุสามเณรให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และสร้างศาสนทายาทที่ดี รูปแบบที่สาม ได้แก่ การพัฒนาการเรียนรู้คู่คุณธรรม ประกอบด้วย ๔ กิจกรรม คือ เครือข่ายโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้วยการเรียนร่วมที่ศูนย์ตำบลหรืออำเภอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย สร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สร้างแหล่งการเรียนรู้ และการสร้างเด็กและเยาวชนต้นแบบ ด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง รูปแบบที่สี่ ได้แก่ การพัฒนาศาสนสถาน ศาสนบุคคล และศาสนพิธีกรรม ประกอบด้วย ๓ กิจกรรม คือ การพัฒนาศาสนสถาน การพัฒนาศาสนบุคคล และการพัฒนาศาสนพิธีกรรม^๔

ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา โดยรวม อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดจัดทำมาตรฐานบุคลากรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา เครื่องมือหรือวิธีการใช้ในการปรับปรุงการเผยแผ่ ทำความเข้าใจง่ายและมีประโยชน์ หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิมแต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์ (ประเวท ฐานาน)** ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน” พบว่า การใช้วิธีการแบบสื่อสมัยใหม่ประยุกต์พุทธวิธีการในการเผยแผ่ให้เป็นการเผยแผ่ แบบเชิงรุก คือ การเข้าใจและเข้าถึงด้วยการใช้สื่อออนไลน์ที่ทันสมัย การเผยแผ่ที่ประยุกต์เข้ากับสังคม ที่มีความหลากหลายแตกต่างกันได้ หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ โดยไม่ยึดติด กับรูปแบบเดิมแต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีการเผยแผ่คำสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีระบบเครือข่ายของพระสงฆ์ไทยและจะกลายเป็นเครือข่ายสังคมพระพุทธศาสนาออนไลน์ ที่สามารถศึกษาได้ทุกหนทุกแห่งและตลอดเวลาเป็นรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกปัจจุบัน ให้มั่นคงเจริญรุ่งเรือง^๕ **พระครูญาณเพชรรัตน์ (เทวินทร์ ปิยะทสฺสี)** ได้วิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก” ผลการศึกษาพบว่า วิธีการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าในยุคสมัยพุทธกาลนั้น ทรงใช้พุทธวิธีการสอนที่ต้องเริ่มต้นจากปรัชญาขั้นพื้นฐานอันได้แก่ กัลยาณมิตร โดยพิจารณาจากหลักของนักเผยแผ่กับผู้ฟังหรือผู้สอนกับผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์กัน ผสานรวมกับผู้สอนที่ต้องมีสติ การสอนและหลักการสอน กรณีศึกษาที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกกรณีการจัดกิจกรรมธรรมะในสวน ณ สวนหลวง ร.๙ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) สำหรับยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกไว้ ๔ ประเด็นหลัก ประกอบด้วย ๑) หลักการวิเคราะห์แบบสวอท (SWOT Analysis) ๒) การใช้ทฤษฎี ๔ ส. ประกอบ ด้วย สัททสสนา-แจ่มแจ้ง สมาทปนา-จูงใจ สมุเตชนา-แก้วิกฤต สัมปหังสนา-ร่าเริง ๓) หลัก กัลยาณมิตรธรรม ๗ ได้แก่ เป็นที่

^๔พระปลัดวรเมศวร์ นาควโร, “รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาท” วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐): ๑๔๓.

^๕พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์ (ประเวท ฐานาน), “กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน”, วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐): ๒๑๑.

รัก เป็นที่เคารพ เป็นที่ยกย่อง รู้จักชี้แจง เป็นผู้อดทน พูดด้วยคำลึกซึ้งได้ ไม่ชักนำในทางเสื่อม และ ๔) การสร้างเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา^๖

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” มีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. **ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา** พระสงฆ์ควรสร้างศาสนทายาท โดยจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำวัด จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป โดยพระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่ให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสอนพุทธธรรม

๒. **ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน** พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ควรสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ เปลี่ยนรูปแบบการเผยแผ่ เพิ่มช่องทางในการเผยแผ่ โดยการใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เนื้อหาคำสอน ต้องประยุกต์ให้เข้ากับปัจจุบัน

๓. **ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ** พระสงฆ์ควรจัดศาสนสถานภายในวัด เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านคนและด้านความรู้ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น รวบรวมความเป็นมาของท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งสะสมพืชสมุนไพรในท้องถิ่น

๔. **ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา** พระสงฆ์ควรสร้างศาสนทายาทในการเผยแผ่ โดยการสร้างพระนักเทศน์ต้นแบบ สนับสนุนการใช้สื่อ เทคโนโลยีต่างๆ การสื่อสารออนไลน์ เพื่อการเผยแผ่ของพระสงฆ์

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. **ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา** ควรจัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนประจำวัด จัดการเรียนศาสนาโดยไม่ต้องบวชพระ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการทำบุญทุกวันพระ ๑๕ ค่ำ ถ้าใครไปทำบุญไม่ถึงเป็นวันลา วันขาด จัดสถานที่ปฏิบัติธรรมในหน่วยงาน ในโรงเรียนจัดให้มีห้องฉายวีดิทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาบวช เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเรียนฟรีทางโลกควบคู่ไปกับการเรียนทางธรรม

๒. **ด้านการยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน** พระสงฆ์ต้องร่วมมือกันในการสร้างเครือข่ายหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นให้สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกัน และเปลี่ยนรูปแบบการเผยแผ่ เพิ่มช่องทางในการเผยแผ่ โดยการใช้สื่อเป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เนื้อหาคำสอน ต้องประยุกต์ให้เข้ากับปัจจุบัน มีเนื้อหาสาระธรรมที่นำเสนอต่อพุทธบริษัทตามสถานการณ์และ

^๖พระครูญาณเพชรรัตน์ (เทวินทร์ ปิยทสฺสี), “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก”, บทความวิจัย, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (ธันวาคม ๒๕๕๘): ๘๐.

สถานที่ต่างๆ มีวิธีการในการเผยแพร่พระสงฆ์นักเผยแผ่มีความสามารถในการปรับใช้การเผยแผ่ต้องไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม

๓. ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ โดยการจัดวัดและศาสนสถานภายในวัดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านคนและด้านความรู้ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา มีการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น ส่งเสริมให้พระสงฆ์มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้สามารถเป็นที่ปรึกษาหรือให้คำแนะนำ จัดอบรมวิทยากรเพื่อการประกอบพิธีทางศาสนา เปิดอบรมผู้สูงอายุที่อยู่กับบ้านไม่มีงานทำให้มาเรียนรู้การประกอบพิธีทางศาสนา

๔. ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ควรจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม จัดอบรมเยาวชน และประชาชนทั่วไป ศาสนบุคคลที่ทำให้ประชาชนมีความมั่นคงในพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนาได้ สื่อ เทคโนโลยีต่างๆ การสื่อสารออนไลน์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศ โดยเฉพาะทางเอกสารหนังสือต่างๆ ยังมีความจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ.

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้

๑. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง กระบวนการยกระดับการบริหารจัดการพระสงฆ์เพื่อส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
๒. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การบริหารจัดการเครือข่ายการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์
๓. ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การขับเคลื่อนการบริหารจัดการเครือข่ายการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลวิทยุภูมิ

(๑) หนังสือ :

- กชกร เดชะคำภู. และ ทิพาภรณ์ หอมต. “วิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่”. วารสารวิจัย. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๕ กันยายน-ตุลาคม ๒๕๖๐: ๓๔๗-๓๖๐.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กاهشินธุ์ : ประสานการพิมพ์. ๒๕๕๑. หน้า ๕๗.
- บุรินทร์ รุจจนพันธ์ **คู่มือการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา ปี ๒๕๕๓ และ ปี ๒๕๕๗**. จังหวัดลำปางการพิมพ์. ๒๕๕๗ หน้า ๓๐.
- แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จังหวัดชัยนาท พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔. หน้า ๒-๔.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา**. พระนครศรีอยุธยา: เทียนวัฒนาพรินท์ตั้ง. ๒๕๕๘. หน้า ๑.
- ไพศาล หวังพานิช. **การวัดและประเมินผลการเรียน**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์. ๒๕๕๑. หน้า ๑๑๒.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๒**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์. ๒๕๕๒. หน้า ๙๖๕.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด. ๒๕๔๖. หน้า ๖๔๘.
- รายงานคณะกรรมการปฏิรูปแนวทางและมาตรการปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนา สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ เรื่องรายงานผลการพิจารณาศึกษาการปฏิรูปแนวทางและมาตรการปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนา. ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. **เทคโนโลยี การออกแบบและเทคโนโลยี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๖๑. หน้า ๘๕.
- สำนักงานสภาพัฒนาการศรัทธาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี **แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔**. หน้า ๒๔.
- สิริพรรณ มิ่งวานิช. การปฏิรูประบบราชการ : แนวคิดที่ควรนำไปสู่การปฏิบัติที่จริงจัง. **มติชน**. ๒ มิถุนายน ๒๕๔๐: ๑๒.
- สุเทพ สิริพัฒนานนท์ **คู่มือการบริหารกิจการคณะสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอ. เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์. ๒๕๕๕. หน้า ๓๙-๔๑.
- แสวง อุดมศรี. **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๙. หน้า ๑๐๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) คุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย

พระมหานงค์ อับไพ. “การบริหารการเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ของมหาเถรสมาคม”.

วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม. ๒๕๕๖.

พระสราวุฒย์ ปณฺญาวุฑฒ. “การปฏิรูประบบวรรณะสู่ระบบสังฆะในพระพุทศาสนา”. วิทยานิพนธ์

พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทศาสนา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๖.

พระอำนวย หมอกเมฆ “กลยุทธ์การบริหารวัดในพระพุทศาสนาสำหรับเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ในเขตภาค ๔”. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอุดมศึกษา. มหาวิทยาลัยภาคกลาง ๒๕๕๒.

(๓) รายงานการวิจัย

สรายุทธ์ เศรษฐขจร. ดร. และ พระครูภาวนาธรรมธาริ สัมพันธ์ นิตามณิรัตน์. “รูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทศาสนาที่พึงประสงค์ของคณะสงฆ์ภาค ๑๒”. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยปทุมธานี. ๒๕๕๙.

สรายุทธ์ เศรษฐขจร. ดร. และพระครูภาวนาธรรมธาริ สัมพันธ์ นิตามณิรัตน์. “รูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทศาสนาที่พึงประสงค์ของคณะสงฆ์ภาค ๑๒”. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยปทุมธานี. ๒๕๕๙.

(๔) บทความ

คมพล สุวรรณภูฏ. “ระบบและกลไกสนับสนุนให้คณาจารย์ ประจำทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปี พ.ศ. ๒๕๕๓”. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ ๒๕๕๕: ๕๖-๖๔.

จิราภรณ์ สีน้าจ้อย สุรศักดิ์ ชะมาร์มย์. “ความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๘: ๖๗.

พงศ์พร พราหมณ์เสนห์. แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทศาสนา ๒๕๖๐-๒๕๖๔ “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๒: ๑๑.

พรณพิลาศ กุลติลก ได้วิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนสังคมผ่านสื่อใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์”. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๔๙ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐: ๕๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์ (ประเวท ภาฐาน). “กลยุทธในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน”. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐: ๒๑๑.
- พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์ ประเวท ภาฐาน. “กลยุทธในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน”. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๐: ๒๑๑.
- พระครูญาณเพชรรัตน์ เทวินทร์ ปิยทสสี. “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๘: ๘๐.
- พระครูญาณเพชรรัตน์ เทวินทร์ ปิยทสสี. “ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๘: ๘๐.
- พระครูสังฆรักษ์ธำรง ปุญญเสถียรโก. “การปฏิรูปพระพุทธศาสนา”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑: ๑๓.
- พระครูอาทรยติกิจ (ชื่น ขาววงษ์). “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์”. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒. กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๐: ๑๑๑.
- พระครูอาทรยติกิจ ชื่น ขาววงษ์. “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์”. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๐: ๑๑๑.
- พระปลัดวรเมศวรร นาควโร. “รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาท”. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐: ๑๔๓.
- พระพรหมมณี. แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐-๒๕๖๔ “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๒: ๒๘.
- พระมหาภคฤกษ์ กิตติโสภโณ. “กลยุทธการบริหารองค์กรสงฆ์ที่เข้มแข็งในยุคโลกาภิวัตน์” วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๖๑: ๕.
- พระมหาบุญเลิศ อินทปัญญา (ช่วยธานี). “การผสมผสานกลไกทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน วารสารวิชาการธรรมทรรศน์. ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๑: ๒๖๖.
- พระมหาประเสริฐ ธาวโร. “กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชน คีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมา”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๖ ฉบับพิเศษ ๒๕๖๐: ๑๖๐-๑๖๑.
- พระมหาสมชาย กลิ่นชาญ. “การเผยแผ่พระพุทธศาสนา : การพัฒนารูปแบบและวิธีการเชิงรุกของคณะสงฆ์ไทย”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑. มกราคม-เมษายน ๒๕๕๙: ๒๐๗.
- พระสุธีวีรบัณฑิต และคณะ. “การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๙: ๓๐๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- รุจิรา เจียมอมรรัตน์. “การพัฒนาาระบบและกลไกการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก”. วารสารกระทรวงสาธารณสุข. ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๑ ๒๕๕๖: ๖๘-๗๕.
- วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ. “การศึกษาความคิดเห็นในการปฏิรูปประเทศของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วารสารราชพฤกษ์. ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน ๒๕๖๐: ๑๒๐-๑๑๙.
- วีรวิชัย สมพรนิมิตกุล. “การนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการปฏิรูประบบราชการในกรมศุลกากร”. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๘: ๑๕๗.
- สมพิศ สายบุญชื่น. “การปฏิรูประบบราชการตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่”. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๐ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๙: ๓๕.
- สำนักงานสภาพัฒนาการศรัทธาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. “แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ”. วารสารมุมมองความมั่นคง. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔: ๒๔.
- สิริฤกษ์ ทรงศิริวไล ศ.ดร. นพ. “โครงสร้างและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ”. รัฐสารศึกษวารสาร. ปีที่ ๖๐ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑: ๙-๑๐.

(๕) เอกสารที่เผยแพร่ตีพิมพ์ในเอกสารอื่นๆ

- คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. Good Governance Rating โดยสำนักงาน กพร, ๒๕๔๒.
- แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา. จังหวัดชัยนาท. พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔.
- พงศ์พร พราหมณ์แสนห้. แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”.
- พระพรหมมณี. กรรมการมหาเถรสมาคม ประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณูปการ. แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐-๒๕๖๔. “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา. เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๒.
- รายงานคณะกรรมการปฏิรูปแนวทางและมาตรการปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนา สภาปฏิรูปแห่งชาติ เรื่องรายงานผลการพิจารณาศึกษาการปฏิรูปแนวทางและมาตรการปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนา. ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘.
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคมกรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Keeves P.J., *Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook*, (New York, N.Y. : Pergamon, 1997). p. 560.

พระราชวรมณี (พล อาภากรโร ป.ธ.๙, Ph.D.), “การปฏิรูปกิจการ พระพุทธศาสนา”, โพสต์ทูเดย์ ธรรมะ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <https://www.posttoday.com/dhamma/513959/> [๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๑].

พระราชวรมณี (พล อาภากรโร ป.ธ.๙, Ph.D.), “แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๒๕๖๐-๒๕๖๔ การนํานโยบายสู่การปฏิบัติ”, โพสต์ทูเดย์ ธรรมะ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <https://www.posttoday.com/dhamma/513945/> [๑๗ กันยายน ๒๕๖๐].

เพ็ญประภา ศรีประสม, *ไทยแลนด์ 4.0 กับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา, <https://sites.google.com/site/adecmju4608/home> [๑๐ กันยายน ๒๕๖๑].

ศักรินทร์ ภูมิรัตน. “การปฏิรูป (Reform) คืออะไร”. เทคโนโลยี วิจัย นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา. คำกล่าวความจำเป็นในการปฏิรูป ในการยกย่องรัฐธรรมนูญ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://reform.kmutt.ac.th/article?aid=1> [๑๒ กันยายน ๒๕๖๑].

สำนักงาน พระ พุ ท ศ า ส น า จั ง ห วัต ชัย น า ท . [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล http://cnt.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=6&Itemid=53 [๓๑ มกราคม ๒๕๖๒].

สุรพศ ทวีศักดิ์, *การใช้กลไกของรัฐในการเผยแผ่ศีลธรรมทางศาสนา*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2010/05/29440/>[๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓].

สุรศักดิ์ มณีสุวรรณ, “การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อการเผยแผ่ธรรมะในยุคปัจจุบัน”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/556623/>[๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๖].

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๗) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระสุธีวรารภรณ์ (ยุวชน เขมปญโญ ป.ธ.๖) เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

พระมหานคร จรณธมโม ป.ธ.๙ เจ้าคณะอำเภอเมือง จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

พระครูศรีชโยดม (อภิรักษ์ อริยธมโม ป.ธ.๖) เจ้าคณะอำเภอดงสิงห์ ต.หนองขุ่น จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.

พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (ชะลอ เตชปุญโญ) เจ้าคณะอำเภอมโนรมย์ อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

นายวิชัย ทิพรักษ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

นางสาวลำพิ่ง ปิตานา, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

นางสาววรยา ฤทธิกล้า, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

นายวิระศักดิ์ แสนนาม, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ และกิจการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.

นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

นายขวัญชัย พิชิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

นายสมกมล จ้วงพานิช, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

นายเกษม เกตุดี, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

นายเผด็จ ตีอ่อน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุญญกาโม ป.ธ.๓), ดร. เจ้าคณะอำเภอดอนเจดีย์ รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ อนุทวฑฒ โป.ธ.๕), น.ม. เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโศโก), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระครูวิริยศาสนกิจ (สมเจตต์ สมคฺโค), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

พระครูสังฆวิสุทธิคุณ พุทฺธสโร (บุญยุทธ พุทฺธสโร), ดร. เจ้าคณะตำบลมาบตา อำเภอนันทนิคม จังหวัดระยอง, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

พระครูพิศาลจริยากร (สมบูรณ์ เลขธมโม), ดร. เจ้าคณะตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

พระครูโพธิธรรมนิวิฐ (อุตร อุตตโร), ดร. เจ้าคณะตำบลระโสม เลขาเจ้าคณะอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

พระครูธัญรัตนกร (สุชาติ จิตตปณฺโญ), ดร. เจ้าคณะตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

พระครูวิเศษโชติธรรม (สัจจา จันทวังโส ป.ธ. ๔), พธ.ม. เจ้าคณะตำบลสีร้อย อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

พระมหาเสถียร ถาวรธมโม ป.ธ. ๔, พธ.ม. เจ้าอาวาสวัดเจติย์แดง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

(๘) การสนทนากลุ่มเฉพาะ

สนทนากลุ่มเฉพาะ สุธีวีร์บัณฑิต, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

พระปลัดระพิน พุทธิสาร, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

พระครูพิศิษฐ์ประษานาถ, ดร. เจ้าอาวาสวัดอินทาราม, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

พระมหาฐิติวัชร วรพตมโน, ดร. ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุ วรรวิหาร อำเภอเมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

รศ.ดร.พิเชฐ ทังโต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลา, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุติ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ

(I) Books

Bardo. John W. and Hartman. John J. **Urban Soclogoy : A Systematic Introduction.** U.S.A.: F.E. Peacock Publishers. Inc, 1982.

Tosi, Henry L. and Carroll Stephen J. **Management.** 2nd edition. New York: John Wiley & Sons, 1982.

Keeves P.J. **Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook,** 1988.

Smith R.H. and Others, **Measurement : Making Organization Perform,** (New York: Macmillan, 1980

(II) Articles

Good governance. Wikipedia. The Free Encyclopedia. [8 May 2015].
<https://www.posttoday.com/dhamma/513959>. [31 December 2018].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ค่า IOC (Index of item Objective Congruence)

การวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC (Index of item Objective Congruence)

เรื่อง

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา
ด้านการเผยแผ่
ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ๑ = เห็นด้วย, ๐ = ไม่แน่ใจ, (- ๑) = ไม่เห็นด้วย

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕๐-๑.๐๐ มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า ๐.๕๐ ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ข้อที่	การขับเคลื่อนการปฏิรูปพระพุทธศาสนา กิจการด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัด ชัยนาท	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
		คนที่						
		๑	๒	๓	๔	๕		
๑)	สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา							
๑.	วางแผนการพัฒนาบุคลากรด้านการเผยแผ่ ในการอบรม ให้ความรู้ เพิ่มทักษะ ประสบการณ์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๒.	จัดระบบการเผยแผ่ให้เข้ากับวิถีชีวิตชุมชน เพื่อให้การเข้าถึงศาสนาไม่เป็นเรื่องไกลเกินตัว	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๓.	มีการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ ประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อ พระธรรมวินัย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๔.	มุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจใน หลักธรรม แล้วนำมาไปปฏิบัติใน ชีวิตประจำวัน โดยการเทศนาเผยแผ่	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๕.	ส่งเสริมการปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ ต่างๆ ทั้งในวัด และนอกวัด การบรรยายธรรม ทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์การเผยแผ่ธรรมด้วย สื่อต่างๆ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๖.	ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือ มุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพล มาจากหลักพระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๗.	จัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดอุปสมบทหมู่เป็นประจำ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
		ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						

ข้อที่	การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการ พระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท	คนที่					IOC	แปลผล
		๑	๒	๓	๔	๕		
๘.	จัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดอุปสมบทหมู่เป็นประจำ	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๐.๘	ใช้ได้
๙.	กำหนดขอบข่ายหลักเกณฑ์การวางแผน กำลังคนในการเผยแผ่	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๑๐.	จัดหน่วยงานรองรับ สนับสนุน การจัด กิจกรรม เพื่อการเผยแผ่	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๑๑.	มีวัตถุประสงค์และการสร้างโอกาสในการเผย แผ่ มีความชัดเจน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๑๒.	กำหนดแผนงานที่ชัดเจน ง่ายในการปฏิบัติ ตลอดจนไม่ยากที่จะตรวจสอบและควบคุม ความก้าวหน้า	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๑๓.	การกระตุ้นให้ประชาชนและข้าราชการ ตระหนักถึงปัญหาการเผยแผ่หลักธรรมคำ สอนที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
	๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการ ภายใน							
๑.	นโยบายและความสอดคล้องของเป้าหมาย ย่อยในแผนการปฏิรูปมีความสอดคล้องกัน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๒.	การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อการ เผยแผ่พระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๓.	มีการควบคุมติดตามและประเมินผลการเผย แผ่ ทั้งเรื่องหลักคำสอน วิธีการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๔.	เปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ จากภายในและ ภายนอกมีส่วนร่วมช่วยในการแก้ปัญหา เปิด โอกาสให้ช่วยกันคิดหาทางเลือกในการ แก้ปัญหาให้ได้รับการยอมรับสูงขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๕.	ความร่วมมือและความเข้าใจ เพื่อทำให้การ นำแผนการปฏิรูปไปปฏิบัติมีโอกาสบังเกิด ผลสำเร็จสูงขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้

ข้อที่	การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการ พระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของ พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						
		คนที่					IOC	แปลผล
		๑	๒	๓	๔	๕		
๑.	มีระบบเครือข่ายของคณะสงฆ์ไทยและเครือข่ายสังคมพระพุทธศาสนาออนไลน์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๒.	ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตควบคู่กับการอบรมธรรมในชีวิตประจำวัน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๓.	ส่งเสริม สนับสนุน และจัดตั้งเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกภาคส่วน ทั้งชุมชนหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๔.	จัดเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำหรับทุกเพศทุกวัยในพื้นที่	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๕.	จัดตั้งและพัฒนาศักยภาพหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๖.	พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน เพื่อการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนและแนวทางปฏิบัติ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
	๓) ทรัพยากรในการขับเคลื่อน							
๑.	หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โดยไม่มียึดติดกับรูปแบบเดิมแต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๒.	มีการวางแผนด้านนโยบายการเผยแผ่ตามระดับหน่วยงานและบริบทของพื้นที่แต่ละแห่ง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๓.	เครื่องมือเครื่องใช้และวิทยาการในการประกอบกิจกรรมการเผยแผ่	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๔.	เครื่องมือหรือวิธีการใช้ในการปรับปรุงการเผยแผ่ ทำความเข้าใจง่ายและมีประโยชน์	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้
๕.	สำนักงานพระพุทธศาสนาจัดทำมาตรฐานบุคลากรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๑	ใช้ได้

รายชื่อผู้ตรวจสอบเครื่องมือ

๑) รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์
๒) พระสุธีวีรบัณฑิต, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๓) ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต	ผู้อำนวยการกองกิจการพิเศษ มจร.
๔) พระปลัดระพีณ พุทธิสารโ, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๕) ดร.กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๘๑

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุชกุณิพนธ์

นมัสการ พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.

ด้วย พระธงชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุชกุณิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมวโร

โทรติดต่ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ตรวจแล้ว

(พระสุธีวีรบัณฑิต,ดร.)
ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริม
พระพุทธศาสนาและบริการสังคม

...../...../.....

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๘๑

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดัชนีพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

ด้วย พระราชชัย ณาชา รมมาโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดัชนีพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระราชชัย รมมาโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ตรวจเครื่องใช้การวิจัยแล้ว

(พ.ศ.ดร. เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง)

๒ ธ.ค. ๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๘๑

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุพธนา ปรานีดี

ด้วย พระราชชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุมัติขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมวโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ตรวจแล้ว

(ชอ.ดร.สุรพล สุษะพรหม)
๑ ธ.ค. ๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๘๑

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.

ด้วย พระธงชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมวโร
โทรติดต่อก่อน : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร ดร.

๕.๑๑.๒๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๘๑

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ

ด้วย พระธงชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมวโร

โทรติดต่ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

วิรัตน์ วัฒนศิริ

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง :

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท อันจะเป็นประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการงานเพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมาย ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางสร้างการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท สืบต่อไป

ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด ๓ ตอน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา
ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

ส่วนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผย
แผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

ผู้ศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี
ดี จึงขออนุโมทนาขอคุณมา ณ โอกาส นี้

พระธงชัย ธมมวโร (เหล็งหวาน)

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓

ลงใน หน้าข้อความตามสภาพที่เป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. อายุ

ต่ำกว่า ๓๐ ปี

๓๐ - ๔๐ ปี

๔๑ - ๕๐ ปี

มากกว่า ๕๐ ปี ขึ้นไป

๒. วุฒิการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

๓. พรรษา

๑ - ๑๐ พรรษา

๑๑ - ๒๐ พรรษา

๒๑ - ๓๐ พรรษา

๓๑ พรรษาขึ้นไป

๔. วุฒิการศึกษาทางธรรม นักรธรรม

ไม่มีวุฒิทางธรรม

นักรธรรมชั้นตรี

นักรธรรมชั้นโท

นักรธรรมชั้นเอก

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของ
พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ว่ามีการจัดการในระดับใด

ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีการจัดการอยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง มีการจัดการอยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง มีการจัดการอยู่ในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง มีการจัดการอยู่ในระดับ น้อย

๑ หมายถึง มีการจัดการอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อที่	การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา					
๑.	มีการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชน ได้รับทราบในทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย					
๒.	มุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจใน หลักธรรมแล้วนำมาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดย การเทศนา					
๓.	ส่งเสริมการปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่างๆ ทั้งใน วัด และนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและ โทรทัศน์การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ					
๔.	ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือมุ่งเน้นสืบ สานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลัก พระพุทธศาสนา					
๕.	จัดให้มีโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัด อุปสมบทหมู่เป็นประจำ					
๖.	กำหนดขอบข่ายหลักเกณฑ์การวางแผนกำลังคนใน การเผยแผ่					
๗.	ความตั้งใจจริงและการสนับสนุนของผู้นำ ในการ ปฏิรูป และสนับสนุนนโยบายหรือแผนการปฏิรูปอย่าง ต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน					

ข้อที่	การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๘.	หน่วยงานรองรับ สนับสนุน การจัดกิจกรรม เพื่อการเผยแผ่					
๙.	วัตถุประสงค์และโอกาสในการเผยแผ่ มีความชัดเจน					
๑๐.	แผนที่คลุมเครือ ย่อมทำให้เกิดความยากลำบากในการปฏิบัติ ตลอดจนยากที่จะตรวจสอบและควบคุมความก้าวหน้า					
๑๑.	การกระตุ้นให้ประชาชนและข้าราชการตระหนักรู้ถึงปัญหาการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้					
	ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน					
๑.	นโยบายและความสอดคล้องของเป้าหมายย่อยในแผนการปฏิรูปมีความสอดคล้องกัน					
๒.	การเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					
๓.	มีการควบคุมติดตามและประเมินผลการเผยแผ่ทั้งเรื่องหลักคำสอน วิธีการสอน					
๔.	เปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ จากภายในและภายนอกมีส่วนร่วมช่วยในการแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ช่วยกันคิดหาทางเลือกในการแก้ปัญหาให้ได้รับการยอมรับสูงขึ้น					
๕.	ความร่วมมือและความเข้าใจ เพื่อทำให้การนำแผนการปฏิรูปไปปฏิบัติมีโอกาสบังเกิดผลสำเร็จสูงขึ้น					
	พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ					
๑.	มีระบบเครือข่ายของคณะสงฆ์ไทยและเครือข่ายสังฆมณฑลพระพุทธศาสนาออนไลน์					
๒.	หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิมแต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น					

ข้อที่	การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ทรัพยากรในการขับเคลื่อน					
๑.	หลักคำสอนก็ต้องสามารถเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิมแต่ต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น					
๒.	มีการวางแผนด้านนโยบายการเผยแผ่ตามระดับหน่วยงานและบริบทของพื้นที่แต่ละแห่ง					
๓.	เครื่องมือเครื่องใช้และวิทยาการในการประกอบกิจกรรมการเผยแผ่					
๔.	เครื่องมือหรือวิธีการใช้ในการปรับปรุงการเผยแผ่ ทำความเข้าใจง่ายและมีประโยชน์					

ส่วนที่ ๓

ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

- ด้านสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา

.....
.....
.....
.....

- ด้านยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน

.....
.....
.....
.....

- ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ

.....
.....
.....
.....

- ด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อน

.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณทุกท่าน ที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่

พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง :

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท และการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท อันจะเป็นประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการงานเพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมาย ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางสร้างการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท สืบต่อไป

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ แบบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

ส่วนที่ ๓ สัมภาษณ์เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี จึงขออนุโมทนาขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ..... ฉายา..... นามสกุล.....

อายุ..... พรรษา..... ระดับการศึกษา..... วิทยฐานะ ป.ธ.-น.ธ.....

ตำแหน่ง..... วัด..... ตำบล..... อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัย..... บันทึกข้อมูล : ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง)

สถานที่สัมภาษณ์..... วัน/เดือน/ปี..... เวลา .....

ส่วนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์
จังหวัดชัยนาท ในแต่ละด้านอย่างไรบ้าง

๑) ท่านเห็นว่าปัจจุบันวัดสภาพทั่วไปด้าน การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา เพื่อการ
เผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๒) ท่านเห็นว่าปัจจุบันวัดมีด้านยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน เพื่อการเผยแผ่ของ
พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๓) ท่านเห็นว่าปัจจุบันวัดมีด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อการเผยแผ่ของ
พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๔) ท่านเห็นว่าปัจจุบันวัดมีด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อน เพื่อการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัด
ชัยนาท อย่างไร (บุคลากร งบประมาณ ศาสนสถาน การบริหารจัดการ)

.....
.....
.....
.....

ส่วนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท ในแต่ละด้านอย่างไร

๑) ท่านมีแนวทางด้านสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา เพื่อการขับเคลื่อนการ ปฏิรูป
กิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๒) ท่านมีแนวทางด้านยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน เพื่อพัฒนาการขับเคลื่อน
การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาทอย่างไร

.....
.....
.....
.....

๓) ท่านมีแนวทางด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อการขับเคลื่อน
การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๔) ท่านมีแนวทางด้านทรัพยากรในการขับเคลื่อน เพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการ
พระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท อย่างไร (บุคลากร งบประมาณ
ศาสนสถาน การบริหารจัดการ)

.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ค
ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)

ผลการหาค่าReliability (Alpha)
 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา
 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

Reliability

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.986	29

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	112.7333	392.271	.798	.985
A2	112.7667	392.392	.858	.985
A3	112.6333	388.309	.828	.985
A4	112.7667	391.771	.878	.985
A5	112.7667	390.668	.867	.985
A6	112.8333	398.695	.751	.986
A7	112.5667	391.909	.805	.985
A8	112.6667	389.333	.935	.985
A9	112.6333	387.895	.875	.985
A10	112.5000	391.431	.931	.985
A11	112.9000	392.714	.821	.985
A12	112.7667	393.151	.834	.985
B1	112.6333	394.309	.803	.985
B2	112.7333	391.375	.916	.985

B3	112.4667	397.568	.816	.985
B4	112.7667	393.564	.710	.986
B5	112.6000	394.593	.777	.985
B6	112.7333	389.720	.919	.985
C1	112.8667	391.982	.817	.985
C2	112.9333	394.547	.793	.985
C3	113.0667	395.926	.797	.985
C4	112.5667	391.495	.781	.986
C5	112.6667	392.989	.779	.986
C6	112.8333	393.799	.776	.986
D1	112.8333	392.557	.742	.986
D2	112.5000	391.431	.931	.985
D3	112.6667	389.333	.935	.985
D4	112.6333	387.895	.875	.985
D5	112.5000	391.431	.931	.985

ภาคผนวก ง
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มพระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่

๑. สัมภาษณ์ พระสุธีวราภรณ์ (ยุวชน เขมปญโญ ป.ธ.๖), เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.
๒. สัมภาษณ์ พระมหานคร จรณธมโม ป.ธ.๙, เจ้าคณะอำเภอเมือง จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.
๓. สัมภาษณ์ พระครูศรีชโยดม (อภิรักษ์ อริยธมโม ป.ธ.๖), เจ้าคณะอำเภอดสิงห์ ต.หนองขุ่น จ.ชัยนาท, ๑๗ มกราคม ๒๕๖๒.
๔. สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (ชะลอ เตชปญโญ), เจ้าคณะอำเภอมโนรมย์ อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจการพระพุทธศาสนา

๕. สัมภาษณ์ นายวิชัย ทิพรักษ์, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.
๖. สัมภาษณ์ นางสาวลำพึง ปิตานา, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.
๗. สัมภาษณ์ นางสาวรยา ฤทธิกล้า, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.
๘. สัมภาษณ์ นายวีระศักดิ์ แสนนาม, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการและกิจการพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๒.

กลุ่มข้าราชการและประชาชน

๙. สัมภาษณ์ นายสนอง ศรีพุ่ม, นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๒.
๑๐. สัมภาษณ์ นายปิยะ ทองวัฒนา, นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.
๑๑. สัมภาษณ์ นายขวัญชัย พิชิตานนท์, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ต.เขาท่าพระ อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.
๑๒. สัมภาษณ์ นายสมกมล จ่วงพานิช, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล ต.ธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.
๑๓. สัมภาษณ์ นายเกษม เกตุดี, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒.
๑๔. สัมภาษณ์ นายเผด็จ ดืออ่อน, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๒.

กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

๑๕. สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุญญกาโม ป.ธ.๓), ดร. เจ้าคณะอำเภอตอนเจดีย์ รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

๑๖. สัมภาษณ์ พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ ฉันทวุฒโฒ ป.ธ.๕), น.ม. เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

๑๗. สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมานัฐ (ประสิทธิ์ อโสโก), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

๑๘. สัมภาษณ์ พระครูวิริยศาสนกิจ (สมเจตต์ สมคโค), ดร. รองเจ้าคณะอำเภอดำเนินนางบวช จ.สุพรรณบุรี, ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒.

๑๙. สัมภาษณ์ พระครูสังฆวิสุทธินคุณ (บุญยุทธ พุทธสโร), ดร. เจ้าคณะตำบลมาบข่าอำเภอน้ำสนิคม จ.ระยอง, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

๒๐. สัมภาษณ์ พระครูพิศาลจริยากร (สมบูรณ์ เลขธมโม), ดร. เจ้าคณะตำบลนาเกลืออำเภอบางละมุง จ.ชลบุรี, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

๒๑. สัมภาษณ์ พระครูโพธิธรรมนิวิฐ (อุตร อุตโตโร), ดร. เจ้าคณะตำบลระโสม เลขาเจ้าคณะอำเภอกาฬ จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

๒๒. สัมภาษณ์ พระครูธัญรัตนกร (สุชาติ จิตตปญโญ), ดร. เจ้าคณะตำบลลำผักกูดอำเภอดำเนินบุรี จ.ปทุมธานี, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒”

๒๓. สัมภาษณ์ พระครูวิเศษโชติธรรม (สัจจา จันทวังโส ป.ธ. ๔), พธ.ม. เจ้าคณะตำบลสี่ร้อย อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

๒๔. สัมภาษณ์ พระมหาเสถียร ถาวรธมโม ป.ธ. ๔, พธ.ม. เจ้าอาวาสวัดเจดีย์แดง อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒.

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระสุธีวรารักษ์ เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมมาโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๐๑๔๐๕๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง "การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์
จังหวัดชัยนาท" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในการปกครองของพระเดช
พระคุณ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
ในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง
พุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดช
พระคุณด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระสุธีวรารักษ์
เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมมาโร
โทรศัพท์ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

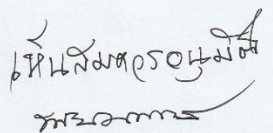
๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นามัสดการ พระมหานคร จรรย์ธมโม เจ้าคณะอำเภอเมืองชัยนาท
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

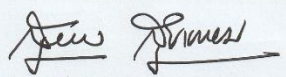
เนื่องด้วย พระธงชัย ฉายา ธมมาโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์
จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระธงชัย
(พระมหาณต ปรณธมโม)
จ.อ.๖๓๑๐๖ จ.ชัยนาท

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมาโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นามสกุล พระครูศรีชโยดม เจ้าคณะอำเภอดัดสิงห์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมฺมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์
จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(Handwritten signature of His Majesty King Rama X)
(Handwritten signature of His Majesty King Rama X)
เจ้าคณะอำเภอดัดสิงห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(Handwritten signature of Dr. Surapong Suesaprom)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมฺมวโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ เจ้าคณะอำเภอนมโหม้ย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมฺมาโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์
จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระธชชัย ฉายา ธมฺมาโร
พระครูวิจิตรชัยวัฒน์
จ.อ.น.ร.๖๖๖

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมฺมาโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท
วันที่ ๐๕/๐๑/๖๒
วันที่ ๐๕/๐๑/๖๒
☒ อำนวยการและบริหารทั่วไป
☐ พุทธศาสนสถาน
☐ พุทธศาสนสมบัติ
☐ พุทธศาสนศึกษาและการเผยแผ่
☐ การเงินและบัญชี
☐ แผน และกิจการพิเศษ

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมฺวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผอ. พศจ. ชน.

เพื่อโปรดพิจารณาและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาววรา ทุตธักกล้า)
นักวิชาการศาสนาชำนาญการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ททว

(นายวิชัย ทิพรักษ์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมฺวโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวลำพิ่ง ปิตานา นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธงชัย ฉายา ธมฺมาโร รัชสประจําตัวนิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์
จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

๑/ให้ รศ.สุพล สุธะพรหม ๒๕๖๒

นางสาวลำพิ่ง ปิตานา

นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมฺมาโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวรยา กุทีกล้า นักวิชาการศาสนาชำนาญการ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธงชัย ฉายา ธมฺมาโร รัชสประจําตัวนิตฺ ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิตฺหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์
จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ในข้อมูล ทรพธมฺมา ทรธมฺมา

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวรยา กุทีกล้า
นักวิชาการศาสนาชำนาญการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมฺมาโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระราชชัย ฉายา ธมฺมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๕๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

— กรม
— ทัศน 504
สมชาย อธิชา
นายกเทศมนตรี / เทศบาลเมือง
ธรรมามูล

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระราชชัย ธมฺมวโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

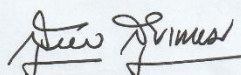
เนื่องด้วย พระราชชัย ฉายา ธมฺมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

๒๕:
๒๕: กอวิทย์
นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระราชชัย ธมฺมวโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์
จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง :

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูป
กิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท อันจะเป็นประโยชน์และเพิ่ม
ประสิทธิภาพในการจัดการงานเพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมาย ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางสร้างกลไกการ
ขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท สืบต่อไป

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ แบบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการ
พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบการสัมภาษณ์
เป็นอย่างดี จึงขออโนโมนาขอพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ พยอม อึ้งชัย ฉายา.....นามสกุล พจนานุกรม
อายุ 45.....พรรษา.....ระดับการศึกษา ส.โท.....วิทยฐานะ ป.ธ.-น.ธ.
ตำแหน่ง อ.อ.วิจิตร วัด.....ตำบล เทพารักษ์ อำเภอ วิเศษ
จังหวัด ชัยนาท รหัสไปรษณีย์ 17000 โทรศัพท์ 056-496656
ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัย.....บันทึกข้อมูล : ผู้วิจัย (จดบันทึก,บันทึกเสียง)
สถานที่สัมภาษณ์ อ.อ.วิจิตร วัน/เดือน/ปี.....เวลา.....

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

โรงเรียนวัดธรรมามูล

เลขที่รับ ๐๖๕ / ๐๖

วันที่ ๐๕ / ๑ / ๖๒

เนื่องด้วย พระองค์ ฉายา ธมฺมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๑๑๐๔๐๕๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์
จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เสนอ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล

- เพื่อทราบ
 เพื่อพิจารณา
 เพื่อดำเนินการ
 .....

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ธุรการ

๐๕ / ๑ / ๖๒

ความเห็น/คำสั่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน

- ทราบ
 เห็นชอบให้เก็บข้อมูลเชิงวิจัย

ผู้ประสานงาน: พระองค์ ธรรมวโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ลงชื่อ

(นายสมกมล จังพานิช)

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอนับน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

วันที่ 15 มี.ค. 2562
เวลา ๑๓.๐๐ น.

๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมฺมาโร รัตสปรระจำตัวนิตฺ ๖๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์
จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียน
- เพื่อโปรดทราบ
- เห็นควร. *รองผู้อำนวยการ*
.....
.....
ลงชื่อ *ส.ส.*
15 มี.ค. 2562

ขอแสดงความนับถือ

สุรพล สุษะพรหม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม
๑๕ มี.ค. ๒๕๖๒

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ฉมฺมาโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๖ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายเผด็จ ศรีอ่อน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาตให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

นายเผด็จ ศรีอ่อน

ผู้ใหญ่บ้าน ม. 1

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมมวโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์, ดร. เจ้าคณะอำเภอตอนเจดีย์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๕๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
คณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์
เจ้าคณะอำเภอตอนเจดีย์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระธชชัย ฉายา ธมมวโร
(พระธชชัย ฉายา ธมมวโร)

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ฉายา ธมมวโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูธรรมวาที (นิพนธ์ ฉันทวฑฒโต ป.ธ. ๕) เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมฺมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
คณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อิทธิเดช วัฒนวิมล

เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว

เรียนมาด้วยความนับถือ

พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมฺมวโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูโกศลธรรมานุสิฐ, ดร. รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมฺมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
คณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุมัติขอความเห็นชอบได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นิตยภัต
พระครูโกศลธรรมานุสิฐ
ร.จ.อ.บางปลาม้า

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมฺมวโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูวิริยศาสนกิจ, ดร. รองเจ้าคณะอำเภอเดิมบางนางบวช
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อ.ดร.วิจิตร
อ.ดร.วิจิตร
๕๐๐-๑๐๖๖๖๖๖๖๖๖

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมมวโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูสังฆวิสุทธิคุณ, ดร. เจ้าคณะตำบลมาบตา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมฺมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
คณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เห็นชอบให้ให้ข้อมูลแล้ว

เรียนมาด้วยความนับถือ

พระครูสังฆวิสุทธิคุณ, ดร.
เจ้าคณะตำบลมาบตา
เจ้าคณะตำบลมาบตา
สังฆวิสุทธิคุณ

พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมฺมวโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูพิศาลจริยากร, ดร. เจ้าคณะตำบลนาเกลือ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธงชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(๑๘๒) พระธงชัย ธมมวโร
(พระครูพิศาลจริยากร, ดร.)

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมวโร
โทรศัพท์ต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอนิคมพัฒนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ที่ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูโพธิธรรมนิวิฐ, ดร. เจ้าคณะตำบลระโสม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธงชัย ฉายา ธมฺมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๐๔๐๕๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

พระครูโพธิธรรมนิวิฐ
เจ้าคณะตำบลระโสม
เขตปกครองตำบลระโสม

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมฺมวโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๓๓๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังษีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูธีรรัตนาร (สุชาติ จิตตปญโญ), ดร. เจ้าคณะตำบลลำผักกูด
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธงชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
คณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขออนุญาตเผยแพร่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ร.ท.ฉวี ผักกูด

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมวโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๓๓๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๗ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระครูวิเศษโชติธรรม เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ธรรมโชติยาราม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมฺมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๕๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูวิเศษโชติธรรม
เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ธรรมโชติยาราม
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมฺมวโร

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๓๓๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๗ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน พระมหาเสถียร ถาวรธมโม เจ้าอาวาสวัดเจติยัคค
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธงชัย ฉายา ธมมาโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษา
วิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
คณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

พระมหาเสถียร ถาวรธมโม
เจ้าอาวาสวัดเจติยัคค

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมาโร
โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ภาพประกอบการให้สัมภาษณ์
กลุ่มพระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่

พระสุธีวรภรณ์ (ยุวชน เขมปญโญ ป.ธ.๖)

เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท

เจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุวรวิหาร ตำบลชัยนาท อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท

พระมหานคร จรณธมโม ป.ธ.๙

เจ้าคณะอำเภอเมืองชัยนาท

เจ้าอาวาสวัดท่าช้าง ตำบลเขาท่าพระ อำเภอชัยนาท จังหวัดชัยนาท

พระครูศรีชโยดม (อภิรักษ์ อริยมโม ป.ธ.๖)

เจ้าคณะอำเภอวัดสิงห์

เจ้าอาวาสวัดท่านจันทำบลหนองขุ่น อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท

พระครูวิจิตรชัยวัฒน์ (ชะลอ เตชปุลญโญ)

เจ้าคณะอำเภอมโนรมย์

เจ้าอาวาสวัดธรรมขันธุ์ ตำบลศิลาदान อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจการพระพุทธศาสนา

นายวิชัย ทิพรักษ์

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท

นางสาวลำพิ่ง ปิตานา

นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท

นางสาวรยา ฤทธิกล้า

นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท

นายวีระศักดิ์ แสนนาม

นักวิชาการศาสนาชำนาญการ ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการและกิจการพระพุทธศาสนา
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยนาท

กลุ่มข้าราชการและประชาชน

นายสนอง ศรีพุ่ม

นายกเทศมนตรีตำบลธรรมามูล เทศบาลตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท

นายปิยะ ทองวัฒนา

นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท

นายขวัญชัย พชิฐตานนท์

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ ตำบลเขาท่าพระ อำเภอเมืองชัยนาท จ.ชัยนาท

นายสมกมล จ้วงพานิช

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมามูล
ตำบลธรรมามูล อำเภอเมืองชัยนาท จ.ชัยนาท

นายเกษม เกตุดี

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสิงห์
เทศบาลวัดสิงห์ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท

นายเฟด็จ ดิอ่อน

ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๑ ตำบลธรรมามูล อ.เมืองชัยนาท จ.ชัยนาท

กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

พระครูวิบูลเจตยานุรักษ์ (ประไพ ปุญญกาโม ป.ธ.๓), ดร.
 เจ้าคณะอำเภอดอนเจดีย์ รองเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี
 ผอ.วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ จังหวัดสุพรรณบุรี

พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ ฉนทวุฑโฒ ป.ธ.๕), น.ม.
 เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

พระครูโกศลธรรมมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก), ดร.
 รองเจ้าคณะอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

พระครูวิริยศาสนกิจ (สมเจตต์ สมคโค), ดร.
 รองเจ้าคณะอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

พระครูสังฆวิสุทธินุคุณ (บุญยุท พุทธสโร), ดร.
เจ้าคณะตำบลมาบตา อำเภอมือง จังหวัดระยอง

พระครูพิศาลจริยากร (สมบูรณ์ เลขธมโม), ดร.
เจ้าคณะตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

พระครูโพธิธรรมนิวิฐ (อุตร อุตุตโร), ดร.
เจ้าคณะตำบลระโสม เลขาเจ้าคณะอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระครูธัญรัตนกร (สุชาติ จิตตปญโญ), ดร.
เจ้าตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

พระครูวิเศษโชติธรรม ((สัจจา จันทวังโส ป.ธ.๔), พธ.ม.
เจ้าคณะตำบลสีร้อย อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

พระมหาเสถียร ถาวรธมโม ป.ธ. ๔, พธ.ม.
เจ้าอาวาสวัดเจติย์แดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาคผนวก จ

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ

๑. พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๒. พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร
๓. พระปลัดระพีณ พุทธิสารโ, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๔. พระครูพิศิษฐ์ประชนาถ, ดร.	เจ้าอาวาสอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม
๕. พระมหาฐิติวัชร วรพตโน, ดร.	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุ วรวิหาร จังหวัดชัยนาท
๖. รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๗. รศ.ดร.พิเชษฐ์ ทั่งโต	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๘. รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์
๙. รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๑๐. รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ
๑๑. ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๑๒. อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๑๐๕

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระราชบัญญัติ ธรรมนูญ ๒๐๐๑๐๔๐๔๕ นิตินโยบายพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 - B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.

๑๕/๓/๖๒

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธรรมวโร

โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑ ๑๐๕

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายบริหาร

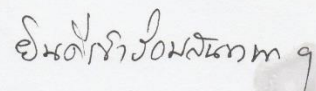
เนื่องด้วย พระราชชัย ฉายา ธมฺมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๒๐๐๑๐๔๐๕๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

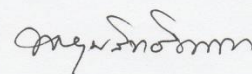
ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนา กลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ จังหวัดชัยนาท” ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 - B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อุทัย)
เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมฺมวโร
โทรศัพท์: ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
๑๕/มี.ค./๒๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๖ ๑๐๕

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระธงชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 – B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมวโร

โทรศัพท์: ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.
14 มี.ค 2562

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๑๗๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๗ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน พระครูพิศิษฐ์ประษานาถ เจ้าอาวาสวัดอินทาราม
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในวันที่พฤหัสบดีที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 - B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

ธชชัย ฉายา
พระครูพิศิษฐ์ประษานาถ
๑๔ มี.ย. ๖๒

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมมวโร
โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๑๗๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๙ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน พระมหาสุติวัชร วรวิมลโน, ดร. วัดพระพรหมธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระธชชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๕๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 - B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ฉันทัก
พระมหาสุติวัชร (อ.สุทนต์)
(พระมหาสุติวัชร อ.สุทนต์)

ขอแสดงความนับถือ

พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธชชัย ธมมวโร
โทรศัพท์ต่อ: ๐๙๕-๗๗๕-๙๕๖๔

บันทึกข้อความ

งานสารบรรณ
หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
รับที่..... มห. 1
วันที่ ๙ มี.ค. ๖๒
ผู้รับ..... จ.พ.น.ง.

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๒๑๐๕.๒/ว ๑๐๕

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระราชบัญญัติ ธรรมนูญ รหัสนิติบัญญัติ ๒๐๑๑๐๔๐๕๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในวันที่พฤหัสบดีที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 - B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธรรมวโร

โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

รองศาสตราจารย์ สุรพล สุษะพรหม
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๑๔ มี.ค. ๖๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/ว ๑๐๕

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

เนื่องด้วย พระราชชัย ญาธา ธมมาโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 - B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมาโร

โทรติดต่o: ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ดร.เจริญพร ธมมาโร
1๘๗๕ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๒

ดร.พิเชฐ ทั้งโต
(๗๗.๑๕.๓๕๖๒ ทั้งโต)

๑๕ มีนาคม ๒๕๖๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๑๐๕

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์

เนื่องด้วย พระราชบัญญัติ ธรรมนูญรหัสประจำตัวนิติ ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในวันที่พฤหัสบดีที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 - B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

๓๖๕
เฉลิมศักดิ์ ทองอินทร์

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธรรมวโร

โทรติดต่อ: ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๑๐๕

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระราชบัญญัติ ธรรมนูญรหัสประจำตัวนิติ ๖๐๐๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในวันที่ พุธที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 - B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมวโร
โทรติดต่อกับ: ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

14/3/62

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ ๑ ๑๐๕

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ

เนื่องด้วย พระราชบัญญัติ ๒๐๐๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 - B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(ลายเซ็น)

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมวโร

โทรศัพท์ต่อ: ๐๓๕-๗๘๕-๙๕๖๔

เข้าร่วมกันในกลุ่ม

S. J. P.

(๑๗.๐๑.๒๕๖๒) ส.ค. ๒๕๖๒

๑๕ มี.ค. ๒๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๑๐๕

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เจริญพร อาจารย์ ดร.ประเสริฐ ธิลา อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระธงชัย ฉายา ธมมวโร รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 - B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ยี่ห้อใช้ร่วมสนทนากลุ่มได้

ดร.ประเสริฐ ธิลา

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธมมวโร

โทรศัพท์ต่อ: ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/ว ๑๐๕

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เจริญพร อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

เนื่องด้วย พระราชบัญญัติ ธรรมนูญรหัสประจำตัวนิติ ๖๐๐๑๐๔๐๔๕ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดชัยนาท” ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๗.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้อง B508 - B509 ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

แจ้งให้ทราบ
14/3/62

(Handwritten signature)

14/3/62

(Handwritten signature)

(พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระธงชัย ธรรมวโร

โทรศัพท์: ๐๙๕-๗๘๕-๙๕๖๔

ภาพประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรื่อง

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
พระสงฆ์จังหวัดชัยนาท

วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ณ อาคารเรียนรวม ห้อง ๕๐๙

พระธงชัย ฐมฺมวโร (เหลิ่งหวาน)
ผู้นำเสนอ

ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลา ท่านเจ้าคุณอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.
ประธานกรรมการ กรรมการที่ปรึกษา

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ** : พระธงชัย ธรรมวโร (เหลืองหวาน)
เลขที่ ๔๕ รหัสนิสิต ๖๐๐๑๑๐๔๐๔๕ ปีที่ ๒/๒๕๖๑
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
- เกิด** : วันเสาร์ที่ ๑๘ เดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๑๓
- สถานที่เกิด** : บ้านเลขที่ ๑๐๕/๑ หมู่ที่ ๑ บ้านหัวดอนฝ้าย ตำบลศาลาขาว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
- การศึกษา** : จบหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) รุ่นที่ ๓
ณ หน่วยวิทยบริการวัดป่าเลไลยก์ วรวิหาร ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี
จังหวัดสุพรรณบุรี
- : จบหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.บ. รุ่นที่ ๖๑
ณ หน่วยวิทยบริการวัดป่าเลไลยก์ วรวิหาร ตำบลรั้วใหญ่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี
จังหวัดสุพรรณบุรี
- : จบหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ม. รุ่นที่ ๘
ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- : จบหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ด. รุ่นที่ ๗
ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- : จบนักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดพระธาตุ ตำบลศาลาขาว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี
จังหวัดสุพรรณบุรี
- งานทางวิชาการ** : “การจัดการกิจการพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์”
“การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ”
“การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม”
- อุปสมบท** : วัดพระธาตุ ตำบลศาลาขาว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๓
- สังกัด** : วัดพระธาตุ ตำบลศาลาขาว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
- หน้าที่** : เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (ส่วนกลาง)
- ที่อยู่ปัจจุบัน** : วัดพระธาตุ ตำบลศาลาขาว อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

Gmail : parksooae3639@gmail.com

Facebook : T Dhammavaro Dhammavaro

โทร ๐๙๕-๗๘๕๙-๕๖๔